

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ocena ex-ante dla instrumentów finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 – etap drugi: Strategia Inwestycyjna

Raport końcowy

imapp

PAG Uniconsult

Warszawa, wrzesień 2015

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Autorzy:

Krzysztof Czauderna

Maciej Gajewski

Robert Kubajek

Andrzej Regulski

Jan Szczucki

Julian Zawistowski

Współpraca:

Miroslaw Grochowski

Magdalena Ośka

imapp

PAG Uniconsult

IMAPP sp. z o.o.
ul. Rejtana 15/25
02-516 Warszawa
imapp@imapp.pl
www.imapp.pl

Policy & Action Group Uniconsult sp. z o.o.
ul. Kierbedzia 4
00-728 Warszawa
biuro@pag-uniconsult.pl
www.pag-uniconsult.pl

Wykaz skrótów

BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BOŚ	Bank Ochrony Środowiska
CATI	Computer Assisted Telephone Interview - wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny
CAWI	Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW
EDB	Ekwiwalent dotacji brutto
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
FF	fundusz funduszy
EFSI	Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
FROM	Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich
GBER	Rozporządzenie Komisji UE nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (General Block Exemption Regulation -GBER)
IDI	Individual In-depth interview – indywidualny wywiad pogłębiony
IF	instrument finansowy
IZ	Institucja Zarządzająca RPO WP 2014-2020
JEREMIE	<i>Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises</i> - wspólne europejskie zasoby dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw - inicjatywa Komisji Europejskiej, realizowana także w wybranych regionach w Polsce, w tym w województwie pomorskim
JESSICA	<i>Joint European Support for Sustainable Investment In City Areas</i> - wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji na obszarach miejskich – inicjatywa Komisji Europejskiej, realizowana także w wybranych regionach w Polsce, w tym w województwie pomorskim
KE	Komisja Europejska
MFP	Menadżer Funduszu Powierniczego
MŚP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
OTSI	instrument standardowy (off-the-shelf-instrument)
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PF	pośrednik finansowy

PI	priorytet inwestycyjny
POIR	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020
POIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
PV	wartość bieżąca (present value)
RIS	regionalne inteligentne specjalizacje
RPO WP 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020
SzOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych
TRL	poziom gotowości technologicznej (ang. Technology Readiness Level)
UM	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
VA	wartość dodana (value added)
WFOŚ (WFOŚiGW)	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZPT	zintegrowane porozumienia terytorialne

Streszczenie

W niniejszym dokumencie podsumowano drugi **etap oceny ex-ante instrumentów finansowych w ramach Regionalnego Programu Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020** (RPO WP 2014-2020). W raporcie omówiono szczegółową koncepcję poszczególnych instrumentów oraz proponowane rozwiązania wdrożeniowe. Wszystkie rekomendacje sformułowano przy założeniu ich zgodności z RPO WP 2014-2020 zatwierdzonym przez Komisję Europejską 12 lutego 2015 r., uwzględniającym m.in. wyniki pierwszego etapu oceny ex-ante.

Ocena ex-ante została przeprowadzona w **modelu partycypacyjnym**, w ramach którego kolejne propozycje rozwiązań były prezentowane Zamawiającemu i poddawane dyskusji w trakcie spotkań warsztatowych. W części analitycznej opracowania wykorzystano przede wszystkim dane zastane (w tym szczegółowe dane nt. wdrażania instrumentów finansowych w województwie pomorskim w ostatnich latach) oraz wnioski (w tym wynik badań ilościowych) z pierwszego etapu oceny ex-ante. Na tej podstawie zaproponowano instrumenty finansowe w ramach pięciu priorytetów inwestycyjnych RPO WP 2014-2020.

Na instrumenty finansowe w RPO WP 2014-2020 rekomenduje się przeznaczyć łącznie ponad pół miliarda złotych. Większość środków z tej puli powinna zostać skierowana do sektora przedsiębiorstw (w ramach osi priorytetowych 1 *Komercjalizacja wiedzy* oraz 2 *Przedsiębiorczość*) w celu eliminacji luki finansowej, tj. sytuacji, w której przedsiębiorcy nie realizują uzasadnionych rynkowo projektów ze względu na ograniczony dostęp do finansowania rynkowego. Instrumenty finansowe RPO WP 2014-2020 powinny jednak odegrać także istotną rolę w osiach priorytetowych 8 *Konwersja* oraz 10 *Energia*, wspierając realizację inwestycji związanych z rewitalizacją przestrzeni miejskich, modernizacją energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz budową instalacji wytwarzających energię elektryczną ze źródeł odnawialnych. W przypadku tych obszarów główną funkcją instrumentów finansowych jest zachęcenie potencjalnych odbiorców do podejmowania działań wpisujących się w cele Programu.

W przypadku instrumentów finansowych, których głównym zadaniem jest **wyeliminowanie luki finansowej**, priorytetem powinna być ich **maksymalna dostępność dla przedsiębiorców**, którzy mają utrudniony dostęp do kapitału na rynku komercyjnym lub nie mają go wcale. W takiej sytuacji **wskazane jest stosowanie rynkowych (pod względem ceny) warunków udzielania wsparcia przy jednoczesnej akceptacji wysokiego (wyższego niż rynek) ryzyka.** Towarzyszyć temu powinny preferencje wynikające z kryteriów preferencji sformułowanych w ramach RPO WP 2014-2020. Odmienne podejście należy zastosować w przypadku instrumentów, które powinny przede wszystkim **wytwarzać efekt zachęty**, a w mniejszym stopniu adresować problem luki finansowej. W takiej sytuacji interwencja ma na celu

zachęcenie odbiorców do podejmowania działań wpisujących się w oczekiwane rezultaty RPO WP 2014-2020, w związku z czym **instrumenty powinny być oferowane na warunkach istotnie lepszych niż rynkowe.**

Tabela 1. Lista rekomendowanych do wdrożenia instrumentów finansowych wraz z alokacją

oś priorytetowa	działanie/poddziałanie (priorytet inwestycyjny)	proponowany instrument finansowy	alokacja EFSI łącznie z kosztami zarządzania (mln zł)
1 <i>Komercjalizacja wiedzy</i>	Poddziałanie 1.1.2 (PI 1.b)	wejścia kapitałowe	50,4
		preferencyjne pożyczki	76,2
2 <i>Przedsiębiorczość</i>	Działanie 2.1 (PI 3c)	poręczenia	49,6
		mikropożyczki	29,5
		pożyczki rozwojowe	44,1
		pożyczki inwestycyjne	28,9
	Poddziałanie 2.2.2 (PI 3c)	pożyczki inwestycyjne	20,0
8 <i>Konwersja</i>	Działanie 8.2 (PI 8b)	preferencyjne pożyczki	58,7
10 <i>Energia</i>	Poddziałanie 10.1.2/10.2.2 (PI 4c)	preferencyjne pożyczki	99,2
	Poddziałanie 10.3.2 (PI 4a)	preferencyjne pożyczki	45,8

Zaproponowane instrumenty finansowe **powinny w pierwszej kolejności realizować cele interwencji określone w RPO WP 2014-2020.** W tym kontekście, proces wdrażania powinien gwarantować osiągnięcie wskazanych w Programie wartości wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego. Mierniki te zostały automatycznie uwzględnione w strategii inwestycyjnej i powinny być podstawą do określenia zobowiązań funduszu funduszy oraz pośredników finansowych. Z uwagi na zróżnicowaną alokację na instrumenty finansowe w porównaniu z komplementarną interwencją dotacyjną, odmienne jest znaczenie instrumentów dla osiągania wartości docelowych wskaźników Programu: zdecydowanie najwyższe w Działaniu 2.1 (PI 3c, także w kontekście celów wyznaczonych w ramach wykonania), nieco mniejsze w Poddziałaniu 2.2.2 (PI 3c), 1.1.2 (PI 1b) i 10.1.2/10.2.2 (PI 4c) oraz stosunkowo niewielkie w Działaniu 8.2 (PI 8b) i Poddziałaniu 10.3.2 (PI 4a).

Po przeanalizowaniu alternatywnych rozwiązań dotyczących sposobu wdrażania instrumentów finansowych w ramach RPO WP 2014-2020 **rekomenduje się system instytucjonalny składający się z:**

- **funduszu funduszy odpowiedzialnego za instrumenty finansowe związane ze wsparciem innowacyjności i przedsiębiorczości**, tj. wdrażającego łącznie Poddziałanie 1.1.2 (PI 1b), Działanie 2.1 (PI 3c) oraz Poddziałanie 2.2.2 (PI 3c);
- **funduszu funduszy odpowiedzialnego za instrumenty finansowe w obszarze energetyki oraz rewitalizacji**, tj. wdrażającego łącznie Działanie 8.2 (PI 9b), Poddziałanie 10.1.2 (PI 4c), Poddziałanie 10.2.2 (PI 4c) oraz Poddziałanie 10.3.3 (PI 4a), przy czym warto rozważyć także rozwiązanie, w którym **instrument finansowy związany z rewitalizacją (Działanie 8.2) jest z tej puli wydzielony i wdrażany przez oddzielnego pośrednika finansowego** pod bezpośrednim nadzorem Instytucji Zarządzającej.

Badanie instytucji, które potencjalnie mogłyby pełnić rolę **pośredników finansowych** jednoznacznie wskazuje, że **wyzwaniem jest zarówno potencjał tego typu podmiotów, jak i ich zainteresowanie wdrażaniem instrumentów finansowych RPO WP 2014-2020**. Jest ono większe wśród instytucji pozabankowych i wyraźnie mniejsze w sektorze bankowym. Potencjalni pośrednicy spoza tego sektora mają jednak ograniczone możliwości wygosparowania środków na wniesienie wkładu własnego. Z kolei banki sieciowe nie będą prawdopodobnie zainteresowane pełnieniem roli pośredników – przede wszystkim z powodu ograniczonej alokacji na poszczególne instrumenty finansowe.

Executive summary

This document summarizes the second phase of the **ex-ante assessment of financial instruments in the Regional Operational Programme for Pomorskie Voivodship 2014-2020** (RPO PV 2014-2020). The report consists of a detailed specification of every instrument as well as a suggested framework for their implementation. All recommendations are in line with the scope of ROP PV 2014-2020, which was accepted by the European Commission on February 12, 2015. Findings from the first phase of the ex-ante assessment have already been included in the Programme.

The evaluation was carried out in a participatory mode, in which successive recommendations had been presented to the Client and discussed during workshop meetings. The analytical part of the report was mainly based on desk research (in particular data on the implementation of financial instruments in Pomorskie in recent years) as well as on findings from the first phase of the ex-ante assessment (in particular results of quantitative research). On the basis of this evidence, financial instruments have been recommended in five investment priorities of the ROP VP 2014-2020.

The recommended allocation on financial instrument in ROP VP 2014-2020 amounts to over 500 million zlotys. The majority of this sum should be directed to the enterprise sector (within priority axes 1 *Commercialisation of Knowledge* and 2 *Entrepreneurship*) in order to eliminate the financial gap, i.e. a situation, in which some companies do not complete economically viable projects because of their limited access to financial markets. However, financial instruments should also play an important role in priority axes 8 *Conversion* and 10 *Energy*, by supporting investments in the fields of urban space revitalisation, energy retrofit of multi-flat residential buildings and installations producing electricity from renewable energy sources. The main function of financial instrument in these thematic areas is to provide potential beneficiaries with incentives to take actions, which are in line with Programme's expected results.

As far as **financial instruments aimed at eliminating the financial gap** are concerned, the **accessibility for companies that have a limited or no access to capital on commercial financial markets should be the highest priority.** In this case it is **optimal to apply market (in terms of price) conditions** of granting support and simultaneously to **accept higher risk than the financial market does.** This should be accompanied by preferences derived from the criteria formulated in the ROP VP 2014-2020. A different approach ought to be applied in the case of instruments, whose major role is **to create incentives** and elimination of the financial gap is of lesser importance. Since the intervention is supposed to stimulate beneficiaries to take actions related to ROP VP 2014-2020 specific objectives, these instruments **should be offered on terms, which are much more preferential than funding available on financial markets.**

Table 2. List of recommended financial instrument and their financial allocation

priority axis	measure/submeasure (investment priority)	recommended financial instruments	ESIF allocation including management fees (million PLN)
1 <i>Commercialisation of Knowledge</i>	Submeasure 1.1.2 (investment priority 1.b)	venture capital	50,4
		preferential loan	76,2
2 <i>Entrepreneurship</i>	Measure 2.1 (investment priority 3c)	guarantees	49,6
		microloan	29,5
		development loan	44,1
		investment loan	28,9
	Submeasure 2.2.2 (investment priority 3c)	investment loan	20,0
8 <i>Conversion</i>	Measure 8.2 (investment priority 8b)	preferential loan	58,7
10 <i>Energy</i>	Submeasure 10.1.2/10.2.2 (investment priority 4c)	preferential loan	99,2
	Submeasure 10.3.2 (investment priority 4a)	preferential loan	45,8

All of the recommended instruments should, first of all, **support specific objectives outlined in ROP VP 2014-2020**. In this context, the implementation of financial instruments is supposed to guarantee achievement of target values of output and direct result indicators declared in the Programme. These indicators have been automatically included in the investment strategy and ought to be the basis for setting obligations of the fund of funds and financial intermediaries. Because the relative allocation on financial instruments in comparison with complementary grant schemes is not the same in every area of Programme's intervention, the contribution of these instruments to target values of indicators is also diverse. It is very high in Measure 2.1 (investment priority 3c, also in terms of objectives included in performance framework), slightly lower in Submeasure 2.2.2 (investment priority 3c), 1.1.2 (investment priority 1b) and 10.1.2/10.2.2 (investment priority 4c) and relatively low in Measure 8.2 (investment priority 9b) and Submeasure 10.3.2 (investment priority 4a).

After a thorough examination of alternative frameworks for the implementation of financial instruments in ROP VP 2014-2020 it is recommended to create an **institutional system** consisting of:

- **a fund of funds responsible for managing all instruments in the field of innovation and entrepreneurship**, i.e. implementing Submeasure 1.1.2 (investment priority 1b), Measure 2.1 (investment priority 3c) and Submeasure 2.2.2 (investment priority 3c);
- **a fund of funds responsible for managing all instruments in the field of revitalization and energy**, i.e. implementing Measure 8.2 (investment priority 9b), Submeasure 10.1.2 (investment priority 4c), Submeasure 10.2.2 (investment priority 4c) and Submeasure 10.3.2 (investment priority 4a). However, a slightly different framework, in **which a separate financial intermediary under direct supervision of the Managing Authority implements the financial instrument related to revitalization (Measure 8.2, investment priority 9b)**, is also worth considering.

A survey of institutions, which in future could become financial intermediaries clearly indicates that **both the potential of such entities and their level of interest in implementing financial instrument of ROP PV 2014-2020 may be a major challenge. Entities from outside of the banking sector are significantly more prone to become financial intermediaries.** These institutions, however, will find it very hard to match Programme's funds with their own contribution. On the other hand, network banks will probably not be interested in participating in the ROP VP 2014-2020, since the level of funding available in each instrument is too low from their point of view.

Spis treści

Wykaz skrótów	3
Streszczenie	5
Executive summary	8
1 Wprowadzenie	13
2 Opis zastosowanej metodologii oraz źródła pozyskania informacji.....	14
2.1 Opis zastosowanej metodologii.....	14
2.2 Realizacja drugiego etapu badania w modelu partycypacyjnym	14
3 Założenia stosowania instrumentów finansowych w ramach RPO WP 2014-2020	17
3.1 Przestanki stosowania instrumentów finansowych	17
3.2 Założenia dla polityki cenowej.....	25
3.3 Konsekwencje pomocy państwa	28
3.4 Dźwignia i wartość dodana.....	33
3.5 Wykorzystanie instrumentów off-the-shelf	37
3.6 Wykorzystanie instrumentów mieszanych.....	37
4 Założenia do strategii inwestycyjnej	42
4.1 Poddziałanie 1.1.2 (PI 1b)	43
4.2 Działanie 2.5 (PI 3a)	56
4.3 Działania 2.1 i 2.2.2 (PI 3c).....	58
4.4 Poddziałania 10.1.2 i 10.2.2 (PI 4c).....	74
4.5 Poddziałanie 10.3.2 (PI 4a)	80
4.6 Działanie 8.2 (PI 9b).....	85
5 Założenia wdrażania instrumentów finansowych	92
5.1 Analiza potencjału i preferencji pośredników finansowych.....	92
5.2 Wyniki badań pośredników finansowych.....	96
5.3 Wybór opcji wdrożeniowej.....	105
5.4 Uwagi na temat warunków wyboru funduszu funduszy oraz pośredników finansowych	116
5.5 Wynagradzanie pośredników finansowych i dodatkowy kapitał	121
6 Ocena ryzyka gwarancji	128
6.1 Regulacje prawne w okresie 2014-2020.....	128
6.2 Jakość portfela kredytowego i poręczeniowego	130
7 Wskaźniki monitorowania instrumentów finansowych.....	136

7.1	Ogólne uwagi i założenia	136
7.2	Szczegółowe założenia monitorowania strategii inwestycyjnej.....	139
7.3	Założenia przyjęte przy wyznaczaniu celów rocznych.....	155
8	Monitoring wdrażania instrumentów finansowych oraz aktualizacja oceny ex-ante.....	156
8.1	Monitorowanie wdrażania instrumentów finansowych	156
8.2	Aktualizacja oceny ex-ante instrumentów finansowych	159
9	Rekomendacje	163
Aneks I:	Narzędzia badawcze	166
	Kwestionariusz badania internetowego pośredników finansowych	166
Aneks II:	Zestawienie wykorzystywanych danych.....	172
Aneks III:	Aktywność gospodarcza w gminach województwa pomorskiego – technika k-średnich.....	172
Aneks IV:	Lista respondentów indywidualnych wywiadów pogłębionych.....	178
Aneks V:	Oszacowanie celów rocznych	179

1 Wprowadzenie

Ocena ex-ante instrumentów finansowych jest badaniem poprzedzającym wdrażanie instrumentów finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Zarówno obowiązek jej sporządzenia, jak i zakres oceny wynikają z postanowień art. 37 tzw. rozporządzenia ogólnego.¹

W wypadku Województwa Pomorskiego ocena ex-ante podzielona została na dwa etapy – etap pierwszy, o charakterze bardziej analitycznym, realizowany w 2014 r., którego ustalenia były pomocą w pracach nad RPO WP 2014-2020 oraz niniejszy etap drugi, stanowiący uszczegółowienie propozycji etapu pierwszego i formułujący wstępną strategię inwestycyjną do dalszego wykorzystania w pracach nad Szczegółowym Opiszem Osi Priorytetowych RPO WP 2014-2020 na lata 2014-2020 oraz przy wdrażaniu instrumentów.

Punktem odniesienia dla prac jest RPO WP 2014-2020 – przyjmujemy, że wyniki pierwszego etapu oceny ex-ante są w nim uwzględnione i w związku z tym, formułując nasze koncepcje instrumentów i propozycje wdrożeniowe w etapie drugim, dbamy, by mieścić się w ramach przewidzianych w RPO WP 2014-2020.

W niniejszym opracowaniu koncentrujemy się na celach, stawianych przed poszczególnymi instrumentami, szczegółowych parametrach poszczególnych instrumentów oraz mechanizmach ich wdrażania. Obok wykorzystywania danych etapu pierwszego, wniosków z prowadzonych z Zamawiającym warsztatów i danych zastanych, analiza uzupełniona jest o symulacje finansowe dla poszczególnych instrumentów. Umożliwia to nam sformułowanie wstępnej strategii inwestycyjnej dla instrumentów finansowych RPO WP 2014-2020 nie tylko zgodnej z wytycznymi KE co do jej zakresu, ale umożliwiającej sprawne i stabilne wdrażanie instrumentów. Jednocześnie należy zaznaczyć, że z uwagi na nadal wysoki poziom niepewności instytucjonalnej i regulacyjnej, nie jesteśmy w stanie w niniejszym dokumencie rozstrzygnąć wszystkich dylematów wdrożeniowych – w niektórych wypadkach jesteśmy zmuszeni poprzestać na identyfikacji zagrożeń i zaproponowaniu rozwiązań wariantowych.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

2 Opis zastosowanej metodologii oraz źródła pozyskania informacji

2.1 Opis zastosowanej metodologii

Badanie stanowi kontynuację pierwszego etapu oceny ex-ante instrumentów finansowych i bazuje na jego ustaleniach analitycznych. Realizacja drugiego etapu miała – w porównaniu z etapem pierwszym – w większym stopniu charakter doradczy z bardzo istotną rolą spotkań warsztatowych przedstawicieli konsorcjum realizującego badanie z Zamawiającym.

Prace analityczne prowadzone były w oparciu o dane pierwotne pozyskane w pierwszym etapie oceny ex-ante oraz dane zastane – zarówno pochodzące ze statystyki publicznej, jak i szczegółowe dane nt. realizacji instrumentów inżynierii finansowej w perspektywie 2007-2013 w województwie pomorskim. Zakres badania i sposób ujęcia w nim poszczególnych elementów jest zgodny z zakresem wyznaczonym przez rozporządzenie ogólne oraz wytyczne w zakresie oceny ex-ante instrumentów finansowych sformułowane przez KE/EBI autorstwa PwC.²

W ramach analizy przeprowadzono również pogłębione wywiady indywidualne z potencjalnymi pośrednikami finansowymi w ramach RPO WP 2014-2020. Wywiady miały charakter niestandardowy – przed ich realizacją do respondentów zostały wysłane podstawowe założenia instrumentów finansowych, planowanych w ramach RPO WP 2014-2020 oraz ogólny opis systemu ich wdrażania, w celu przygotowania dyskusji w trakcie wywiadu.

W ramach badania prowadzono również badanie internetowe CAWI, skierowane do potencjalnych pośredników finansowych, zainteresowanych wdrażaniem instrumentów dłużnych. Badaniem zostali objęci wszyscy pośrednicy finansowi, oferujący instrumenty dłużne w ramach Inicjatywy JEREMIE, wszystkie banki spółdzielcze działające na terenie województwa pomorskiego, a także wybrane podmioty z innych regionów.

2.2 Realizacja drugiego etapu badania w modelu partycypacyjnym

Ocena ex-ante realizowana była w nietypowy sposób – po pierwsze, duży wpływ na prowadzone prace miało podzielenie oceny na dwa etapy, po drugie, w ramach drugiego etapu prace odbywały się w modelu partycypacyjnym.

Ocena ex-ante w zakresie przewidzianym artykułem 37 rozporządzenia ogólnego obejmuje zarówno zagadnienia diagnostyczne i analityczne, jak i wdrożeniowe, odnosząc je jednocześnie do teoretycznie już istniejących (niezależnie od oceny ex-ante) koncepcji instrumentów finansowych. Biorąc pod uwagę to, że opracowanie zewnętrznej firmy zawsze

² Ex-ante assessment methodology for financial instruments in the 2014-2020 programming period, 2014

będzie mieć charakter jedynie analityczno-doradczy, wykonanie oceny ex-ante, która spełni wszystkie stawiane przed nią cele jest problematyczne. Z naszego doświadczenia wynika, że w wypadku realizacji oceny ex-ante na wczesnym etapie programowania (przed powstaniem ostatecznej wersji programu operacyjnego), duże znaczenie mają prace analityczne i diagnostyczne, wspierające autorów programu w opracowaniu koncepcji instrumentów finansowych. Jednocześnie ostateczne koncepcje twórców programu często istotnie różnią się od propozycji formułowanych (z konieczności na wczesnym etapie prac nad programem) w ramach oceny ex-ante. Z kolei realizacja oceny na późnym etapie programowania przesuwa jej wagę na kwestie wdrożeniowo-organizacyjne, konsumujące rozstrzygnięcia podjęte w programie operacyjnym przed powstaniem oceny ex-ante. Z tej perspektywy rozbieżność oceny ex-ante w województwie pomorskim na dwa etapy jest bardzo ciekawym rozwiązaniem. Zakończenie prac nad pierwszym etapem dzieli od rozpoczęcia prac w drugim etapie ponad pół roku – w tym czasie zakończone zostały prace nad RPO WP 2014-2020, a Program został zatwierdzony przez KE, prowadzone są prace nad Szczegółowym Opiszem Osi Priorytetowych RPO WP 2014-2020 na lata 2014-2020. Dzięki temu prace analityczne i diagnostyczne, a częściowo także koncepcyjne, przeprowadzone w pierwszym etapie, skonsumowane zostały w ostatecznej wersji RPO WP 2014-2020. Tym samym, w niniejszym etapie koncentrujemy się na pracach w trzech głównych blokach tematycznych, uznając ustalenia etapu pierwszego i rozstrzygnięcia RPO WP 2014-2020 za dane:

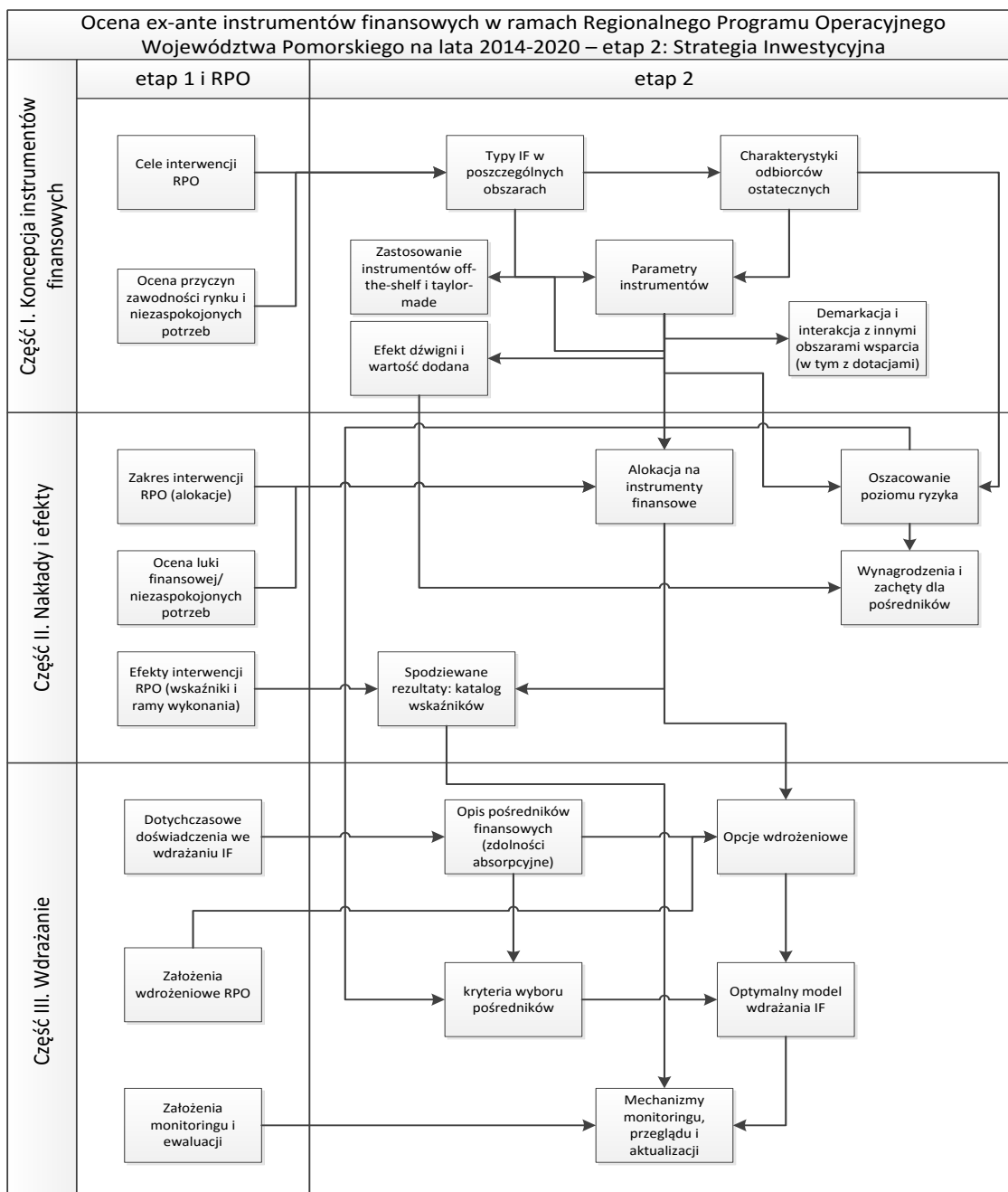
- Część I. Koncepcja instrumentów finansowych – definiująca na bazie ustaleń pierwszego etapu i rozstrzygnięć RPO WP 2014-2020 instrumenty finansowe, ich parametry oraz odbiorców, a także demarkację instrumentów finansowych z dotacjami;
- Część II. Nakłady i efekty – definiująca nakłady na instrumenty finansowe (w ramach alokacji RPO WP 2014-2020), spodziewane efekty oraz inne wymagane w ramach oceny ex-ante wartości charakteryzujące planowaną interwencję;
- Część III. Wdrażanie – definiująca opcje wdrożeniowe, wraz z analizą potencjału pośredników finansowych, propozycją rozwiązań w zakresie monitoringu i aktualizacji oraz modelem wyboru pośredników i środków minimalizujących zakłócenia rynkowe.

Ze względu na realizację badania w modelu partycypacyjnym, w ramach każdej części przygotowywany został materiał analityczny (stanowiący rozwinięcie ustaleń części wcześniejszej), poddawany następnie dyskusji z Zamawiającym. Niniejszy raport jest w znacznej mierze oparty na treściach przygotowanych w ramach ww. prac, uzupełnionych i rozwiniętych zgodnie z wynikami dyskusji z Zamawiającym.

Rozbieżność badania na dwa etapy i realizacja prac nad etapem drugim w modelu partycypacyjnym spowodowały, że niniejsza część oceny ex-ante miała w pewnym stopniu charakter doradczy, a nie wyłącznie analityczny. Jako autorzy oceny ex-ante sądzimy, że taki

model prac jest bardzo korzystny. Rozbicie prac na dwa etapy umożliwiło bardzo kompletne zaadresowanie wszystkich zagadnień wynikających ze zdefiniowanego rozporządzeniem ogólnym zakresu oceny ex-ante instrumentów finansowych. Natomiast realizacja drugiego etapu w modelu partycypacyjnym przyczyniła się do lepszego zrozumienia przez nas planów i potrzeb Zamawiającego, a także identyfikacji problematycznych czy niejasnych zagadnień.

Schemat 1. Układ prac nad oceną ex-ante w ramach etapu pierwszego i drugiego.

Źródło: Opracowanie własne.

3 Założenia stosowania instrumentów finansowych w ramach RPO WP 2014-2020

3.1 Przesłanki stosowania instrumentów finansowych

Opierając się na ustaleniach pierwszego etapu oceny ex-ante instrumentów finansowych RPO WP 2014-2020 oraz metodologii oceny zalecanej przez KE/EBI należy wskazać, że podstawowymi przesłankami stosowania instrumentów finansowych jest występowanie:

- luki finansowej, tj. sytuacji, w której projekt jest uzasadniony ekonomicznie, ale nie jest przez odbiorcę realizowany ze względu na brak dostępu do finansowania zewnętrznego;
- luki rentowności, tj. sytuacji, w której projekt jest uzasadniony ekonomicznie, ale rentowność jego realizacji jest na tyle niska, że odbiorca nie jest zainteresowany jego realizacją.

Obie ww. przesłanki mogą, ale nie muszą występować łącznie. W obszarze interwencji instrumentów finansowych zarysowanych w RPO WP 2014-2020, sama luka finansowa jest przedmiotem interwencji w ramach instrumentów skierowanych do przedsiębiorstw w ramach inwestycji podstawowych (Działanie 2.1), natomiast luka finansowa i luka rentowności – w ramach interwencji skierowanej do przedsiębiorstw w ramach inwestycji profilowanych (Poddziałanie 2.2.1) oraz wsparcia ekspansji przez innowacje (Poddziałanie 1.1.2). W pozostałych obszarach, nawet jeśli luka finansowa ma miejsce, podstawową przesłanką jest występowanie luki rentowności.

Rozgraniczenie to ma o tyle istotne znaczenie, że jeśli przedmiotem interwencji jest wyłącznie luka finansowa, to instrumenty powinny być kierowane do odbiorców ostatecznych bez preferencji cenowych: stosowanie w ich wypadku obniżonego oprocentowania mogłoby skutkować efektem odwrotnym od zamierzonego, tj. kierowaniem środków przede wszystkim do firm nieznajdujących się w luce, a poszukujących tańszej od rynkowej alternatywy w finansowaniu zewnętrznym działalności. Z kolei w wypadku adresowania luki rentowności obniżenie ceny, po jakiej oferowany jest instrument, jest najbardziej oczywistym sposobem stworzenia efektu zachęty i zwiększenia rentowności dla odbiorcy ostatecznego.

W kolejnych podrozdziałach przedstawiamy diagnozy dziedzinowe sytuacji potencjalnych odbiorców ostatecznych – bazują one głównie na wynikach analiz etapu pierwszego i definiują przesłanki interwencji z wykorzystaniem instrumentów finansowych.

3.1.1 Przedsiębiorstwa

Diagnoza sytuacji sektora przedsiębiorstw przeprowadzona w ramach etapu pierwszego opierała się przede wszystkim na zrealizowanym w ramach projektu badaniu telefonicznym przedsiębiorstw działających na terenie województwa, przy czym wiodącym tematem był pomiar luki w 2013 r. (badanie było realizowane w I połowie 2014 r.). W województwie pomorskim w 2013 r. w luce nieprzyznanego finansowania zewnętrznego pozostawało 10% mikroprzedsiębiorstw, 6% przedsiębiorstw średnich oraz 5% przedsiębiorstw dużych. Odsetek MŚP, którym odmówiono w 2013 r. przyznania finansowania zewnętrznego był zbliżony do wyników dla innych województw Polski, w których Wykonawca prowadził badania ilościowe przy zastosowaniu zbliżonej metodologii szacowania luki finansowej. Zarówno zmienna odsetka przedsiębiorstw pozostających w luce finansowej nieprzyznanego finansowania zewnętrznego, jak wielkości luki finansowej były istotnie statystycznie zróżnicowane ze względu na wielkość zatrudnienia ($p < 0,001$; $p = 0,005$)³.

Średnia, ani środkowa wartość finansowania zewnętrznego, o jakie ubiegały się MŚP przy danej wielkości próby, nie była istotnie statystycznie zróżnicowana ze względu na okres działania przedsiębiorstwa (poniżej/powyżej 24 miesięcy), co stanowi, że zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne jest podobne w przypadku przedsiębiorstw znajdujących się na etapie wzrostu i wchodzenia na rynek i przedsiębiorstw na etapie ekspansji rynkowej i stabilizacji. Mediana wartości finansowania zewnętrznego, o jakie w 2013 r. ubiegały się MŚP z województwa pomorskiego w podziale na przedsiębiorstwa o okresie działania 'do' i 'powyżej' 24 miesięcy wyniosła odpowiednio 205 tys. zł oraz 250 tys. zł⁴. Jednocześnie dostępność finansowania zewnętrznego dla przedsiębiorstw na etapie wzrostu lub wchodzenia na rynek pozostaje znacznie niższa. W luce finansowej obu typów znamienne statystycznie częściej pozostawały MŚP obecne na rynku poniżej 24 miesięcy, tj. przeważnie znajdujące się na etapie wzrostu lub wchodzenia na rynek ($p < 0,001$; $p = 0,030$).

Wartość globalna luki deklarowanych niezrealizowanych inwestycji MŚP z województwa pomorskiego za 2013 r. wyniosła 6,7 mld zł, a wartość globalna luki niezyskanego finansowania była równa 5,8 mld zł. Około 90% wartości globalnej luki finansowej obu typów stanowiły niezrealizowane plany mikroprzedsiębiorstw. 86% MŚP znajdujących się w luce finansowej w 2013 r. zadeklarowało posiadanie planów inwestycyjnych na najbliższe 12 miesięcy (06.2014 – 06.2015) względem 56% w populacji MŚP ogółem. Również odsetek

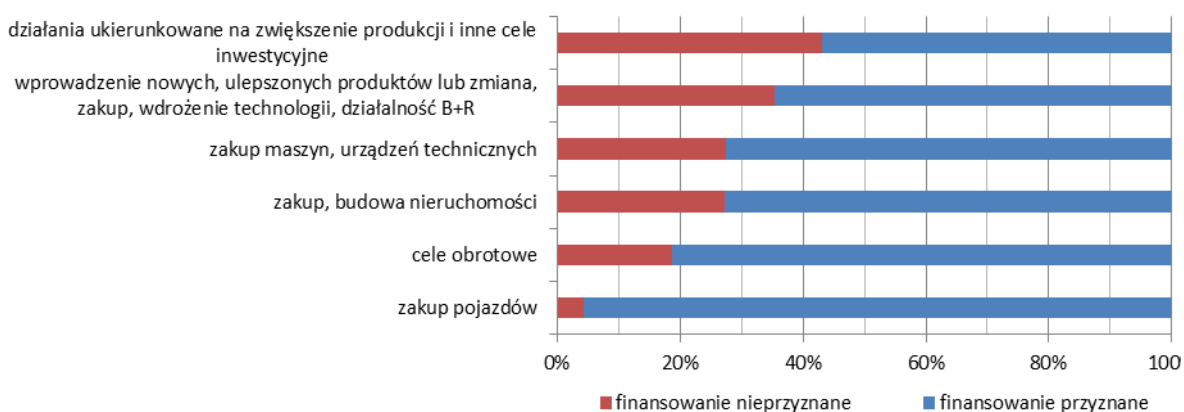
³ Podawana w kontekście wniosków z badań ilościowych p -wartość (ang. p -value) stanowi prawdopodobieństwo popełnienia błędu I rodzaju, tj. odrzucenia hipotezy zerowej testu statystycznego, która w rzeczywistości jest prawdziwa. Dla uproszczenia p -wartość można traktować jako prawdopodobieństwo popełnienia błędu wniosku na podstawie próby; jako najczęściej akceptowalny poziom istotności (a zatem dopuszczalne prawdopodobieństwo pomyłki) przyjmuje się 1% lub 5%.

⁴ Wartość odchylenia standardowego tej cechy jest ponad 10-krotnie wyższa w grupie MŚP obecnych na rynku ponad 24 miesiące, co dowodzi, że grupa ta jest bardziej zróżnicowana pod względem zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne niż przedsiębiorstwa młode.

MŚP planujących sfinansowanie tych zaplanowanych inwestycji z kredytu, pożyczki lub leasingu jest wyższy w grupie podmiotów pozostających w luce finansowej. Frakcja przedsiębiorstw mogących sfinansować plany inwestycyjne ze środków własnych jest w grupie MŚP znajdujących się w 2013 r. w luce finansowej niższa o blisko 10 p. proc.

Do najczęściej wymienianych przez MŚP przyczyn nie otrzymania kredytu bankowego należała niska zdolność kredytowa (35% podmiotów, którym odmówiono przyznania tego finansowania), krótki czas prowadzenia działalności gospodarczej (14%) oraz niewystarczające zabezpieczenia (14%). Wpływ na pozostawanie podmiotu w luce finansowej ma również rodzaj działalności przedsiębiorstwa (częściej w luce finansowej pozostają przedsiębiorstwa produkcyjne) oraz przedmiot projektu, który miał być sfinansowany. Grupa przedsiębiorstw pozostających w luce nieprzyznanego finansowania zewnętrznego w województwie pomorskim była również zróżnicowana przestrzennie (zróżnicowanie testowane statystycznie na poziomie podregionów – NUTS 3, $p=0,011$), co uzasadnia preferencje dla MŚP z obszarów o niskim poziomie aktywności gospodarczej.

Wykres 1. Przyznane oraz nieprzyznane finansowanie zewnętrzne w postaci kredytów, pożyczek, leasingów MŚP z województwa pomorskiego w 2013 r. wg przedmiotu tego finansowania. Udziały wg liczby wniosków

Źródło: CATI.

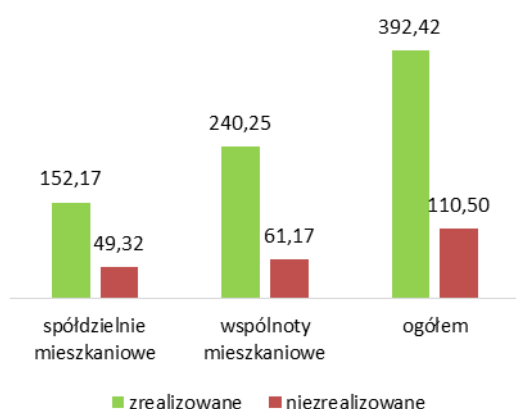
Kluczowe znaczenie dla priorytetów inwestycyjnych 1b i 3c ma istotnie statystycznie wyższy odsetek odmów przyznania finansowania zewnętrznego MŚP w przypadku, gdy jego przedmiotem miało być wprowadzenie nowych lub ulepszonych produktów i usług, zmiana, zakup, wdrożenie technologii lub działalność badawczo-rozwojowa (średnio w 35% przypadków MŚP spotkały się z odmową; $p<0,001$). Znamiennie statystycznie częściej z odmową spotykały się również przedsiębiorstwa z województwa pomorskiego ubiegające się o finansowanie zewnętrzne na zakup maszyn lub urządzeń technicznych (27% przypadków stanowiła odmowa przyznania finansowania; $p=0,007$). W pierwszej kolejności zatem działalność innowacyjna oraz ukierunkowana na zwiększenie produktywności jest ograniczana na skutek niewystarczającego dostępu do finansowania zewnętrznego. Zdecydowanie

najczęściej finansowanie zewnętrzne było zaś przyznawane MŚP na cele obrotowe oraz zakup pojazdów, w tym samochodów.

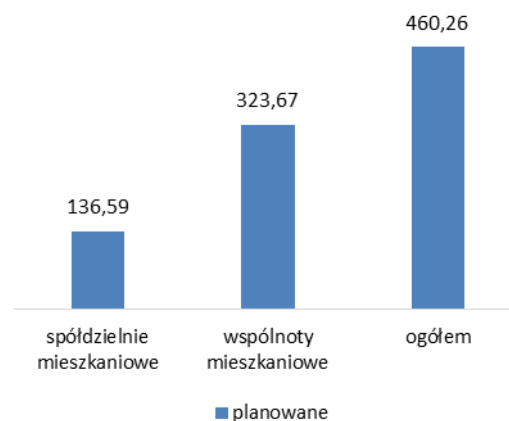
3.1.2 Efektywność energetyczna

Stosowanie instrumentów finansowych w zakresie inwestycji ukierunkowanych na zwiększenie efektywności energetycznej uwarunkowane jest wysokimi wymaganiami w tym zakresie w perspektywie finansowej 2014-2020, w tym brakiem dopuszczenia ‘termomodernizacji płytkiej’, tj. obejmującej tylko docieplenie elewacji budynków, oraz wysokim potencjałem realizacji inwestycji tego typu w sektorze mieszkaniowym, co zostało określone na podstawie przeprowadzonego badania ilościowego. O dodatniej (ekonomicznej) wartości bieżącej projektów termomodernizacyjnych świadczą m.in. badania dotyczące emisyjności polskiej gospodarki⁵. Jako możliwy termin spłaty oferowanych pożyczek należy dopuścić okres przynajmniej 10-15 lat (zależnie od specyfiki inwestycji). Innymi przesłankami oferowania instrumentów finansowych podmiotom sektora mieszkaniowego jest asymetria informacji oraz ograniczona świadomość potencjalnych beneficjentów o korzyściach wynikających z przeprowadzenia modernizacji energetycznej.

Wykres 2. Zrealizowane oraz niezrealizowane z powodu niedostatecznego dostępu do finansowania zewnętrzne inwestycje w zakresie termomodernizacji spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych z województwa pomorskiego w latach 2011-2013 (w mln zł).

Wykres 3. Plany inwestycyjne na lata 2014-2016 w zakresie termomodernizacji spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych z województwa pomorskiego (w mln zł)

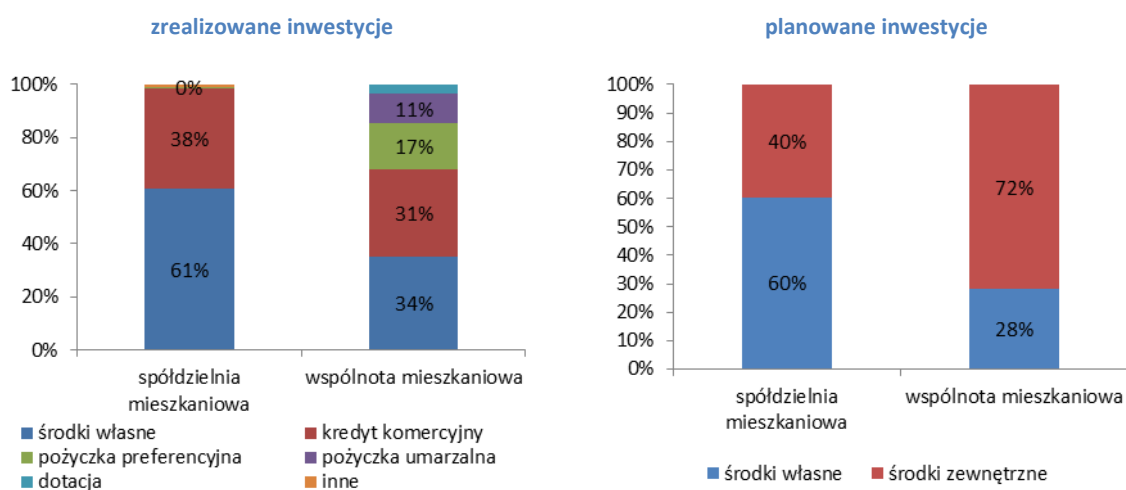
Źródło: CATI.

Wedle wyników badania ilościowego w latach 2011-2013 inwestycje termomodernizacyjne realizowało 59% spółdzielni mieszkaniowych i 27% wspólnot mieszkaniowych z województwa

⁵ 2050.pl - podróż do niskoemisyjnej przyszłości, Instytut Badań Strukturalnych, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa 2013.

pomorskiego. Z przeprowadzenia inwestycji termomodernizacyjnych z powodu niedostatecznego dostępu do finansowania zewnętrznego w tym okresie zrezygnowała około 1/10 tych podmiotów, przy czym nieznacznie częściej zrezygnowały z tych inwestycji wspólnoty mieszkaniowe niż spółdzielnie mieszkaniowe. Wspólnoty mieszkaniowe częściej deklarowały również złą lub przeciętną sytuację finansową. Około 60% podmiotów sektora mieszkaniowego zadeklarowało zarazem konieczność ograniczania wydatków inwestycyjnych na skutek braku środków. Wg deklaracji ankietowanych wartość inwestycji termomodernizacyjnych w latach 2011-2013 byłaby wyższa o około 25-30%, gdyby dostępne były bardziej atrakcyjne formy finansowania zewnętrznego projektów tego typu. Na lata 2014-2016 spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe posiadają plany inwestycyjne w zakresie termomodernizacji o wartości około 460 mln zł, co pozwala na oszacowanie luki finansowej w rzeczonym zakresie na poziomie 70-80 mln zł. Ponad 60% podmiotów posiadających plany termomodernizacyjne na lata 2014-2016 zamierza je sfinansować, wykorzystując środki z pożyczki lub kredytu.

Wykres 4. Formy finansowania inwestycji termomodernizacyjnych w sektorze mieszkaniowym

Źródło: CATI.

Badanie ilościowe jednostek samorządu terytorialnego z województwa pomorskiego wskazało na wysoką podaż projektów w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej. Wsparcie inwestycji ukierunkowanych na termomodernizację budynków użyteczności publicznej w postaci instrumentów finansowych nie pozwoliłoby jednak na uzyskanie dostatecznego efektu zachęty i nie umożliwiłoby wsparcia odpowiednio wysokiej liczby projektów, co ma szczególne znaczenie, biorąc pod uwagę ramy wykonania RPO WP 2014-2020.

Z analizy danych wtórnych⁶ wynika ponadto, że dodatnia finansowa wartość bieżąca netto charakteryzuje również inwestycje w zakresie modernizacji oświetlenia ulicznego, szczególnie w sytuacji, gdy polegają one na wymianie lamp rtęciowych. Jednakże potencjalna podaż projektów w tym zakresie charakteryzujących się w wysokim oczekiwanym zwrotem z inwestycji jest niewielka, przez co stworzenie oddzielnego instrumentu finansowego dla projektów związanych z oświetleniem zewnętrznym wiązałoby się z relatywnie wysokimi kosztami transakcyjnymi. Bariery w wykorzystaniu instrumentów finansowych w zakresie modernizacji oświetlenia ulicznego jest również problem własności infrastruktury, co było szczegółowo przedstawione na etapie I analizy.

3.1.3 Odnawialne źródła energii

Wykorzystanie zasobów energii odnawialnej (głównie w generacji rozproszonej) w celu podniesienia bezpieczeństwa energetycznego regionu jest jednym z wyborów strategicznych wskazanych w *Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 r. W RPS Ekoefektywne Pomorze* spośród kluczowych dla regionu rodzajów energii odnawialnej, tj. energii słonecznej, geotermalnej, wodnej oraz zasobów biogazu i biomasy, określono preferencje dla systemów fotowoltaicznych oraz systemów ogrzewania wykorzystujących pompy ciepła lub kolektory słoneczne. M.in. z powodu zapisów linii demarkacyjnej nie przewidziano tamże wsparcia dla instalacji zwiększających udział odnawialnych źródeł energii w sektorze transportu (biopaliwa). Interwencja RPO WP 2014-2020 powinna przełożyć się na 45 MW nowych mocy w energetyce odnawialnej do 2023 r. (PI 4a, łącznie w sektorze ciepłownictwa oraz elektroenergetyki).

Zakres interwencji należy podzielić na instalacje prosumenckie (w większości wytwarzające energię ciepłą, w tym pompy ciepła, kolektory słoneczne, mikroinstalacje produkujące energię elektryczną) oraz projekty, których beneficjentami będą przedsiębiorstwa (przede wszystkim projekty elektroenergetyczne oraz kogeneracyjne). W przypadku instalacji prosumenckich odbiorcami wsparcia byłyby głównie instytucje publiczne oraz instytucje realizujące projekty pakietowe.

Z przeprowadzonej analizy danych wtórnych wynika, że luka rentowności (ang. *viability gap*) w przypadku modernizacji/przebudowy sieci elektroenergetycznych na potrzeby przyłączania instalacji odnawialnych źródeł energii; instalacji prosumenckich; instalacji wytwarzających wyłącznie energię ciepłą jest na tyle duża, że nawet przy pomocy bardzo preferencyjnych instrumentów finansowych nie byłoby możliwe uzyskanie dostatecznie silnego efektu zachęty. Dopuszczenie sprzedaży do sieci nadwyżek energii elektrycznej z mikroinstalacji za 80% ceny referencyjnej – co wynika z uchwalonej w 2013 r. nowelizacji ustawy *Prawo energetyczne* oraz

⁶ Por. 2050.pl - podróż do niskoemisyjnej przyszłości, Instytut Badań Strukturalnych, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa 2013.

niektórych innych ustaw, tj. tzw. *małego trójpaku energetycznego* – nie stanowi wystarczającej zachęty do rozwoju elektroenergetyki prosumenckiej⁷ i nie gwarantuje dodatniej wartości bieżącej netto tego typu instalacji. Stanowisko to potwierdzili uczestnicy badań jakościowych przeprowadzonych na potrzeby niniejszej analizy. W przypadku energetyki prosumenckiej brak jest wystarczających przesłanek do wykorzystania „czystych” instrumentów finansowych i nie będą one w niniejszym opracowaniu rekomendowane. Dotychczasowe doświadczenia jednoznacznie wskazują, że niezadowolający stan sieci oraz niewystarczające inwestycje w ich rozbudowę są jedną z głównych barier wzrostu sektora OZE w Polsce. W celu wytworzenia wystarczającej zachęty dla operatorów energetycznych, należy uznać, że jedynym rozwiązaniem jest finansowanie infrastruktury pozwalającej na przyłączenie instalacji OZE do sieci w sposób dotacyjny. Określone w rozdziale dotyczącym strategii inwestycyjnej preferencje są ukierunkowane na zapewnienie konkurencyjności relatywnie drogich technologii (szczególnie ogniw fotowoltaicznych) w porównaniu z technologiami bardziej dojrzałymi i tym samym tańszymi

3.1.4 Rewitalizacja

W sferze rewitalizacji obszarów miejskich instrumenty finansowe powinny przede wszystkim służyć wywołaniu efektu zachęty, dzięki zaoferowaniu finansowania o atrakcyjnym, niskim oprocentowaniu, a także o długiej, rzadko spotykanej na rynku bankowym, zapadalności. W wybranych sytuacjach, gdy projekt nie ma jasnego przełożenia na osiągnięte przychody lub jest z definicji niedochodowy, interwencja może także służyć redukcji luki finansowej, gdyż ze zrozumiałych powodów banki niezbyt chętnie finansują tego typu projekty.

W okresie 2007-2013 wsparcie w sferze rewitalizacji było oferowane w województwie pomorskim w ramach Inicjatywy JESSICA. Doświadczenia z realizacją Inicjatywy są generalnie dobre, istotnym wyzwaniem było natomiast powiązanie inwestycji finansowanej za pomocą instrumentu dłużnego z odpowiednimi efektami społecznymi, osiągnięte dzięki powiązaniu oferowanego oprocentowania ze skalą efektów społecznych. Zainteresowanie instrumentami finansowymi było zróżnicowane, wymagały one prowadzenia intensywnych działań informacyjnych i promocyjnych.

Kwestia ta będzie też wyzwaniem w okresie 2014-2020, choć przygotowywane rozwiązania powinny pozwolić na odpowiednie powiązanie wsparcia w formie instrumentów finansowych z ukierunkowanym bezpośrednio na kwestie społeczne wsparciem bezzwrotnym. Rozwiązania te polegają przede wszystkim na bardzo precyzyjnej i uzgadnianej z IZ RPO WP 2014-2020 delimitacji obszarów, mających podlegać interwencji, na podstawie określonych, obiektywnych wskaźników i uzgodnieniu przez IZ z odpowiednimi władzami samorządowymi

⁷ IEO krytykuje rozwiązania dla mikroinstalacji w małym trójpaku, GRAMWZIELONE.PL Sp. z o.o. 2013, <<http://gramwzielone.pl/trendy/7387/ieo-krytykuje-rozwiazania-dla-mikroinstalacji-w-malym-trojpacku>>.

kształtu finansowanego w sposób bezzwrotny tzw. projektu zintegrowanego, wobec którego wsparcie w postaci instrumentów finansowych ma mieć charakter komplementarny, powinno ono jednak także prowadzić do określonych efektów społecznych.

Proponowane w ramach RPO WP 2014-2020 instrumenty finansowe będą mieć charakter dłużny, zaś ich przewagą, jak już wspomnieliśmy, w stosunku do instrumentów oferowanych na rynku komercyjnym, będzie atrakcyjne, niskie oprocentowanie, a także długi okres, na jaki będą one oferowane. Zakres finansowanych projektów powinien mieć ponadto charakter komplementarny wobec wsparcia bezzwrotnego oferowanego w ramach Działań 6.1 i 6.2 RPO WP 2014-2020, a także wobec wsparcia dotacyjnego oferowanego w ramach Działania 8.2 (PI 9b).

3.2 Założenia dla polityki cenowej

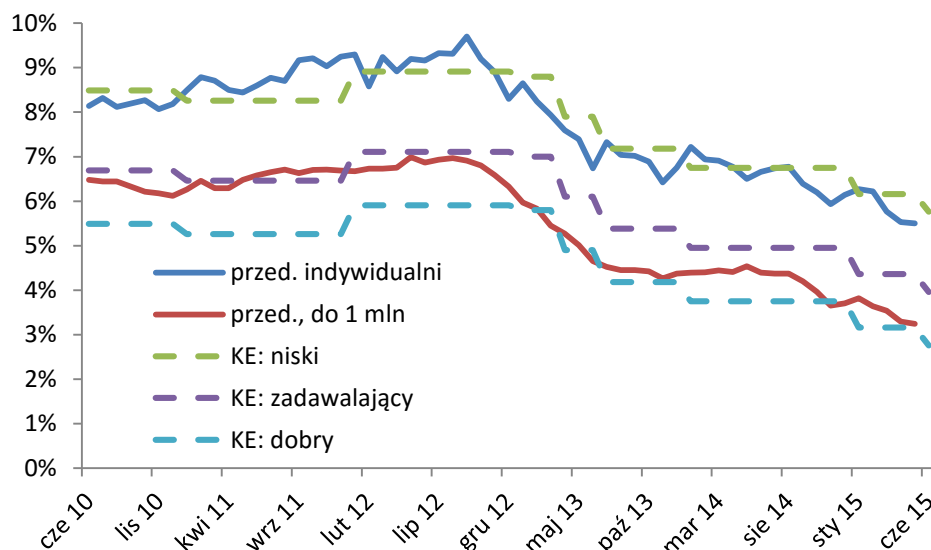
Jak wynika z przesłanek stosowania instrumentów finansowych, ogólne założenia dla polityki cenowej mają istotne znaczenie dla prawidłowego formułowania wsparcia. O ile cena ma mniejsze znaczenie dla produktów poręczeniowych, to w wypadku produktów pożyczkowych oprocentowanie dla odbiorcy ostatecznego jest istotnym elementem decydującym o ekonomicznym oddziaływaniu instrumentu. Stosunkowo niskie oprocentowanie wsparcia pożyczkowego w JEREMIE w województwie pomorskim (przeciętnie ok. 1,8 proc.) z jednej strony służyło atrakcyjności instrumentów, z drugiej mogło prowadzić do występowania jałowej straty. Jednocześnie w ostatnich latach w województwie obserwuje się wzrost oprocentowania nowych pożyczek JEREMIE, przy nadal niższych od rynkowych przeciętnych stopach.

Wg danych NBP oprocentowanie nowych kredytów dla firm jest zróżnicowane w zależności np. od wysokości kredytu i podmiotu go zaciągającego. Z punktu widzenia niniejszej analizy najbardziej użytecznym podziałem jest spojrzenie odrębnie na kredyty przedsiębiorców indywidualnych oraz kredyty przedsiębiorstw w wysokości do 1 mln zł.⁸ Wprowadzie kategorie te nie do końca odpowiadają planowanej w ramach RPO WP 2014-2020 interwencji, stanowią jednak najlepszy dostępny punkt odniesienia. Co istotne, można zaobserwować dużą zbieżność poziomów tych kategorii z poziomami referencyjnymi KE (podobieństwo zmian oczywiście wynika z oparcia na pochodzących od WIBOR stopach bazowych) – zwłaszcza w wypadku porównania stóp procentowych dla przedsiębiorców indywidualnych. Biorąc pod uwagę to, że stopy procentowe dla rynku są podawane w wartościach przeciętnych, należy podejrzewać, że np. nawet oprocentowanie na poziomie referencyjnym KE dla firm o niskim ratingu i standardowym zabezpieczeniu będzie atrakcyjne dla dużej części przedsiębiorców indywidualnych. Podobnie rzecz się ma w przypadku porównania oprocentowania referencyjnego dla ratingu dobrego z kredytami korporacyjnymi do 1 mln zł.

Cena pożyczanego w ramach instrumentów finansowych RPO WP 2014-2020 kapitału ma zasadnicze znaczenie dla prawidłowego adresowania interwencji w ramach instrumentów ukierunkowanych na lukę finansową. Przyjmując, że luka finansowa jest najbardziej dotkliwa wśród mniejszych przedsiębiorstw i dla mniejszych kwot, a także dla ograniczenia zniekształceń rynku proponujemy, by dla instrumentów pożyczkowych adresujących lukę finansową przyjąć minimalne poziomy oprocentowania (różne dla poszczególnych instrumentów finansowych), wskazane w fiszkach poszczególnych produktów.

⁸ Niestety, szczegółowość dostępnych danych jest bardzo niska, nie są dostępne dane np. w podziale na przedsiębiorstwa wg wielkości czy regionu.

Wykres 5. Porównanie stóp procentowych nowych kredytów na polskim rynku (wg NBP), nowych pożyczek JEREMIE w pomorskim i stóp referencyjnych KE.

Przeciętne oprocentowanie nowych kredytów złotówkowych dla przedsiębiorców indywidualnych w porównaniu ze stopą referencyjną KE dla odpowiednio ratingu niskiego, zadawalającego i dobrego przy standardowych zabezpieczeniach. W czerwcu 2015 r. stopa bazowa KE została obniżona do 1,76 proc. Ostatnie dane NBP za maj 2015 r. Ostatnie dane JEREMIE za marzec 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NBP i UM Województwa Pomorskiego.

Propozycja ta umożliwi silniejsze zaznaczenie, dla jakich grup kierowane są pożyczki – przykładowo: mikropożyczki z założenia kierowane będą do mikro- i mniejszych małych przedsiębiorstw, dla których dostępna pożyczka przy oprocentowaniu na poziomie ok. 6 proc. będzie już stanowić atrakcyjną ofertę – na którą nie skuszą się firmy w lepszej sytuacji, działające na większą skalę.

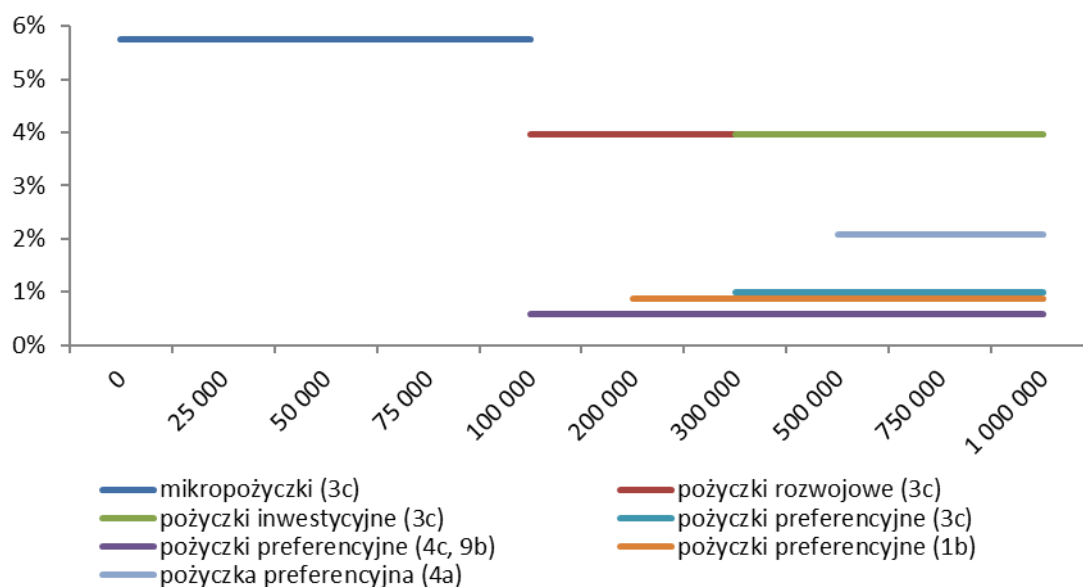
Osobne zagadnienie stanowią instrumenty tworzone z myślą o tworzeniu efektu zachęty – są to wszystkie instrumenty poza Działaniem 2.1, (w niektórych sytuacjach także pożyczka inwestycyjna w ramach Działania 2.1– w wypadku spełnienia kryterium preferencji). W ich wypadku niska cena jest istotnym elementem motywującym odbiorcę ostatecznego do podjęcia określonych działań. W wypadku instrumentów oferowanych odbiorcom na projekty z zakresu OZE, termomodernizacji czy rewitalizacji stosowanie silnych preferencji cenowych ma uzasadnienie i powinno być stosowane. Podobna sytuacja ma miejsce także we wsparciu przedsiębiorstw, gdzie przewidziane programem kryterium preferencji proponujemy uwzględnić poprzez obniżone oprocentowanie.

Dla skalkulowania przykładowego oprocentowania w tych instrumentach przyjęto następujące założenia:

- oprocentowanie wkładu EFSI na poziomie zerowym, oprocentowanie wkładu pośrednika finansowego na poziomie rynkowym (zgodnie z koncepcją nieproporcjonalnego wynagrodzenia kapitału, zob. rozdział 5.5);
- oprocentowanie rynkowe wkładu pośrednika finansowego na poziomie zadawalającego ratingu dla odbiorców w PI 4a, 4c, 9b oraz w pożyczce preferencyjnej PI 3c (część Działania 2.1 i całość instrumentów w Działaniu 2.2) i ratingu niskiego w pożyczce w PI 1b.

Przykładowe oprocentowanie dla poszczególnych instrumentów pożyczkowych prezentujemy na wykresie. Trzeba zaznaczyć, że propozycje w zakresie pożyczek dla przedsiębiorstw w ramach PI 3c są daleko idącym odejściem od dotychczasowego modelu wsparcia i będą wymagać zarówno zmiany podejścia do instrumentów finansowych po stronie pośredników, jak i dotarcia z informacją o ofercie do odbiorców ostatecznych.

Wykres 6. Proponowane minimalne oprocentowanie poszczególnych instrumentów z preferencjami i bez preferencji.

Źródło: Opracowanie własne.

3.3 Konsekwencje pomocy państwa

Wszelkie wsparcie ze środków publicznych mające potencjalnie wpływ na podmioty prowadzące (szeroko rozumianą) działalność gospodarczą może mieć charakter pomocy publicznej, której formy i szczegółowe charakterystyki podlegają precyzyjnym przepisom. Zgodnie z np. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wsparcie finansowe dla podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą podlega przepisom dotyczącym pomocy publicznej, jeżeli udzielane jest ono przez państwo lub ze środków państwowych, ma charakter selektywny, przedsiębiorca uzyskuje przysporzenie na warunkach korzystniejszych niż oferowane na rynku, grozi zakłóceniem lub zakłóca konkurencję oraz wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi UE.

W związku z tym, także wsparcie oferowane przedsiębiorcom lub innym podmiotom, których działalność można w ten sposób zakwalifikować, jest poddane szczegółowym regulacjom, w celu minimalizacji zakłóceń konkurencji powodowanych przez interwencję Państwa.

W przypadku instrumentów finansowych pomoc publiczna będzie przybierała zapewne następujące formy:

- Pomoc de minimis⁹. Ta forma pomocy jest najbardziej dostępną i ze względu na niskie limity brak jest maksymalnej intensywności pomocy. W tej formie w większości przypadków była też udzielana pomoc w formie instrumentów inżynierii finansowej w okresie 2007-2013. Warto jednak mieć świadomość listy wykluczonych z tej formy pomocy branż i finansowanych wydatków. Największą barierą w tym przypadku jest fakt, że pewna grupa firm może mieć zamkniętą możliwość korzystania z pomocy de minimis, ze względu na osiągnięcia maksymalnego limitu pomocy w wysokości 200 000 euro w okresie 3 lat. Dodatkowo poważnym ryzykiem może być niska świadomość przedsiębiorców, związana z tym, że niektóre formy pomocy ze strony administracji publicznej (przyśpieszona amortyzacja, odroczenia spłaty należności podatkowych) są także pomocą de minimis, podlegającą kumulacji z inną pomocą de minimis. Niestety, organy kontroli skarbowej w razie przekroczenia limitu żądają zwrotu udzielonej pomocy (w formie przeliczonej na ekwiwalent dotacji brutto), wraz z karnymi odsetkami, co może być szczególnie bolesne, na przykład w przypadku instrumentów poręczeniowych. Pomocą de minimis są też instrumenty finansowe oferowane w formule instrumentów standardowych, czyli tzw. *off-the-shelf instruments*.
- Instrumenty finansowe oferowane w ramach rozporządzenia o wyłączeniach grupowych (GBER)¹⁰. Ta grupa instrumentów jest zdecydowanie najbardziej korzystna,

⁹ Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis.

¹⁰ Rozporządzenie Komisji (UE) Nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu.

gdyż po stronie odbiorcy ostatecznego nie rodzi w zasadzie jakichkolwiek obowiązków biurokratycznych, zaś kwalifikowalność potencjalnego odbiorcy i zapewnienie nieprzekraczania maksymalnych intensywności wsparcia jest obowiązkiem pośrednika finansowego. W przypadkach niektórych rodzajów pomocy wymagane jest jednak spełnienie dość restrykcyjnych wymogów, dotyczących zakresu finansowanych wydatków kwalifikowanych, bądź też wsparcie jest ograniczone do wybranych rodzajów potencjalnych odbiorców ostatecznych, niekiedy jest też wymagane współfinansowanie ze strony niezależnego inwestora prywatnego. Niektóre rodzaje pomocy (np. udzielanej na zasadach art. 21 GBER) wymagają też spełniania szeregu warunków, dotyczących pośrednika finansowego i sposobów udzielania przez niego pomocy; w sytuacji gdy wybór pośredników jest dokonywany przez fundusze funduszy, to na jego barkach spoczywać będzie zapewnienie spełnienia odpowiednich wymogów. Rozporządzenie zawiera przepisy dotyczące różnego rodzaju pomocy, w okresie budżetowym funduszy strukturalnych 2007-2013 w największym stopniu korzystano z formuły regionalnej pomocy inwestycyjnej, głównie jednak dla finansowania w formie bezzwrotnej.

- Instrumenty finansowe podlegające notyfikacji przez Komisję Europejską – ta sytuacja dotyczy albo instrumentów niestandardowych albo też instrumentów, których parametry (wielkości wsparcia, katalog odbiorców ostatecznych) nie są zgodne z obowiązującymi przepisami.

Warto też pamiętać o tym, że zapewne część oferowanego wsparcia nie będzie miała charakteru pomocy publicznej, mimo, że będzie miała swe źródło w środkach publicznych. Dotyczyć to będzie, co do zasady, finansowania w formie pożyczek i kredytów oprocentowanych na poziomie nie niższym, niż odpowiednia stopa referencyjna (stopa bazowa, wynosząca obecnie 1,76%) powiększona o marżę pośrednika finansowego, uzależnioną od oceny odbiorcy ostatecznego, przedstawianych przez niego zabezpieczeń, a także okresu prowadzenia działalności gospodarczej¹¹, a także niektórych instrumentów kapitałowych. Pomocą publiczną nie będą także poręczenia i gwarancje udzielane przy zastosowaniu tzw. bezpiecznych stawek prowizji (choć sposób ich wyznaczania budzi dość poważne wątpliwości), zgodnie z tzw. obwieszczeniem o gwarancjach¹².

¹¹ Zasady wyznaczania stopy referencyjnej reguluje Komunikat Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (2008/C 14/02).

¹² Obwieszczenie Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji (2008/C 155/02)

3.3.1 Pośrednicy finansowi a pomoc publiczna

Odrębną kwestią, specyficzną dla instrumentów finansowych, jest zapewnienie tego, aby wyłączyć możliwość bezpośredniej korzyści z tytułu pomocy publicznej dla pośrednika finansowego wdrażającego dany instrument finansowy (lub funduszu funduszy nadzorującego wdrażanie instrumentów finansowych). Ta kwestia jest już bardziej złożona i może niekiedy podlegać indywidualnej ocenie, co do zasady jednak przyjmuje się, że tego typu pomoc nie występuje, o ile spełnione są następujące warunki¹³:

- Jeżeli wybór pośrednika finansowego nastąpił w drodze otwartej, przejrzystej, niedyskryminacyjnej i obiektywnej procedury kwalifikacyjnej lub wynagrodzenie zarządzającego odzwierciedla w pełni poziom aktualnego wynagrodzenia rynkowego. Spełnienie tego warunku powinno – co do zasady – zapewnić postępowanie zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia Ogólnego i Rozporządzenia Delegowanego oraz oczekiwanymi na jesieni wytycznymi Komisji Europejskiej w sprawie trybu wyboru pośredników finansowych i funduszu funduszy.
- Pośrednicy, którzy nie zostali wybrani zgodnie z powyższą procedurą nie będą także korzystać z pomocy publicznej, jeżeli pobierane przez nich opłaty za zarządzanie będą ograniczone, a ich całkowite wynagrodzenie będzie odzwierciedlać normalne warunki rynkowe i będzie powiązane z wynikami (co – jak zakładamy – będzie spełnione w sytuacji działania w zgodzie z postanowieniami Rozporządzenia Delegowanego). Warto także wspomnieć, że (niezbędni w przypadku wybranych obszarów wsparcia) także ewentualni inwestorzy prywatni muszą być wybierani w drodze otwartej, przejrzystej, niedyskryminacyjnej i obiektywnej procedury kwalifikacyjnej na poziomie poszczególnych transakcji (np. wejść kapitałowych).
- W przypadku, gdy pośrednik finansowy nie będzie udzielał pożyczek lub kredytów poniżej odpowiedniej stopy referencyjnej, ani pobierał prowizji za poręczenia poniżej tzw. bezpiecznych stawek również przyjmuje się, że nie korzysta on z pomocy publicznej.
- Dopuszczalne jest, aby pośrednicy finansowi zwiększyli swoje aktywa i obroty, o ile tylko dany program pomocowy nie został opracowany w ten sposób, że to było jego głównym celem.
- Pomoc w postaci instrumentów dłużnych musi obejmować mechanizm zapewniający przeniesienie przez pośrednika finansowego otrzymanych od państwa korzyści na rzecz przedsiębiorstw, będących beneficjentem końcowym, na przykład w postaci niższych stóp procentowych, ograniczonych wymogów w zakresie zabezpieczenia lub połączenia obu tych rozwiązań.

¹³ Komunikat Komisji „Wytyczne Unii w sprawie pomocy państwa na rzecz promowania inwestycji w zakresie finansowania ryzyka” (2014/C 19/04).

Praktycznie nie jest możliwe w obecnej chwili, a także wobec braku wytycznych Komisji w sprawie zasad wyboru funduszu funduszy i pośredników finansowych, określenie bardziej szczegółowej listy warunków minimalizujących ryzyko pojawienia się pomocy publicznej na poziomie funduszu funduszy lub pośrednika finansowego, wydaje się, że obowiązujące przepisy prawa są w miarę precyzyjne, choć naturalnie zawsze mogą pojawić się jakieś nowe, dodatkowe problemy i wątpliwości, których w obecnej chwili nie można przewidzieć.

Pomoc publiczna w ramach RPO WP 2014-2020 (z wyjątkiem pomocy podlegającej notyfikacji) musi być udzielana na zasadach opisanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju w opracowanych przez niego programach pomocowych, na mocy np. art. 27 ust. 4 tzw. ustawy wdrożeniowej¹⁴. Jak dotąd w życie weszły 3 rozporządzenia: dotyczące udzielania pomocy de minimis w ramach RPO, pomocy de minimis w ramach programów operacyjnych ze środków EFS oraz pomocy na badania podstawowe, badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe oraz studia wykonalności w ramach RPO.

3.3.2 Podsumowanie – minimalizowanie ryzyka nieprawidłowego zastosowania pomocy publicznej

Udzielanie pomocy publicznej wiąże się zawsze z pewnym ryzykiem udzielania niedozwolonej pomocy publicznej, co ma bardzo niekorzystne konsekwencje zarówno dla odbiorcy ostatecznego, jak i podmiotu udzielającego takiej niedozwolonej pomocy: wiąże się z koniecznością zwrotu udzielonej bezprawnie pomocy wraz z odsetkami karnymi, a w związku z tym, także z niekwalifikowalnością dokonanych wydatków i związanymi z tym konsekwencjami.

W olbrzymiej większości przypadków absolutnie wystarczające do minimalizacji ryzyka jest postępowanie zgodnie z odpowiednimi przepisami europejskimi i polskimi aktami wykonawczymi. Naturalnie, pewną komplikacją jest to, że dany instrument finansowy może być oferowany w wersji bez pomocy publicznej dla pewnych odbiorców ostatecznych (dla instrumentów dłużnych oprocentowanie na poziomie co najmniej odpowiedniej stopy referencyjnej lub też dla projektów – i odbiorców ostatecznych – nie mających charakteru dochodowego) i w wersji z pomocą publiczną. W tym ostatnim przypadku możliwe jest udzielanie pomocy w ramach różnych trybów pomocy publicznej (np. pomocy de minimis i określonego rodzaju pomocy w ramach rozporządzenia o wyłączeniach grupowych).

W przypadku pomocy de minimis istotną komplikacją pozostaje wymóg badania pomocy de minimis otrzymanej przez powiązane przedsiębiorstwa (pojęcie „jednego przedsiębiorcy”),

¹⁴ Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. 2014, poz. 1146).

a także ustalanie wartości otrzymanej pomocy w sytuacji podziałów/połączeń przedsiębiorstw.

Odrębną kwestią pozostaje też minimalizacja ryzyka pomocy na poziomie pośrednika finansowego/funduszu funduszy, o czym piszemy w poprzednim rozdziale. W tym przypadku bardzo ważną kwestią pozostaje tryb wyboru pośrednika finansowego/funduszu funduszy, generalnie im bardziej jest on konkurencyjny i przejrzysty, tym ryzyko niedozwolonej pomocy jest niższe. Z tego punktu widzenia idealny jest wybór pośredników finansowych na zasadach prawa zamówień publicznych, niestety jest on czasochłonny i skomplikowany, a ponadto – o czym piszemy dalej – polskie przepisy nie dopuszczają wyboru w tym trybie więcej niż jednego pośrednika, co w przypadku niektórych Działań może być istotnym utrudnieniem. W tej sferze istotną pomocą powinny się okazać wytyczne Komisji Europejskiej w sprawie trybu wyboru pośredników finansowych i funduszy funduszy, które powinny się ukazać we wrześniu 2015 r.

W przypadkach wybranych form pomocy udzielanej na zasadach rozporządzenia o wyłączeniach grupowych należy też zwrócić uwagę na następujące ważne kwestie:

- Konieczność współfinansowania ze strony inwestora prywatnego oraz wybór inwestorów na zasadach otwartego, przejrzystego i niedyskryminującego zaproszenia do składania ofert, zgodnego z obowiązującymi przepisami unijnymi i krajowymi (np. art. 16, 21 i 39 GBER). Szczególnym problemem może być ta druga kwestia, przede wszystkim w sytuacji, gdyby wybór ten miał być dokonywany na zasadach prawa zamówień publicznych, co jednak wydaje się głęboko nieracjonalne; intencją twórcy przepisów było raczej zapewnienie otwartości i przejrzystości wyłaniania inwestorów, nie zaś ich wyłanianie w trybie pzp (jak się wydaje dla sytuacji wymagających zastosowania pzp w GBER mowa jest o „procedurze przetargowej zgodnej z zasadami konkurencji”). Naturalnie, ostatecznie kluczowe znaczenie ma polskie prawo zamówień publicznych; jeżeli z jego postanowień będzie wynikała konieczność przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, to należy tak postępować; nie wydaje się jednak, aby w tym przypadku było to niezbędne i uzasadnione.
- Wymóg opracowania racjonalnego biznes planu zawierającego szczegółowe informacje na temat produktu, sprzedaży i kształtowania się rentowności i określającym z góry założoną rentowność przedsięwzięcia (art. 21 GBER).
- Wymóg, aby wynagrodzenie pośredników było zgodne z praktykami rynkowymi (przy czym wymóg ten uznaje się za spełniony, jeśli zarządca lub pośrednik finansowy jest wybierany w drodze otwartego, przejrzystego i niedyskryminującego zaproszenia do składania ofert, opartego na obiektywnych kryteriach związanych z doświadczeniem,

wiedzą fachową oraz potencjałem operacyjnym i finansowym) i powiązane z uzyskanymi wynikami (art. 16, 21 i 39 GBER).

- Wymóg, aby inwestorzy mieli prawo do bycia reprezentowanym w organach zarządzających funduszem inwestycyjnym lub innych organach pośrednika finansowego, takich jak rada nadzorcza lub komitet doradczy (art. 16, 21 i 39 GBER).

3.4 Dźwignia i wartość dodana

3.4.1 Definicje

Ocena efektu dźwigni i wartości dodanej prowadzona jest na poziomie każdego instrumentu. Zgodnie z zaleceniami KE/EBI w zakresie oceny ex-ante instrumentów finansowych, wartość dodana może być określona tylko przez porównanie z innymi (alternatywnymi) instrumentami wsparcia. Dlatego też w opisie każdego instrumentu (w rozdziale 4) wskazujemy poziom wartości dodanej i dźwigni, a w kolejnym podrozdziale dokonujemy porównania wartości dodanej dla wszystkich instrumentów, z uwzględnieniem także wartości dla subsydiów odsetkowych i dotacji o różnych poziomach intensywności wsparcia.

Dla oceny efektu dźwigni przyjęto, zgodnie z wytycznymi KE/EBI, iloraz szacowanych łącznych nakładów na realizację projektów (z wyłączeniem środków pochodzących bezpośrednio od odbiorców ostatecznych) i wkładu EFSI. Oznacza to na poziomie poszczególnych projektów, że np. w wypadku wsparcia dotacyjnego na poziomie 35 proc., dźwignia wyniesie 1 (tj. nie będzie występować), jeśli pozostałe 65 proc. projektu zostanie sfinansowane bezpośrednio ze środków własnych odbiorcy. Jeśli natomiast 65 proc. wkładu własnego będzie finansowane z innych środków niż EFSI i środków własnych (np. z kredytu bankowego), to dźwignia wyniesie 2,857 (tj. środki „zewnętrzne” zmobilizowane do jego realizacji wyniosą 185,7 proc. wkładu EFSI). W wypadku instrumentów finansowych dźwignia jest zwiększana przez wnoszenie środków do instrumentów przez pośredników finansowych. W odniesieniu do wkładów odbiorców ostatecznych przyjmujemy, że:

- jeśli występuje wkład własny w instrumentach pożyczkowych, to jest on finansowany ze środków własnych;
- w instrumentach poręczeniowych nie występuje dosłownie rozumiany wkład własny, a do celów obliczenia dźwigni dzielimy wartość portfela poręczonych kredytów przez środki EFSI przeznaczone na instrumenty poręczeniowe;
- w wypadku instrumentów kapitałowych nie przesądzamy o źródle wkładu własnego, dla tego typu instrumentów nie liczymy też dźwigni, ani wartości dodanej.

Wartość dodana jest liczona w podobny sposób, jednak z uwzględnieniem wkładu odbiorców ostatecznych, tym samym wartość dodana jest identyczna z dźwignią w tych wypadkach, w których nie występuje wkład własny. Trzeba jednocześnie zaznaczyć, że liczona wyłącznie

dla pierwszego obrotu środków dźwignia i wartość dodana jest wyższa (dla parametrów, jakich można oczekiwać w RPO WP 2014-2020) dla instrumentów dotacyjnych niż pożyczkowych. Wynika to z tego, że we wsparciu dotacyjnym finansowana ze środków EFSI jest zwykle mniejsza część wartości projektu niż we wsparciu z wykorzystaniem instrumentów pożyczkowych (nawet po uwzględnieniu wkładu pośrednika finansowego). Prawidłowość ta nie zachodzi w wypadku instrumentów poręczeniowych (przy założeniu, że osiągnięte zostaną zakładane mnożniki).

W związku z tym (i zgodnie z metodologią KE/EBI), dodatkowo dla pożyczkowych instrumentów finansowych uwzględniono w analizie wartości dodanej korzyści wynikające z rewolwingu kapitału (rewolwingu nie uwzględniono dla poręczeń, ponieważ przy złożonej metodzie oparcia ich na realistycznym oszacowaniu ryzyka w zasadzie nie powinien on występować, oraz dla instrumentów kapitałowych, ze względu na brak możliwości oszacowania koniecznych do wyznaczenia wartości dodanej parametrów).

Dla instrumentów pożyczkowych wartość dodana z uwzględnieniem rewolwingu wyliczona została poprzez dodanie do wartości dodanej wyceny renty wieczystej wynikającej z rewolwingu:

$$VA_r = VA_1 + \frac{A}{r}$$

Gdzie VA_r to wartość dodana z uwzględnieniem rewolwingu, VA_1 to wartość dodana pierwszego obrotu, A to oczekiwany roczny poziom inwestycji ze środków powracających, a r to stopa dyskontowa (zgodnie z KE 2008/C 14/02), wynosząca obecnie 2,76 proc. Wartość A została oszacowana w sposób uproszczony, poprzez podzielenie środków trafiających do odbiorców ostatecznych w pierwszym obrocie przez przeciętną liczbę lat, na jaką udzielana jest pożyczka. W długim okresie, w równowadze, A teoretycznie może być istotnie wyższe, biorąc jednak pod uwagę to, że dla uproszczenia w wyliczeniu pominięto inne czynniki mogące je obniżyć (jak np. straty w kapitale, obrót środkami wolniejszy niż maksymalnie efektywny), założenie takie jest zasadne.

Takie podejście umożliwia porównanie wartości dodanej dla różnych form interwencji, przy czym dla czytelności porównania należy uwzględnić jeszcze dodatkowy wymiar: wartość bieżącą wsparcia. O ile instrumenty oferowane na zasadach rynkowych z założenia nie mają przynosić odbiorcom korzyści finansowych (w postaci np. niższych od rynkowych odsetek), to dla instrumentów tworzących efekt zachęty jest to istotny element interwencji, który można wprost porównać z oczywistą i bezpośrednią korzyścią uzyskiwaną przez odbiorców wsparcia dotacyjnego czy subsydiów odsetkowych. Tak więc dla instrumentów wdrażanych bez pomocy publicznej, tj. przy założeniu ich ceny na poziomie wynikającym co najmniej z komunikatu KE 2008/C 14/02, wartość bieżąca wsparcia jest równa zero – sens interwencji publicznej sprowadza się bowiem w tym wypadku przede wszystkim do zwiększania dostępności

kapitału, a nie obniżenia jego ceny. Przy preferencyjnym oprocentowaniu ma sens wyznaczenie wartości bieżącej wsparcia: jest ono obliczane jako suma zdyskontowanej różnicy między odsetkami rynkowymi a preferencyjnymi dla całego okresu pożyczkowego – i tym samym jest tym wyższa, im większa jest różnica między stopą rynkową i preferencyjną oraz na im dłuższy czas jest udzielona pożyczka (wartość bieżąca wsparcia jest tożsama z ekwiwalentem dotacji brutto – EDB – liczoną zgodnie z zasadami przyjętymi w polskim prawie, zob. podrozdział 3.3.2.).

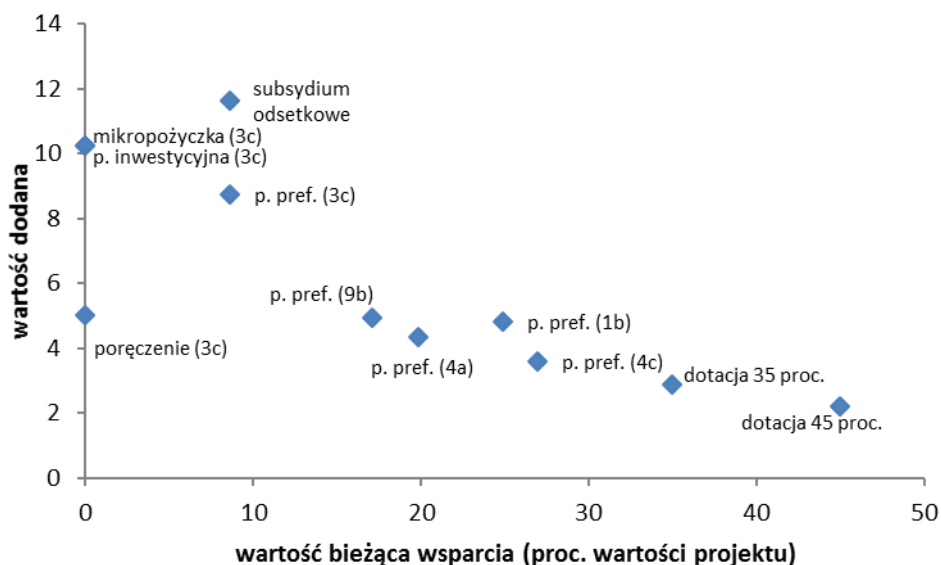
3.4.2 Ocena efektu dźwigni i wartości dodanej w ramach programu

Na wykresie zilustrowano wartość dodaną (oś pionowa) oraz wartość bieżącą wsparcia (oś pozioma) dla wszystkich proponowanych w ramach programu instrumentów (poza wsparciem kapitałowym, ze względów wskazanych powyżej), a także w celach porównawczych dla dotacji o intensywności wsparcia na poziomie 35 i 45 proc. oraz subsydiów odsetkowych (dla których założono parametry, przy których wartość bieżąca wsparcia jest identyczna z pożyczką preferencyjną w PI 3c).

W pewnym uproszczeniu zachodzi zależność odwrotna między wielkością bieżącą wsparcia a poziomem wartości dodanej. Dla instrumentów pożyczkowych jest to częściowo spowodowane tym, że pożyczki preferencyjne są wg proponowanych założeń udzielane odbiorcom na dłuższe okresy niż instrumenty rynkowe – długość okresu pożyczkowego ma silny wpływ na wartość dodaną z rewolwingiem (zmniejsza ją) i wartość bieżącą wsparcia (zwiększa ją, o ile instrument jest preferencyjny).

Stosunkowo niska wartość dodana dla poręczeń wynika z przyjęcia założenia o braku rewolwingu, tj. że dla oszacowanego ryzyka gwarancji całość środków zostanie przeznaczona na wypłaty w ramach założonego poziomu ryzyka. Jest to założenie ostrożne, faktyczne wypłaty mogą być niższe, co umożliwi osiągnięcie wyższej wartości dodanej.

Wykres 7. Porównanie wartości dodanej i bieżącej wartości wsparcia dla różnych instrumentów

Źródło: Obliczenia własne

Największą wartością dodaną charakteryzują się subsydia odsetkowe, również w porównaniu z pożyczkami preferencyjnymi o identycznej bieżącej wartości wsparcia. Można byłoby to uznać za silną przesłankę do realizacji wsparcia z wykorzystaniem subsydiów odsetkowych, gdyby nie następujące zastrzeżenia:

- wyliczenia wykonano dla obecnych poziomów stóp procentowych – przy wyższych kosztach kapitału (i wyższym koszcie subsydiowania odsetek), wartość dodana subsydiów maleje – dla wartości stóp procentowych obserwowanych w 2012 r. wartość dodana subsydiów odsetkowych i pożyczek preferencyjnych jest zbliżona, oczywiście przy jednoczesnym wzroście wartości bieżącej wsparcia;
- subsydia odsetkowe mogą być jedynie instrumentem tworzenia efektu zachęty, nie nadają się natomiast do eliminacji luki finansowej;
- subsydia odsetkowe nie są związane z rewalwingiem kapitału – umożliwiają, podobnie jak dotacje, szybsze osiągnięcie większych efektów, ale nie tworzą możliwości zbudowania systemu wsparcia funkcjonującego w długim okresie;
- subsydia odsetkowe są stosunkowo trudne wdrożeniowo, zwłaszcza przy ograniczonym (w związku z zastrzeżeniem pierwszym i drugim powyżej) zakresie stosowania.

Warto także zauważyć, że wartość dodana instrumentów pożyczkowych jest wyższa od instrumentów dotacyjnych jedynie przy założeniu rewalwingu środków – co wynika z tego, że w ich wypadku udział środków EFSI w finansowaniu projektów jest wyższy niż dla dotacji.

3.5 Wykorzystanie instrumentów off-the-shelf

W ramach każdego z instrumentów finansowych proponowanych i opisywanych w dalszej części niniejszego opracowania możliwe jest przygotowanie ich podstawowych charakterystyk w sposób dostosowany do preferencji i koncepcji IZ RPO WP 2014-2020 (tzw. *tailor made instruments*) lub skorzystanie z instrumentów o parametrach opisanych przez Komisję Europejską¹⁵ (tzw. *off-the-shelf instruments - OTSI*). W przypadku każdego z dalej opisanych instrumentów rozważamy możliwość skorzystania z OTSI. Warto przy tym pamiętać, że we wspomnianym w przypisie rozporządzeniu opisane są tylko 3 instrumenty, czyli portfelowa pożyczka z podziałem ryzyka, ograniczona gwarancja portfelowa oraz pożyczka na renowację, od dłuższego czasu natomiast jest już zapowiadane uzupełnienie obecnie dostępnych instrumentów o instrument kapitałowy oraz pożyczkę na rozwój obszarów miejskich.

Instrument gwarancji/poręczeń portfelowych wydaje się obecnie w warunkach polskich nieco mniej użyteczny, ze względu na znaczną potencjalną konkurencję gwarancji de minimis BGK (lub planowanej niedługo do uruchomienia gwarancji objętej regwarancją Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego w ramach programu COSME) oraz gwarancji portfelowych mających być udzielanych przez BGK w ramach PO IR.

Podtrzymujemy też naszą wcześniejszą uwagę, zgodnie z którą pożyczka z podziałem ryzyka wymaga stosunkowo znaczącego udziału własnego pośredników (odpowiednio 25%), co może być trudne do spełnienia dla pośredników nie będących bankami.

Wielką zaletą OTSI jest fakt, że przepisy rozporządzenia regulującego zasady ich funkcjonowania gwarantują zgodność warunków udzielania pomocy z przepisami dotyczącymi pomocy publicznej. Dla wszystkich OTSI pomoc publiczna dla pożyczkobiorców/poręczeniobiorców ma natomiast charakter pomocy de minimis, co nie zawsze musi być najbardziej korzystne z punktu widzenia odbiorcy ostatecznego. Podstawą do udzielania pomocy de minimis będzie właściwe rozporządzenie MIR.

3.6 Wykorzystanie instrumentów mieszanych

Łączenie instrumentów bezzwrotnych i instrumentów finansowych w ramach jednego programu operacyjnego ma wiele zalet. Pozwala to na wykorzystanie korzystnych cech obu instrumentów, takich jak – w przypadku dotacji – relatywna prostota instrumentu i przede wszystkim wysoka atrakcyjność dla odbiorcy ostatecznego, a w przypadku instrumentów finansowych skłanianie odbiorców ostatecznych do przemyślanego i oszczędnego planowania

¹⁵ Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) NR 964/2014 z dnia 11 września 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do standardowych warunków dotyczących instrumentów finansowych.

wydatków (jako że środki pozyskane na ich finansowanie trzeba będzie zwrócić), a także ocena wniosku przez niezależną i, co do zasady, profesjonalną instytucję finansową.

W okresie programowania 2007-2013 nie było generalnie możliwości łączenia finansowania zwrotnego (instrumentów inżynierii finansowej) z finansowaniem bezzwrotnym (dotacjami), a także, co okazało się poniewczasie i w niektórych regionach spowodowało istotne problemy, łączenia ze sobą różnego rodzaju instrumentów inżynierii finansowej oferowanych ze środków strukturalnych. Cały obszar problemowy, wiążący się z tą kwestią był silnie niedoregulowany i łączenie ze sobą obu rodzajów wsparcia wiązało się z wysokim ryzykiem (na szczęście regiony wdrażające Inicjatywę JEREMIE, dzięki temu, że jej realizacja rozpoczęła się z pewnym opóźnieniem w stosunku do projektów realizowanych w regionach niewykorzystujących mechanizmu funduszu powierniczego, a także dzięki ostrożności menedżera funduszu powierniczego, w dużej mierze uniknęły tego typu problemów). W okresie programowania 2014-2020, w oparciu o doświadczenia poprzedniego okresu, zaproponowano natomiast dość precyzyjne regulacje, jeżeli chodzi o łączenie wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego.

Instrumentom mieszanym (czyli instrumentom łączącym wsparcie zwrotne i bezzwrotne ze środków europejskich) są poświęcone np. art. 37 ust. 7-9 Rozporządzenia Ogólnego, zgodnie z którymi: „Instrumenty finansowe mogą być łączone z dotacjami, dotacjami na spłatę odsetek i dotacjami na opłaty gwarancyjne/.../, wsparcie z instrumentu finansowego w ramach EFSI stanowi część operacji z wydatkami kwalifikowalnymi odrębnymi od innych źródeł pomocy” /.../ łączone wsparcie udzielane w formie dotacji i instrumentów finansowych, /.../ może, /.../ obejmować ten sam wydatek, pod warunkiem, że suma wszystkich połączonych form wsparcia nie przekracza całkowitej kwoty tego wydatku. Dotacje nie mogą być wykorzystywane na spłatę wsparcia otrzymanego z instrumentów finansowych. Instrumenty finansowe nie mogą być wykorzystywane w charakterze zaliczkowego finansowania dotacji”.

Powyższe regulacje są w miarę jednoznaczne, jednak ich interpretacja na poziomie łączenia konkretnych instrumentów nie jest jednak całkowicie jasna. W praktyce, łącząc różne rodzaje instrumentów, należy przede wszystkim zachować kluczową regułę, aby wsparcie w postaci różnych instrumentów dotyczyło możliwych do wydzielenia wydatków kwalifikowalnych i aby łączna suma wsparcia ze środków europejskich nie przekraczała 100% (co zresztą jest konsekwencją wcześniejszej reguły). Dość użytecznym dokumentem w sferze łączenia różnego rodzaju wsparcia jest też projekt wytycznych¹⁶ dotyczących łączenia instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych. Zgodnie z tym dokumentem, możliwe jest łączenie różnych form finansowania, pod warunkiem spełnienia następujących warunków:

¹⁶ European Structural and Investment Funds, 'Guidance for Member States and Programme Authorities. CPR_37_7_8_9 Combination of support from a financial instrument with other support', European Commission, EGESIF_15_0012-00. 01/04/2015 oraz 'Revised draft', niedatowany.

- finansowanie ma miejsce z poszanowaniem przepisów o pomocy publicznej. Dodatkowo maksymalna dopuszczalna intensywność pomocy jest wyliczana oddzielnie dla obu rodzajów wsparcia, w postaci przeliczania na ekwiwalent dotacji brutto (EDB);
- dotacja i instrument finansowy stanowią część dwóch oddzielnych operacji, wybranych przez odpowiednią instytucję zarządzającą, z wyjątkiem tych obszarów, w których dozwolone jest ich łączenie w ramach jednej operacji (subsydiowanie odsetek od wkładu własnego pośrednika finansowego, dotacje do prowizji za udzielenie poręczenia);
- dotacja nie jest używana do spłacenia wsparcia zwrotnego, a wsparcie zwrotne nie jest wykorzystywane do spłaty dotacji;
- w przypadku finansowania tego samego wydatku (*expenditure item*) za pomocą różnych rodzajów instrumentów suma wsparcia nie może przekroczyć wartości wydatku.

Trzeba przy tym zwrócić uwagę na to, że na przykład subsydiowanie odsetek od kredytów komercyjnych (lub dotacja na częściową spłatę komercyjnego kredytu) nie są instrumentem mieszanym w rozumieniu przepisów unijnych, są nimi tylko instrumenty finansowe, finansowane ze środków strukturalnych w połączeniu z instrumentami bezzwrotnymi, finansowanymi z tych samych środków. Oznacza to, że także instrumenty typu kredyt technologiczny (stosowany w ramach PO IG i przewidywany w ramach PO IR) są klasyfikowane jako instrument dotacyjny. Naturalnie, nie jest to przeszkodą w ich stosowaniu, tyle tylko, że dla takich instrumentów zastosowanie znajdują przepisy dotyczące finansowania bezzwrotnego, nie zaś instrumentów finansowych.

Od strony wdrożeniowej stosowanie instrumentów mieszanych może być dość złożonym zadaniem, gdyż oprócz instrumentów wdrażanych w ramach jednej operacji (subsydiowanie odsetek od wkładu własnego, subsydiowanie prowizji poręczeniowych, dotacje na przygotowanie transakcji finansowej), instrument finansowy i wsparcie dotacyjne byłoby raczej oferowane przez odrębne instytucje, czyli z jednej strony przez pośrednika finansowego (dodatkowo zapewne nadzorowanego przez fundusz funduszy), z drugiej zaś przez Instytucję Zarządzającą lub właściwą Instytucję Pośredniczącą. Obie te instytucje musiałyby uzgodnić sposób wzajemnej kontroli wydatków kwalifikowalnych, aby były spełnione opisane wyżej warunki, przewidziane w przepisach europejskich. Dodatkowo wyzwaniem byłby też sposób składania wniosków o finansowanie, które musiałyby być zapewne kierowane do innych instytucji, co powodowałoby zapewne dość duży zamęt.

Warto też podkreślić, że dość trudno jest zaprojektować sensowne merytorycznie reguły łączenia wsparcia w postaci zwrotnej i bezzwrotnej dla danego typu projektu. Relatywnie najłatwiejsze byłoby to w sytuacji realizacji projektów składających się z oddzielnych, łatwych

do wydzielenia części, z których jedna byłaby finansowana w sposób zwrotny, druga zaś w sposób bezzwrotny. Niestety liczba tego typu projektów jest dość ograniczona.

Możliwości ewentualnego wykorzystania instrumentów mieszanych opisujemy w ramach specyfikacji poszczególnych instrumentów finansowych.

Warto także wspomnieć o nowym i słabo opisanym instrumencie pomocy zwrotnej (*repayable assistance*)¹⁷, który nie jest instrumentem finansowym (w rozumieniu przepisów europejskich), i który generalnie może przyjmować charakter dotacji, mogącej podlegać częściowemu zwrotowi (gdy na przykład finansowana inwestycja przynosi znaczące dochody) lub pożyczki podlegającej częściowemu umorzeniu (gdy na przykład finansowany projekt prowadzi do osiągnięcia założonych, korzystnych skutków, np. stworzenie miejsc pracy lub zmniejszenie emisji zanieczyszczeń). Jest to o tyle istotne, że w okresie 2007-2013 dla pożyczek udzielanych ze środków europejskich nie było jasne, czy mogą one być umarżane w części związanej z kapitałem pożyczki, możliwe było natomiast częściowe lub nawet całkowite umarżanie odsetek. W okresie 2014-2020 w ramach instrumentów finansowych zgodnie z wytycznymi KE nie będzie możliwe umarżanie kapitału, będzie to natomiast dopuszczalne dla pożyczek i kredytów udzielanych w formule pomocy zwrotnej.

Niestety, należy przyjąć, że (mimo dość ciekawej konstrukcji) instrument pomocy zwrotnej nie będzie zbyt popularny, ze względu na to, że ostateczna wersja wytycznych¹⁸, dotyczących sposobu korzystania z niego pojawiła się dopiero w połowie kwietnia 2015 roku, a więc bardzo późno, podczas gdy przygotowania do wdrażania programów operacyjnych są już bardzo zaawansowane. Dodatkowo, brak jest szczegółowych wskazówek dotyczących sposobu wdrażania i rozliczania tego instrumentu, a także sposobu wyboru i wynagradzania instytucji wdrażających taki instrument.

W obecnej chwili, pomimo atrakcyjności instrumentu pomocy zwrotnej i jego możliwego użycia w wybranych obszarach, nie zalecamy jego zastosowania z powodu znaczących niejasności, jeżeli chodzi o jego wdrażanie:

- Instrument ten nie jest opisany (przewidziany) w tzw. ustawie wdrożeniowej¹⁹, co może rodzić określone problemy realizacyjne.
- Nie jest jasne, w jaki sposób powinny być rozliczane wydatki w ramach instrumentu pomocy zwrotnej – wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków w żaden sposób

¹⁷ Zob. art. 66-69 Rozporządzenia Ogólnego.

¹⁸ European Structural and Investment Funds, 'Definition and use of repayable assistance in comparison to financial instruments and grants', European Commission, EGESIF_15_0005-01 15/04/2015, 15 April 2015.

¹⁹ Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. 2014.1146 z późn. zm.).

(z wyjątkiem jednego niezbyt istotnego fragmentu, będącego de facto powtórzeniem postanowień Rozporządzenia Ogólnego) nie odnoszą się do tego instrumentu²⁰.

- Do pomocy zwrotnej na mocy np. art. 71 Rozporządzenia Ogólnego znajdują zastosowanie przepisy dotyczące trwałości, które z kolei nie mają zastosowania w przypadku instrumentów finansowych. Jest to istotnym ograniczeniem z punktu widzenia odbiorców ostatecznych, ponadto nie jest jasne, w przypadku naruszenia wymogu trwałości, czy zwrotowi podlega tylko umorzona część pożyczki i w jakim trybie to ma miejsce.
- Fakt, że zgodnie z wytycznymi, poświadczenie wydatków dla instrumentu pomocy zwrotnej ma identyczny charakter, jak w przypadku dotacji, może powodować liczne niejasności i nieporozumienia; nie jest bowiem jasne, w jaki sposób system sprawozdawczy będzie uwzględniał spłatę pożyczki.
- Fakt, że przepisy dotyczące wyboru pośredników finansowych nie dotyczą instytucji mających ewentualnie wdrażać pomoc zwrotną, powoduje, że prawdopodobnie taki instrument musiałby być wdrażany przez instytucję publiczną, zaś ewentualne koszty pokrywane z pomocy technicznej, co oczywiście jest możliwe, natomiast wyraźnie mogłoby skomplikować system wdrażania; w systemie funkcjonowałyby zatem instytucje oferujące dotacje, instrumenty finansowe (pożyczki/kredyty, poręczenia i wejścia kapitałowe) oraz instytucje oferujące pomoc zwrotną, zapewne także w postaci pożyczek.
- Zgodnie z wytycznymi, pomoc zwrotna oferowana w formie pożyczki ma być nieoprocentowana (z wyjątkiem części pożyczek, związanych ze wspieraniem działalności badawczo-rozwojowej), co może działać nieco demobilizująco na odbiorcę ostatecznego i prowadzić do niezbyt efektywnego wykorzystania środków publicznych; przy braku spełnienia kryteriów, uprawniających do umorzenia, odbiorca ostateczny i tak uzyska znaczną korzyść w postaci braku oprocentowania.

²⁰ „Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020”, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 10 kwietnia 2015 r.

4 Założenia do strategii inwestycyjnej

Rekomendujemy następującą strukturę instrumentów finansowych RPO WP 2014-2020.

oś priorytetowa	działanie/poddziałanie (PI)	proponowany instrument finansowy	alokacja EFSI łącznie z kosztami zarządzania (mln zł)
1 <i>Komercjalizacja wiedzy</i>	Poddziałanie 1.1.2 (PI 1.b)	wejścia kapitałowe	50,4
		preferencyjne pożyczki	76,2
2 <i>Przedsiębiorczość</i>	Działanie 2.1 (PI 3c)	poręczenia	49,6
		mikropożyczki (do 100 tys.)	29,5
		pożyczki rozwojowe (100-300 tys. zł)	44,1
		pożyczki inwestycyjne (300 tys.-1 mln zł)	28,9
	Poddziałanie 2.2.2 (PI 3c)	pożyczki inwestycyjne (300 tys.-1 mln zł)	20,0
8 <i>Konwersja</i>	Działanie 8.2 (PI 8b)	preferencyjne pożyczki	58,7
10 <i>Energia</i>	Poddziałanie 10.1.2/10.2.2 (PI 4c)	preferencyjne pożyczki	99,2
	Poddziałanie 10.3.2 (PI 4a)	preferencyjne pożyczki	45,8

W przypadku instrumentów finansowych, których głównym zadaniem jest wyeliminowanie luki finansowej wskazane jest stosowanie rynkowych (pod względem ceny) warunków udzielania wsparcia przy jednoczesnej akceptacji wysokiego (wyższego niż rynek) ryzyka. Z kolei instrumenty, które powinny przede wszystkim wytwarzać efekt zachęty, powinny być oferowane na warunkach istotnie lepszych niż rynkowe.

4.1 Poddziałanie 1.1.2 (PI 1b)

Cele interwencji RPO WP 2014-2020 w Priorytecie Inwestycyjnym 1b dotyczą wzrostu innowacyjności sektora przedsiębiorstw. Ma do tego prowadzić rozpowszechnienie działalności badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwach. Działania wspierające stanowią odpowiedź na identyfikowany problem ograniczonej gotowości przedsiębiorstw do podejmowania / rozwijania działalności B+R. Ograniczenia te wynikają zarówno z niskiej zdolności finansowej, jak i braku - z uwagi na wysokie ryzyko - stosunkowo łatwo dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania B+R. Ponadto, interwencja w PI 1b adresuje problem niskiej skłonności przedsiębiorstw do współpracy ze sferą badawczo-rozwojową, wynikający ze słabego skorelowania oferty jednostek naukowych z potrzebami sektora gospodarczego. Jej celem jest więc również spowodowanie lepszego dostosowania oferty jednostek B+R do zapotrzebowania. Jednocześnie, interwencję publiczną w PI 1b uzasadnia potencjał badawczo-rozwojowy jednostek sfery badawczo-rozwojowej w województwie pomorskim. Jego poziom stanowi mocną stronę, co uprawdopodobnia absorpcję wsparcia. W efekcie, istnieją przesłanki ku temu, aby zakładać, że planowane wsparcie będzie skutecznie wywoływać wzrost zaangażowania przedsiębiorstw we współpracę ze sferą naukowo-badawczą, co przełoży się na wzrost nakładów prywatnych na B+R.

Nasze propozycje, dotyczące stosowania określonych instrumentów finansowych w PI 1b RPO WP 2014-2020 nawiązują do wniosków wypracowanych w etapie pierwszym, w którym zaproponowano realizację interwencji przy wykorzystaniu dwóch rodzajów instrumentów finansowych, tj.:

- inwestycji kapitału zaangażowanego oraz
- pożyczek na finansowanie aktywności badawczo-rozwojowej.

Zakładamy, że inwestycje kapitału zaangażowanego posłużą wyposażeniu w kapitał nowych (powstających lub krótko działających) przedsiębiorstw (spółek), rozwijających się w oparciu o wyniki prac badawczo-rozwojowych. Natomiast instrument pożyczkowy funkcjonować będzie, jako źródło preferencyjnego finansowania, zapewniające intensyfikację współpracy sektora przedsiębiorstw z jednostkami badawczo-rozwojowymi (jako źródło finansowania projektów B+R, później finalizowanych skutecznym wdrożeniem). Oczekujemy, że oba te instrumenty wywoływać będą efekty w sferze redukcji luki finansowania (luki kapitałowej), która ujawnia się w sferze kapitalizacji wczesnych faz rozwojowych przedsiębiorstw, a także wynika z ograniczonej dostępności finansowania przedsięwzięć B+R (znajdujących się na etapach gotowości technologicznej, z którymi wciąż wiąże się wysokie ryzyko). Ponadto, drugi z instrumentów (pożyczki) wywoływać będzie efekt zachęty do podejmowania / kontynuacji działalności badawczo-rozwojowej przez przedsiębiorstwa.

Obszar zastosowania obu instrumentów nieco się ze sobą pokrywa, naszym jednak zdaniem nie jest to istotnym ograniczeniem. W większości przypadków trudno bowiem mówić o realnej konkurencji pomiędzy pożyczkami i wejściami kapitałowymi; wybór pożądanego instrumentu zależy bowiem raczej od preferencji właściciela danej firmy i przyjętej strategii rozwoju z udziałem lub bez udziału zewnętrznych inwestorów.

Analiza celów stosowania instrumentów finansowych w zakresie wspierania działalności B+R wiąże się z rozstrzygnięciami, dotyczącymi demarkacji pomiędzy instrumentami finansowymi (różnymi ich rodzajami), jak i pomiędzy instrumentami finansowymi i niefinansowymi (dotacyjnymi) – biorąc pod uwagę poziom zaawansowania technologicznego przedmiotu inwestycji. W tabeli poniżej przedstawiamy orientacyjne przyporządkowanie dotacji i instrumentów finansowych do poszczególnych stopni gotowości technologicznej przedsięwzięcia. Zestawienie to wskazuje na zasadność stosowania poszczególnych instrumentów odpowiednio do stopnia gotowości technologicznej. Odwołujemy się do niego konfigurując opisywane dalej oba instrumenty. Można przyjąć, że oba proponowane instrumenty znajdą zastosowanie przede wszystkim na poziomie VII i VIII TRL.

Poziom	Opis	Dotacje	Kapitał (wejścia kapitałowe)	Dług (pożyczki)
I	Zaobserwowano i opisano podstawowe zasady badanego zjawiska (najniższy poziom gotowości technologicznej)	++		
II	Określono koncepcję technologii lub jej przyszłe zastosowanie. Oznacza to rozpoczęcie procesu poszukiwania potencjalnego zastosowania technologii. Od momentu zaobserwowania podstawowych zasad opisujących nową technologię można postulować praktyczne jej zastosowanie, które jest oparte na przewidywaniach. Nie istnieje jeszcze żaden dowód / szczegółowa analiza potwierdzająca przyjęte założenia.	++		
III	Potwierdzono analitycznie i eksperymentalnie krytyczne funkcje lub koncepcje technologii. Oznacza to przeprowadzenie badań analitycznych i laboratoryjnych, mających na celu potwierdzenie przewidywań badań naukowych.	++		
IV	Zweryfikowano komponenty technologii lub podstawowe jej podsystemy w warunkach laboratoryjnych. Proces ten oznacza, że podstawowe komponenty technologii zostały zintegrowane (uzyskano odwzorowanie docelowego systemu w warunkach laboratoryjnych).	++		
V	Zweryfikowano komponenty lub podstawowe podsystemy technologii w środowisku zbliżonym do rzeczywistego. Podstawowe komponenty technologii są zintegrowane z rzeczywistymi elementami. Możliwość przetestowana w symulowanych warunkach operacyjnych.	++		
VI	Dokonano demonstracji prototypu lub modelu systemu albo podsystemu technologii w warunkach zbliżonych do rzeczywistych - przebadano reprezentatywny model lub prototyp systemu, który jest znacznie bardziej zaawansowany od badanego na poziomie V, w warunkach zbliżonych do rzeczywistych (np. badania prototypu w warunkach laboratoryjnych odwzorowujących z dużą wiernością warunki rzeczywiste lub w symulowanych warunkach operacyjnych).	+	+	
VII	Dokonano demonstracji prototypu technologii w warunkach operacyjnych. Prototyp jest już prawie gotowy. Reprezentuje znaczący postęp w odniesieniu do poziomu VI i wymaga zademonstrowania, że rozwijana technologia jest możliwa do zastosowania w warunkach operacyjnych.	+	+	+

Poziom	Opis	Dotacje	Kapitał (wejścia kapitałowe)	Dług (pożyczki)
VIII	Zakończono badania i demonstrację ostatecznej formy technologii. Potwierdzono, że docelowy poziom technologii został osiągnięty i technologia może być zastosowana w przewidywanej dla niej warunkach (koniec demonstracji).	+	++	++
IX	Sprawdzenie technologii w warunkach rzeczywistych odniosło zamierzony efekt. Demonstrowana technologia jest już w ostatecznej formie i może zostać wdrożona w docelowym systemie w warunkach rzeczywistych.		++	++
X	Uruchomienie na skalę przemysłową produkcji nowego lub zmodernizowanego wyrobu, wdrożenie nowej technologii bądź rozpoczęcie świadczenia usługi (najwyższy poziom gotowości technologicznej).		++	++

++ -instrument bardzo dobrze dostosowany do specyfikacji stopnia gotowości technologicznej

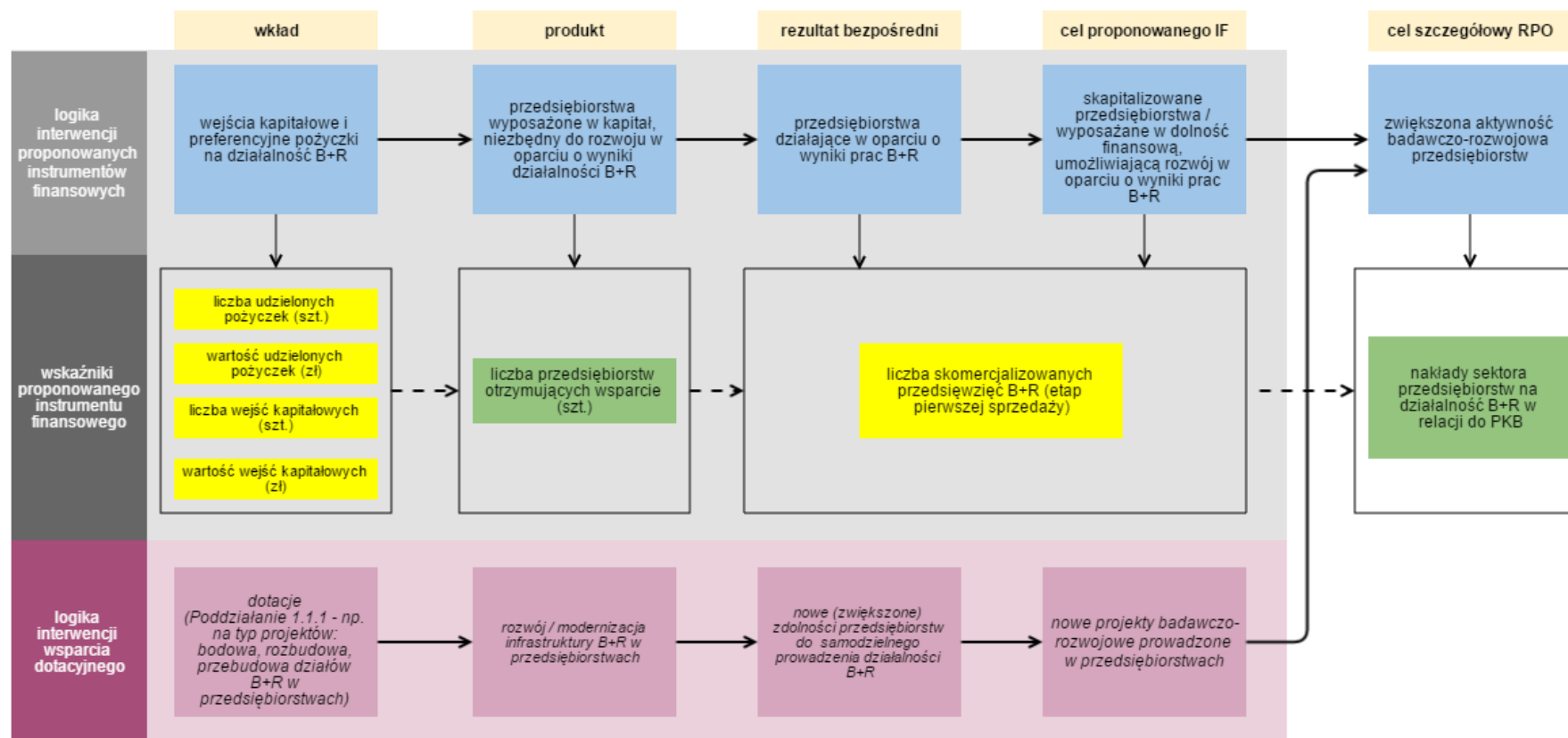
+ - instrument dobrze dostosowany /.../.

Tabela 3. Cele interwencji z wykorzystaniem IF w PI 1b

Cele SRWP/RPS	Cele PI wg RPO WP 2014-2020	Propozycje pierwszego etapu
<p>Jednym z celów Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 jest cel strategiczny określony jako "Nowoczesna gospodarka". Cel ten składa się z trzech celów operacyjnych, w tym celu operacyjnego (1.1.) pn. Wysoka efektywność przedsiębiorstw, który ukierunkowuje interwencję publiczną m.in. na upowszechnianie innowacji w sektorze przedsiębiorstw i transfer wiedzy do gospodarki. Oczekiwanym efektem realizacji tego celu jest powstanie działających mechanizmów współpracy biznesu i sfery B+R oraz transferu wiedzy i technologii do gospodarki. Jako wskaźniki realizacji celu operacyjnego wskazuje się (m.in.) osiągnięcie średniej krajowej: (1) poziomu nakładów na B+R w PKB województwa oraz (2) odsetka przedsiębiorstw współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej.</p>	<p>Zwiększenie aktywności B+R przedsiębiorstw. Ukierunkowanie interwencji na przedsiębiorstwa rozpoczynające lub rozwijające działalność B+R, działające w sektorach zaawansowanych technologicznie, w tym podmioty nowe, znajdujące się we wczesnych fazach rozwoju (załączkowej / startowej). Wsparcie obejmuje również: (1) zakup i wdrożenie wyników prac B+R w celu ich rozwinięcia, zakup praw własności intelektualnej w celu komercyjnego wykorzystania, (2) podejmowanie projektów przez instytucje B+R z udziałem przedsiębiorstw, zmierzających do komercjalizacji prac B+R, (3) świadczenie zaawansowanych usług badawczych przez jednostki B+R w odpowiedzi na popyt zgłaszany przez przedsiębiorstwa.</p> <p>Wszystkie przedsięwzięcia muszą mieścić się w inteligentnych specjalizacjach województwa.</p>	<p>Realizacja interwencji publicznej w celu zapewnienia wzrostu aktywności B+R przedsiębiorstw przy wykorzystaniu dwóch rodzajów instrumentów finansowych, wspieranych ze środków RPO WP 2014-2020: (1) inwestycji kapitału załączkowego oraz (2) pożyczek na finansowanie działalności B+R²¹.</p> <p>Dzięki inwestycjom kapitału załączkowego, przedsiębiorstwa (spółki), znajdujące się na wczesnych etapach rozwoju, wyposażane będą w kapitał umożliwiający ich rozwój w oparciu o wyniki prac B+R. Przedsiębiorstwa znajdujące się na późniejszych etapach rozwoju uzyskają możliwość dostępu do preferencyjnego źródła dłużnego - pożyczek na finansowanie przedsięwzięć B+R, umożliwiających doprowadzenie projektu do gotowości komercjalizacyjnej.</p>
Cele instrumentu finansowego – ostateczna koncepcja		
<p>Inwestycje kapitału załączkowego - celem instrumentu jest kapitalizacja przedsiębiorstw (nowotworzonych lub krótko funkcjonujących spółek), rozwijających się w oparciu o wyniki działalności badawczo-rozwojowej i ich wdrożenia do praktyki gospodarczej, funkcjonujących w ramach inteligentnych specjalizacji województwa.</p> <p>Pożyczki na finansowanie działalności badawczo-rozwojowej - celem instrumentu jest udostępnienie preferencyjnego (pod względem kosztu finansowania, okresu zapadalności, innych elementów) źródła finansowania działalności B+R przedsiębiorstw. Pożyczka przeznaczona na przedsięwzięcia realizowane w ramach inteligentnych specjalizacji województwa, w zakresie: finansowania zakupów i przygotowania do wdrażania wyników prac B+R oraz praw własności intelektualnej (rozwinięcie / dostosowanie do potrzeb wykorzystania komercyjnego), podejmowanie, we współpracy z instytucjami B+R, projektów badawczo-rozwojowych prowadzących do wdrożeń oraz pozyskiwanie zaawansowanych usług badawczych ze strony sektora B+R w związku z planowanym rozwojem przedsiębiorstwa.</p>		

²¹ W ramach propozycji pierwszego etapu sugerowaliśmy nieco większą paletę instrumentów pożyczkowych, zdecydowaliśmy się jednak uprościć proponowane instrumenty, a także zrezygnować z proponowanego wcześniej instrumentu *quasi-equity*, czyli pożyczek typu *mezzanine finance*, do czego przyczyniły się konsultacje z jednym z największych polskich banków, stosujących ten instrument. Tego typu pożyczki (choć nadal podtrzymujemy tezę, że jest to instrument interesujący i użyteczny), są bardzo skomplikowane od strony prawnej i księgowej i zarówno zaprojektowanie, jak i wdrażanie tego instrumentu byłoby dość dużym wyzwaniem, szczególnie biorąc pod uwagę obowiązujące limity kosztów zarządzania, a także brak polskich doświadczeń we wdrażaniu tego typu instrumentów z udziałem środków publicznych.

Schemat 2. Logika interwencji w ramach instrumentów finansowych w Poddziałaniu 1.1.2 (PI 1b)

Wskaźniki: kolor zielony – wskaźniki RPO, kolor żółty – propozycje dodatkowych wskaźników monitorowania IF. Źródło: Opracowanie własne.

4.1.1 Specyfikacja instrumentu finansowego – wejścia kapitałowe (Poddziałanie 1.1.2)

Cel instrumentu	
Stymulowanie powstawania nowych (rozwój młodych) przedsiębiorstw, rozwijających się w oparciu o wyniki działalności badawczo-rozwojowej, poprzez zaoferowanie im finansowania kapitałowego.	
Opis instrumentu	
Oferowanym w ramach instrumentu produktem finansowym jest wejście kapitałowe - kapitalizacja stanowiąca zewnętrzne źródło finansowania o charakterze własnym, pozyskiwana przez odbiorcę ostatecznego w zamian za udziały w przedsiębiorstwie.	
Podsumowanie najważniejszych parametrów	
1. Liczba odbiorców ostatecznych (pierwszy obrót, 8./2, szt.)	24
2. Przeciętna kwota (tys. zł)	1 800
3. Alokacja EFSI (mln zł)	50,40
4. Koszty zarządzania FF (7 proc. z [3.], mln zł)	3,53
5. Koszty zarządzania PF (20 proc. z [3.], mln zł)	10,08
6. Alokacja EFSI bez kosztów zarządzania (3 – [4 + 5], mln zł)	36,79
7. Wkład PF 15% z 8	6,49
8. Łączna kwota wejść kapitałowych (mln zł)	43,28
9. Minimalny wkład odbiorcy ostatecznego (proc.)	10% ²²
10. Wartość sfinansowanych projektów (8./[100 proc. - [9.]], mln zł)	43,28
11. Dźwignia	-
12. Wartość dodana	-
13. Wartość dodana (z uwzględnieniem rewolwingu)	-
Odbiorcy ostateczni	
<p>Przedsiębiorstwa start-up, prowadzące działalność gospodarczą na terenie województwa pomorskiego, rozumiane jako MŚP (lub mikro i małe przedsiębiorstwa, w zależności od schematu pomocy) nienotowane na rynku giełdowym, istniejące nie dłużej niż 5 lat od daty rejestracji, które w całym okresie ich istnienia nie dokonywały podziału zysków. Teoretycznie możliwe byłoby stosowanie wejść kapitałowych także wobec podmiotów nie będących MŚP, jednak tylko w formule pomocy de minimis, gdyż art. 21 i 22 GBER nie znajdują zastosowania do przedsiębiorstw spoza sektora MŚP. Wsparcie de minimis może być realizowane jako tzw. przejrzysta pomoc de minimis, w sytuacji gdy ekwiwalent dotacji brutto odpowiada wartości wejścia kapitałowego. Zdaniem autorów, nie widać jednak uzasadnienia dla stosowania wejść kapitałowych wobec podmiotów spoza sektora MŚP.</p> <p>Zależnie od schematu pomocy publicznej instrument przeznaczony dla następujących kategorii odbiorców ostatecznych (oba warianty mogą być stosowane przez danego pośrednika finansowego w odniesieniu do poszczególnych, oddzielnych transakcji):</p> <p>Wariant 1</p> <p>1. Na podstawie art. 21 rozporządzenia 651/2014 (GBER); instrument przeznaczony dla podmiotów sektora MŚP już istniejących, spełniających co najmniej jedno z następujących kryteriów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spółka nie funkcjonowała na jakimkolwiek rynku lub – spółka funkcjonowała na jakimkolwiek rynku krócej niż 7 lat od dnia pierwszej sprzedaży (lub później po spełnieniu dodatkowych warunków, o których mowa w art. 21 ust. 6 GBER) lub – spółka potrzebuje inwestycji kapitałowej, co przewidziano w jej biznes planie, na poziomie wyższym niż 50% średniorocznej wielkości sprzedaży za ostatnie 5 lat działalności. <p>Wariant 2</p>	

²² Zróżnicowany zależnie zastosowanego schematu pomocy publicznej oraz polityki pośrednika finansowego.

2. Na podstawie art. 22 rozporządzenia 651/2014 (GBER); instrument przeznaczony dla mikro i małych przedsiębiorstw już istniejących (nie dłużej niż 5 lat od daty rejestracji, ale nienotowanych na giełdzie i które nie dokonywały podziału zysku) lub nowotworzonych (zawijanych w wyniku wejścia kapitałowego pośrednika finansowego), z wyłączeniem spółek powstałych w wyniku fuzji (połączenia).
Pośrednicy finansowi
Fundusze kapitałowe, istniejące lub tworzone przez dowolne osoby prawne.
Typ projektu
Pozyskiwane dzięki kapitalizacji środki, beneficjent ostateczny przeznaczy na działalność opartą na realizacji przedsięwzięć badawczo-rozwojowych, prowadzących do ich wdrożenia (pierwszej sprzedaży - w przypadku kapitalizacji dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność, lub rozwoju przedsiębiorstw już działających, w tym dokonujących inwestycji kontynuacyjnych). Dokonywane inwestycje będą ograniczać się wyłącznie do podmiotów działających w ramach inteligentnych specjalizacji województwa. Jeśli chodzi o aspekt zaawansowania technologicznego, to inwestycje dokonywane będą w przedsiębiorstwa, dysponujące rozwiązaniami, klasyfikowanymi w standardowej skali gotowości technologicznej (TRL - Technology Readiness Level) na poziomie od VI ²³ do VIII, włącznie ²⁴ . Poziom gotowości technologicznej nie może jednak stanowić "twardego" wymogu ukierunkowującego inwestycje, z uwagi na szereg trudności związanych z precyzyjnym określeniem tego poziomu (zależać to będzie zawsze od specyfiki przypadku; dlatego ocena w tym względzie powinna zostać pozostawiona pośrednikowi finansowemu / inwestorowi, który będzie musiał ustalić wykonalność inwestycji nie tylko z punktu widzenia technologicznego, ale także rynkowego, dotyczącego komercjalizacji - sprzedaży powstających dzięki dopracowanej technologii produktów, usług). W tym kontekście, wkład odbiorcy ostatecznego nie może oznaczać jedynie wkładu finansowego (który, w przypadku przedsiębiorstw podejmujących działalność stanowi zazwyczaj największą barierę), ale musi opierać się na posiadanym rozwiązaniu / projekcie, w oparciu o który przedsiębiorstwo będzie rozwijać się, wykorzystując pozyskaną kapitalizację do jego finalizacji i urynkowienia.
Wysokość wejścia kapitałowego
200 – 5 000 tys. zł.
Preferencje
Z uwagi na charakter instrumentu (inwestycje kapitałowe) dostęp do finansowania z instrumentu nie jest obciążony elementami kosztowymi (ceną za wejście kapitałowe jest np. brak obciążeń prowizyjnych, brak oprocentowania).
Oczekiwany wkład własny odbiorcy ostatecznego
Wkład własny w wysokości co najmniej 10%.
Oczekiwany wkład pośrednika finansowego
Minimalny wkład własny pośrednika finansowego - 15%, może być jednak większy w zależności od przyjętych rozwiązań i zastosowanego schematu pomocowego.
Podział ryzyka
W funkcjonowaniu instrumentu proponowane są następujące rozwiązania w zakresie podziału ryzyka z pośrednikiem finansowym (inwestorami prywatnymi) na etapie dezinvestycji (transakcje rozliczane indywidualnie): 1. W przypadku zysku z dezinvestycji - uprzywilejowanie pośrednika (inwestorów prywatnych) poprzez przyznanie pierwszeństwa dla zwrotu wkładu prywatnego (w drugiej kolejności zwrotu zainwestowanych środków z programu); pozostała nadwyżka - dzielona w częściach równych. ²⁵

²³ TRL VI - Dokonano demonstracji prototypu lub modelu systemu albo podsystemu technologii w warunkach zbliżonych do rzeczywistych - przebadano reprezentatywny model lub prototyp w warunkach zbliżonych do rzeczywistych (np. badania prototypu laboratorium, odwzorowujące z dużą wiernością warunki rzeczywiste lub badania w symulowanych warunkach operacyjnych).

²⁴ Zakres ma charakter kierunkowy, w razie pojawienia się rozwiązań na poziomie poniżej VI TRL i podmiotów skłonnych do skorzystania z wejścia kapitałowego, powinno to być absolutnie dopuszczalne.

²⁵ Na tego typu rozwiązanie pozwalają przepisy art. 21 GBER, w przypadku korzystania z art. 22 GBER kwestia dopuszczalności wykorzystania tego mechanizmu wymagałaby konsultacji z Komisją Europejską/Urzędem

<p>2. W przypadku straty - strata dzielona proporcjonalnie do udziału w inwestycji. Istnieją różne możliwości innego podziału ryzyka funkcjonowania instrumentu. Ostateczne decyzje w zakresie podziału ryzyka należałoby pozostawić ustaleniu po rozpoznaniu strategii inwestycyjnych, które zaproponują podmioty zainteresowane pełnieniem roli pośrednika finansowego. Może być to jedno z kryteriów wyboru pośredników finansowych. Poza tym, z uwagi na mechanizm wdrożeniowy (wdrażanie instrumentu za pośrednictwem funduszu funduszy, dokonującego wyboru pośredników) w grę wchodzi również ustalenia, związane ze uzgodnioną strategią działania funduszu funduszy, jeżeli chodzi o środki RPO WP 2007-2013.</p>
Czas trwania
<p>Inwestycje kapitałowe dokonywane na okres do 10 lat - zakłada się, że w tym czasie pośrednik finansowy dokona dezinwestycji (sprzedaży posiadanych udziałów - brak ograniczeń co do form dezinwestycji - np. sprzedaż na rynku regulowanym, inwestorowi branżowemu, inwestorowi finansowemu, wykup menadżerski). Szczegóły strategii dezinwestycji pozostawione do ustalenia w strategii inwestycyjnej pośrednika finansowego. Przewidywany okres budowy portfela: ze względu na złożoność instrumentu maksymalnie długi, co najmniej 4 lata.</p>
Pomoc publiczna
<p>Realizacja pomocy przy wykorzystaniu możliwych schematów wsparcia nie stanowi istotnego zagrożenia dla konkurencji. Wielkość alokacji na wsparcie nie jest nadmiernie wysoka. Wsparcie kierowane będzie do stosunkowo nielicznej grupy dobrze wyselekcjonowanych celów inwestycyjnych, w długim (kilkuletnim) okresie. Instrument operować będzie na zasadach schematów pomocy publicznej, dotyczących inwestycji kapitałowych przewidzianych w rozporządzeniu UE Nr 651/2014 (GBER) - art. 21 (pomoc na finansowanie ryzyka) i art. 22 (pomoc dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność). Pozyskanie kapitalizacji wymagać będzie zapewnienia wkładu własnego przez odbiorcę ostatecznego (w niektórych sytuacjach, wkład ten będzie mógł być zapewniony przez pośrednika finansowego / innych inwestorów). Zastosowanie znajdą następujące warianty (choć zależy to jeszcze od opracowania odpowiedniego programu pomocowego przez MIR, dla art., 21 GBER taki program jest na pewno przygotowywany):</p> <p>Wariant 1 (art. 21 GBER)</p> <p>1. Wymagany udział odbiorcy ostatecznego w przypadku pomocy na finansowanie ryzyka w wysokości (minimalna stopa udziału kapitału prywatnego w przedsięwzięciu):</p> <ul style="list-style-type: none"> - 10% (w przypadku przedsiębiorstw, które nie dokonały jeszcze komercyjnej sprzedaży na jakimkolwiek rynku), - 40% (w przypadku przedsiębiorstw działających mniej niż 7 lat od daty pierwszej komercyjnej sprzedaży), - 60% (w przypadku przedsiębiorstw potrzebujących inwestycji o wielkości nieprzekraczającej 50% średnich rocznych obrotów za ostatnie pięć lat oraz w przypadku inwestycji kontynuacyjnych). Wskazane udziały mogą być zapewnione zarówno na poziomie instrumentu finansowego (wkład ze strony pośrednika) lub odbiorcy ostatecznego (lub z obu tych źródeł). <p>Wariant 2 (art. 22 GBER)</p> <p>2. W schemacie pomocy dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność wymagany co najmniej 10% udział własny odbiorcy ostatecznego (rozwiązanie zapewniające minimalny udział odbiorcy ostatecznego w ryzyku kapitalizowanych przedsięwzięć jest szczególne dla tego instrumentu, gdyż zgodnie z art. 22 nie jest wymagane; w przypadku tego instrumentu zdecydowanie jednak rekomendujemy jego zastosowanie). W przypadku zastosowania wejść kapitałowych na zasadach art. 21 niezbędne będzie spełnienie także wcześniej wspomnianych dodatkowych warunków, dotyczących wyboru inwestorów w drodze otwartej, przejrzystej procedury i reprezentowania inwestorów w ramach odpowiednich ciał decyzyjnych. Instrument kapitałowy może być także oferowany w ramach schematu pomocy <i>de minimis</i>. Rozwiązanie to, choć bardzo elastyczne w stosowaniu (warunki udzielenia pomocy <i>de minimis</i> można uzupełniać rozwiązaniami własnymi, ukierunkowującymi wsparcie na projekty z pierwiastkiem B+R), to jednak oferuje</p>

Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Warto też wskazać, że rozwiązanie takie jako dopuszczalne wskazują także „Wytyczne Unii w sprawie pomocy państwa na rzecz promowania inwestycji w zakresie finansowania ryzyka” (2014/C 19/04).

stosunkowo niewielką kwotę wsparcia. Maksymalna wartość pomocy *de minimis* może być co najwyżej odpowiednia dla fazy finansowania załączkowego (a więc bez tzw. II czy kolejnych rund finansowania). Podejście oparte na stosowaniu pomocy *de minimis* w sferze inwestycji kapitałowych stosowane było w Działaniu 3.1 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (2007-2013). Należy zauważyć, że spośród 867 wejść kapitałowych przeprowadzonych w tym programie na przestrzeni lat 2009-(luty)2015²⁶ jedynie około połowy oscylowało w przedziale inwestycji kapitałowej "powyżej 600 tys. zł do 800 tys. zł (i więcej - do wartości 200 tys. euro)" - rzadziej jednak były to przedsięwzięcia odwołujące się do wdrażania wyników działalności badawczo-rozwojowej. Jak wynika z innych badań, wiele ze skapitalizowanych przedsiębiorstw napotkało / napotyka trudności w pozyskaniu II rundy finansowania²⁷. Podobne problemy przewidzieć można w przypadku oparcia instrumentu kapitałowego na schemacie pomocy *de minimis* w ramach RPO WP 2014-2020. Ostatecznie uznajemy, że schemat ten może być stosowany w przypadku braku programu pomocowego na realizację wejść kapitałowych na szczeblu regionalnym, związanych z działalnością badawczo-rozwojową (w PI 1b) (w ramach obecnej alokacji daje to potencjał do sfinansowania ok. 60 takich przedsięwzięć²⁸). W takiej sytuacji wiele zależeć będzie od jakości rezultatów inwestycji w I rundzie finansowania. Można bowiem liczyć, że udane przedsięwzięcia znajdą możliwość kontynuacji (w perspektywie 2-3 lat) w związku z wdrażaniem instrumentów kapitałowych w ramach innych interwencji, powodujących rozwój rynku finansowania kapitałowego w Polsce - np. Poddziałania 1.3.1 i 1.3.2 Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, a także instrumenty w ramach 3 Osi priorytetowej PO IR). Teoretycznie możliwa jest też realizacja instrumentu w schemacie bez pomocy publicznej, jednak wówczas poziom atrakcyjności instrumentu będzie dość ograniczony.

Inne uwagi

Instrumenty konkurencyjne wobec proponowanego schematu wsparcia będą stosowane w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, można jednak przyjąć, że wobec ograniczonej skali proponowanego instrumentu i ograniczonego budżetu trudno w tym przypadku mówić o realnej konkurencji. Z powodu potencjalnej konkurencji wsparcia w ramach PO IR nie rekomendujemy też zwiększenia alokacji na wejścia kapitałowe.

W przypadku instrumentu wejść kapitałowych w przedsięwzięcia znajdujące się w fazie załączkowej rozważać można wariant noszący charakter instrumentu mieszanego, w następującej postaci:²⁹

- Pośrednik finansowy dokonuje wejść kapitałowych do spółek, jednocześnie mając możliwość udzielania im wsparcia w postaci dotacji. W takim przypadku optymalna sekwencja transferu wsparcia wyglądałaby następująco:
 - identyfikacja i selekcja przedsięwzięcia zakończona zawarciem umowy inwestycyjnej (precyzującej proces przekazywania wsparcia),
 - dotacja kierowana do spółki, mająca na celu zapewnienie środków na dopracowanie przedsięwzięcia (dopracowanie technologiczne, analizy rynkowe, czystość prawna) i wejście kapitałowe pośrednika finansowego do spółki.

²⁶ Dane sprawozdawcze PARP, dostarczone na potrzeby badania pt. "Ocena stanu gotowości sektora badawczo-rozwojowego w Polsce do skorzystania z możliwości wsparcia z publiczno-prywatnych inwestycyjnych instrumentów finansowych w latach 2014-2020 oraz możliwości wdrażania tych instrumentów przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju", PAG Uniconsult, IMAPP, TE, IBS, Warszawa, 26.03.2015 r.).

²⁷ Wnioski z indywidualnych wywiadów pogłębionych w ramach badania "Ocena stanu gotowości sektora badawczo-rozwojowego w Polsce do skorzystania z możliwości wsparcia /.../", op. cit.

²⁸ Pojawia się tu trudne pytanie, czy będziemy mieć do czynienia z wystarczającą podażą projektów (podana liczba inwestycji jest jednak bardzo wysoka). Odpowiedź na to pytanie jest szczególnie trudna. Z drugiej jednak strony trzeba mieć na uwadze fakt, że mówimy tutaj o okresie wieloletnim, w którym następować będzie rozwój rynku kapitałowego w Polsce. Jak wynika z zacytowanego wyżej badania "Ocena stanu gotowości /.../, stan zasobów projektów B+R w polskich jednostkach naukowych, jak i globalna wartość projektów zgłaszanych przez pracowników naukowych i doktorantów, komercjalizujących już wcześniej wyniki swoich prac, i obecnie zainteresowanych komercjalizacją nowych przedsięwzięć w formie spółek spin-off, jest znaczna (zapotrzebowanie znacznie przekracza wartość 10 mld zł).

²⁹ Zgodnie z art. 5 Rozporządzenia Delegowanego.

Inny wariant, w myśl regulacji europejskich, niemający charakteru instrumentu mieszanego to sytuacja, gdy wsparcie w zakresie dopracowania przedsięwzięcia (np. przed dokonaniem inwestycji kapitałowej) zapewniane jest przez pośrednika finansowego, w ramach kosztów i opłat za zarządzanie oraz innych środków stanowiących wkład własny pośrednika do programu³⁰.

³⁰ Rozwiązanie stosowane w programie BRIDGE Alfa w ramach projektu systemowego NCBIR, Działanie 1.5 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

4.1.2 Specyfikacja instrumentu finansowego – pożyczki preferencyjne na działalność B+R (Poddziałanie 1.1.2)

Cel instrumentu	
Stymulowanie powstawania nowych (rozwój młodych) przedsiębiorstw, rozwijających się w oparciu o wyniki działalności badawczo-rozwojowej, i niezainteresowanych, bądź niemogących (z powodu ograniczeń wynikających z przepisów dotyczących pomocy publicznej) korzystać z finansowania kapitałowego, poprzez zaoferowanie im finansowania dłużnego.	
Opis instrumentu	
Pożyczki preferencyjne na finansowanie rozwoju przedsiębiorstw, realizowanego w oparciu o działalność badawczo-rozwojową - instrument dłużny. Środki pożyczki przeznaczone na: finansowanie projektów B+R, zakup praw własności intelektualnej (w celu ich rozwinięcia / dostosowania zapewniającego komercyjne wykorzystanie), podejmowanie, we współpracy z instytucjami B+R, projektów badawczo-rozwojowych prowadzących do wdrożeń, pozyskiwanie zaawansowanych usług badawczych ze strony jednostek B+R w związku z planowanym rozwojem przedsiębiorstwa.	
Podsumowanie najważniejszych parametrów	
1. Liczba odbiorców ostatecznych (pierwszy obrót, 8./2, szt.)	34
2. Przeciętna kwota (tys. zł)	2 189
3. Alokacja EFSI (mln zł)	76,20
4. Koszty zarządzania FF (7 proc. z [3.], mln zł)	5,33
5. Koszty zarządzania PF (10 proc. z [3.], mln zł)	7,62
6. Alokacja EFSI bez kosztów zarządzania (3 – [4 + 5], mln zł)	63,25
7. Wkład PF 15% z 8	11,16
8. Łączna kwota pożyczek (mln zł)	74,41
9. Minimalny wkład odbiorcy ostatecznego (proc.)	2,0% ³¹
10. Wartość sfinansowanych projektów (8./(100 proc. - [9.]), mln zł)	75,93
11. Dźwignia	1,176
12. Wartość dodana	1,200
13. Wartość dodana (z uwzględnieniem rewolwingu)	4,82
Odbiorcy ostateczni	
Mikro, mali i średni przedsiębiorcy ³² , posiadający siedziby na terenie województwa pomorskiego lub realizujący w województwie przedsięwzięcia gospodarcze (mające zlokalizowany w województwie zakład / zakłady produkcyjne), realizujący (cel finansowania) eksperymentalne prace rozwojowe. Pożyczki dostępne dla przedsiębiorstw działających (finansujących z pożyczki prace) w ramach inteligentnych specjalizacji województwa.	
Pośrednicy finansowi	
Fundusze pożyczkowe, banki komercyjne i spółdzielcze.	

³¹ Zróżnicowany zależnie od schematu wsparcia. Wkład określony orientacyjnie - wielkość wynikająca z udziału w ekwiwalencie dotacji brutto przy założeniu podobnej liczby pożyczek, wymagających udziału własnego w projekcie na poziomie 30% (badania przemysłowe - mikro i małe przedsiębiorstwa) lub 40% (średnie przedsiębiorstwa).

³² Do rozważenia pozostaje rozszerzenie zakresu instrumentu, aby obejmował także firmy spoza sektora MŚP, na co pozwala przyjęta formuła zastosowania pomocy publicznej, jednak zdaniem autorów niniejszego opracowania tego typu rozwiązanie mogłoby doprowadzić do szybkiego wykorzystania alokacji ze szkodą dla podmiotów z sektora MŚP. Alternatywnie, dopuścić można przeznaczenie niewielkiej części alokacji (np. 20-25%) na finansowanie firm spoza sektora MŚP, zaś w przypadku ograniczonego zainteresowania instrumentem ze strony małych i średnich przedsiębiorców, zwiększać tę alokację.

Typ projektu
<p>Przeznaczenie pożyczki - na finansowanie eksperymentalnych prac rozwojowych, zgodnie z katalogiem kosztów kwalifikowalnych, określonym art. 25 ust. 3 GBER: koszty personelu, koszty aparatury i sprzętu, koszty badań, koszty ogólne i operacyjne - we wszystkich przypadkach ponoszone na potrzeby finansowanego projektu.</p> <p>Z punktu widzenia gotowości technologicznej, pożyczki służyć będą finansowaniu przedsięwzięć znajdujących się przede wszystkim na poziomie VII i VIII TRL lub wcześniejszym (z wyłączeniem produkcji w pełnej skali przemysłowej)³³. Oznacza to, że od poziomu VII TRL instrument ten będzie pokrywał się z zaproponowanym wcześniej instrumentem kapitałowym. Układ taki jest jednak dopuszczalny, pamiętając, że instrument pożyczkowy nie jest adresowany do podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą oraz, że będzie on wykorzystywany przez przedsiębiorstwa niewyrażające zainteresowania wejściami kapitałowymi, wymagającymi rozszerzenia składu właścicielskiego. Zatem, funkcjonujące instrumenty stanowiąc będą szczególną ofertę regionalną, wykorzystywaną zależnie od sytuacji (potrzeb / oczekiwań) odbiorców ostatecznych.</p>
Wysokość pożyczki
200 – 5 000 tys. zł.
Preferencje
<p>W ramach instrumentu oferowane będą produkty finansowe o charakterze preferencyjnym, zarówno odnoszącym się do ceny udostępnianego finansowania, jak i innych jego warunków. W grupie innych warunków, preferencje wynikać będą z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - braku opłat dodatkowych, - długiego (maksymalnie 10 lat) okres finansowania, - długiej karencji w spłacie kapitału pożyczki (maksymalnie 3 lata) - karencja ustalana indywidualnie, odpowiednio do potrzeb / preferencji odbiorcy ostatecznego, - preferencyjnych wymogów dotyczących zabezpieczenia długu (weksel oraz inne formy zabezpieczeń, zgodnie z decyzją pośrednika finansowego, o wartości maksymalnie 100% kapitału pożyczki). <p>W odniesieniu do pośrednika finansowego, proponuje się zastosowanie koncepcji nieproporcjonalnego wynagrodzenia z kapitału (asymetryczny podział zysków, rozumiany jako możliwość zastosowania rynkowego oprocentowania w odniesieniu do zaangażowanego w pożyczki wkładu pośrednika finansowego). Przy założeniu 15% udziału w kapitale instrumentu pośrednika lub pośredników finansowych (85% udział środków RPO WP 2014-2020 w instrumencie) oprocentowanie ustalone na poziomie 0,86% p.a.</p>
Oczekiwany wkład własny odbiorcy ostatecznego
Nie jest wymagany wkład własny odbiorcy ostatecznego, choć taki wymóg może zostać ustalony na etapie sporządzania metryki produktu, bądź też przez samego pośrednika finansowego.
Oczekiwany wkład pośrednika finansowego
Minimalny wkład własny pośrednika finansowego - 15%.
Podział ryzyka
Podział ryzyka proporcjonalny do udziału w kapitale. Maksymalny poziom szkodowości 20%.
Czas trwania
<p>Pożyczki udzielane na okres do 10 lat, z możliwością skorzystania z karencji (do 2-3 lat - karencja dotyczy spłaty rat kapitałowych³⁴). Brak minimalnego okresu budowy, na jaki może zostać udzielona pożyczka.</p> <p>Minimalny okres na budowę portfela: 3 lata.</p>
Pomoc publiczna

³³ Generalnie, pożyczki służyć będą finansowaniu przedsięwzięć badawczych, aż do etapu demonstracji pierwszego wdrożenia przemysłowego, obejmującego działania po uruchomieniu linii pilotażowej, ale bez produkcji masowej i sprzedaży.

³⁴ Decyzja o długości karencji powinna być podejmowana każdorazowo przez pośrednika finansowego, ewentualnie zgodnie z kryteriami ustalonymi w metryce produktu.

Instrument nie stwarza ryzyka nadmiernego, niekorzystnego oddziaływania na stosunki konkurencyjne, z uwagi na ograniczoną dostępność źródeł finansowania ryzykownych projektów z istotnym komponentem B+R. Skala alokacji, uwzględniając okres jej wdrażania, nie wydaje się również nadmierna.

Instrument operować będzie na zasadach schematu pomocy publicznej, dotyczącego pomocy na projekty badawczo-rozwojowe, zgodnie z art. 25 rozporządzenia UE Nr 651/2014 (GBER) i rozporządzeniem Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie udzielania pomocy na badania podstawowe, badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe oraz studia wykonalności w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.

Finansowanie w ramach instrumentu dotyczyć będzie wyłącznie realizacji eksperymentalnych badań rozwojowych (art. 25 ust 2 lit b i c). Pozyskanie pożyczki wymagać będzie wkładu własnego odbiorcy ostatecznego (w przypadku pożyczki odnosi się on do wielkości ekwiwalentu dotacji brutto³⁵) w następujących wariantach:

Eksperymentalne prace rozwojowe³⁶:

- 35% - mikro i małe przedsiębiorstwa,
- 45% - średnie przedsiębiorstwa.

Pożyczka może też być udzielana jako pomoc de minimis.

Pozyskanie wejścia kapitałowego (w ramach instrumentu w RPO WP 2014-2020) nie wyklucza korzystania przez beneficjenta z kapitalizacji z instrumentu pożyczkowego (zawierającego elementy preferencji). Problem nakładania się pomocy nie występuje w przypadku finansowania dłużnego, w którym nie jest wymagany wkład własny, jak i pomocy pozyskiwanej w formule *de minimis* (ograniczonej maksymalną, dopuszczalną skumulowaną wielkością tej pomocy w przypadku, gdy oba instrumenty - kapitałowy i dłużny - realizowane są w tej formule). Jednak w przypadku pożyczek preferencyjnych tu proponowanych, mogłaby się pojawić kwestia sfinansowania udziału własnego w pożyczce (w sytuacji, gdy odbiorcą ostatecznym tego instrumentu miałyby być przedsiębiorstwo skapitalizowane w ramach instrumentu kapitałowego) - w takiej sytuacji źródłem tego finansowania nie mogłyby być środki pozyskane ze wsparcia kapitałowego; w proponowanym instrumencie dopuszczamy możliwość całkowitej rezygnacji z wymogu wniesienia wkładu własnego przez odbiorcę ostatecznego.

Inne uwagi

Jeżeli chodzi o spójność proponowanego instrumentu z innymi, to w ramach PO IR planowane jest wsparcie bezzwrotne oraz instrumenty kapitałowe, dotyczące wspierania działalności B+R, nie jest natomiast planowane wsparcie o charakterze dłużnym – Fundusz Pożyczkowy Innowacji nie będzie wiązał się ze wspieraniem działalności B+R, choć zapewne będzie dopuszczalne finansowanie tego typu wydatków.

³⁵ Co oznacza, że wkład ten będzie stosunkowo niewielki. Jest to szczególny element, różnicujący to źródło finansowania od wsparcia dotacyjnego, z którym związany będzie wyższy poziom wkładu własnego (szacowany na poziomie od poniżej 2 do kilku procent wartości projektu - w tym ostatnim przypadku, zakładając wykorzystanie maksymalnego okresu karencji), a także konieczność prefinansowania procesu badawczego.

³⁶ Prace te oznaczają zdobywanie lub wykorzystywanie dostępnej wiedzy / umiejętności z odpowiednich dziedzin w celu opracowania nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług. Mogą obejmować opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów i usług w otoczeniu stanowiącym model rzeczywistych warunków funkcjonowania, których ostateczny kształt nie jest jeszcze określony. Mogą obejmować opracowanie prototypów / projektów pilotażowych, które można wykorzystać do celów komercyjnych, gdy są one z konieczności produktami końcowymi, a ich wytworzenie jest zbyt kosztowne aby służyły wyłącznie demonstracji lub walidacji.

4.2 Działanie 2.5 (PI 3a)

Działanie 2.5 „Inwestorzy zewnętrzni” omawiamy dość skrótowo, analizując tylko interesujący, ale bardzo trudny wdrożeniowo pomysł wykorzystania instrumentów finansowych do działań polegających na uzbrajaniu, a następnie sprzedaży gruntów w celu inwestowania na nich przez firmy z sektora MŚP.

Zgodnie z założeniami projektu³⁷ jego głównym celem jest stworzenie funduszu kapitałowego, który inwestowałby fundusze europejskie w ramach RPO WP 2014-2020 w uzbrojenie terenów inwestycyjnych, w formie parków przemysłowych. Przychody z tytułu sprzedaży/dzierżawy ww. terenów byłby reinwestowane w dalszy rozwój infrastruktury w danym parku. W efekcie, zdaniem projektodawców, województwo zyskałoby narzędzie mogące działać również po zakończeniu okresu programowania. Ten sam projektodawca w ramach tego samego projektu miałby też prowadzić inne działania (finansowane dotacyjnie) w ramach Działania 2.3.

Projekt byłby godny rozważenia, gdyż jego wielką zaletą jest stworzenie mechanizmu, który pozwala na rewolwing środków, dzięki czemu prowadzone działania mogą mieć charakter stały i wykraczający poza okres kwalifikowalności wydatków perspektywy 2014-2020. Niestety w obecnej chwili realizacja tego typu projektu jest obciążona ponadprzeciętnie wysokim ryzykiem, z następujących powodów:

- Cała koncepcja zakłada, że część kapitalizacji tworzonych z udziałem funduszu kapitałowego spółek celowych oparta byłaby o wkład rzeczowy w postaci nieruchomości, wnoszonych przez zainteresowane gminy i inne podmioty, w dalszych fazach uzbrajanych i następnie sprzedawanych. Tymczasem obowiązujące przepisy unijne pozwalają na rozliczanie wkładów rzeczowych, jako wydatku kwalifikowalnego, tylko do inwestycji mającej na celu wspieranie rozwoju obszarów wiejskich, miejskich lub rewitalizację obszarów miejskich³⁸ - naszym zdaniem trudno tak zakwalifikować projekt realizowany w ramach PI 3a. Dodatkowo, wytyczne o kwalifikowalności wydatków³⁹ stanowią, że w przypadku wniesienia wkładu niepieniężnego do projektu, współfinansowanie z funduszy strukturalnych lub FS oraz innych środków publicznych (krajowych) niebędących wkładem własnym beneficjenta, nie może przekroczyć wartości całkowitych wydatków kwalifikowalnych pomniejszonych o wartość wkładu niepieniężnego.
- Przepisy unijne są dość słabo dostosowane do rozwiązania polegającego na stosowaniu w ramach jednego projektu zarówno instrumentów finansowych, jak i finansowania

³⁷ Na podstawie roboczego dokumentu „Invest in Pomerania 2020 – koncepcja”.

³⁸ Art. 37 ust. 10 Rozporządzenia Ogólnego.

³⁹ art. 6.10 pkt 7 „Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020”, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 10 kwietnia 2015 r.

bezzwrotnego niemającego charakteru instrumentu mieszanego, a więc dotyczącego różnego typu działań. Wprawdzie w perspektywie 2007-2013 możliwe było dotacyjne (czy może quasi-dotacyjne) finansowanie projektów, polegających na wdrażaniu instrumentów inżynierii finansowej (przykładem może być Działanie 3.1 PO IG), jednak obecnie, wobec znacznego uszczegółowienia i rozbudowania przepisów, dotyczących instrumentów finansowych, będzie to bardzo trudne, o ile w ogóle możliwe.

- Niesłychanie skomplikowaną kwestią byłaby formuła zwrotu środków w przypadku zakupu działek przez podmioty spoza sektora MŚP. Forma takiego zwracania środków jest klarowna w przypadku finansowania bezzwrotnego, natomiast nie bardzo wiadomo, w jaki sposób miałyby to mieć miejsce w sytuacji, gdyby środki, które finansowały takie wydatki miały charakter zwrotny. Dodatkowo, wnoszone i sprzedawane nieruchomości byłyby częścią kapitału spółki celowej, co powoduje, że w sytuacji ewentualnego zwrotu środków niezbędne byłoby dokonywanie tego w formule obniżenia kapitału zakładowego, co byłoby wielce skomplikowane.
- Cały mechanizm polegający na wejściach kapitałowych musiałby zapewne podlegać procedurze notyfikacji w Komisji Europejskiej, obowiązujące przepisy, w szczególności postanowienia rozporządzenia o wyłączeniach grupowych (GBER), nie są bowiem dostosowane do jego specyfiki. Bardzo trudno jest oszacować jak długo trwałby proces notyfikacji, biorąc jednak pod uwagę to, że instrument jest dość nietypowy, zajęłoby to zapewne dłuższy czas.

Czysto teoretycznie do powyższego projektu można by próbować zastosować opisany wcześniej instrument pomocy zwrotnej (wówczas jednak wsparcie zwrotne musiałoby mieć raczej charakter dłużny, niż kapitałowy). Biorąc jednak pod uwagę liczne wątpliwości, związane z tą formą, w rezultacie mielibyśmy do czynienia ze skomplikowanym projektem realizowanym za pomocą nowatorskiego i słabo opisanego instrumentu.

Ostatecznie zatem, w chwili obecnej, uznajemy możliwość realizacji opisanego projektu za pomocą instrumentów finansowych, jako obciążoną bardzo wysokim ryzykiem wdrożeniowym i dlatego w obecnej sytuacji nie zalecamy stosowania w jego ramach instrumentów finansowych. Gdyby jednak okazało się, że uda się rozwiązać przedstawione wątpliwości i problemy w zastosowaniu instrumentów finansowych w ramach tego Działania, to po eliminacji kluczowych ryzyk można rozważyć ich użycie.

4.3 Działania 2.1 i 2.2.2 (PI 3c)

4.3.1 Cel stosowania instrumentu finansowego

Interwencja w ramach PI 3c stanowi istotny element działań planowanych w Osi priorytetowej II. Przedsiębiorstwa. W ramach interwencji w PI 3c planuje się wspieranie inwestycji podstawowych i profilowanych, przy czym we wsparciu tej pierwszej grupy wykorzystywane będą wyłącznie instrumenty finansowe.

Nasze propozycje w ramach PI 3c bazują na wnioskach z pierwszego etapu, konsumują także kierunki interwencji definiowane w regionalnych dokumentach strategicznych i samym RPO WP 2014-2020. W ramach PI 3c proponujemy pięć instrumentów finansowych (nawiązujących do instrumentów proponowanych w pierwszym etapie):

- poręczenia;
- mikropożyczki (do 100 tys. zł/25 tys. euro);
- pożyczki rozwojowe (w kwotach 100-300 tys. zł);
- pożyczki inwestycyjne (w kwotach 300 tys. – 1 mln zł);
- pożyczki inwestycyjne (w kwotach 300 tys. – 1 mln zł) w ramach inwestycji profilowanych (jako uzupełnienie wsparcia dotacyjnego).

Poręczenia są instrumentem adresującym lukę finansową, który ze względu na wysoki mnożnik i minimalne zniekształcenie rynku powinien być możliwie szeroko stosowany. Wadami poręczeń jest jednak to, że po pierwsze nadają się wyłącznie do adresowania luki finansowej (nie można osiągnąć żadnych dodatkowych efektów w postaci ukierunkowanych na konkretne efekty zachęt), po drugie – tylko do adresowania szczególnego przypadku luki, w którym przy zdolności kredytowej i umiarkowanym ryzyku ma miejsce brak wymaganych zabezpieczeń ze strony kredytobiorcy.

Powyższe oznacza, że instrumentowi poręczeniowemu powinny towarzyszyć instrumenty dłużne – w wypadku których możliwość zniekształcenia rynku lub występowania efektu jałowej straty jest dużo wyższa. W wypadku instrumentów pożyczkowych, mają one:

- przede wszystkim adresować lukę finansową wśród MŚP województwa, umożliwiając wzrost inwestycji i potencjału rozwojowego sektora;
- adresować potrzeby mikro i małych przedsiębiorstw, zwłaszcza znajdujących się w fazie wzrostu;
- uwzględniać przewidziane w RPO WP 2014-2020 preferencje;
- minimalizować występowanie efektu jałowej straty;
- nie konkurować z rozwiązaniami rynkowymi.

Powyższe przesłanki prowadzą do propozycji rozróżnienia czterech różnych instrumentów pożyczkowych, różniących się stawianymi przed nimi celami, a w konsekwencji parametrami i zdefiniowaniem odbiorców ostatecznych. Filozofię konstrukcji wszystkich instrumentów przedstawiamy na schematach na kolejnych stronach, definiując także wskaźniki monitorujące osiągnięcie założonych celów. Propozycja wdrażania instrumentów finansowych z wykorzystaniem aż czterech różnych instrumentów pożyczkowych wynika z:

- heterogeniczności grup docelowych,
- różnych przesłanek prowadzenia interwencji i różnych i jej oczekiwanych rezultatów,
- kwestii wdrożeniowych – definiowania różnych założeń co do ryzyka, wkładu własnego i polityki cenowej.

Podkreślenia wymaga, że w niniejszej analizie uznano za dane zapisy RPO WP 2014-2020 w zakresie alokacji na instrumenty poręczeniowe i pożyczkowe, wychodząc z założenia, że bazują one na wynikach pierwszego etapu oceny ex-ante instrumentów finansowych – w związku z tym w zakresie alokacji zaproponowano jedynie podział między instrumenty pożyczkowe środków RPO WP 2014-2020, przeznaczonych w ramach PI 3c na pożyczki.

Tabela 4. Proponowane alokacje z RPO w mln zł (z kosztami zarządzania)

działanie	instrument	mln zł
Działanie 2.1	poręczenia	49,60
	mikropożyczki (do 100 tys.)	29,50
	pożyczki rozwojowe (100-300 tys. zł)	44,08
	pożyczki inwestycyjne (300 tys.-1 mln zł)	28,87
Działanie 2.2	pożyczki inwestycyjne (300 tys.-1 mln zł)	20,00
Razem 3c		172,05

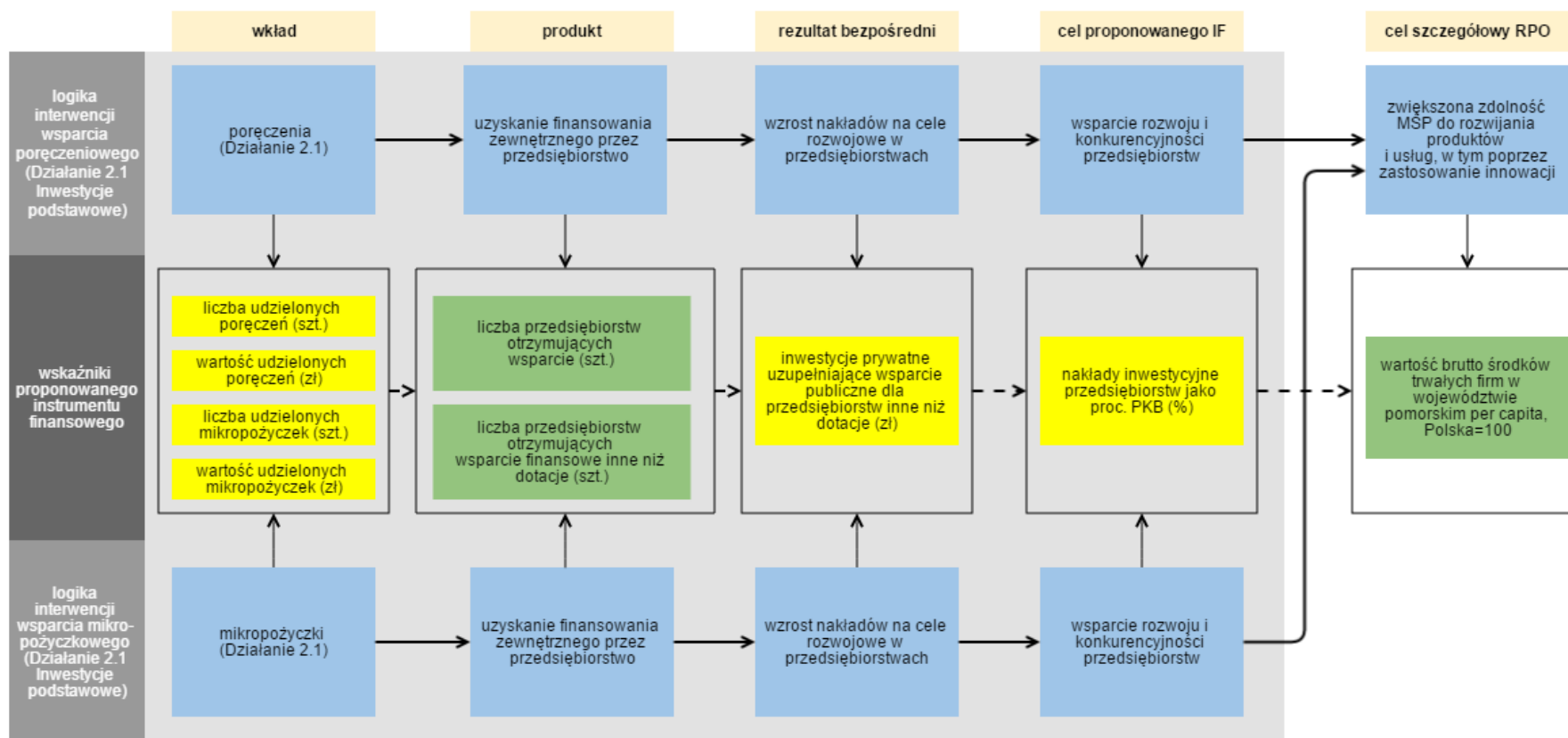
Źródło: Obliczenia własne. Kurs euro=3,55 zł.

Trzeba jednocześnie zaznaczyć, że propozycja podziału środków w ramach instrumentów pożyczkowych ma charakter indykatywny, a przesunięcia między poszczególnymi instrumentami nie stanowią większego problemu wdrożeniowego, co umożliwi elastyczne dopasowanie ostatecznej oferty do występującego w województwie popytu. W tym kontekście należy podkreślić istotność założenia o niewystępowaniu preferencji cenowych w większości instrumentów – co ma prowadzić do prawidłowego adresowania wsparcia i prowadzić do wzrostu roli wynagrodzenia kapitału w motywowaniu pośredników finansowych do uczestnictwa we wdrażaniu instrumentów finansowych skierowanych do przedsiębiorstw.

Tabela 5. Cele interwencji z wykorzystaniem IF w PI 3c.

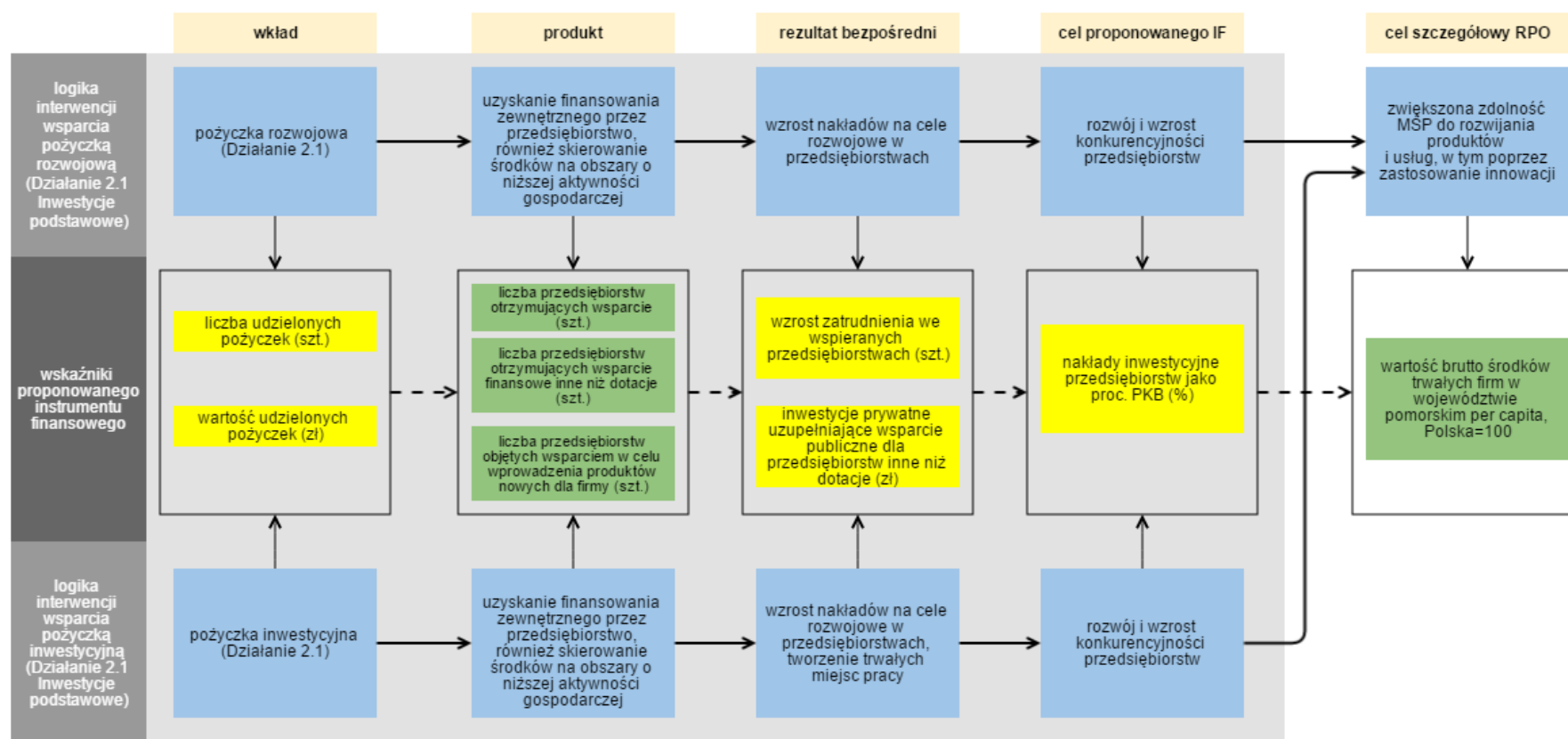
Cele SRWP/RPS	Cele PI wg RPO WP 2014-2020	Propozycje pierwszego etapu
<p>Cel strategiczny 1. Nowoczesna gospodarka SRWP wskazuje jako pożądane kierunki zmian np. wzrost aktywności eksportowej i poziomu inwestycji w przedsiębiorstwach, wzrost zatrudnienia w branżach o dużej wartości dodanej i największym potencjale rozwoju. Oczekiwanymi efektami są np. większa liczba przedsiębiorstw innowacyjnych i większe nakłady na innowacje, wyższe dochody i silniejsza pozycja konkurencyjna pomorskich firm, wysoka aktywność na rynku krajowym i zagranicznym oraz nowe trwałe miejsca pracy w sektorze prywatnym, w tym w sektorach wiedzy i kreatywnych.</p> <p>Regionalny Program Strategiczny w zakresie rozwoju gospodarczego wskazuje kierunki interwencji przede wszystkim w obszarze objętym inwestycjami profilowanymi, kładąc nacisk na wzrost innowacyjności i konkurencyjności regionu.</p>	<p>Cel szczegółowy: Zwiększona zdolność MŚP do rozwijania produktów i usług, w tym poprzez zastosowanie innowacji. (...) W wyniku realizacji zaplanowanej interwencji, mającej na celu wzrost konkurencyjności sektora MŚP w regionie, oczekiwanym rezultatem stanie się zwiększenie poziomu inwestycji w małych i średnich przedsiębiorstwach ukierunkowanych na zdobywanie nowych przewag konkurencyjnych.</p> <p>Instrumenty finansowe planuje się wykorzystywać w wypadku tzw. inwestycji podstawowych, w ramach których wspierane będą mikro i małe przedsiębiorstwa, zwłaszcza w fazie wzrostu, przy preferencjach dla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podmiotów z obszarów o niskim poziomie aktywności gospodarczej, • ukierunkowanym na ekspansję w wymiarze geograficznym lub ofertowym, • tworzącym trwałe miejsca pracy. 	<p>W ramach pierwszego etapu zaproponowaliśmy trzy główne grupy instrumentów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poręczenia • pożyczki obrotowo-inwestycyjne (do 300 tys. zł) • pożyczki inwestycyjne (300 tys.-1 mln zł). <p>W propozycjach tych odzwierciedliliśmy planowany podział interwencji na inwestycje podstawowe i inwestycje profilowane, koncentrując się na IF w ramach inwestycji podstawowych, ale dopuszczając ich stosowania także dla mniejszych inwestycji profilowanych.</p> <p>Zasadniczymi sugestiami dla IF w ramach PI 3c były:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koncentracja na mikro- i małych przedsiębiorstwach; • niekonkurowanie z instrumentami rynkowymi – a więc konstruowanie instrumentów, których atrakcyjność będzie wynikać z ich wysokiej dostępności, a nie niskiej ceny (oprocentowania). <p>W ramach badań zrealizowanych w pierwszym etapie oszacowano także poziom luki finansowej dla województwa i jej rozkład według wielkości, co było pomocne w dobraniu parametrów proponowanych instrumentów finansowych.</p>
Cele instrumentu finansowego – ostateczna koncepcja		
<p>Zgodnie z założeniami RPO WP 2014-2020 interwencja z wykorzystaniem instrumentów finansowych realizowana będzie przede wszystkim w ramach inwestycji podstawowych (gdzie nie występować będą dotacje), a uzupełniająco w inwestycjach profilowanych. Jej celem będzie wsparcie rozwoju i konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez zwiększenie nakładów na cele rozwojowe – przy czym w ramach inwestycji podstawowych instrumenty mają przede wszystkim umożliwić realizację przedsięwzięć rozwojowych mikro i małym przedsiębiorcom doświadczającym problemów z pozyskaniem finansowania rynkowego. Zgodnie z zapisami Programu instrumenty powinny preferować inwestycje na terenach o niższej aktywności gospodarczej, firm ukierunkowanych na ekspansję oraz tworzących nowe miejsca pracy.</p> <p>W ramach inwestycji profilowanych celem wsparcia będzie zwiększenie efektywności działania MŚP poprzez wzrost nakładów na technologie informacyjno-komunikacyjne oraz rozwiązania prowadzące do zmniejszenia zasobochłonności działalności gospodarczej – niezależnie od sektora działalności (tj. wsparcie nie będzie ograniczone do projektów realizowanych w ramach RIS).</p>		

Schemat 3. Logika interwencji w ramach instrumentu poręczeniowego I mikropożyczkowego (Działanie 2.1, PI 3c)

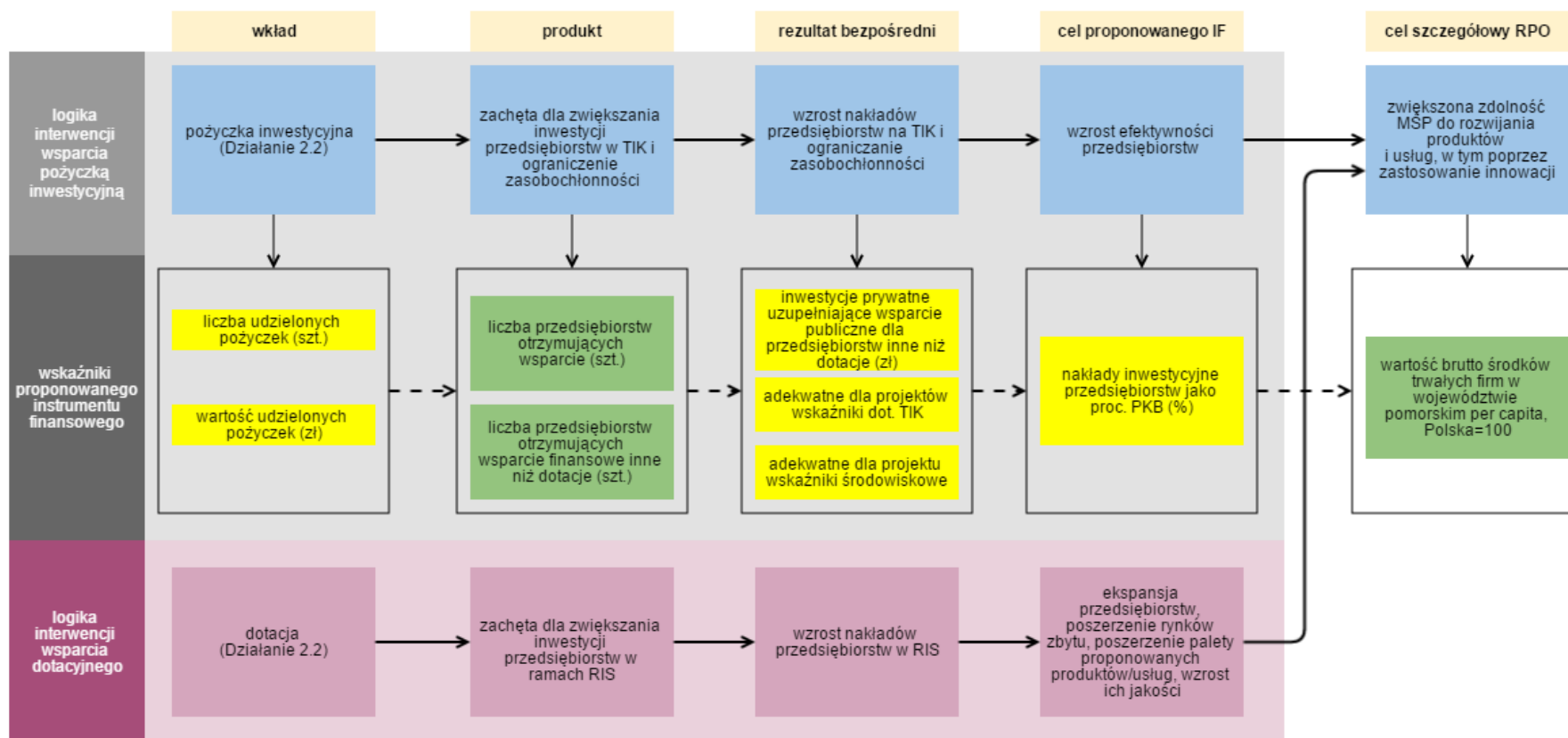
Wskaźniki: kolor zielony – wskaźniki RPO, kolor żółty – propozycje dodatkowych wskaźników monitorowania IF. Źródło: Opracowanie własne.

Schemat 4. Logika interwencji w ramach instrumentów pożyczkowych (Działanie 2.1, PI 3c)

Wskaźniki: kolor zielony – wskaźniki RPO, kolor żółty – propozycje dodatkowych wskaźników monitorowania IF. Źródło: Opracowanie własne.

Schemat 5. Logika interwencji w ramach instrumentu pożyczkowego (Działanie 2.2, PI 3c)

Wskaźniki: kolor zielony – wskaźniki RPO, kolor żółty – propozycje dodatkowych wskaźników monitorowania IF.

Źródło: Opracowanie własne.

4.3.2 Specyfikacja instrumentu finansowego – poręczenie (Działanie 2.1)

Cel instrumentu	
Rozwój i wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	
Opis instrumentu	
Instrument poręczeniowy służyć ma ustanawianiu dodatkowego zabezpieczenia dla kredytów/pożyczek udzielanych na zasadach rynkowych przez komercyjne instytucje finansowe. W rezultacie jego stosowania mikro i małe przedsiębiorstwa, dla których barierą w pozyskaniu kapitału zewnętrznego jest brak wystarczających zabezpieczeń uzyskują dostęp do finansowania rynkowego. Poręczenie dotyczyć będzie jedynie części udzielanego kredytu/pożyczki. Na poziomie koncepcji instrumentu nie rozstrzygamy, czy poręczenia mają być wdrażane poprzez schemat reporeczenia, poręczenia portfelowego, czy też inny sposób. Biorąc jednak pod uwagę potencjał instytucji województwa i obowiązujące rozwiązania regulacyjne najbardziej prawdopodobny jest schemat reporeczeniowy. Niezależnie jednak od przyjętego rozwiązania, osiągnięte w ramach instrumentu mnożniki muszą być związane z oceną ryzyka gwarancji, co wymusza ich wysoką wartość.	
Podsumowanie najważniejszych parametrów	
1. Liczba odbiorców ostatecznych (pierwszy obrót, 8./2, szt.)	932
2. Przeciętna kwota poręczenia (tys. zł)	176,60
3. Alokacja EFSI (mln zł)	49,60
4. Koszty zarządzania FF (7 proc. z [3.], mln zł)	3,47
5. Koszty zarządzania PF (10 proc. z [3.], mln zł)	4,96
6. Alokacja EFSI bez kosztów zarządzania (3 – [4 + 5], mln zł)	41,17
7. Wkład PF (75 proc. z [8.], mln zł – ryzyko 25 proc.)	123,50
8. Łączna kwota poręczeń ([6 + 7], mln zł) – ryzyko 25 proc.	164,67
9. Minimalny wkład odbiorcy ostatecznego (proc.) ⁴⁰	20,0%
10. Wartość sfinansowanych projektów (8./(100 proc. - [9.]), mln zł)	205,83
11. Dźwignia	5,000
12. Wartość dodana	5,000
13. Wartość dodana (z uwzględnieniem rewolwingu)	nd
Odbiorcy ostateczni	
Mikro i małe przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie województwa pomorskiego.	
Pośrednicy finansowi	
Fundusze poręczeniowe (w formule reporeczenia), bezpośrednio kredyto/pożyczkodawcy (w formule poręczenia portfelowego).	
Typ projektu	
Poręczeniem może być objęty dowolny kredyt związany z działalnością gospodarczą odbiorcy ostatecznego, przyczyniający się do wzrostu nakładów na rozwój przedsiębiorstwa.	
Wysokość poręczenia	
Nie definiuje się maksymalnej kwoty jednostkowego poręczenia, jednak poręczenia dla jednego odbiorcy nie mogą przekroczyć 5 proc. środków danego funduszu poręczeniowego. Szacujemy, że większość poręczeń wyniesie do 250 tys. zł, a poręczenia w kwotach przekraczających 500 tys. zł będą rzadko spotykane.	
Preferencje	
Cena poręczeń dla odbiorcy ostatecznego zgodna z dotychczasowymi cenami w ramach Inicjatywy JEREMIE. Brak oferty rynkowej stanowiącej punkt odniesienia.	

⁴⁰ Odbiorca ostateczny nie wnosi środków własnych (kredytowanie do 100 proc. inwestycji), jednak poręczeniem objęte jest maksymalnie 80 proc. poręczonego kredytu.

Oczekiwany wkład własny odbiorcy ostatecznego
Nie ma wymagań co do wniesienia wkładu przez odbiorcę ostatecznego, jednak stopa poręczenia nie może przekroczyć 80 proc. poręczonego kredytu. Biorąc pod uwagę historyczne dane JEREMIE szacujemy, że przeciętna stopa poręczenia wyniesie ok. 60 proc.
Oczekiwany wkład pośrednika finansowego
Z poręczenia pokrywane są straty kredytodawcy do poziomu stopy poręczenia wynoszącej maksymalnie 80 proc. poręczonego kredytu, przy czym środki EFSI wykorzystywane są do zabezpieczenia wypłat na poziomie 25 proc. wartości portfela, co wynika z oszacowania ryzyka gwarancji.
Podział ryzyka
Oszacowanie ryzyka na poziomie 25 proc. portfela i przyjęcie maksymalnej stopy poręczenia (80 proc.) oznacza podział ryzyka między kredytodawcę i poręczyciela (wg stopy poręczenia) oraz między środki EFSI a środki poręczającego (ze środków EFSI pokrywana jest całość strat, jednak tylko do 25 proc. wartości portfela poręczeń).
Czas trwania
Nie ustala się minimalnego i maksymalnego okresu obowiązywania poręczenia, jednak portfel powinien zostać wygaszony w ciągu maksymalnie 7 lat od podpisania umowy. Okres budowy portfela nie może przekroczyć 24 miesięcy od podpisania umowy.
Pomoc publiczna
Pomoc dla odbiorcy ostatecznego świadczona zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem <i>de minimis</i> . W odniesieniu do pośrednika finansowego pomoc publiczna nie występuje (przy wynagrodzeniu zgodnym z przewidzianym w rozporządzeniu delegowanym nr 480/2014).
Inne uwagi
Dla wsparcia poręczeniowego występuje problem demarkacji interwencji z innymi działaniami publicznymi prowadzonymi z poziomu krajowego, w szczególności skierowaną do banków ogólnopolską ofertą BGK w ramach tzw. gwarancji <i>de minimis</i> – które operują na zbliżonych kwotach i kierowane są do podobnych odbiorców ostatecznych. W związku z brakiem rozstrzygnięć co do działań BGK w tym zakresie w nadchodzących latach, trudno jest jednoznacznie sformułować zalecenia dla instrumentu poręczeniowego w ramach RPO WP 2014-2020. Na pewno drogą działania jest współpraca z regionalnymi instytucjami finansowymi.

4.3.3 Specyfikacja instrumentu finansowego – mikropożyczki (Działanie 2.1)

Cel instrumentu	
Rozwój i wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	
Opis instrumentu	
Instrument mikropożyczkowy ma stworzyć dodatkowe źródło finansowania najmniejszych przedsiębiorstw kwotami do 100 tys. zł. W rezultacie jego stosowania mikro i małe przedsiębiorstwa, dla których barierą w pozyskaniu kapitału zewnętrznego jest brak historii kredytowej lub inne czynniki decydujące o znalezieniu się w luce finansowej, otrzymają alternatywne do rynkowego źródło finansowania. Cena kapitału zbliżona do rynkowej będzie przeciwdziałać efektowi jałowej straty i zminimalizuje zniekształcenia rynku powodowane przez interwencję publiczną. Przewiduje się ustalenie minimalnych udziałów w portfelu dla firm mikro i firm działających nie dłużej niż 24 miesiące.	
Podsumowanie najważniejszych parametrów	
1. Liczba odbiorców ostatecznych (pierwszy obrót, 8./2, szt.)	556
2. Przeciętna kwota (tys. zł)	51,84
3. Alokacja EFSI (mln zł)	29,50
4. Koszty zarządzania FF (7 proc. z [3.], mln zł)	2,06
5. Koszty zarządzania PF (10 proc. z [3.], mln zł)	2,95
6. Alokacja EFSI bez kosztów zarządzania (3 – [4 + 5], mln zł)	24,48
7. Wkład PF (15 proc. z [8.], mln zł)	4,32
8. Alokacja EFSI i PF na IF ([6 + 7], mln zł)	28,80
9. Minimalny wkład odbiorcy ostatecznego (proc.)	0,0%
10. Wartość sfinansowanych projektów (8./[100 proc. - [9.]], mln zł)	28,80
11. Przeciętny okres finansowania (w latach)	4
12. Maksymalny okres finansowania (w latach)	5
13. Limit strat (proc. z [6.])	20,0%
14. Dźwignia	1,176
15. Wartość dodana	1,176
16. Wartość dodana (z uwzględnieniem rewolwingu)	10,234
Odbiorcy ostateczni	
Mikro i małe przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie województwa pomorskiego.	
Pośrednicy finansowi	
Fundusze pożyczkowe, działające w regionie banki spółdzielcze i komercyjne.	
Typ projektu	
Mikropożyczka musi być przeznaczona na cele związane z działalnością gospodarczą odbiorcy ostatecznego i przyczynić się do wzrostu nakładów na rozwój przedsiębiorstwa.	
Wysokość pożyczki	
Mikropożyczka nie może być udzielona w kwocie wyższej niż 100 tys. zł.	
Oprocentowanie	
Oprocentowanie rynkowe, na poziomie co najmniej odpowiedniej stopy referencyjnej, wyznaczonej zgodnie z komunikatem Komisji Europejskiej, dotyczącym wyznaczania stóp referencyjnych i dyskontowych (2008/C 14/02). W ramach swojej polityki cenowej pośrednik oferować może pożyczki oprocentowane na wyższym poziomie. Zakłada się, że docelowy odbiorca charakteryzować się będzie zwykle niskim ratingiem i będzie w stanie przedstawić co najwyżej standardowe zabezpieczenia – w takim przypadku minimalne oprocentowanie rynkowe wkładu EFSI i wkładu PF dla instrumentu będzie odpowiadać oprocentowaniu dla ratingu niskiego i standardowych zabezpieczeń (obecnie 5,76 proc.).	
Preferencje	

<p>Nie przewiduje się preferencji cenowych. Instrument z założenia kierowany jest przede wszystkim do nowych mikroprzedsiębiorstw, dlatego też na poziomie portfela pośrednika finansowego proponuje się wprowadzenie obowiązku przeznaczenia minimum 80 proc. środków dla mikroprzedsiębiorstw i minimum 60 proc. środków dla firm działających nie dłużej niż dwa lata.</p>
Oczekiwany wkład własny odbiorcy ostatecznego
<p>Nie wymaga się wniesienia wkładu przez odbiorcę ostatecznego.</p>
Oczekiwany wkład pośrednika finansowego
<p>Pośrednik finansowy wnosi do instrumentu pożyczkowego wkład własny na poziomie nie niższym niż 15 proc. środków funduszu pożyczkowego.</p>
Podział ryzyka i limit szkodowości
<p>Podział ryzyka jest dla każdej pożyczki proporcjonalny do struktury jej finansowania ze środków EFSI i PF, przy minimum 15 proc. udziale środków PF.</p> <p>Zakłada się, że instrument obciążony jest stosunkowo wysokim ryzykiem. Limit szkodowości dla środków EFSI ustala się na poziomie 20 proc.</p>
Czas trwania
<p>Okres, na który udzielana jest pożyczka, nie może przekroczyć 5 lat. Przyjmuje się, że przeciętny okres pożyczkowy będzie wynosić 4 lata. Okres budowy portfela nie dłuższy niż 2 lata.</p>
Pomoc publiczna
<p>Pomoc dla odbiorcy ostatecznego nie występuje – instrument na warunkach rynkowych.</p> <p>W odniesieniu do pośrednika finansowego pomoc publiczna nie występuje (przy wynagrodzeniu zgodnym z przewidzianym w rozporządzeniu delegowanym nr 480/2014).</p>
Inne uwagi
<p>W ramach RPO WP 2014-2020 i interwencji prowadzonej z poziomu krajowego nie funkcjonują instrumenty identyczne z proponowaną mikropożyczką. Za, w pewnym stopniu, zbliżone do niej uznać można produkty pożyczkowe ukierunkowane wprost na osoby niepracujące rozpoczynające działalność gospodarczą (Wsparcie w starcie II) i dotacyjne dla osób bezrobotnych (dotacje z Funduszu Pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej). W obu wypadkach instrumenty te są bardziej atrakcyjne od proponowanej mikropożyczki, kierowane są jednak do dużo węższego grona odbiorców. Co więcej, ponieważ mikropożyczka oferowana jest na zasadach rynkowych, nie ma żadnych przeszkód, by osoby korzystające z ww. instrumentów w razie powodzenia działalności, ubiegały się o finansowanie dalszego rozwoju ze środków mikropożyczki.</p> <p>Proponowany poziom oprocentowania choć uzasadniony z punktu widzenia systemowego, może okazać się zbyt wysoki dla firm rozpoczynających działalność. W związku z tym należy prowadzić monitoring postępów wdrażania instrumentu i w razie potrzeby rozważyć stosowanie preferencji cenowych dla mikroprzedsiębiorstw rozpoczynających działalność gospodarczą.</p>

4.3.4 Specyfikacja instrumentu finansowego – pożyczki rozwojowe (Działanie 2.1)

Cel instrumentu	
Rozwój i wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	
Opis instrumentu	
Instrument pożyczki rozwojowej ma stworzyć dodatkowe źródło finansowania mikro i małych przedsiębiorstw kwotami od 100 tys. do 300 tys. zł. W rezultacie jego stosowania mikro i małe przedsiębiorstwa, dla których barierą w pozyskaniu kapitału zewnętrznego jest brak historii kredytowej lub inne czynniki decydujące o znalezieniu się w luce finansowej, otrzymają alternatywne do rynkowego źródło finansowania. Cena kapitału zbliżona do rynkowej będzie przeciwdziałać efektowi jałowej straty i zminimalizuje zniekształcenia rynku powodowane przez interwencję publiczną.	
Podsumowanie najważniejszych parametrów	
1. Liczba odbiorców ostatecznych (pierwszy obrót, 8./2, szt.)	228
2. Przeciętna kwota (tys. zł)	193,52
3. Alokacja EFSI (mln zł)	44,08
4. Koszty zarządzania FF (7 proc. z [3.], mln zł)	3,09
5. Koszty zarządzania PF (8 proc. z [3.], mln zł)	3,53
6. Alokacja EFSI bez kosztów zarządzania (3 – [4 + 5], mln zł)	37,47
7. Wkład PF (15 proc. z [8.], mln zł)	6,61
8. Alokacja EFSI i PF na IF ([6 + 7], mln zł)	44,08
9. Minimalny wkład odbiorcy ostatecznego (proc.)	0,0%
10. Wartość sfinansowanych projektów (8./[100 proc. - [9.]], mln zł)	44,08
11. Przeciętny okres finansowania (w latach)	4
12. Maksymalny okres finansowania (w latach)	5
13. Limit strat (proc. z [6.])	15,0%
14. Dźwignia	1,176
15. Wartość dodana	1,176
16. Wartość dodana (z uwzględnieniem rewolwingu)	10,234
Odbiorcy ostateczni	
Mikro i małe przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie województwa pomorskiego.	
Pośrednicy finansowi	
Fundusze pożyczkowe, działające w regionie banki spółdzielcze i komercyjne.	
Typ projektu	
Pożyczka rozwojowa musi być przeznaczona na cele związane z działalnością gospodarczą odbiorcy ostatecznego i przyczyniać się do wzrostu nakładów na rozwój przedsiębiorstwa.	
Wysokość pożyczki	
Łączna pożyczka może wynieść od 100 tys. do 300 tys. zł.	
Oprocentowanie	
Oprocentowanie rynkowe, na poziomie co najmniej odpowiedniej stopy referencyjnej, wyznaczonej zgodnie z komunikatem Komisji Europejskiej, dotyczącym wyznaczania stóp referencyjnych i dyskontowych (2008/C 14/02). W ramach swojej polityki cenowej pośrednik oferować może pożyczki oprocentowane na wyższym poziomie. Zakłada się, że docelowy odbiorca charakteryzować się będzie zwykle zadawalającym ratingiem i będzie w stanie przedstawić co najwyżej standardowe zabezpieczenia – w takim przypadku minimalne oprocentowanie rynkowe wkładu EFSI i wkładu PF dla instrumentu będzie odpowiadać oprocentowaniu dla ratingu zadawalającego i standardowych zabezpieczeń (obecnie 3,96 proc.).	
Preferencje	

Nie przewiduje się preferencji cenowych. Instrument z założenia kierowany jest przede wszystkim do nowych mikroprzedsiębiorstw, dlatego też na poziomie portfela pośrednika finansowego proponuje się wprowadzenie obowiązku przeznaczenia minimum 80 proc. środków dla mikroprzedsiębiorstw i minimum 40 proc. środków dla firm działających nie dłużej niż dwa lata.
Oczekiwany wkład własny odbiorcy ostatecznego
Nie wymaga się wniesienia wkładu przez odbiorcę ostatecznego.
Oczekiwany wkład pośrednika finansowego
Pośrednik finansowy wnosi do instrumentu pożyczkowego wkład własny na poziomie nie niższym niż 15 proc. środków funduszu pożyczkowego.
Podział ryzyka i limit szkodowości
Podział ryzyka jest dla każdej pożyczki proporcjonalny do struktury jej finansowania ze środków EFSI i PF, przy minimum 15 proc. udziale środków PF. Zakłada się, że instrument obciążony jest stosunkowo wysokim ryzykiem. Limit szkodowości dla środków EFSI ustala się na poziomie 15 proc.
Czas trwania
Okres, na który udzielana jest pożyczka nie może przekroczyć 5 lat. Przyjmuje się, że przeciętny okres pożyczkowy będzie wynosić 4 lata. Okres budowy portfela nie dłuższy niż 2 lata.
Pomoc publiczna
Pomoc dla odbiorcy ostatecznego nie występuje – instrument na warunkach rynkowych. W odniesieniu do pośrednika finansowego pomoc publiczna nie występuje (przy wynagrodzeniu zgodnym z przewidzianym w rozporządzeniu delegowanym nr 480/2014).
Inne uwagi
Pożyczka rozwojowa jest najistotniejszym instrumentem skierowanym na lukę finansową. Jej konstrukcja sprawia, że może ona być trudna wdrożeniowo ze względu na wymogi co do konstrukcji portfela (geograficzne, związane ze statusem przedsiębiorstwa) w połączeniu z brakiem preferencji cenowych. Dlatego też należy zwrócić szczególną uwagę w jej wdrażaniu na: <ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie wykonalności założeń co do alokacji geograficznej (i ich ewentualnej modyfikacji); • możliwości wykorzystania założonych alokacji przy przyjętym poziomie ryzyka; • otwartości pośredników na wnoszenie 15 proc. wkładu własnego.

4.3.5 Specyfikacja instrumentu finansowego – pożyczki inwestycyjne (Działanie 2.1)

Cel instrumentu	
Rozwój i wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	
Opis instrumentu	
Instrument pożyczki inwestycyjnej ma stworzyć dodatkowe źródło finansowania mikro i małych przedsiębiorstw kwotami od 300 tys. do 1 mln zł, jest więc skierowany do odbiorców ostatecznych o nieco większej skali działalności niż wcześniejsze instrumenty pożyczkowe i poręczeniowe. W rezultacie jego stosowania mikro i małe przedsiębiorstwa nie tylko uzyskują dostęp do dodatkowego finansowania zewnętrznego – stworzony zostanie także efekt zachęty dzięki zastosowaniu preferencyjnego oprocentowania (w zależności od spełniania kryterium preferencji). Przewiduje się, że instrument może być wdrażany w formule pożyczki z podziałem ryzyka tzw. standardowego instrumentu finansowego (off-the-shelf financial instrument), zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) NR 964/2014.	
Podsumowanie najważniejszych parametrów	
1. Liczba odbiorców ostatecznych (pierwszy obrót, 8./2, szt.)	48
2. Przeciętna kwota (tys. zł)	680,00
3. Alokacja EFSI (mln zł)	28,87
4. Koszty zarządzania FF (7 proc. z [3.], mln zł)	2,02
5. Koszty zarządzania PF (8 proc. z [3.], mln zł)	2,31
6. Alokacja EFSI bez kosztów zarządzania (3 – [4 + 5], mln zł)	24,54
7. Wkład PF (25 proc. z [8.], mln zł)	8,18
8. Alokacja EFSI i PF na IF ([6 + 7], mln zł)	32,72
9. Minimalny wkład odbiorcy ostatecznego (proc.)	10,0%
10. Wartość sfinansowanych projektów (8./[100 proc. - [9.]], mln zł)	36,35
11. Przeciętny okres finansowania (w latach)	5
12. Maksymalny okres finansowania (w latach)	7
13. Limit strat (proc. z [6.])	10,0%
14. Dźwignia	1,333
15. Wartość dodana	1,481
16. Wartość dodana (z uwzględnieniem rewolwingu)	8,728
Odbiorcy ostateczni	
Mikro i małe przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie województwa pomorskiego.	
Pośrednicy finansowi	
Fundusze pożyczkowe, działające w regionie banki spółdzielcze i komercyjne.	
Typ projektu	
Pożyczka inwestycyjna musi być przeznaczona na cele inwestycyjne, związane z działalnością gospodarczą odbiorcy ostatecznego i przyczyniać się do wzrostu nakładów na rozwój przedsiębiorstwa. Dodatkowe preferencje przewidziane dla projektów zakładających tworzenie trwałych miejsc pracy, wprowadzanie innowacji produktowych i ekspansję geograficzną.	
Wysokość pożyczki	
Łączna pożyczka może wynieść od 300 tys. do 1 mln zł. Pośrednik nie może udzielić pożyczki niższej niż 300 tys. zł. Pośrednik może udzielić pożyczki wyższej niż 1 mln zł, o ile w części przypadającej na powyżej 1 mln w całości sfinansuje ją ze środków innych niż EFSI.	
Oprocentowanie	
W przypadku braku preferencji oprocentowanie na poziomie co najmniej odpowiedniej stopy referencyjnej, wyznaczonej zgodnie z komunikatem Komisji Europejskiej, dotyczącym wyznaczania stóp referencyjnych i dyskontowych (2008/C 14/02). W ramach swojej polityki cenowej pośrednik oferować może pożyczki oprocentowane na wyższym poziomie. Zakłada się, że docelowy odbiorca charakteryzować się będzie zwykle	

<p>zadowalającym ratingiem i będzie w stanie przedstawić co najwyżej standardowe zabezpieczenia – w takim przypadku minimalne oprocentowanie rynkowe wkładu EFSI i wkładu PF dla instrumentu będzie odpowiadać oprocentowaniu dla ratingu zadowalającego i standardowych zabezpieczeń (obecnie 3,96 proc.).</p>
Preferencje
<p>Dla projektów spełniających kryteria preferencji RPO WP 2014-2020 – ukierunkowanych na ekspansję w wymiarze geograficznym lub ofertowym lub tworzenie trwałych miejsc pracy – przewiduje się preferencje w ramach nieproporcjonalnego wynagrodzenia kapitału, w ramach którego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oprocentowanie części pożyczki finansowanej ze środków EFSI będzie obniżane do zera, • oprocentowanie części pożyczki finansowanej z środków pośrednika (min. 25 proc.) będzie zgodne z oprocentowaniem rynkowym dla pożyczki, przykładowo dla ratingu zadowalającego i standardowych zabezpieczeń (obecnie 3,96). <p>Ponadto zastosowanie będzie mieć kryterium preferencji geograficznej: portfel pożyczek będzie budowany z uwzględnieniem kryterium preferencji dla obszarów o niższej aktywności gospodarczej – tj. wg klasyfikacji JST przedstawionej w załączniku III, proponuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mniejszy niż proporcjonalny (w stosunku do wynikającego z populacji) udział dla grup A i B; • proporcjonalny dla grup C, D i E; • preferencyjny udział dla grup F, G, H (oznacza to, że firmy z gmin F, G i H będą mieć dostęp do większych środków kosztem firm z A i B).
Oczekiwany wkład własny odbiorcy ostatecznego
<p>Odbiorca ostateczny finansuje ze środków innych niż środki pożyczki (wolnych od wsparcia publicznego) co najmniej 10 proc. inwestycji, na którą uzyskał pożyczkę.</p> <p>Dodatkowo, w sytuacji gdy instrument wdrażany będzie poza OTSI, w wypadku występowania pomocy publicznej w schemacie innym niż de minimis, wkład własny nie może być niższy niż minimalny wymagany (po przeliczeniu na ekwiwalent dotacji brutto) w ramach danego schematu pomocy publicznej. Proponowany art. 17 GBER przewiduje intensywność wsparcia na poziomie 20 proc. dla mikro i małych przedsiębiorstw – przy proponowanych parametrach wsparcia i obecnych stopach procentowych EDB raczej nie zbliży się do tej kwoty.</p>
Oczekiwany wkład pośrednika finansowego
<p>Ze względu na wdrażanie instrumentu w formule standardowego instrumentu finansowego przewiduje się minimum 25 proc. udziału pośrednika finansowego.</p> <p>W wypadku, w którym pozyskanie od PF wkładu na tym poziomie okaże się niemożliwe, instrument realizowany poza OTSI – przy minimum 15 proc. udziale pośrednika finansowego.</p>
Podział ryzyka i limit szkodowości
<p>Podział ryzyka jest dla każdej pożyczki proporcjonalny do struktury jej finansowania ze środków EFSI i PF, przy minimum 25 proc. udziale środków PF.</p> <p>Zakłada się, że instrument obciążony jest stosunkowo niskim ryzykiem. Limit szkodowości dla środków EFSI ustala się na poziomie 10 proc.</p>
Czas trwania
<p>Okres, na który udzielana jest pożyczka nie może przekroczyć 7 lat. Przyjmuje się, że przeciętny okres pożyczkowy będzie wynosić 5 lat. Okres budowy portfela nie dłuższy niż dwa lata.</p>
Pomoc publiczna
<p>W przypadku rynkowej ceny instrumentu pomoc dla odbiorcy ostatecznego nie występuje.</p> <p>W wypadku stosowania preferencji cenowych, pomoc świadczona tylko zgodnie z zasadami <i>de minimis</i>, o ile instrument wdrażany jest w formule instrumentu standardowego (zgodnie z rozporządzeniami KE 966/2014 i 1407/2013). W wypadku wdrażania poza OTSI, pomoc zgodnie z zasadami <i>de minimis</i> lub art. 17 GBER (pomoc inwestycyjna dla MŚP).</p> <p>W odniesieniu do pośrednika finansowego pomoc publiczna nie występuje (przy wynagrodzeniu zgodnym z przewidzianym w rozporządzeniu delegowanym nr 480/2014). W wypadku stosowania nieproporcjonalnego wynagrodzenia kapitału pomoc publiczna nie występuje, ale pośrednik musi wykazać, że oprocentowanie jego części jest rynkowe.</p>
Inne uwagi

Instrument wdrażany w formule standardowego instrumentu finansowego. W wypadku wdrażania w innej formule, można rozważyć zastosowania pomocy publicznej dla odbiorcy ostatecznego zgodnie z przepisami art. 17 GBER (*Pomoc inwestycyjna dla MSP*) o wyłączeniach grupowych (rozporządzenie KE 651/2014). W wypadku oferowania wsparcia na podstawie art. 17 GBER należy zwrócić uwagę na kwalifikowalność wyłącznie kosztów związanych z samą inwestycją i tworzeniem miejsc pracy.

4.3.6 Specyfikacja instrumentu finansowego – pożyczki inwestycyjne (Poddziałanie 2.2.2)

Cel instrumentu	
Wsparcie efektywności przedsiębiorstw	
Opis instrumentu	
Instrument pożyczki inwestycyjnej ma stworzyć dodatkowe źródło finansowania projektów MŚP ukierunkowanych na poprawę efektywności funkcjonowania dzięki wykorzystaniu technik informacyjno-komunikacyjnych lub zmniejszenia zasobochłonności prowadzonej działalności. Dzięki zastosowaniu preferencyjnego oprocentowania stworzony zostanie efekt zachęty zwiększający opłacalność tego typu działań dla przedsiębiorców. Przewiduje się, że instrument będzie wdrażany w formule pożyczki z podziałem ryzyka tzw. standardowego instrumentu finansowego (off-the-shelf financial instrument), zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) NR 964/2014.	
Podsumowanie najważniejszych parametrów	
1. Liczba odbiorców ostatecznych (pierwszy obrót, 8./2, szt.)	33
2. Przeciętna kwota (tys. zł)	680,00
3. Alokacja EFSI (mln zł)	20,00
4. Koszty zarządzania FF (7 proc. z [3.], mln zł)	1,40
5. Koszty zarządzania PF (8 proc. z [3.], mln zł)	1,60
6. Alokacja EFSI bez kosztów zarządzania (3 – [4 + 5], mln zł)	17,00
7. Wkład PF (25 proc. z [8.], mln zł)	5,67
8. Alokacja EFSI i PF na IF ([6 + 7], mln zł)	22,67
9. Minimalny wkład odbiorcy ostatecznego (proc.)	10,0%
10. Wartość sfinansowanych projektów (8./(100 proc. - [9.]), mln zł)	25,19
11. Przeciętny okres finansowania (w latach)	5
12. Maksymalny okres finansowania (w latach)	7
13. Limit strat (proc. z [6.])	10,0%
14. Dźwignia	1,333
15. Wartość dodana	1,481
16. Wartość dodana (z uwzględnieniem rewolwingu)	8,728
Odbiorcy ostateczni	
Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie województwa pomorskiego.	
Pośrednicy finansowi	
Fundusze pożyczkowe, działające w regionie banki spółdzielcze i komercyjne.	
Typ projektu	
Pożyczka inwestycyjna musi być przeznaczona na cele inwestycyjne, związane z działalnością gospodarczą odbiorcy ostatecznego i przyczyniać się do wzrostu nakładów na rozwój przedsiębiorstwa. Inwestycja musi prowadzić do poprawy efektywności działania przedsiębiorstwa dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych i/lub redukcji wodo-, surowco-, materiało- transporto- i energochłonności procesów produkcyjnych, w tym dzięki zastosowaniu ekoinnowacji i wykorzystaniu nowych źródeł energii.	
Wysokość pożyczki	

<p>łącna pożyczka może wynieść od 300 tys. do 1 mln zł. Pośrednik nie może udzielić pożyczki niższej niż 300 tys. zł. Pośrednik może udzielić pożyczki wyższej niż 1 mln zł, o ile w części przypadającej na powyżej 1 mln w całości sfinansuje ją ze środków innych niż EFSI.</p>
Oprocentowanie
<p>Bazowo zasady wyznaczania oprocentowania jak dla pożyczki inwestycyjnej w ramach Działania 2.1, jednak w instrumencie w inwestycjach profilowanych przewiduje się wyłącznie pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym.</p>
Preferencje
<p>W ramach instrumentu udzielane będą wyłącznie pożyczki preferencyjne, przewiduje się preferencje w ramach nieproporcjonalnego wynagrodzenia kapitału:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oprocentowanie części pożyczki finansowanej ze środków EFSI będzie obniżane do zera, • oprocentowanie części pożyczki finansowanej z środków pośrednika (min. 25 proc.) będzie zgodne z oprocentowaniem rynkowym dla pożyczki, przykładowo dla ratingu zadawalającego i standardowych zabezpieczeń (obecnie 3,96).
Oczekiwany wkład własny odbiorcy ostatecznego
<p>Odbiorca ostateczny finansuje ze środków innych niż środki pożyczki (wolnych od wsparcia publicznego) co najmniej 10 proc. inwestycji, na którą uzyskał pożyczkę.</p> <p>Dodatkowo, w sytuacji gdy instrument wdrażany będzie poza OTSI, w wypadku występowania pomocy publicznej w schemacie innym niż de minimis, wkład własny nie może być niższy, niż minimalny wymagany (po przeliczeniu na ekwiwalent dotacji brutto) w ramach danego schematu pomocy publicznej. Proponowany art. 17 GBER przewiduje intensywność wsparcia na poziomie 20 proc. dla mikro i małych przedsiębiorstw oraz 10 proc. dla średnich – przy proponowanych parametrach wsparcia i obecnych stopach procentowych EDB raczej nie zbliży się do 20 proc.</p>
Oczekiwany wkład pośrednika finansowego
<p>Ze względu na wdrażanie instrumentu w formule standardowego instrumentu finansowego przewiduje się minimum 25 proc. udziału pośrednika finansowego.</p> <p>W wypadku, w którym pozyskanie od PF wkładu na tym poziomie okaże się niemożliwe, instrument realizowany poza OTSI – przy minimum 15 proc. udziale pośrednika finansowego.</p>
Podział ryzyka i limit szkodowości
<p>Podział ryzyka jest dla każdej pożyczki proporcjonalny do struktury jej finansowania ze środków EFSI i PF, przy minimum 25 proc. udziale środków PF.</p> <p>Zakłada się, że instrument obarczony jest stosunkowo niskim ryzykiem. Limit szkodowości dla środków EFSI ustala się na poziomie 10 proc.</p>
Czas trwania
<p>Okres, na który udzielana jest pożyczka nie może przekroczyć 7 lat. Przyjmuje się, że przeciętny okres pożyczkowy będzie wynosić 5 lat. Okres budowy portfela nie dłuższy niż dwa lata.</p>
Pomoc publiczna
<p>Pomoc dla odbiorcy ostatecznego świadczona tylko zgodnie z zasadami <i>de minimis</i>, o ile instrument wdrażany jest w formule instrumentu standardowego (zgodnie z rozporządzeniami KE 966/2014 i 1407/2013). W wypadku wdrażania poza OTSI, pomoc zgodnie z zasadami <i>de minimis</i> lub art. 17 GBER (pomoc inwestycyjna dla MŚP). W odniesieniu do pośrednika finansowego pomoc publiczna nie występuje (przy wynagrodzeniu zgodnym z przewidzianym w rozporządzeniu delegowanym nr 480/2014). W wypadku stosowania nieproporcjonalnego wynagrodzenia kapitału pomoc publiczna nie występuje, ale pośrednik musi wykazać, że oprocentowanie jego części jest rynkowe.</p>
Inne uwagi
<p>Instrument wdrażany w formule standardowego instrumentu finansowego. W wypadku wdrażania w innej formule, można rozważyć zastosowania pomocy publicznej dla odbiorcy ostatecznego zgodnie z przepisami art. 17 GBER (<i>Pomoc inwestycyjna dla MSP</i>) o wyłączeniach grupowych (rozporządzenie KE 651/2014). W wypadku oferowania wsparcia na podstawie art. 17 GBER należy zwrócić uwagę na kwalifikowalność wyłącznie kosztów związanych z samą inwestycją i tworzeniem miejsc pracy.</p>

4.4 Poddziałania 10.1.2 i 10.2.2 (PI 4c)

4.4.1 Cel stosowania instrumentu finansowego

Zgodnie z zapisami RPO WP 2014-2020 interwencja realizowana w ramach priorytetu inwestycyjnego 4c powinna *poprawić efektywność budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowych*. W projekcie SzOOP priorytet ten został podzielony na dwa działania: 10.1 (wdrażanie w ramach mechanizmu ZIT) oraz 10.2 (wdrażanie poza mechanizmem ZIT), w ramach których wyodrębniono poddziałania powiązane z instrumentami finansowymi: 10.1.2 i 10.2.2. Inwestycje wsparte w ramach RPO WP 2014-2020 powinny przyczynić się do zmniejszenia zużycia energii cieplnej i elektrycznej w zabudowie, co docelowo powinno przełożyć się na poprawę efektywności energetycznej województwa pomorskiego oraz redukcję emisji zanieczyszczeń.

Instrumenty finansowe, wydzielone w postaci Poddziałania 10.1.2 i Poddziałania 10.2.2 w PI 4c mają na celu wyeliminowanie luki finansowej w inwestycjach, polegających na modernizacji energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz wytworzenie efektu zachęty (w przeciwieństwie do PI 3c rozdzielenie obydwu wymienionych funkcji instrumentu finansowego nie jest możliwe). Co do zasady, inwestycje tego typu powinny charakteryzować się dodatnią wartością bieżącą netto, co będzie zapewnione dzięki obowiązkowym (zgodnie z zapisami RPO WP 2014-2020) audytom energetycznym.

Na instrument finansowy rekomendujemy przeznaczyć ze środków RPO WP 2014-2020 99,20 mln zł z alokacji EFSI (co oznacza całą alokację na kategorię interwencji 014). Zgodnie ze szczegółowym opisem przedstawionym poniżej, rekomendujemy dalszy, indykatywny podział alokacji według następujących wymiarów.

terytorialny	<ul style="list-style-type: none"> • 44% - projekty na terenie ZIT • 56% - projektu poza terenem ZIT⁴¹
podmiotowy (struktura przyjęta na potrzeby szacowania wskaźników) ⁴²	<ul style="list-style-type: none"> • 70% - wspólnoty mieszkaniowe – przeciętnie mniejsze projekty • 30% - spółdzielnie mieszkaniowe, TBS i inne – przeciętnie większe projekty⁴³

⁴¹ Oszacowanie na podstawie danych o zasobach mieszkaniowych na terenie objętym ZIT i poza nim. Zasoby spółdzielni, wspólnot i TBS poza ZIT odpowiadają za niecałe 30% łącznej liczby mieszkań będących zasobami tego typu podmiotów na terenie całego woj. pomorskiego. Przyjmując jednak, że 2/3 inwestycji na terenie ZIT zostanie wspartych w ramach PO IŚ, ze środków RPO WP 2014-2020 proponujemy alokować 44% na projekty w ramach ZIT, a 56% na projektu poza ZIT. Wartość 44% odpowiada udziałowi 1/3 zasobów mieszkaniowych na terenie ZIT (70% zasobów województwa) w całości zasobu, na który proponujemy skierować interwencję RPO WP 2014-2020 (suma 1/3 70% - teren ZIT oraz 30% - teren poza ZIT).

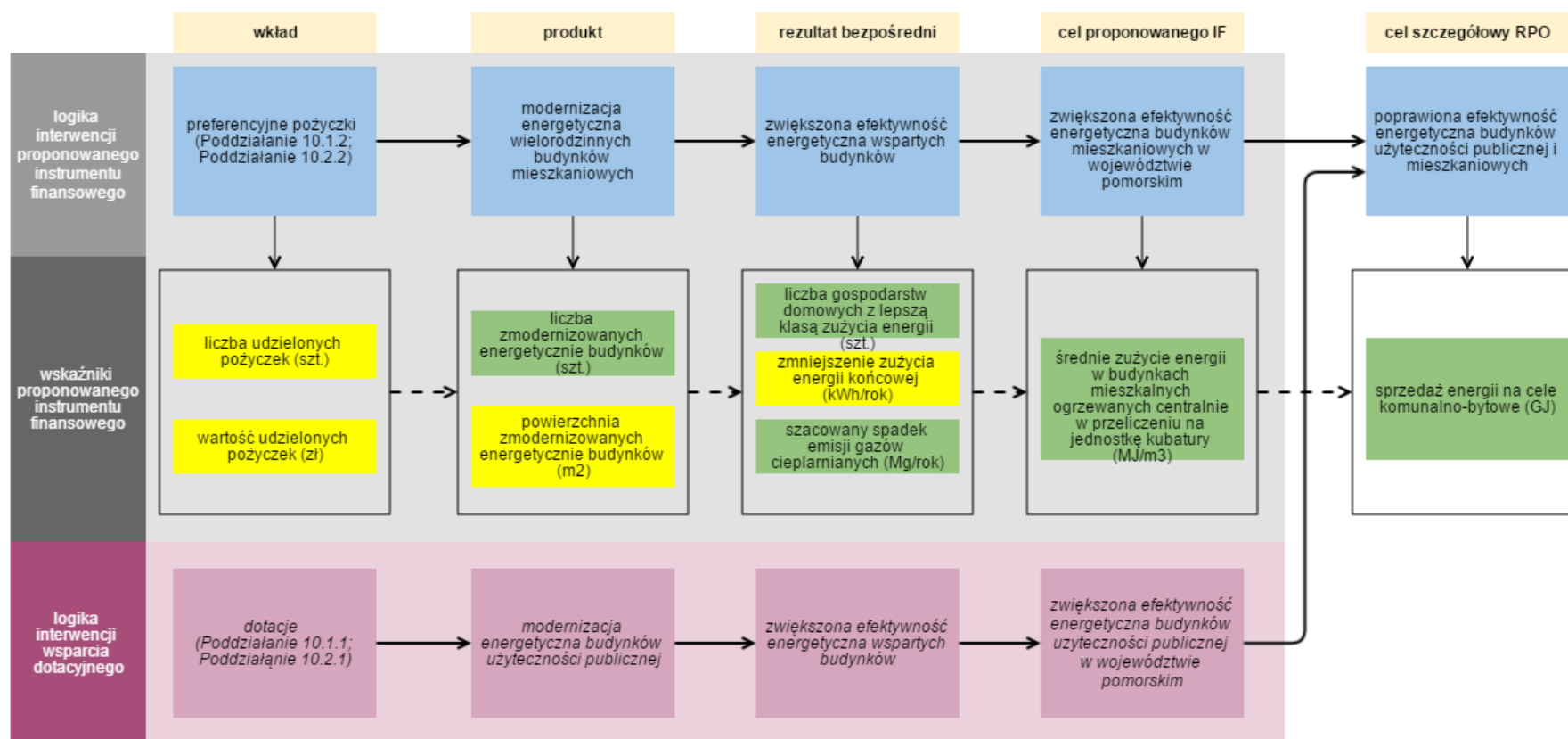
⁴² Podział podmiotowy przyjęty na potrzeby oszacowania wskaźników, w tym określenia prawdopodobnej liczby projektów (przeciętna znacznie wyższa wartość projektów realizowanych przez spółdzielnie i TBS). Proporcje te nie powinny być wiążącym elementem strategii inwestycyjnej.

⁴³ Podział zgodnie danymi GUS o wielkości zasobu mieszkaniowego w woj. pomorskim.

Tabela 6. Cele interwencji z wykorzystaniem IF w Poddziałaniach 10.1.2 i 10.2.2 (PI 4c).

Cele SRWP/RPS	Cele PI wg RPO WP 2014-2020	Propozycje I etapu
<p>Cel strategiczny 3 SRWP (<i>Atrakcyjna przestrzeń</i>) jest realizowany m.in. dzięki celowi operacyjnemu 3.2 (<i>Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna</i>). Podniesienie efektywności energetycznej jest jednym z głównych wyborów Strategii, przy czym w kontekście proponowanego instrumentu autorzy dokumentu eksponują przede wszystkim racjonalizację wykorzystania energii, głównie w sektorze mieszkaniowym i publicznym.</p> <p>Cele te zostały uszczegółowione w ramach Regionalnego Programu Strategicznego <i>Ekoefektywne Pomorze</i>, w którym dziania związane z poprawą efektywności energetycznej skoncentrowano w Priorytecie 1.2. Zakładany zakres działań obejmuje m.in. przedsięwzięcia termomodernizacyjne w budynkach mieszkalnych.</p>	<p>Cel szczegółowy: Poprawiona efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowych. (...) <i>Efektym udzielonego wsparcia będzie zmniejszenie zużycia energii cieplnej i elektrycznej w zabudowie, co z kolei skutkować będzie poprawą efektywności energetycznej regionu oraz redukcją emisji zanieczyszczeń do powietrza.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zakres prac musi wynikać z przeprowadzonej uprzednio analizy możliwych rozwiązań w ramach audytu energetycznego • minimalne poziomy oszczędności energii w wyniku realizacji projektów: <ul style="list-style-type: none"> ○ projekt obejmujący wiele obiektów - 30% średnio na budynek; ○ projekt obejmujący pojedynczy budynek – 25 %. 	<p>W ramach I etapu oceny ex-ante możliwość wykorzystania instrumentów finansowych analizowano w odniesieniu do wszystkich typów projektów przewidzianych do wsparcia w PI 4c. Ostatecznie jednak nie rekomendowano pozadotacyjnego wsparcia projektów związanych z modernizacją energetyczną obiektów użyteczności publicznej. Badanie ankietowe jednostek samorządu terytorialnego woj. pomorskiego wykazało co prawda na stosunkowo dużą podaż projektów tego typu, jednak wsparcie w formie instrumentów finansowych nie gwarantowałoby wytworzenia wystarczająco silnego efektu zachęty. Dodatkowymi argumentami przemawiającymi za takim rozwiązaniem jest możliwość wsparcia większej liczby projektów (zakładając niską intensywność dofinansowania), co ma znaczenie z punktu widzenia ram wykonania RPO WP 2014-2020, a także wliczenie kwoty ewentualnych pożyczek do limitów zadłużenia JST. Zaproponowano, aby schemat preferencyjnych pożyczek skierować wyłącznie do budynków mieszkaniowych (wartość projektów wymagających takiego wsparcia ostrożnie oszacowaliśmy na około 80-100 mln zł).</p>
Cele instrumentu finansowego – ostateczna koncepcja		
<p>Wsparcie w ramach instrumentu finansowego w PI 4c powinno być skierowane na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych – inwestycji o dodatniej wartości bieżącej netto, a więc ekonomicznie uzasadnionych. Zakres rzeczowy projektów powinien wynikać z przeprowadzonych wcześniej audytów energetycznych i spełniać minimalne poziomy oszczędności energii wyznaczone w SzOOP. Pożyczki dla wszystkich odbiorców ostatecznych powinny być oferowane na zasadach preferencyjnych (korzystniejsze warunki przy wyższym efekcie ekologicznym), przy czym najwyższe preferencje (wysokość oprocentowania, okres karencji) należy skierować do podmiotów publicznych zainteresowanych modernizacją energetyczną budynków komunalnych, objętych opieką konserwatorską oraz realizowanych na terenach zdegradowanych.</p>		

Schemat 6. Logika interwencji w ramach instrumentu pożyczkowego Poddziałaniach 10.1.2 i 10.2.2 (PI 4c)

Źródło: Opracowanie własne.

4.4.2 Specyfikacja instrumentu finansowego – pożyczki na modernizację energetyczną budynków mieszkaniowych (Działanie 10.1 i Działania 10.2)

Cel instrumentu	
Zwiększona efektywność energetyczna budynków mieszkaniowych w województwie pomorskim	
Opis instrumentu	
Celem projektów finansowanych przy pomocy proponowanego instrumentu będzie poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych. Inwestycje będą obejmowały głęboką modernizację energetyczną tego typu obiektów, połączoną z ewentualną instalacją systemów monitorowania i zarządzania energią, wymianą źródeł ciepła, a także z możliwością zakupu i montażu instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych. Zakres wspartych projektu powinien wynikać z przeprowadzonego wcześniej audytu energetycznego, co pozwoli na racjonalizację założeń inwestycji.	
Podsumowanie najważniejszych parametrów	
1. Liczba odbiorców ostatecznych (pierwszy obrót, 8./2, szt.)	147
2. Przeciętna kwota (tys. zł)	500 tys. zł - wspólnoty 3 000 tys. zł - TBS, spółdzielnie
3. Alokacja EFSI (mln zł)	99,20 mln zł
4. Koszty zarządzania FF (7 proc. z [3.], mln zł)	6,94 mln zł
5. Koszty zarządzania PF (8 proc. z [3.], mln zł)	7,94 mln zł
6. Alokacja EFSI bez kosztów zarządzania (3 – [4 + 5], mln zł)	84,32 ml zł
7. Wkład PF (15 proc. z [8.], mln zł)	14,88 mln zł
8. Alokacja EFSI i PF na IF ([6 + 7], mln zł)	99,20 mln zł
9. Minimalny wkład odbiorcy ostatecznego (proc.)	0% (bez pomocy publicznej) min. 5% (pomoc publiczna)
10. Wartość sfinansowanych projektów (8./((100 proc. - [9.])), mln zł)	99,20 mln zł
11. Przeciętny okres finansowania (w latach)	15 lat
12. Maksymalny okres finansowania (w latach)	20 lat
13. Limit strat (proc. z [6.])	10%
14. Dźwignia	1,176
15. Wartość dodana	1,176
16. Wartość dodana (z uwzględnieniem rewolwingu)	3,592
Odbiorcy ostateczni	
Kwalifikowalność podmiotowa: spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne (w zakresie budownictwa komunalnego)	
Kwalifikowalność terytorialna: podmioty z całego obszaru województwa pomorskiego (w ramach kwot przewidzianych w Poddziałaniu 10.1.2 i Podziałaniu 10.2.2)	
Pośrednicy finansowi	
Fundusze pożyczkowe, działające w regionie banki spółdzielcze i komercyjne.	
Typ projektu	
Modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkaniowych. Inwestycje będą obejmowały głęboką modernizację energetyczną tego typu obiektów, połączoną z ewentualną instalacją systemów monitorowania i zarządzania energią, wymianą źródeł ciepła, a także z możliwością zakupu i montażu instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.	
Warunkiem udzielenia wsparcia jest przedstawienie przez beneficjenta audytu energetycznego uzasadniającego zakres inwestycji. Zasady objęcia wsparciem muszą być zgodne z kryteriami określonymi w RPO WP 2014-2020.	

Oprocentowanie											
<p>Oprocentowanie wkładu EFSI domyślnie na poziomie stopy bazowej (obecnie 1,76%) określonej zgodnie z komunikatem KE dotyczącym wyznaczania stóp referencyjnych i dyskontowych. W zależności od specyfiki inwestycji oprocentowanie wkładu EFSI może zostać obniżone do poziomu 0% (p. sekcja <i>Preferencje</i>).</p> <p>Oprocentowanie wkładu PF na poziomie odpowiedniej stopy referencyjnej określonej zgodnie z komunikatem KE dotyczącym wyznaczania stóp referencyjnych i dyskontowych.</p>											
Preferencje											
<p>Oprocentowanie wkładu EFSI ustala się domyślnie na poziomie stopy bazowej (obecnie 1,76%).</p> <p>1. Możliwe jest dodatkowe obniżenie oprocentowania w zależności od zakładanego w audycie energetycznym efektu ekologicznego przewyższającego minimalne wymogi określone w RPO WP 2014-2020 (tj. oszczędność energii w przeliczeniu na jeden budynek co najmniej na poziomie 30%).</p> <table border="1" style="margin-left: 40px;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">oszczędność energii</th> <th style="text-align: center;">dodatkowe obniżenie oprocentowania</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">30%-39%</td> <td style="text-align: center;">0,5 p.p.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">40%-49%</td> <td style="text-align: center;">1,0 p.p.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">50%-59%</td> <td style="text-align: center;">1,5 p.p.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">60% i więcej</td> <td style="text-align: center;">2,0 p.p.</td> </tr> </tbody> </table> <p>2. Dalsze obniżenie oprocentowania (ponad preferencje określone w punkcie 1) o 1 punkt procentowy możliwe jest jeśli wystąpi jeden z poniższych warunków:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inwestycja dotyczy budynku komunalnego; • inwestycja dotyczy budynku objętego opieką konserwatora zabytków; • inwestycja jest realizowana na terenie objętym lokalnym planem rewitalizacji. <p>Dopuszcza się kumulowanie preferencji określonych w punktach 1. i 2., przy czym w ramach punktu 2. uzyskać można maksymalnie dodatkowy 1 punkt procentowy.</p> <p>Oprocentowanie wkładu EFSI można zostać maksymalnie obniżone do 0%.</p> <p>Rekomenduje się weryfikację określonych powyżej warunków preferencji w sytuacji zmiany stopy bazowej.</p>		oszczędność energii	dodatkowe obniżenie oprocentowania	30%-39%	0,5 p.p.	40%-49%	1,0 p.p.	50%-59%	1,5 p.p.	60% i więcej	2,0 p.p.
oszczędność energii	dodatkowe obniżenie oprocentowania										
30%-39%	0,5 p.p.										
40%-49%	1,0 p.p.										
50%-59%	1,5 p.p.										
60% i więcej	2,0 p.p.										
Oczekiwany wkład własny odbiorcy ostatecznego											
<p>Rekomenduje się zaferowanie instrumentu w dwóch wariantach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bez pomocy publicznej (pomoc publiczna nie będzie występowała, jeśli 1) podmiot nie korzysta z bezpośrednio przekazywanego wsparcia publicznego; 2) podmiot przekazuje korzyści finansowe z wkładu publicznego ostatecznym odbiorcom) lub na zasadzie <i>de minimis</i> – wkład odbiorcy ostatecznego 0%; • z pomocą publiczną na zasadzie pomocy inwestycyjnej w zakresie efektywności energetycznej (art. 39 GBER) – w takiej sytuacji wkład odbiorcy ostatecznego powinien wynieść co najmniej 10%. <p>Wybór schematu powinien być uzależniony od zakresu rzeczowego inwestycji, w szczególności od tego, czy odbiorca ostateczny przewiduje np. komercyjny wynajem powierzchni w modernizowanych budynkach.</p>											
Oczekiwany wkład pośrednika finansowego											
<p>Pośrednik finansowy wnosi do instrumentu pożyczkowego wkład własny na poziomie nie niższym niż 15 proc. środków funduszu pożyczkowego.</p>											
Podział ryzyka i limit szkodowości											
<p>Podział ryzyka jest dla każdej pożyczki proporcjonalny do struktury jej finansowania ze środków EFSI i PF, przy minimum 15 proc. udziale środków PF.</p> <p>Zakłada się, że instrument obciążony jest średnim ryzykiem. Limit szkodowości dla środków EFSI ustala się na poziomie 10 proc.</p>											
Czas trwania											
<p>Okres budowy portfela nie może przekroczyć 36 miesięcy od podpisania umowy.</p>											

Okres, na który udzielana jest mikropożyczka nie może przekroczyć 20 lat. Przyjmuje się, że przeciętny okres pożyczkowy będzie wynosić 15 lat.

Pomoc publiczna

W zależności od zakresu rzeczowego inwestycji, pomoc publiczna może nie występować wcale, być udzielana na zasadzie *de minimis* lub na zasadzie pomocy inwestycyjnej w zakresie efektywności energetycznej (art. 39 GBER).

W odniesieniu do pośrednika finansowego pomoc publiczna nie występuje (przy wynagrodzeniu zgodnym z przewidzianym w rozporządzeniu delegowanym nr 480/2014).

Inne uwagi

W ostatecznej konstrukcji instrumentu należy uwzględnić rozstrzygnięcia dotyczące instrumentów finansowych oferowanych na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkaniowych w ramach PO IS 2014-2020, których charakterystyka nie była znana podczas prac nad niniejszym raportem.

4.5 Poddziałanie 10.3.2 (PI 4a)

4.5.1 Cel stosowania instrumentu finansowego

Projekty wsparte w ramach priorytetu inwestycyjnego 4a RPO WP 2014-2020 powinny przyczynić się do *zwiększonego wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, szczególnie produkowanej w generacji rozproszonej*. Autorzy RPO WP 2014-2020 oczekują, że inwestycje pozwolą na zwiększenie generacji energii w źródłach OZE na terenie województwa pomorskiego, co docelowo przełoży się na przybliżenie realizacji celów pakietu energetyczno-klimatycznego UE oraz doprowadzi do aktywizacji gospodarczej regionu, w szczególności obszarów wiejskich.

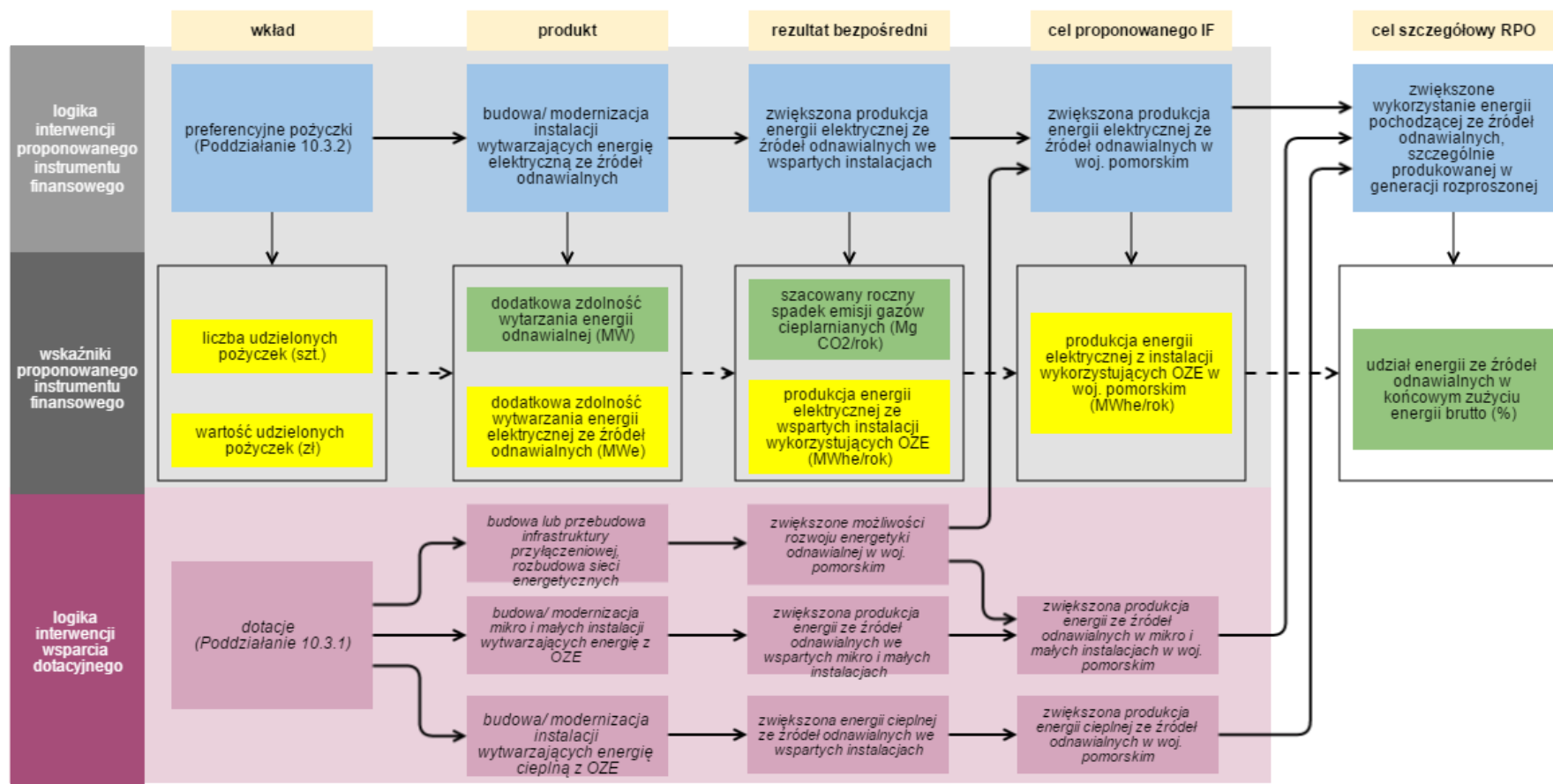
W Poddziałaniu 10.3.2 rekomendujemy wprowadzenie mechanizmu preferencyjnych pożyczek, które udzielane będą na budowę instalacji wytwarzających energię elektryczną (oraz energię elektryczną i ciepło w skojarzeniu), które potencjalnie będą objęte krajowym systemem wsparcia energetyki odnawialnej określonym w *Ustawie o odnawialnych źródłach energii* z 20 lutego 2015 r.

Tabela 7. Cele interwencji z wykorzystaniem IF w PI 4a.

Cele SRWP/RPS	Cele PI wg RPO WP 2014-2020	Propozycje I etapu
<p>Cel strategiczny 3 SRWP (<i>Atrakcyjna przestrzeń</i>) jest realizowany m.in. dzięki celowi operacyjnemu 3.2 (<i>Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna</i>). Jednym z oczekiwanych efektów interwencji publicznej w tym obszarze jest <i>wysoki poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii, głównie w generacji rozproszonej</i>. Zakres planowanych działań został uszczegółowiony w Regionalnym Programie Strategicznym <i>Ekofektywne Pomorze</i> (Priorytet 1.3), w którym przewidziano wsparcie stosunkowo szerokiego zakresu technologii OZE. Z grupy instalacji elektroenergetycznych przewidziano preferencje dla systemów fotowoltaicznych.</p>	<p>Cel szczegółowy: zwiększone wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, w tym w generacji rozproszonej. (...) W efekcie udzielonego wsparcia nastąpi zwiększenie mocy zainstalowanej w źródłach OZE zlokalizowanych w regionie, a także rozwój i poprawa stanu technicznego systemu elektroenergetycznego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie dla przedsięwzięć polegających na wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej (słońca, wody, biomasy, biogazu, energii ziemi) w celu produktu energii elektrycznej i/lub cielnej (również z wykorzystaniem kogeneracji); • w zakresie wykorzystania energii słońca wspierane będą przede wszystkim systemy fotowoltaiczne. 	<p>W pierwszym etapie oceny ex-ante instrumentów finansowych RPO WP 2014-2020 dokonano przeglądu zakładanego zakresu typów projektów przewidzianych w priorytecie inwestycyjnym 4a z punktu widzenia możliwości wsparcia pozadotacyjnego.</p> <p>W przypadku części planowanej interwencji optymalną formą wsparcia będą dotacje – wynika to ze specyfiki projektów inwestycyjnych, w których luka rentowności (ang. <i>viability gap</i>) jest na tyle duża, że nawet przy pomocy bardzo preferencyjnych instrumentów finansowych nie byłoby możliwości wytworzenia wystarczająco silnej zachęty. Taka sytuacja dotyczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modernizacji/przebudowy sieci elektroenergetycznych na potrzeby przyłączania instalacji OZE; • instalacji prosumenckich; • instalacji wytwarzających wyłącznie energię ciepłą. <p>Po wyłączeniu ww. typów projektów, pole do zastosowania instrumentów finansowych w PI 4a ogranicza się do instalacji elektroenergetycznych (oraz kogeneracyjnych), innych niż mikroinstalacje,⁴⁴ które będą produkować energię na sprzedaż i uczestniczyć w krajowym systemie wsparcia OZE.</p>
Cele instrumentu finansowego – ostateczna koncepcja		
<p>Proponujemy, żeby wsparcie dla inwestycji elektroenergetycznych i kogeneracyjnych, objętych krajowym systemem wsparcia OZE (od 2016 r. w formie mechanizmu aukcyjnego) przyjęło formułę schematu pożyczkowego. Rekomendowany instrument powinien być narzędziem Samorządu Województwa Pomorskiego w realizacji celów regionalnej polityki energetycznej, uzupełniając/korygując narzędzia wdrażane na poziomie centralnym (krajowy system wsparcia, program priorytetowy BOCIAN NFOŚiGW, POiŚ).</p>		

⁴⁴ Tj. instalacje prosumenckie.

Schemat 7. Logika interwencji w ramach instrumentu pożyczkowego w Poddziałaniu 10.3.2 (PI 4a)

Źródło: Opracowanie własne.

4.5.2 Specyfikacja instrumentu finansowego – pożyczki (Poddziałanie 10.3.2)

Cel instrumentu	
Zwiększona produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w woj. pomorskim	
Opis instrumentu	
Inwestycje wsparte przy pomocy proponowanego instrumentu finansowego powinny mieć na celu zwiększenie zainstalowanej mocy OZE (z wyłączeniem energii wiatru) w województwie pomorskim oraz docelowo przyczynić się zwiększenia udziału źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym regionu. Wsparcie będzie można uzyskać na budowę nowych instalacji, wykorzystujących nowe urządzenia z wyjątkiem instalacji wykorzystujących energię wody, w przypadku których zgodnie z zapisami RPO WP 2014-2020 należy dopuścić wyłącznie modernizację. Wnioski o udzielenie pożyczki będą musiały być weryfikowane pod względem zakładanego efektu ekologicznego oraz efektywności kosztowej.	
Podsumowanie najważniejszych parametrów	
1. Liczba odbiorców ostatecznych (pierwszy obrót, 8./2, szt.)	15
2. Przeciętna kwota (tys. zł)	3 000 tys. zł
3. Alokacja EFSI (mln zł)	45,78 mln zł
4. Koszty zarządzania FF (7 proc. z [3.], mln zł)	3,20 mln zł
5. Koszty zarządzania PF (8 proc. z [3.], mln zł)	3,66 mln zł
6. Alokacja EFSI bez kosztów zarządzania (3 – [4 + 5], mln zł)	38,92 mln zł
7. Wkład PF (15 proc. z [8.], mln zł)	6,86 mln zł
8. Alokacja EFSI i PF na IF ([6 + 7], mln zł)	45,78 mln zł
9. Minimalny wkład odbiorcy ostatecznego (proc.)	10%
10. Wartość sfinansowanych projektów (8./{100 proc. - [9.]}, mln zł)	50,87 mln zł
11. Przeciętny okres finansowania (w latach)	12 lat
12. Maksymalny okres finansowania (w latach)	15 lat
13. Limit strat (proc. z [6.])	15%
14. Dźwignia	1,176
15. Wartość dodana	1,307
16. Wartość dodana (z uwzględnieniem rewolwingu)	4,327
Odbiorcy ostateczni	
Inwestorzy (przede wszystkim przedsiębiorcy ⁴⁵) chcący wybudować na terenie województwa pomorskiego instalację wytwarzającą energię elektryczną z OZE.	
Pośrednicy finansowi	
Fundusze pożyczkowe, działające w regionie banki spółdzielcze i komercyjne.	
Typ projektu	
Instalacje ⁴⁶ wytwarzające energię elektryczną z nośników odnawialnych wykorzystujące: biogaz, biomasę, słońce oraz wodę ⁴⁷ o mocy nieprzewyższającej wartości wyznaczonej dla poszczególnych technologii w linii demarkacyjnej	
Wysokość pożyczki	
200 tys. – 15 mln zł	
Oprocentowanie	
Oprocentowanie wkładu EFSI na poziomie stopy bazowej (obecnie 1,76%) określonej zgodnie z komunikatem KE dotyczącym wyznaczania stóp referencyjnych i dyskontowych. ⁴⁸	

⁴⁵ Proponujemy nie zawężać potencjalnych odbiorców do przedsiębiorstw.

⁴⁶ Z wyłączeniem mikroinstalacji.

⁴⁷ W przypadku elektrowni wodnych wsparcie można uzyskać jedynie na ich modernizację.

⁴⁸ Komunikat Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (2008/C 14/02)

Oprocentowanie wkładu PF na poziomie odpowiedniej stopy referencyjnej określonej zgodnie z komunikatem KE dotyczącym wyznaczania stóp referencyjnych i dyskontowych.
Preferencje
Nie przewiduje się stosowania dodatkowych preferencji na poziomie dostępu do finansowania oraz wysokości oprocentowania w zależności od typu beneficjenta i/lub specyfiki projektu.
Oczekiwany wkład własny odbiorcy ostatecznego
Odbiorca ostateczny wnosi wkład własny na w wysokości co najmniej 10% wartości inwestycji.
Oczekiwany wkład pośrednika finansowego
Pośrednik finansowy wnosi do instrumentu pożyczkowego wkład własny na poziomie nie niższym niż 15 proc. środków funduszu pożyczkowego.
Podział ryzyka i limit szkodowości
Podział ryzyka jest dla każdej pożyczki proporcjonalny do struktury jej finansowania ze środków EFSI i PF, przy minimum 15 proc. udziale środków PF. Zakłada się, że instrument obciążony jest średnim ryzykiem. Limit szkodowości dla środków EFSI ustala się na poziomie 15 proc.
Czas trwania
Okres, na który udzielana jest pożyczka nie może przekroczyć 15 lat (co pokrywa się z okresem gwarantowanych stawek w ramach systemu aukcyjnego). Przyjmuje się, że przeciętny okres pożyczkowy będzie wynosić 12 lat. Okres budowy portfela nie może przekroczyć 36 miesięcy od podpisania umowy.
Pomoc publiczna
Pomoc publiczna udzielana na zasadach wynikających z art. 40 GBER (w przypadku instalacji kogeneracyjnych wykorzystujących OZE) lub art. 41 GBER (w przypadku instalacji wytwarzających energię elektryczną z OZE). Pomoc publiczna w granicach dopuszczalnych zgodnie z art. 39 <i>Ustawy o odnawialnych źródłach energii</i> z 20 lutego 2015 r. (ograniczenia kumulowania pomocy operacyjnej i inwestycyjnej). W odniesieniu do pośrednika finansowego pomoc publiczna nie występuje (przy wynagrodzeniu zgodnym z przewidzianym w rozporządzeniu delegowanym nr 480/2014).
Inne uwagi
W ostatecznej konstrukcji instrumentu należy uwzględnić rozstrzygnięcia dotyczące instrumentów finansowych oferowanych na instalacje OZE w ramach PO IŚ 2014-2020, których charakterystyka nie była znana podczas prac nad niniejszym raportem.

4.6 Działanie 8.2 (PI 9b)

4.6.1 Cel stosowania instrumentu finansowego

Wsparcie w postaci instrumentów finansowych w ramach priorytetu inwestycyjnego 9b będzie odgrywało przede wszystkim efekt zachęty, ze względu na to, że prawdopodobnie część potencjalnych kredytobiorców (jst i przedsiębiorcy) nie ma większych problemów z pozyskaniem finansowania zwrotnego, oferowane finansowanie będzie natomiast dla nich atrakcyjne z powodu niskiego oprocentowania, braku innych opłat i długiego okresu, na jaki będzie je można pozyskać. Nie można jednak wykluczyć sytuacji, w których oferowane finansowanie będzie rozwiązywać problem luki finansowej, ze względu na przedmiot finansowania, który z punktu widzenia instytucji bankowych może być zbyt ryzykowny.

W ramach Działania 8.2⁴⁹ będą oferowane pożyczki na finansowanie inwestycji na terenach objętych działaniami rewitalizacyjnymi, na których realizowany jest projekt zintegrowany i komplementarne wobec takiego projektu. Celem działań finansowanych za pomocą opisywanego instrumentu finansowego będzie pomoc w rozwiązywaniu problemu degradacji całych dzielnic wybranych miast, wynikającej z narastających problemów społecznych, poprzez wsparcie wybranych elementów pakietu działań społecznych i infrastrukturalnych, przygotowanych z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i realizowanych w oparciu o aktywny udział lokalnych społeczności.

Finansowane projekty będą mogły także dotyczyć rewaloryzacji, modernizacji i adaptacji istniejącej zabudowy, zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz dostosowania budynków do funkcji społecznych, gospodarczych, rekreacyjnych, kulturalnych i edukacyjnych, a także modernizacji infrastruktury technicznej, służącej rewitalizacji i regeneracji obszarów miejskich, jako elementu lokalnego programu rewitalizacji. W przypadku tego typu projektów niezbędna jest natomiast ich silna komplementarność z realizowanymi działaniami społecznymi.

Komplementarność działań realizowanych bezzwrotnie zostanie zapewniona poprzez formułę projektu zintegrowanego, która umożliwi łączenie komplementarnych przedsięwzięć realizowanych w ramach różnych osi priorytetowych. Kształt projektu zintegrowanego będzie przedmiotem negocjacji pomiędzy Instytucją Zarządzającą RPO WP 2014-2020 oraz miastem składającym dany projekt. Z kolei działania finansowane za pomocą instrumentu finansowego będą miały charakter komplementarny wobec działań przewidzianych w ramach projektu zintegrowanego i finansowanych bezzwrotnie.

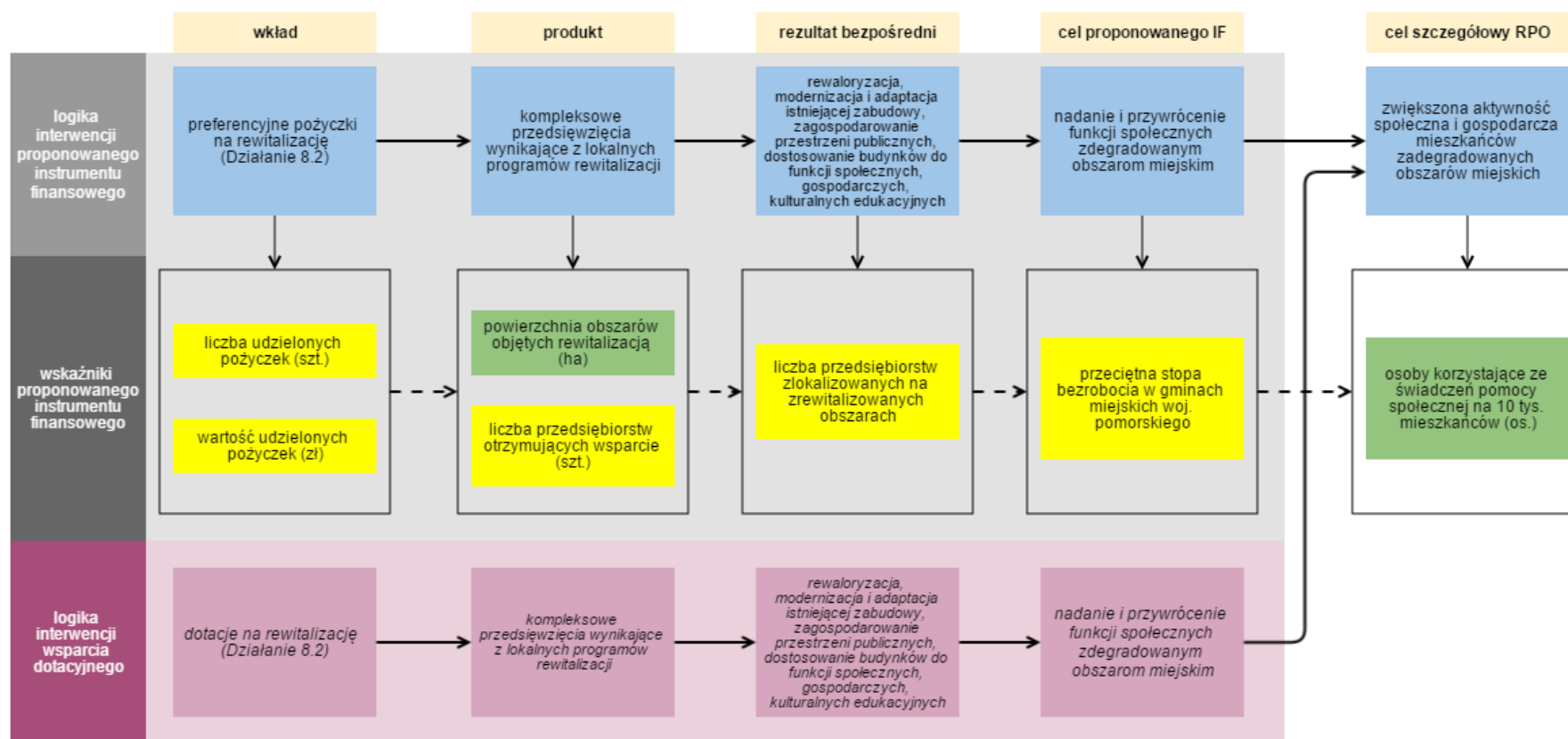
⁴⁹ Zgodnie ze Szczegółowym Opisem Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (z dnia 30 czerwca 2015 roku).

Ponadto komplementarność ta powinna zostać zapewniona przez zobiektywizowany proces wyboru obszarów o największym nasileniu problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, mających podlegać rewitalizacji, zgodnie z wytycznymi dotyczącymi programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych i w oparciu o sugerowane w opracowaniu kluczowe i dodatkowe wskaźniki. Zarówno sam dokument wytycznych, jak i przykładowe opracowania prezentujące wybór takich obszarów dla wybranych miast (o zróżnicowanej, jednak generalnie wysokiej jakości), gwarantują, że interwencja będzie realizowana na obszarach o dużym nasileniu problemów społecznych.

Tabela 8. Cele interwencji z wykorzystaniem IF w PI 9b

Cele SRWP/RPS	Cele PI wg RPO WP 2014-2020	Propozycje pierwszego etapu
<p>Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 nawiązuje do kwestii związanych z rewitalizacją, kładąc nacisk na aktywizację mieszkańców, w tym osób wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem (cel strategiczny 2), a w ramach celu operacyjnego 2.2 wskazując na kompleksową rewitalizację i rozwój przestrzeni publicznych (kierunek działania 2.2.4)</p> <p>Kwestie związane z rewitalizacją są też poruszane w ramach Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie aktywności zawodowej i społecznej „Aktywni Pomorzanie”, szczególnie w ramach Działania 1.1.2 „Aktywizacja społeczno-zawodowa i przede wszystkim” Działania 2.3.1. „Miasto przyjazne dla mieszkańców”, poświęconego realizacji kompleksowych programów rewitalizacyjnych mających na celu nadawanie i przywracanie funkcji społecznych zdegradowanym obszarom miejskim.</p>	<p>Degradacja całych dzielnic wynikająca z narastających problemów społecznych (w tym utrzymującego się długotrwałego bezrobocia, niskich dochodów mieszkańców, niskiego poziomu wykształcenia, występujących patologii społecznych) oraz degradacji przestrzeni miejskich, wymagająca pakietu działań społecznych i infrastrukturalnych, zaplanowanych w kontekście całego miasta (w ramach lokalnych programów rewitalizacji), przygotowanych z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i realizowanych w oparciu o aktywny udział lokalnych społeczności.</p> <p>Planowanym efektem kompleksowej interwencji jest przywrócenie utraconych funkcji społeczno-gospodarczych na zdegradowanych obszarach miejskich. Wsparcie w ramach PI przyczyni się do ograniczenia zjawiska degradacji społecznej, a dzięki temu pozwoli na ograniczenie szeroko rozumianego problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wsparcie powinno być komplementarne i powiązane z interwencją prowadzoną w zakresie aktywnej integracji (Działanie 6.1 RPO WP 2014-2020) lub w zakresie rozwoju usług społecznych (Działanie 6.2 RPO WP 2014-2020).</p>	<p>W ramach raportu z I etapu analizy ex-ante instrumentów finansowych wskazywaliśmy pewne problemy, związane z konceptualizacją instrumentu finansowego w ramach priorytetu inwestycyjnego 9b, ze względu na brak jasności, co do rodzaju, liczby i skali projektów, które mogłyby być w jego ramach wspierane z wykorzystaniem instrumentów finansowych. Ostatecznie jednak zaproponowaliśmy wykorzystanie instrumentów finansowych, pod warunkiem pojawienia się odpowiedniej liczby projektów, które z jednej strony nadają się do finansowania w sposób zwrotny, z drugiej strony spełniają odpowiednie kryteria, dotyczące planowanej interwencji.</p>
Cele instrumentu finansowego – ostateczna koncepcja		
<p>Wsparcie w ramach instrumentów finansowych w priorytecie 9b w ramach RPO WP 2014-2020 powinno dotyczyć projektów infrastrukturalnych, służących rewitalizacji obszarów miejskich, jednak w silnym powiązaniu z realizacją projektu zintegrowanego oraz równolegle z prowadzonymi projektami społecznymi, w szczególności w ramach Działań 6.1 i 6.2 RPO WP 2014-2020. Zasadniczym warunkiem udanego i skutecznego wdrażania instrumentów finansowych będzie identyfikacja odpowiedniej liczby takich projektów, w przypadku których działania społeczne i infrastrukturalne będą faktycznie powiązane i komplementarne wobec siebie, a nie będziemy mieli do czynienia z sytuacją w której kluczowa jest realizacja projektu infrastrukturalnego, a planowana komplementarność wobec projektów społecznych ma charakter wyłącznie fasadowy.</p>		

Schemat 8.. Logika interwencji w ramach Działania 8.2 (PI 9b).

Wskaźniki: kolor zielony – wskaźniki RPO, kolor żółty – propozycje dodatkowych wskaźników monitorowania IF.

Źródło: Opracowanie własne.

4.6.2 Specyfikacja instrumentu finansowego – pożyczka rewitalizacyjna (Działanie 8.2)

Cel instrumentu	
Finansowanie inwestycji na terenach podlegających rewitalizacji, w powiązaniu z odpowiednimi działaniami społecznymi.	
Opis instrumentu	
<p>Pożyczki⁵⁰ na finansowanie inwestycji na terenach objętych działaniami rewitalizacyjnym w ramach projektu zintegrowanego, komplementarnych wobec działań w ramach projektu zintegrowanego. Celem działań finansowanych za pomocą opisywanego instrumentu finansowego będzie przyczynienie się do pośredniej pomocy w rozwiązywaniu problemu degradacji całych dzielnic wybranych miast, wynikającej z narastających problemów społecznych, poprzez wsparcie wybranych działań, komplementarnych wobec pakietu działań społecznych i infrastrukturalnych, przygotowanych z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i realizowanych w oparciu o aktywny udział lokalnych społeczności.</p> <p>Na obecnym etapie trudno jest jednoznacznie stwierdzić, jakiego rodzaju projekty będą mogły być finansowane w formie instrumentów finansowych. Można jednak przyjąć, że będą to projekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • O charakterze gospodarczym, realizowane na terenie objętym LPR przez przedsiębiorców lub jednostki samorządu terytorialnego lub w szczególności spółki komunalne. • O charakterze infrastrukturalnym, realizowane na terenie objętym LPR lub powodujące powstanie znaczących korzyści dla tego obszaru, przez jst lub spółki komunalne. 	
Podsumowanie najważniejszych parametrów	
1. Liczba odbiorców ostatecznych (pierwszy obrót, 8./2, szt.)	29
2. Przeciętna kwota (tys. zł)	2 023
3. Alokacja EFSI (mln zł)	51
4. Koszty zarządzania FF (7 proc. z [3.], mln zł)	4,11
5. Koszty zarządzania PF (8 proc. z [3.], mln zł)	4,70
6. Alokacja EFSI bez kosztów zarządzania (3 – [4 + 5], mln zł)	49,89
7. Wkład PF (15 proc. z [8.], mln zł)	8,80
8. Alokacja EFSI i PF na IF ([6 + 7], mln zł)	58,69
9. Minimalny wkład odbiorcy ostatecznego (0 proc.)	0
10. Wartość sfinansowanych projektów (8./100 proc. - [9.]), mln zł)	58,69
11. Przeciętny okres finansowania (w latach)	10
12. Maksymalny okres finansowania (w latach)	15
13. Limit strat (proc. z [6.])	15%
14. Dźwignia	1,176
15. Wartość dodana	1,176
16. Wartość dodana (z uwzględnieniem rewolwingu)	4,8
Odbiorcy ostateczni	
Zgodnie z zapisami RPO WP 2014-2020, obszarami wyłącznie uprawnionymi do wsparcia w zakresie rewitalizacji są zdegradowane społecznie i przestrzennie obszary miast województwa pomorskiego, przy czym	

⁵⁰ Dotychczas opublikowane instrumenty off-the-shelf nie zawierają instrumentu, związanego ze sferą rewitalizacji obszarów miejskich. Podobno jest on przygotowywany w oparciu o doświadczenia, związane z realizacją Inicjatywy JESSICA. W przypadku, jeżeli stosownemu uzupełnieniu o ten instrument ulegnie właściwe rozporządzenie Komisji Europejskiej, rekomendujemy poważne rozważenie zastosowania instrumentu off-the-shelf w omawianym obszarze, także ze względu na brak w takim przypadku jakichkolwiek wątpliwości, związanych z dopuszczalnością pomocy publicznej, choć dużo zależy na przykład od wymogów, związanych z współfinansowaniem instrumentu/projektów przez niezależnych inwestorów prywatnych.

⁵¹ Proponuje się podział na środki w ZIT i poza ZIT w proporcji identycznej jak we wsparciu dotacyjnym.

<p>ośrodkami preferowanymi do realizacji tych projektów są: Gdańsk, Gdynia, Pruszcz Gdański, Sopot, Tczew, Wejherowo oraz ośrodki rdzeniowe miejskich obszarów funkcjonalnych tj. Bytów, Chojnice, Człuchów, Kościerzyna, Kwidzyn, Lębork, Malbork, Słupsk, Starogard Gdański, Sztum oraz Ustka. Wsparcie będzie dotyczyć przedsięwzięć, wynikających z lokalnych programów rewitalizacji, w powiązaniu z realizacją projektów zintegrowanych uzgodnionych z IZ RPO WP 2014-2020.</p> <p>Odbiorcami ostatecznymi wsparcia będą mogły być jednostki samorządu terytorialnego, ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, a także przedsiębiorcy, instytucje edukacyjne, szkoły wyższe, instytucje rynku pracy, kluby sportowe, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego, organizacje pozarządowe, instytucje pomocy i integracji społecznej, instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe.</p>
Pośrednicy finansowi
Najbardziej oczekiwaną grupą pośredników finansowych stanowią banki komercyjne i banki spółdzielcze.
Typ projektu
Dowolne projekty infrastrukturalne, bądź gospodarczej, realizowane na terenach objętych LPR i przyczyniające się do korzystnych efektów gospodarczych i społecznych.
Wysokość pożyczki
Od 200 tys. do 5 mln złotych.
Oprocentowanie
Oprocentowanie powinno być maksymalnie preferencyjne, proponujemy zastosowanie oprocentowania w przedziale od 0 do 2%, w zależności od skali efektów społecznych i powiązania z projektami realizowanymi w ramach Działan 6.1 i 6.2 RPO WP 2014-2020, ewentualnie uzależnionego od odpowiednich stóp referencyjnych NBP (np. od 0,2 do 0,6 stopy lombardowej NBP ⁵² , ale nie więcej, niż 2%).
Preferencje
Możliwe byłoby zastosowanie szczegółowych kryteriów wyznaczania oprocentowania, w zależności od założonych efektów. Dodatkowo proponujemy zastosowanie mechanizmu asymetrycznego podziału oprocentowania, dzięki czemu pośrednicy finansowi (FROM) powinni być zainteresowani wysokim udziałem własnym.
Oczekiwany wkład własny odbiorcy ostatecznego
Nie wymaga się wniesienia wkładu przez odbiorcę ostatecznego.
Oczekiwany wkład pośrednika finansowego
Pośrednik finansowy wnosi do instrumentu pożyczkowego wkład własny na poziomie nie niższym niż 15 proc. środków funduszu pożyczkowego.
Podział ryzyka i limit szkodowości
Ryzyko powinno być dzielone proporcjonalnie do wniesionych udziałów. Limit szkodowości 15%.
Czas trwania
Proponujemy udzielanie pożyczek ma okres od 4 do 15 lat. Dopuszczamy możliwość zastosowania maksymalnie 2 – letniej karencji w spłacie rat kapitałowych. Długość karencji powinna zależeć od specyfiki projektu oraz oceny pośrednika finansowego. – funduszu na rzecz rozwoju obszarów miejskich. Okres budowy portfela od 3 do 4 lat.
Pomoc publiczna
Pożyczki, dla projektów objętych zasadami pomocy publicznej, powinny być udzielane jako pomoc de minimis lub jako pomoc na zasadach art. 16 GBER. W przypadku pomocy udzielanej na zasadach wyłączeń grupowych (GBER) wymagany jest co najmniej 30% udział prywatnych inwestorów w ogólnej wartości finansowania (na poziomie FROM lub na poziomie projektu), co dla niektórych projektów może być trudne do osiągnięcia. W przypadku potencjalnie rentownych

⁵² Obecnie stopa lombardowa wynosi 2,5%, co oznacza, że proponowane oprocentowanie wynosiłoby od 0,5% do 1,5% rocznie.

projektów o ograniczonym ryzyku istnieje duże prawdopodobieństwo, że ten udział własny zapewni sam FROM PF z własnych środków.

W przypadku pomocy udzielanej na zasadach GBER wybór prywatnych inwestorów, będzie musiał dokonywać się w postaci konkurencyjnej, przejrzystej procedury wyboru, stąd też idealne byłoby, gdyby 30% wkład prywatny zapewniał FROM, który zapewne będzie w takiej właśnie procedurze wybierany.

W przypadku finansowania projektów/instrumentu finansowego przez niezależnych inwestorów prywatnych powinni oni uczestniczyć w zarządzaniu instrumentem finansowym (art. 16 ust. 8 lit.e GBER).

Pożyczki będą mogły zostać także udzielone na zasadach pomocy de minimis, z naszych szacunków wynika, że (przy braku korzystania z pomocy de minimis w ciągu minionych 3 lat, oprocentowaniu pożyczki na poziomie 1% i stopie referencyjnej na poziomie 3,96%) dla pożyczki na okres 15 lat bez karencji limit pomocy de minimis wykorzystuje się przy pożyczce dopiero o wartości około 4 milionów złotych.

Inne uwagi

Brak konkurencyjnego wsparcia z poziomu krajowego, projekty rewitalizacyjne mają być wspierane wyłącznie z poziomu regionalnego.

5 Założenia wdrażania instrumentów finansowych

- Po przeanalizowaniu alternatywnych rozwiązań dotyczących sposobu wdrażania instrumentów finansowych w ramach RPO WP 2014-2020 rekomenduje się system instytucjonalny składający się z:
 - funduszu funduszy odpowiedzialnego za instrumenty finansowe związane ze wsparciem innowacyjności i przedsiębiorczości, tj. wdrażającego łącznie Poddziałanie 1.1.2 (PI 1b), Działanie 2.1 (PI 3c) oraz Poddziałanie 2.2.2 (PI 3c);
 - funduszu funduszy odpowiedzialnego za instrumenty finansowe w obszarze energetyki oraz rewitalizacji, tj. wdrażającego łącznie Działanie 8.2 (PI 9b), Poddziałanie 10.1.2 (PI 4c), Poddziałanie 10.2.2 (PI 4c) oraz Poddziałanie 10.3.3 (PI 4a), przy czym warto rozważyć także rozwiązanie, w którym instrument finansowy związany z rewitalizacją (Działanie 8.2) jest z tej puli wydzielony i wdrażany przez oddzielnego pośrednika finansowego pod bezpośrednim nadzorem Instytucji Zarządzającej.
- Jednym z poważniejszych wyzwań związanych z wdrażaniem instrumentów finansowych w RPO WP 2014-2020 jest potencjał pośredników finansowych oraz zainteresowanie pełnieniem tej roli. Jest ono większe wśród instytucji pozabankowych i wyraźnie mniejsze w sektorze bankowym. Potencjalni pośrednicy spoza tego sektora mają jednak ograniczone możliwości wygosparowania środków na wniesienie wkładu własnego. Z kolei banki sieciowe nie będą prawdopodobnie zainteresowane pełnieniem roli pośredników z licznych powodów, z których jednym z ważniejszych jest ograniczona wielkość alokacji na poszczególne instrumenty finansowe.

5.1 Analiza potencjału i preferencji pośredników finansowych

Analiza potencjału i preferencji pośredników finansowych była realizowana za pomocą badań ilościowych (wspomniana wcześniej ankieta CAWI) oraz badań jakościowych (wywiady IDI z wybranymi potencjalnymi pośrednikami finansowymi). Czynniki, które będą miały istotny wpływ na skłonność poszczególnych instytucji do pełnienia roli pośredników w ramach RPO WP 2014-2020 można podsumować następująco:

- Dysponowanie przez potencjalnych pośredników odpowiednią kwotą do wniesienia wymaganego wkładu własnego – czynnik ten ma szczególnie istotne znaczenie w sytuacji, w której okaże się, że niezbędne jest wniesienie przez pośrednika minimum 15% wkładu krajowego (lub dla wybranych produktów większego udziału własnego) i że wkład ten będzie rozliczany na poziomie danego instrumentu, a nie całej osi

priorytetowej. Naturalnie wnoszenie wkładu będzie możliwe tylko ze środków własnych pośrednika. Ważny jest też fakt, że - w świetle wytycznych Komisji⁵³ - wkład krajowy może być wnoszony w późniejszym momencie realizacji projektów (co uwzględniane będzie odpowiednio przy wnioskach o płatność), dzięki czemu pośrednicy finansowi będą w stanie zgromadzić środki pochodzące na przykład ze spłaconych pożyczek. Oznacza to, że pośrednik finansowy nie musi dysponować np. 15% wkładem własnym już w momencie rozpoczęcia projektu, ale niezbędne jest jego wykazanie dla w momencie rozliczenia całego projektu, czyli po kilku latach od jego rozpoczęcia. Teoretycznie zatem, w początkowym okresie realizacji, pożyczki mogą być udzielane wyłącznie z wkładu EFSI, a pod koniec wyłącznie z wkładu własnego pośrednika finansowego⁵⁴.

- Skłonność danej instytucji finansowej do realizacji projektów i oferowania produktów finansowych na poziomie tylko jednego województwa. Ta kwestia nie powinna nastroczać problemów pozabankowym pośrednikom finansowym, którzy w większości przypadków działają właśnie w skali lokalnej i regionalnej, a także bankom spółdzielczym. Jest to natomiast poważne wyzwanie dla banków sieciowych, w przypadku których można raczej prognozować bardzo niewielkie zainteresowanie pełnieniem roli pośrednika finansowego, ze względu na olbrzymie koszty wprowadzania do oferty produktów oferowanych tylko w jednym województwie (szkolenia pracowników, dostosowanie systemu informatycznego, działania promocyjne).
- W przypadku instytucji pozabankowych znaczną rolę mogą odegrać także obniżone w stosunku do okresu 2007-2013 limity kosztów zarządzania. Ponieważ instytucje te nie bardzo mogą zarobić na dodatkowych usługach świadczonych podmiotom korzystającym z finansowania (co jest możliwe i często spotykane w przypadku banków), zatem każda instytucja będzie musiała przekalkulować na ile opłacalne (opierając się także na doświadczeniach z okresu 2007-2013) będzie pełnienie przez nią roli pośrednika finansowego.
- Pewną rolę mogą odegrać także preferencje i wskazania właścicieli danej instytucji, w szczególności tych, w których udziały ma Samorząd Województwa Pomorskiego.

Jako jedną z kluczowych kwestii uznajemy zatem dotychczasową skalę działalności pożyczkowej oraz wartość wolnych środków. Poniżej prezentujemy najbardziej aktualne dane, dotyczące funduszy pożyczkowych w województwie pomorskim⁵⁵, przy czym warto

⁵³ 'Guidance for Member States on Article 41 CPR - Requests for payment' European Commission, EGESIF_15-0006-01, 08/06/2015.

⁵⁴ Faktycznie tego typu rozwiązanie może jednak rodzić określone problemy wdrożeniowe, dotyczące na przykład rozliczania kosztów zarządzania; problemy mogą się też pojawić w momencie ewentualnej zmiany umowy z pośrednikiem.

⁵⁵ Dane dotyczące Inicjatywy Mikro nie są niestety dostępne.

mieć świadomość, że dotyczą one całości działalności pożyczkowej, stąd też wartość „wolnych środków” może zawierać także środki nie będące własnością danej instytucji⁵⁶, czyli realnie są one prawdopodobnie znacznie niższe.

Tabela 9. Aktywność wybranych funduszy pożyczkowych (dane finansowe w mln zł)

Podmiot	Kapitał pożyczkowy	Wartość pożyczek udzielonych w 2014 r.	Liczba pożyczek udzielonych w 2014	Liczba pożyczek aktywnych na koniec 2014 r.	Wartość pożyczek aktywnych na koniec 2014 r.	Stopień zaangażowania kapitału	Wartość kapitału niezaangażowanego
Pomorski Fundusz Pożyczkowy	102	38	643	2 044	90	88%	12,1
SSIGiP - Słupsk	22	2	37	187	8	37%	14,0
RTI - Dzierżoń	18	11	161	161	11	64%	6,4
Towarzystwo Rozwoju Powiśla	10	0	6	109	1	8%	9,5
Kaszubski Fundusz Przedsiębiorczości	8	8	105	105	8	100%	0,0
Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza	1	0	1	2	0	26%	0,5
Województwo pomorskie - suma	161	61	953	2 608	119	74%	42,6
POLSKA	2 511	894	8 599	24 489	1 724	69%	787,4
Polska Fundacja Przedsiębiorczości *	292	120	817	2 803	236	81%	55,9
Stowarzyszenie Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pastęka*	39,2	19,4	215	415	27,8	71%	11,4

* - dane dotyczą działalności danej instytucji na terenie całego kraju

Źródło: Polski Związek Funduszy Pożyczkowych

W kontekście potencjalnych pośredników finansowych warto też wspomnieć o Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, który w 2014 roku udzielił 74 pożyczek o łącznej wartości 100,8 mln zł⁵⁷. W tym jednak przypadku pewnym ograniczeniem mogą się okazać inne niż gospodarcze cele działalności WFOŚiGW, szczególnie w przypadku wyboru pośredników w drodze przetargu na zasadach zamówień publicznych.

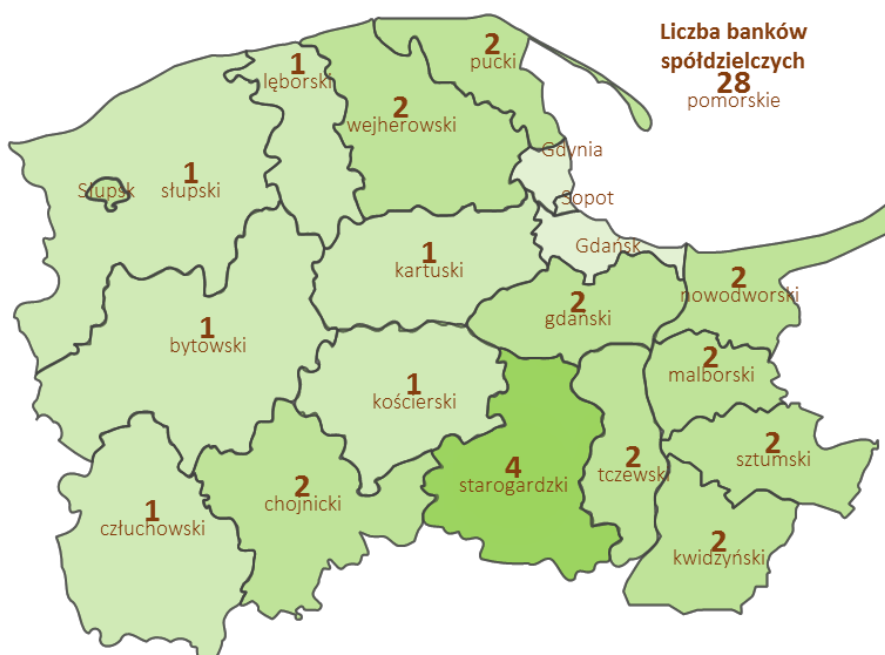
Ważną grupą potencjalnych pośredników finansowych są też banki spółdzielcze. Sektor banków spółdzielczych jest na terenie województwa pomorskiego reprezentowany przez 28

⁵⁶ W przypadku województwa pomorskiego są to w olbrzymiej większości środki, pochodzące z Inicjatywy JEREMIE.

⁵⁷ Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku w 2014 roku, Gdańsk, marzec 2015 r.

jednostek, w większości (26 banków) zrzeszonych w Spółdzielczej Grupie Bankowej SGB-Bank SA, a w 2 przypadkach (Bank Spółdzielczy w Chojnicach oraz Powiślański Bank Spółdzielczy w Kwidzynie) – w Grupie Banku Polskiej Spółdzielczości SA. Siedziby banków spółdzielczych obecne są na terenie wszystkich ziemskich powiatów województwa pomorskiego (nieco większe nasycenie widać w tym zakresie we wschodniej części regionu), natomiast placówki bankowe (oddziały, filie i punkty kasowe) obecne są również w Gdańsku, Gdyni i Słupsku.

Wykres 8. Liczba central banków spółdzielczych w powiatach województwa pomorskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SGB-Banku SA i Banku Polskiej Spółdzielczości SA

Banki te dysponują łączną liczbą 210 różnego rodzaju placówek, co w przeliczeniu na 1 podmiot daje średnio 7,5 placówki. Siedem największych pod tym względem banków dysponuje siecią 112 placówek (każdy z tych banków posiada przeszło 10 placówek). Są to:

- Bank Spółdzielczy w Tczewie,
- Bank Spółdzielczy w Starogardzie Gdańskim,
- Bank Spółdzielczy w Pruszczu Gdańskim,
- Powiślański Bank Spółdzielczy w Kwidzynie,
- Bank Spółdzielczy w Ustce,
- Kaszubski Bank Spółdzielczy w Wejherowie,

przy czym najwięcej jednostek operacyjnych (28) należy do Banku Spółdzielczego w Tczewie⁵⁸.

⁵⁸ Dane na podstawie stron internetowych banków spółdzielczych.

Oznacza to, że banki spółdzielcze są generalnie obecne na całym terenie Pomorza, w tym, w odróżnieniu np. od funduszy pożyczkowych, relatywnie często również w małych miejscowościach (np. gminnych). Wśród banków warto zwrócić szczególną uwagę także na Bank Spółdzielczy w Czersku, który jest jedynym bankiem spółdzielczym w regionie realizującym projekty Inicjatywy JEREMIE (dwie umowy pożyczki globalnej o łącznej wartości 20 mln zł). Kredyty JEREMIE (inwestycyjne, udzielane na okres do trzech lat i do kwoty 40 tys. zł na warunkach de minimis – z oprocentowaniem 1% w skali roku) dostępne są w czterech placówkach tego banku (m.in. w Gdańsku).

W regionie działa też szereg funduszy kapitałowych. Przykładowo na terenie województwa pomorskiego w ramach Działania 3.1 PO IG wsparte zostały projekty trzech instytucji: (i) Agencji Rozwoju Pomorza S.A. - dwa projekty o łącznej wartości 35 mln zł, (ii) EDORADCA Sp. z o.o. – projekt o wartości 10,1 mln zł, (iii) Black Pearls Sp. z o.o. – projekt o wartości 11 mln zł.

Z kolei fundusz zarządzany przez EQUES INVESTMENT TFI S.A. i Pomorską Spółkę Zarządzającą Sp. z o.o. został utworzony ze środków Inicjatywy JEREMIE.

5.2 Wyniki badań pośredników finansowych

5.2.1 Wyniki badania CAWI

Jednym ze źródeł informacji w realizowanym badaniu była internetowa ankieta (CAWI - wspomagany komputerowo wywiad realizowany przy pomocy strony internetowej) z przedstawicielami pośredników finansowych działających na terenie województwa pomorskiego, dotycząca ich potencjalnego zainteresowania pełnieniem funkcji pośrednika finansowego w RPO WP 2014-2020. Ankiety wypełniło 20 takich instytucji, posiadających siedzibę zarówno w województwie pomorskim, jak i w innych regionach Polski. Było to:

- 12 funduszy pożyczkowych (instytucje udzielające pożyczek),
- 2 fundusze poręczeniowe,
- 6 banków spółdzielczych⁵⁹.

Każdy z badanych banków spółdzielczych dysponuje przeciętnie dwoma placówkami na terenie Pomorza, w których zatrudnienie wynosi przeciętnie 47 etatów. Wyraźnie mniejsze są fundusze pożyczkowe (przeciętnie dwie placówki na fundusz i zatrudnienie poniżej sześciu etatów w każdej placówce) oraz fundusze poręczeniowe - spośród 2 uczestników ankiety tylko jeden posiada placówkę w województwie pomorskim, co nie jest zaskoczeniem, gdyż dla udzielania poręczeń nie jest niezbędna fizyczna obecność oddziału funduszu na danym

⁵⁹ Ankieta została skierowana do wszystkich banków spółdzielczych prowadzących działalność w województwie pomorskim, stosunkowo niski *response rate* może wskazywać na niewielkie zainteresowanie tego sektora pełnieniem roli pośrednika finansowego.

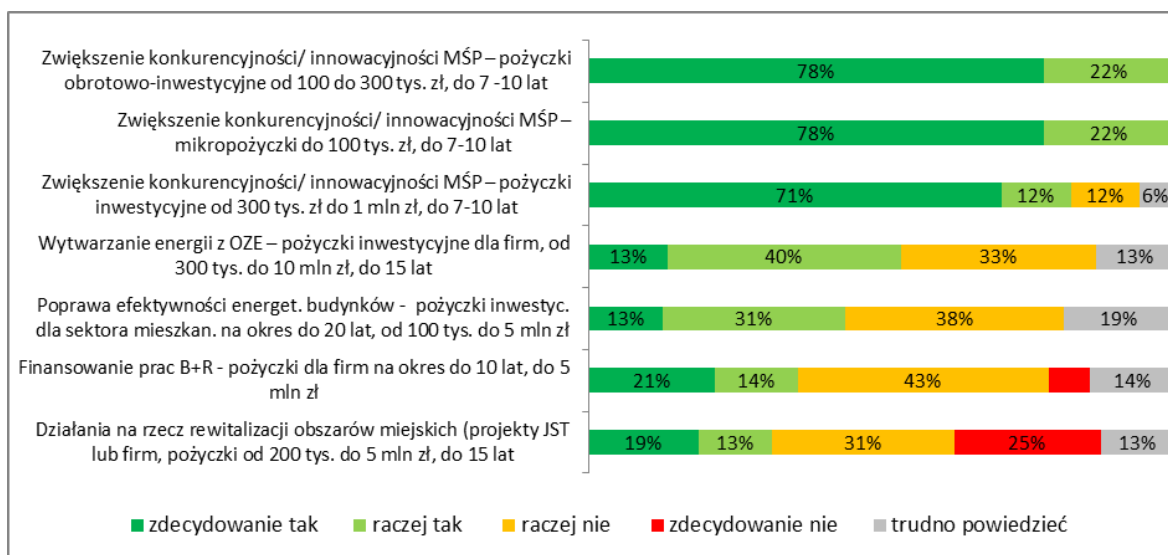
terenie, a umowa poręczenia może być zawarta w placówce bankowej przy okazji podpisywania umowy kredytowej, która ma być zabezpieczana przez fundusz poręczeniowy.

Obszary finansowania

Jak wykazało badanie, instytucje, które wypełniły ankietę, są generalnie bardzo zainteresowane pełnieniem roli pośrednika finansowego, udzielającego finansowania zwrotnego ze środków RPO WP 2014-2020 w postaci pożyczek/kredytów lub poręczeń, aczkolwiek zainteresowanie to różni się w poszczególnych obszarach potencjalnych inwestycji.

Największe zainteresowanie dotyczy wspierania przedsiębiorstw sektora MŚP, zarówno w sferze rozwoju konkurencyjności, jak i o charakterze innowacyjnym. Około połowa pośredników rozważa także finansowanie projektów dotyczących wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (OZE), a także zwiększenia efektywności energetycznej.

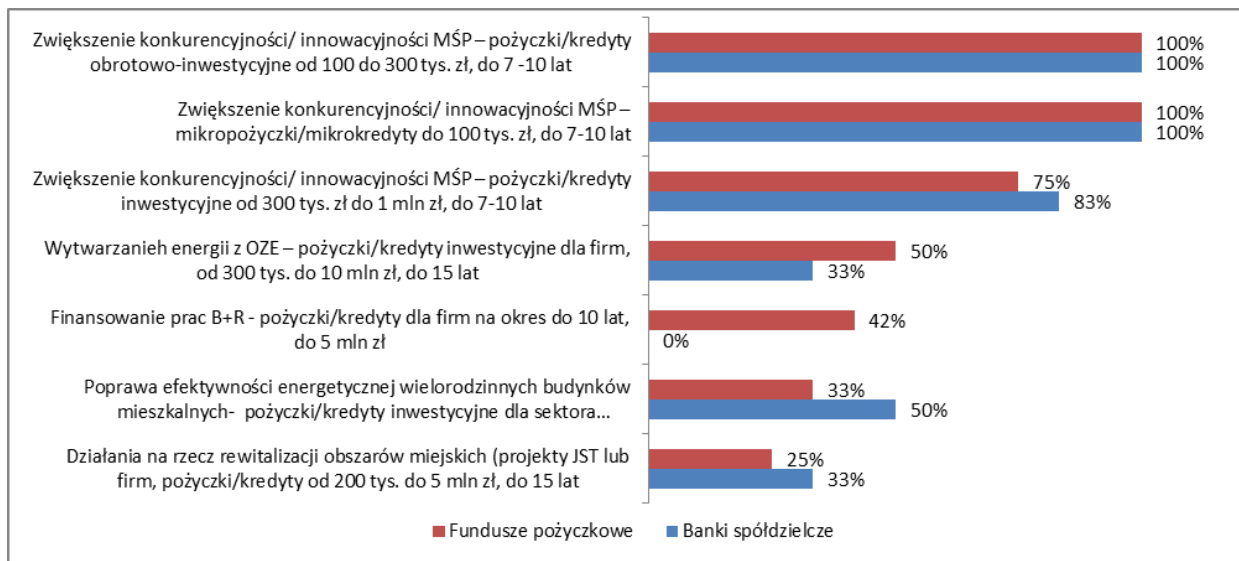
Wykres 9. Obszary zainteresowania udzielaniem finansowanie zwrotnego ze środków RPO WP 2014-2020 (odsetki wskazań)

Źródło: CAWI (n=20)

Fundusze pożyczkowe i banki spółdzielcze są w podobnym stopniu zainteresowane pełnieniem funkcji pośrednika finansowego, przy czym te pierwsze wykazują większą skłonność finansowania działań w zakresie B+R i OZE w firmach sektora MŚP, a te drugie – w zakresie działań rewitalizacyjnych obszarów miejskich i poprawy efektywności energetycznej.

Wykres 10. Zainteresowanie udzielaniem finansowanie zwrotnego ze środków RPO WP 2014-2020 przez banki spółdzielcze i fundusze pożyczkowe (suma odsetek wskazań: „tak” i „zdecydowanie tak” zainteresowany udzielaniem finansowania)

Źródło: CAWI (n=18)

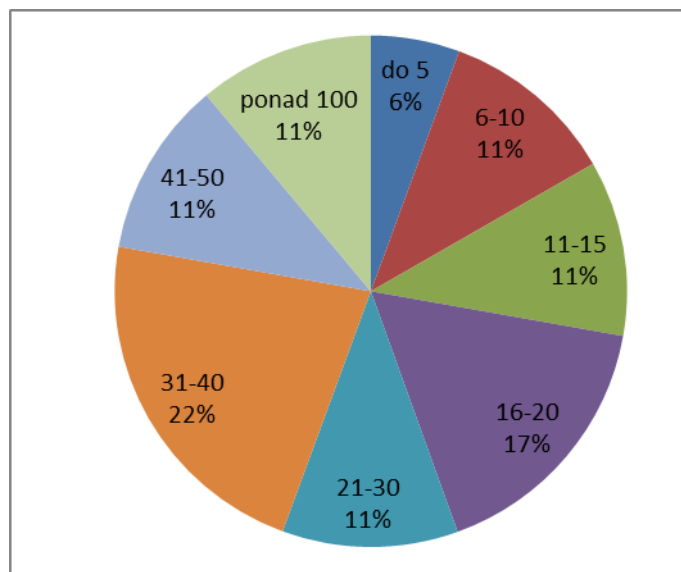
Potencjał pośredników finansowych

Pośrednicy finansowi mają bardzo zróżnicowany potencjał do przyjmowania i rozpatrywania wniosków od swoich klientów.

Przy obecnym poziomie zatrudnienia i wyposażenia (sprzęt, warunki lokalowe) w przeciągu miesiąca fundusze poręczeniowe są w stanie rozpatrzyć od kilkunastu do maksymalnie 30 wniosków (każdy z funduszy).

Instytucje udzielające pożyczek lub kredytów mają potencjał nieco większy, gdyż do 20 wniosków miesięcznie może przyjmować blisko połowa instytucji (8 jednostek, w tym 5 z nich to banki spółdzielcze), taki sam odsetek – od 21 do 50 wniosków (w gronie tym jest tylko 1 bank spółdzielczy), zaś dwóch pośredników (obydwa to fundusze pożyczkowe) – nawet ponad 100 aplikacji o udzielenie finansowania.

Wykres 11. Maksymalna zdolność pośredników finansowych do przyjmowania i rozpatrywania wniosków – liczba wniosków miesięcznie

Źródło: CAWI (n=20)

Przy założeniu, że istniałby znaczny popyt na instrumenty finansowe oferowane przez pośredników finansowych w ramach RPO WP 2014-2020, a aktualny potencjał tych instytucji nie pozwalałby na sprawne obsłużenie wszystkich wnioskodawców, zdecydowana większość badanych byłaby skłonna zwiększyć swój potencjał poprzez:

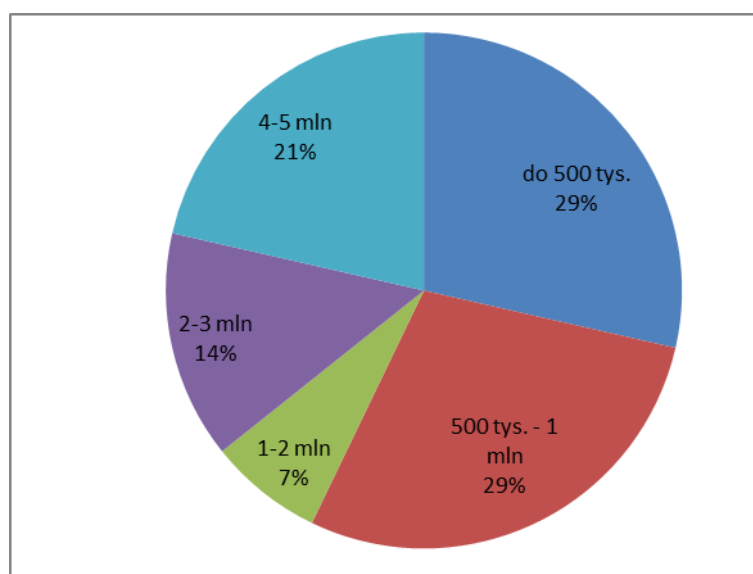
- zwiększenie poziomu zatrudnienia,
- nawiązanie współpracy z innymi instytucjami – w zakresie przyjmowania i choćby wstępnej oceny wniosków.

Nieco mniejsza jest skłonność, aczkolwiek deklaruje ją około połowa pośredników, do zwiększenia liczby własnych placówek obsługi klienta oraz rozwoju systemu informatycznego usprawniającego obsługę klientów.

Badane podmioty udzielające finansowania w większości dysponują dość ograniczonymi środkami finansowymi, które byłyby gotowe wnieść do projektu polegającego na oferowaniu pożyczek lub kredytów z RPO WP 2014-2020 - gdyby ewentualny konkurs na pełnienie roli pośrednika finansowego został ogłoszony na początku 2016 r. (chodzi o udział własny pochodzący z własnych wolnych środków, niemający swego źródła w środkach europejskich z okresu 2007-2013). Ponad połowa instytucji jest w stanie zapewnić wkład w wysokości do 1 miliona złotych, natomiast tylko około $\frac{1}{3}$ – w przedziale od 2 do 5 mln zł. Biorąc pod uwagę gotowość zapewnienia udziału własnego, pomiędzy funduszami pożyczkowymi i bankami spółdzielczymi nie występują istotne różnice.

Gdyby ewentualny pierwszy konkurs na pełnienie roli pośrednika finansowego został ogłoszony nieco później - na początku 2018 r. – banki spółdzielcze byłyby gotowe zapewnić taką samą kwotę jak dla konkursu w 2016 r., zaś fundusze pożyczkowe kwoty nieco wyższe.

Wykres 12. Możliwy do zapewnienia udział własny w projektach polegających na pełnieniu roli pośrednika finansowego udzielającego pożyczek/kredytów (struktura procentowa odpowiedzi na pytanie o przedziały wartości udziału własnego wyrażonego w milionach złotych) – w przypadku ogłoszenia konkursu do 15 stycznia 2016 r.

Źródło: CAWI (n=18)

Podsumowując, 4 banki spółdzielcze, które zadeklarowały kwoty udziału własnego w konkursach na pełnienie roli pośrednika finansowego, zarówno w przypadku postępowania w 2016 r., jak i w 2018 r. określiły udział własny na łączną kwotę 8 mln zł. W przypadku 10 funduszy pożyczkowych kwoty te wynoszą odpowiednio: 16 mln i 29 mln zł⁶⁰.

W rezultacie, można przyjąć, że – niezależnie od zainteresowania lub jego braku pełnieniem roli pośrednika finansowego – możliwości zapewnienia wkładu własnego przez pośredników finansowych, w stosunku do kwot założonych w RPO WP 2014-2020, mogą być niewystarczające i kwestia ta będzie pewnym zagrożeniem dla sprawnego wdrażania instrumentów finansowych.

Koszty zarządzania

W przypadku instrumentów poręczeniowych limity kosztów zarządzania (opłat za zarządzanie) przewidziane w Rozporządzeniu Delegowanym wynoszą rocznie 0,5% od wkładu środków europejskich na udzielanie poręczeń oraz 1,5% rocznie od wartości środków europejskich, służących zabezpieczeniu aktywnego portfela poręczeń. Taki poziom finansowania kosztów

⁶⁰ Dla oszacowania kwoty deklarowanego przez danego pośrednika udziału własnego wzięto środek przedziału wartości deklarowanej przez ankietowanych w badaniu CAWI.

zarządzania może się okazać dla pośredników nieatrakcyjny, gdyż za satysfakcjonujące, przedstawiciele funduszy poręczeniowych uznali limity w wysokości 1,75-2% (rocznie) od wkładu środków europejskich oraz 2-3,5% (rocznie) od wartości zaangażowanych w poręczenia środków europejskich.

Analogicznie, zapytani przedstawiciele banków i funduszy pożyczkowych również podawali wyższe limity kosztów zarządzania (opłat za zarządzanie) niż te przewidziane w Rozporządzeniu Delegowanym, tzn. wynoszące rocznie 0,5% od wkładu faktycznie przekazanych środków europejskich na udzielanie pożyczek oraz 1% rocznie (a dla mikropożyczek, czyli pożyczek do równowartości 25 tysięcy euro - 1,5% rocznie) od aktualnej wartości aktywnego portfela pożyczek udzielonych ze środków europejskich. Za akceptowalne są uznawane stawki w szerokim przedziale od 1,5% do 4% rocznie wartości aktywnego portfela pożyczek udzielonych ze środków europejskich (zdecydowanie najczęściej, bo w połowie przypadków wskazywano wartość 3%) oraz od 1% do przeszło 2% od wartości wkładu środków europejskich (ponad ¾ badanych wskazała wartość co najmniej 2%).

Limity szkodowości

Wśród pośredników finansowych realizowanej w województwie pomorskim Inicjatywy JEREMIE dyskutowano poziom tzw. limitów szkodowości, czyli dopuszczalnego udziału, w ramach realizowanego projektu, niespłaconych pożyczek lub wypłaconych poręczeń. Dlatego w badaniu poproszono o wskazanie optymalnych limitów szkodowości w ramach RPO WP 2014-2020 w siedmiu grupach:

- dla finansowania udzielanego mikroprzedsiębiorcom (na wszelkie cele rozwojowe),
- dla finansowania udzielanego małym przedsiębiorcom (na wszelkie cele rozwojowe),
- dla finansowania udzielanego osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą,
- dla finansowania udzielanego przedsiębiorcom na cele związane z B+R,
- dla finansowania udzielanego jednostkom samorządu terytorialnego i przedsiębiorcom na cele związane z rewitalizacją zdegradowanych obszarów miejskich,
- dla finansowania udzielanego wspólnotom i spółdzielniom mieszkaniowym oraz TBS na cele związane ze zwiększaniem efektywności energetycznej,
- dla finansowania udzielanego przedsiębiorcom na cele związane z budową instalacji wytwarzających energię elektryczną z OZE.

Najniższe proponowane limity szkodowości pośrednicy finansowi proponują w odniesieniu do finansowania jednostek samorządu terytorialnego i firm w przedsięwzięciach mających na celu rewitalizację obszarów miejskich oraz sektora mieszkaniowego realizującego działania skutkujące zwiększeniem efektywności energetycznej. W obu tych przypadkach limity szkodowości poniżej 10% są satysfakcjonujące dla przeszło 2/3 badanych.

Tabela 10. Proponowane limity szkodowości

Przeznaczenie finansowania	Liczba odpowiedzi	Średnia	Odsetek wskazań na przedziały wartości				
			do 10%	11%-20%	21%-30%	31%-40%	41%-50%
JST i firmy - rewitalizacja obszarów miejskich	14	9,3%	71%	21%	7%	0%	0%
Wspólnoty, spółdzielnie mieszk., TBS - efektywność energ.	13	9,9%	69%	23%	8%	0%	0%
Przedsiębiorcy - OZE	12	10,4%	58%	33%	8%	0%	0%
Małe firmy (na wszelkie cele rozwojowe)	16	12,6%	38%	63%	0%	0%	0%
Przedsiębiorcy - na cele związane z B+R	14	13,3%	43%	43%	14%	0%	0%
Firmy mikro (wszelkie cele rozwojowe)	15	14,8%	27%	73%	0%	0%	0%
Osoby rozpoczynające działalność gospodarczą	15	20,8%	20%	27%	40%	7%	7%

Źródło: CAWI (n=16)

Podsumowanie

Podsumowując, należy wskazać, że zainteresowanie potencjalnych pośredników finansowych pełnieniem tej roli w ramach RPO WP 2014-2020 jest przeciętne, znaczące ze strony pośredników pozabankowych, wyraźnie zaś mniejsze ze strony sektora bankowego, co ujawnia się także ograniczonym zainteresowaniem uczestnictwem w ankiecie. Ograniczone są także możliwości pośredników, jeżeli chodzi o wnoszenie wkładu własnego.

Pośrednicy są znacznie bardziej zainteresowani wdrażaniem instrumentów mniej wyspecjalizowanych, zbliżonych do tych oferowanych w ramach Inicjatywy JEREMIE, mają zaś wyraźnie obawy przed instrumentami wyspecjalizowanymi, szczególnie tymi dotyczącymi wspierania rozwoju obszarów miejskich oraz pożyczek/kredytów na wspieranie działalności B+R.

5.2.2 Wyniki badania IDI

W ramach badania udało się ostatecznie zrealizować osiem wywiadów z potencjalnymi pośrednikami finansowymi (ich lista znajduje się w aneksie IV do niniejszego raportu), mających za przedmiot skonsultowanie proponowanej specyfikacji instrumentów finansowych, w tym trzy wywiady z potencjalnymi pośrednikami kapitałowymi, jeden z potencjalnym pośrednikiem w sferze finansowania dłużnego, reprezentującym sektor bankowości spółdzielczej, dwa wywiady z sieciowymi bankami komercyjnymi i wywiad z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Poza tym, przeprowadzono również wywiad z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Niestety, mimo poważnych wysiłków, z dwoma (ww.) wyjątkami, przedstawiciele banków sieciowych nie byli zainteresowani spotkaniami i uczestnictwem w konsultacjach.

Najważniejsze wnioski z konsultacji są następujące:

Finansowanie kapitałowe

1. Zdaniem badanych w regionie istnieje odpowiedni potencjał, jeżeli chodzi o prowadzone prace badawczo-rozwojowe, dzięki czemu zainteresowanie instrumentem kapitałowym powinno być znaczące.
2. W proponowanym instrumencie kapitałowym należy dopuścić finansowanie przedsięwzięć na poziomie poniżej TRL VI, nawet, jeżeli szanse na to, że pojawią się tego typu inicjatywy są ograniczone, to nie należy tego z góry wykluczać.
3. Proponowany mechanizm nieproporcjonalnego podziału zysku, zgodnie z postanowieniami GBER, jest głęboko uzasadniony. Docelowo należałoby go jeszcze ewentualnie rozbudować i uszczegółowić na przykład w postaci zagwarantowania inwestorowi prywatnemu, w razie osiągnięcia zysku z portfela inwestycyjnego, minimalnej stopy zwrotu, co jednak wymagałoby szczegółowych analiz pod kątem zgodności tego rozwiązania z przepisami o dopuszczalności pomocy publicznej.
4. W przypadku instrumentów kapitałowych kluczowe jest ich jak najszybsze uruchomienie, aby spółki, które pozyskują wejście kapitałowe miały jeszcze szanse na skorzystanie z innych instrumentów finansowych lub dotacji w ramach perspektywy 2014-2020.
5. Poważnym problemem dla niektórych pośredników może być konieczność wniesienia 15% wkładu własnego jako wymaganego wkładu krajowego. Ta kwestia może stanowić istotną barierę, jeżeli chodzi o zainteresowanie potencjalnych pośredników finansowych.
6. Na etapie budowania metryki produktu niezbędne będzie szczegółowe rozstrzygnięcie kwestii wkładu własnego odbiorcy ostatecznego. Zaproponowany próg 10% należy traktować jako absolutnie minimalny. Dodatkowo, warto pamiętać o nadal istniejącym problemie wyceny wkładu odbiorcy ostatecznego ponad wartość nominalną (agio) i związanych z tym konsekwencji podatkowych, które nadal pozostają poważnym problemem.

Finansowanie dłużne

1. Zastosowanie metody nieproporcjonalnego podziału oprocentowania będzie na pewno korzystne ze strony potencjalnego pośrednika finansowego.
2. W fiszce instrumentu mikropożyczek zaproponowano zbyt wysokie oprocentowanie mikropożyczek, w stosunku do stawek obowiązujących obecnie na rynku bankowym i dlatego należy rozważyć jego obniżenie.
3. W instrumencie mikropożyczek ustalono także stosunkowo wysoki udział start-upów (50%); można rozważyć jego obniżenie. Analogiczna uwaga, nawet w większym stopniu, dotyczy instrumentu pożyczek rozwojowych.
4. Należy w jak największym stopniu otworzyć się na finansowanie stricte obrotowe, a nie tylko na niejasno zdefiniowane finansowanie rozwojowe; w rezultacie banki de facto

mają obawy przed udzielaniem jakichkolwiek kredytów obrotowych ze środków unijnych i ograniczają się do kredytów inwestycyjnych.

5. Z punktu widzenia banków sieciowych alokacje na poszczególne instrumenty finansowe są raczej zbyt ograniczone, aby były dla nich interesujące. Zainteresowanie mogłoby być nieco większe (choć nadal pewnie dość ograniczone), gdyby wspólnie były realizowane konkursy/przetargi na wdrażanie większej liczby instrumentów w ramach kilku Działań/PI. Z drugiej strony takie rozwiązanie jest nieco bardziej ryzykowne z punktu widzenia IZ (koncentracja ryzyka, zamiast jego dywersyfikacji).
6. Wskazywane limity szkodowości uznawano raczej za prawidłowe, nie budziły one większych wątpliwości.
7. W przypadku pożyczek w ramach Działań 10.1, 10.2 i 10.3 wskazywano na zasadność obniżenia minimalnej kwoty pożyczki do 200 tysięcy złotych.
8. Banki i inne instytucje wskazywały też na potencjał (dla pożyczek OZE) wspierania instalacji wodnych (w tym z użyciem nowych technologii, nie ingerujących w nurt rzeki), a także finansowania OZE o charakterze hybrydowym (łączącym kilka technologii).
9. Banki sugerowały także, aby na etapie ostatecznego przygotowania metryk produktów np. przez fundusz funduszy, możliwe było dokonywanie, w uzasadnionych przypadkach, zmian w kształcie instrumentów (zmiany te byłyby uzgadnianie także z IZ).
10. Proponowano, aby w przypadku bardziej „specjalistycznych” produktów nieco wydłużyć czas zakładany na budowę portfela.
11. Jako na pewien problem wskazywano na kwestię dłużnego finansowania uzupełniającego. W sytuacji, gdy jest ono niezbędne, jednostki zobowiązane do stosowania przepisów dotyczących zamówień publicznych zmuszone są wybierać kredytodawcę w drodze przetargowej, co rodzi wiele problemów (szczególnie jeśli nie zostanie wybrana oferta pośrednika finansowego, zaopatrującego w kapitał ze środków wsparcia). Idealnie byłoby, gdyby oferowany był jeden, jednolity produkt o znacznych „widełkach” wsparcia. Z drugiej strony formalnie tego typu proponowane rozwiązanie jest dyskusyjne (kwestie związane z pomocą publiczną etc.).
12. W przypadkach instrumentów, w których zakłada się osiągnięcie określonych efektów społecznych powinny być one jak najbardziej precyzyjnie zdefiniowane tak, aby bank który identyfikuje potencjalnych kredytobiorców był w stanie stwierdzić ich kwalifikowalność. Dodatkowo, bank powinien być – co do zasady – samodzielny w podejmowaniu decyzji kredytowych; sytuacja, w której podlegają one dodatkowej akceptacji IZ naraża banki na znaczne i niekontrolowalne ryzyko. Ponadto, na równi należy traktować propozycje inwestycji zgłaszane przez sektor prywatny, jak i publiczny (samorządowy), przyjmując, że poziom występującego w nich efektu społecznego jest podobny.

5.3 Wybór opcji wdrożeniowej

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami (Rozporządzenie Ogólne), stosowanie instrumentów finansowych jako narzędzi transferu wsparcia w programach operacyjnych, wymaga ustanowienia systemu wdrażania tych instrumentów. Możliwe opcje wdrożeniowe wynikają z przepisów Rozporządzenia Ogólnego (art. 38) i - uzupełniająco - polskiej ustawy wdrożeniowej⁶¹.

Instrumenty finansowe w ramach RPO WP 2014-2020 mogą być wdrażane z poziomu Unii Europejskiej, jak również z poziomu regionalnego.

Rozporządzenie Ogólne umożliwia wdrażanie w regionie instrumentów finansowych oferowanych na poziomie Unii Europejskiej, zarządzanych bezpośrednio lub pośrednio przez Komisję (art. 38 ust. 1 lit. a Rozporządzenia Ogólnego - np. za pośrednictwem Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego, jednak w tym przypadku działającego w imieniu Komisji Europejskiej, a nie w imieniu odpowiedniej Instytucji Zarządzającej). W tym przypadku, alokacja krajowa (regionalna) musi zostać udostępniona podmiotowi oferującemu takie instrumenty z przeznaczeniem środków na wspieranie pośredników realizujących instrumenty finansowe w regionie udostępniającym środki. Oznacza to, że podmiot zarządzający powierzoną alokacją związany jest jej terytorialnym przeznaczeniem⁶². Jednocześnie jednak, w tym przypadku wdrażane instrumenty ograniczają się do tych realizowanych na szczeblu europejskim. Jednocześnie praktycznie nie ma możliwości jakiegokolwiek ingerencji w ukształtowane "centralnie" instrumenty (np. współcześnie obecne w programie HORYZONT i COSME). Co prawda, w odniesieniu do regionu, byłyby one wdrażane przez profesjonalną i wyspecjalizowaną instytucję, jednak stanowiłyby tylko ułamek budowanego przez nią portfela instrumentów w skali europejskiej.

Sądzymy zatem, że jest to rozwiązanie właściwsze do stosowania w sytuacjach szczególnych. Za takie uznać można np. brak wystarczających "lokalnych" doświadczeń i zdolności do zarządzania instrumentami finansowymi lub też ich bardzo niewielką skalę, stawiającą pod znakiem zapytania ekonomikę stosowania innych rozwiązań (budowy własnych struktur do wdrażania instrumentów). Z żadną z takich sytuacji nie mamy jednak do czynienia w województwie pomorskim, które naszym zdaniem posiada bogate doświadczenia we wdrażaniu instrumentów finansowych (np. wdrażanych w ramach minionego okresu programowania funduszy strukturalnych, ale nie tylko). Poza tym, trzeba mieć świadomość, że oferowane "centralnie" instrumenty muszą mieć charakter standardowy - i takie też są. Z uwagi na specyfikę tego rozwiązania, sądzymy, że udostępniane w jego ramach instrumenty

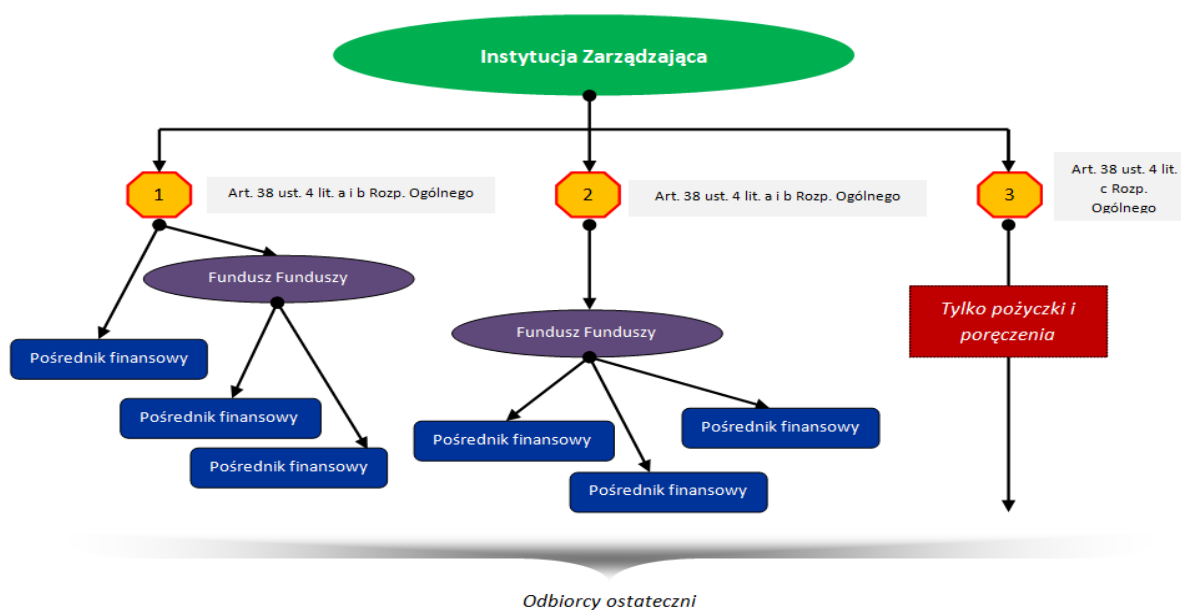
⁶¹ Ustawa z 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020, Dz. U. 2014, poz. 1146.

⁶² Zob. Ex-ante assessment methodology for financial instruments in the 2014-2020 programming period - General methodology covering all thematic objectives' Volume 1., PwC, s. 19.

mogą nie dość precyzyjnie adresować specyficzne potrzeby regionu. Poza tym, brak jest w Polsce szerszych doświadczeń we wdrażaniu tego typu rozwiązań. W związku z tym przewidzieć można, że przygotowanie i uruchomienie tego rodzaju scentralizowanego rozwiązania byłoby bardzo czasochłonne i pracochłonne. Ostatecznie, ww. argumenty wskazują na zasadność pominięcia tego wariantu wdrożeniowego.

Pozostając przy rozwiązaniach, w ramach których wdrażanie instrumentów finansowych i nadzór nad nimi odbywa się bezpośrednio z poziomu regionalnego, zgodnie z regulacjami Rozporządzenia Ogólnego, muszą być one projektowane z uwzględnieniem trzech konkretnych opcji organizacyjnych. Ostateczny kształt systemu może opierać się na "mieszance" opcji wdrożeniowych, dobieranych odpowiednio do specyfiki sfer tematycznych, w których mają być stosowane, a także rodzajów planowanych instrumentów finansowych. Możliwe opcje systemu wdrażania prezentuje poniższy schemat.

Schemat 9. Opcje wdrożeniowe instrumentów finansowych ustanowionych na poziomie regionalnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ogólnego

Ogólne ramy kształtu systemu wdrażania instrumentów finansowych w RPO WP 2014-2020 zostały określone w I części "Oceny ex-ante instrumentów finansowych/.../" w RPO WP 2014-2020". Najważniejsze, zarekomendowane ówczasnie ustalenia w sprawie wyboru opcji wdrażania instrumentów finansowych były następujące:

- 1) Skorzystanie z modelu opartego na wdrażaniu instrumentów finansowych za pośrednictwem funduszy (ustanowienie funduszu i wybór jego menadżera) - za istotne uzasadnienie (mocną stroną) tej opcji uznano posiadanie przez IZ RPO WP 2014-2020 doświadczeń, wynikających ze stosowania podobnego mechanizmu w ubiegłych latach (w okresie programowania 2007-2013), w ramach Inicjatywy JEREMIE i JESSICA. Wskazując na tę opcję założono, że funkcję menadżera funduszy funduszy pełnić będzie profesjonalna instytucja finansowa, za czym przemawia zarówno skomplikowany charakter instrumentów finansowych i procesów ich wdrażania, jak i potrzeba dobrego rozeznania środowiska instytucji finansowych, zarówno bankowych, jak i pozabankowych (grona potencjalnych pośredników finansowych). W tej sytuacji, samodzielne wdrażanie instrumentów finansowych przez IZ RPO WP 2014-2020 może okazać się zbyt trudne. Ponadto wymagałoby zmobilizowania i utrzymania dodatkowych zasobów i kompetencji (które są trudnodostępne na rynku).
- 2) Wykorzystanie modelu funduszy funduszy musi uwzględniać wielkość alokacji finansowej zapewniającej ekonomię skali takiego rozwiązania.
- 3) Z uwagi na możliwość powierzenia na szczeblu regionalnym roli funduszy funduszy Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu (lub podmiotowi Grupy EBI - np. Europejskiemu Funduszowi Inwestycyjnemu)⁶³ nie należy wykluczać zastosowania tego rozwiązania.
- 4) Oparcie systemu wdrażania na modelu jedno lub wielofunduszowym (dwa lub więcej funduszy), z uwagi na zróżnicowanie planowanych w RPO WP 2014-2020 instrumentów finansowych i dziedzin tematycznych, w których mają one znaleźć zastosowanie.
- 5) W pierwszym etapie analizy ex-ante zaproponowano trzy warianty wdrażania.

⁶³ Zgodnie z Rozporządzeniem Ogólnym wybór podmiotu zarządzającego może nastąpić w drodze powierzenia tej funkcji Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu (EBI) (art. 38 ust. 4 lit. b (i)), bez konieczności przeprowadzania postępowania selekcyjnego. Skorzystanie z usług EBI w zakresie zarządzania instrumentami finansowymi, znakomicie upraszcza warunki i procedury implementacyjne wynikające z reguł dotyczących wyboru usługodawcy (zarządzającego). Nie oznacza to jednak, że rozwiązanie to pozbawione jest jakichkolwiek wad.

Tabela 11. Trzy warianty wdrażania

Wariant		Założenia	Uwagi
I	IF wdrażane przez jeden fundusz funduszy	Wartość środków przewidzianych na instrumenty finansowe w ramach środowiskowych i energetycznych priorytetów inwestycyjnych jest ograniczona i nie uzasadnia tworzenia oddzielnego funduszu funduszy.	Fundusz funduszy odpowiadałby w takiej sytuacji za wdrażanie IF w ramach PI 1b, 3c i 9b.
II	IF wdrażane przez dwa fundusze funduszy	Wielkość środków na środowiskowe i energetyczne priorytety inwestycyjne jest na tyle znacząca, że uzasadnione jest tworzenie oddzielnego funduszu funduszy.	Pierwszy fundusz odpowiedzialny byłby za PI 1b, 3c i 9b, a drugi za wdrażanie priorytetów środowiskowo-energetycznych (PI 4a i 4 c).
III	IF wdrażane przez 3 fundusze funduszy	Spełnione założenie dla wariantu 2 i dodatkowo wielkość alokacji na instrumenty finansowe dla priorytetu inwestycyjnego 9b uzasadnia tworzenie oddzielnego funduszu funduszy (w PI 9b).	Jak w wariacie II oraz trzeci fundusz wdrażający IF w PI 9b

Źródło: na podstawie I etapu "Oceny ex-ante instrumentów finansowych /.../"

- 6) Wykorzystanie potencjału oraz kompetencji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jako pośrednika finansowego, a nie instytucji pełniącej rolę funduszu funduszy.
- 7) Za dopuszczalne uznano wdrażanie instrumentów finansowych w PI 9b za pośrednictwem wyodrębnionego (trzeciego) funduszu funduszy, jednak raczej w sytuacji większej niż planowana w RPO WP 2014-2020 kwoty alokacji na ten priorytet inwestycyjny.
- 8) Nie rekomendowano tworzenia oddzielnego funduszu funduszy do zarządzania instrumentami finansowymi w ramach PI 1b.

W ocenie ex-ante w ramach I etapu wskazano również na zalety / wady organizacji systemu wdrażania w modelu jedno- a wielofunduszowym, zwracając uwagę na następujące zalety i wady poszczególnych rozwiązań. Poniżej prezentujemy wyniki tej analizy, nie obejmuje ona zapewne wszystkich możliwych wymiarów, jednak uwzględnia najważniejsze kwestie.

Tabela 12. Porównanie zalet i wad modeli jedno- i wielofunduszowego.

Model jednofunduszowy		Model wielofunduszowy	
Zalety	Wady	Zalety	Wady
Koncentracja wdrażania w jednej instytucji	Duże znaczenie ryzyka wystąpienia niskiej sprawności działania	Czytelny podział sfer zarządzania instrumentami finansowymi, oparty na dziedzinach tematycznych	Prawdopodobnie bardzo różne rozwiązania (opracowywane przez poszczególne fundusze) dla tych samych odbiorców ostatecznych
Przejrzystość systemu - dla pośredników i ostatecznych (jedna instytucja)	Brak / niewielka liczba uniwersalnych instytucji, łączących kompetencje w różnych dziedzinach tematycznych	Bardziej konkurencyjny wybór - więcej podmiotów zainteresowanych ze względu na specjalizację	Trudna koordynacja działań informacyjno-promocyjnych (pomiędzy funduszami)

Model jednofunduszowy		Model wielofunduszowy	
Zalety	Wady	Zalety	Wady
Korzyści płynące z efektu skali - cała alokacja zarządzana przez jedną instytucję	Duża masa środków oddanych w zarządzanie - duże znaczenie ryzyka niesprawności działania	Mniejsze ryzyko wdrożeniowe, dzięki podziałowi obowiązków pomiędzy dwa / wiele funduszy	Konieczność koordynacji przez IZ RPO WP 2014-2020 współpracy z wieloma instytucjami
Ułatwiona współpraca na linii fundusz - IZ RPO WP 2014-2020 (minimalizacja problemów koordynacyjnych)	Różne grupy odbiorców ostatecznych (przedsiębiorcy, jednostki publiczne - samorząd terytorialny) - brak w jednej instytucji doświadczeń, dotyczących współpracy ze zróżnicowanymi grupami odbiorców	Lepsza możliwość wykorzystania kompetencji różnych funduszy, specjalizujących się poszczególnych dziedzinach tematycznych	Utrudniona koordynacja działań dwóch / wielu funduszy

Źródło: na podstawie I etapu "Oceny ex-ante instrumentów finansowych /.../"

Przedstawione powyżej ustalenia z I części "Oceny ex-ante instrumentów finansowych/.../" w ramach RPO WP 2014-2020" stanowią punkt wyjścia do zaprojektowania systemu wdrażania z uwzględnieniem modyfikacji, dotyczących postaci poszczególnych instrumentów finansowych, zaproponowanych w II części oceny (opisanych wcześniej w niniejszym dokumencie).

Rozważając opcje wdrożeniowe nie sądzimy, aby właściwa była organizacja systemu wdrażania w oparciu o wariant przewidujący samodzielne wdrażanie instrumentów finansowych przez IZ RPO WP 2014-2020. Pomijając fakt, że rozwiązanie to dotyczy tylko instrumentów pożyczkowych i poręczeniowych, to wymagałoby ono zbudowania odrębnej struktury (w ramach IZ), dedykowanej instrumentom finansowym. Z zadaniem tym będą wiązać się poważne koszty organizacyjne, proces dochodzenia do sprawności będzie długotrwały, a rezultat (w sferze operacyjnej) pozostanie niepewny. W sytuacji możliwości skorzystania z usług wyspecjalizowanych instytucji finansowych, podejmowanie tego rodzaju wysiłku organizacyjnego nie jest uzasadnione.

Przy projektowaniu (doborze opcji wdrożeniowych) systemu wdrażania trzeba mieć na uwadze przewidywane obecnie wielkości alokacji na poszczególne instrumenty, bowiem wielkość ta wpływa na ekonomikę skali w ramach poszczególnych rozwiązań. Podsumowanie wielkości alokacji na instrumenty finansowe przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Alokacje na instrumenty finansowe w ramach RPO WP 2014-2020 (dla celów projektowania systemu wdrażania)

Lp.	PI / Działanie / Poddziałanie RPO WP 2014-2020	Wielkość alokacji w mln zł
1	PI 1b / Poddziałanie 1.1.2 Zwiększenie aktywności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw	126,6
2	PI 3c / Działanie 2.1 i Poddziałanie 2.2.2 Wzrost konkurencyjności poprzez większą aktywność inwestycyjną i innowacyjność	172,05
3	PI 4a / Poddziałanie 10.3.2 Wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych	45,78
4	PI 4c / Poddziałanie 10.1.2 i 10.2.2 Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych	99,2
5	PI 9b / Poddziałanie 8.1.2 i 8.2.2 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich z uwzględnieniem oddziaływania społecznego	58,70
RAZEM		502,33

Uwzględniając modyfikacje wprowadzone do planowanych instrumentów finansowych, na obecnym etapie za zasadne uznać należy rozważenie co najmniej następujących wariantów opcji wdrożeniowych.

Tabela 14. Wariant 1: Jeden fundusz funduszy, dwóch pośredników finansowych pierwszego szczebla i instrument finansowy wdrażany samodzielnie przez IZ RPO WP 2014-2020 (alokacje w mln zł)

Priorytet Inwestycyjny / Dz./Pdz. RPO WP 2014-2020	Fundusz funduszy	Pośrednik 2	Pośrednik 3
PI 1b / Pdz. 1.1.2	126,6		
PI 3a / Dz. 2.5			
PI 3c / Dz. 2.1 i Pdz. 2.2.2	172,05		
PI 4a / Pdz. 10.3.2	45,78		
PI 4c / Pdz. 10.1.2 i 10.2.2		99,2	
PI 9b / Dz. 8.2			58,70
Alokacja	344,43	99,2	58,70
Uwagi	Instrumenty skierowane do jednorodnej grupy beneficjentów ostatecznych - sektor MŚP (konkurencyjność, innowacyjność, badania i rozwój).	Problematyka termomodernizacji - w powiązaniu z kompetencjami w zakresie środowiska (np. WFOŚiGW).	Stosunkowo niska alokacja uzasadnia samodzielne (przez IZ RPO WP 2014-2020) wdrażanie instrumentów finansowych.

Tabela 15. Wariant 2: Dwa fundusze funduszy (alokacje w mln zł)

Priorytet Inwestycyjny / Dz./Pdz. RPO WP 2014-2020	Fundusz funduszy	Fundusz funduszy	Pośrednik 3
PI 1b / Pdz. 1.1.2	126,6		
PI 3a / Dz. 2.5			
PI 3c / Dz. 2.1 i Pdz. 2.2.2	172,05		
PI 4a / Pdz. 10.3.2		45,78	
PI 4c / Pdz. 10.1.2 i 10.2.2		99,2	
PI 9b / Dz. 8.2		58,70	
Alokacja	298,65	203,68	
Uwagi	Instrumenty skierowane do jednorodnej grupy beneficjentów ostatecznych - sektor MŚP (konkurencyjność, innowacyjność, badania i rozwój).	W drugim funduszu-funduszy skoncentrowane były instrumenty finansowe w dziedzinie wsparcia energetyczno-środowiskowego oraz sferze rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich.	

Niezależnie od wariantu, pełnienie funkcji funduszu funduszy może zostać powierzone Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu - w trybie bezprzetargowym. Możliwość zastosowania takiego trybu wyboru stanowi szczególną, mocną stroną tego rozwiązania. Przy czym, uznajemy, że rozwiązanie to jest właściwsze dla wariantu przewidującego model dwufunduszowy. W wariacie drugim (model dwufunduszowy) wybór EBI jako funduszu funduszy dotyczyłby wdrażania przez ten podmiot instrumentów finansowych w sferach dotyczących zagadnień energetyczno-środowiskowych. Często podkreślaną zaletą tego rozwiązania jest również tzw. bezpieczeństwo audytowe - EBI z wagi na posiadany mandat, a także możliwość łatwego konsultowania zagadnień na poziomie Komisji Europejskiej może być gwarantem prawidłowości stosowanych w praktyce rozwiązań / produktów finansowych.

Natomiast wybór pierwszego funduszu funduszy, a więc podmiotu wdrażającego instrumenty finansowe w zakresie konkurencyjności / innowacyjności / aktywizacji działalności B+R powinien zostać uzależniony od wyniku postępowania przetargowego. Zdaniem autorów raportu bardziej bezpieczny, a przy tym nadal dość efektywny ekonomicznie jest model zakładający wdrażanie instrumentów finansowych za pomocą dwóch funduszy funduszy, nie przesądzając o tym, kto pełniłby funkcję zarządzającego. Ten wariant ma następujące zalety:

- Oba fundusze zarządzałyby środkami o mniej więcej porównywalnej skali, prawdopodobnie odpowiedniej z punktu widzenia ekonomiki skali,

- Drugi z funduszy funduszy miałby znacznie bardziej wyspecjalizowany charakter, koncentrujący się na kwestiach związanych z efektywnością energetyczną / wspieraniem OZE i rewitalizacji,
- W przypadku instrumentów planowanych do obsługi przez drugi z funduszy funduszy (a także PI 9b) istnieje nieco większe prawdopodobieństwo pełnienia przez banki roli pośredników finansowych, ze względu na znaczące doświadczenia sektora bankowego w kredytowaniu sektora OZE i spółdzielni/wspólnot mieszkaniowych – częściowo – także nieco wyższą średnią wartość transakcji. Stąd też istnieje większa możliwość pełnienia tej roli przez instytucję bankową (np. EBI).

Wariant ten jest zapewne mniej efektywny kosztowo w porównaniu do wariantu jednofunduszowego - zarządzanie instrumentami wymaga ponoszenia określonych kosztów stałych, co będzie oznaczać ich powielanie się. W rzeczywistości jednak trudno jest określić wagę kosztów stałych dla poszczególnych rozwiązań. W grę wchodzi tu wiele czynników dotyczących sposobu działania podmiotu pełniącego tę funkcję. W tej sytuacji sądzimy, że główne znaczenie ma jednak specjalizacja i doświadczenia instytucji, które uznajemy za ważniejsze - uznając, że kosztem tego priorytetu jest jakaś skala powielania się kosztów stałych.

Innym modelem, adekwatnym w przypadku niepowierzenia roli drugiego z funduszy funduszy EBI, może być rozwiązanie przewidujące ustanowienie w roli podmiotu wdrażającego instrumenty energetyczne Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Funduszu). Instytucja ta mogłaby pełnić rolę pośrednika finansowego, ewentualnie - w dwóch priorytetach (PI 4a, PI 4c) - także funduszu funduszy⁶⁴. Za rozwiązaniem tym przemawia specjalizacja tej jednostki, dotycząca zagadnień oddziaływania na realizację celów dotyczących ochrony środowiska, w tym w zakresie budowy instalacji OZE. Jednostka ta posiada doświadczenia w zakresie stosowania instrumentów finansowych (pożyczki), jak i dotacyjnych - kierowanych do rozmaitych grup odbiorców ostatecznych (jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, gospodarstw domowych), także we współpracy z sektorem bankowym. W 2014 r. WFOŚiGW zawarł 74 umowy pożyczkowe o wartości nieco ponad 100 mln zł⁶⁵. Sądzymy zatem, że podmiot ten posiada niezbędne doświadczenie i potencjał organizacyjny do wdrażania instrumentów finansowych. Jednocześnie koncentracja instrumentów finansowych w WFOŚiGW stwarza możliwość ułatwionej koordynacji instrumentów Funduszu (i instrumentów z innych programów operacyjnych), z instrumentami wspomaganymi ze środków RPO WP 2014-2020⁶⁶.

⁶⁴ Naturalnie, w takim przypadku koszty zarządzania

⁶⁵ Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku w 2014 r., s. 13,

⁶⁶ Jeśli chodzi o rolę WFOŚiGW w systemie wdrażania instrumentów finansowych, to trzeba również podkreślić znaczenie, jakie mogą mieć ostateczne, jeszcze do końca nieznane rozstrzygnięcia, jeżeli chodzi o zakres

Istotną barierą wyboru WFOŚiGW pozostaje fakt ograniczonych doświadczeń we współpracy z innymi pośrednikami finansowymi, w tym w zasadzie całkowity brak doświadczeń we współpracy z pozabankowymi pośrednikami finansowymi. Problemem mogą być też zdolności WFOŚiGW do prowadzenia działań gospodarczych, w tym występowania jako oferenta w przetargach realizowanych w trybie zamówień publicznych oraz dyskusyjna kwestia konkurencji przez niego (w sytuacji wyboru w trybie konkursu lub przetargu) z komercyjnymi pośrednikami finansowymi na przykład bankami. Jak się wydaje, z punktu widzenia WFOŚiGW idealne byłoby występowanie przezeń w roli instytucji pośredniczącej, co jednak wymagałoby bardzo znacznych zmian w systemie wdrażania.

Gdyby taka możliwość nie wchodziła w grę (na co wiele wskazuje), to może się okazać, że WFOŚiGW nie będzie zainteresowany pełnieniem roli funduszu funduszy i niezbędne będzie negocjowanie z EBI lub zorganizowanie przetargu lub konkursu na wybór innej instytucji.

W związku z możliwą rolą w systemie wdrażania WFOŚiGW, poczynić należy jeszcze dodatkową uwagę (dotyczy wszystkich instytucji, które mogłyby pełnić rolę funduszu funduszy), iż obowiązujący system transzowania wydatków może powodować, że niezbędne będzie - w celu utrzymania płynności udzielania finansowania przez pośredników finansowych - ich dodatkowe zasilanie w postaci prefinansowania do czasu wpływu kolejnej transzy. Pojawia się pytanie, które potencjalne fundusze funduszy będą w stanie tego typu finansowanie zapewnić i na ile uzasadnione będzie wpisanie tego warunku do dokumentacji przetargowej⁶⁷. Kwestia ta stanowić będzie na pewno ograniczenie w sytuacji pełnienia roli funduszu funduszy przez WFOŚiGW⁶⁸. Znaczenie tego problemu jest różne - zmniejsza się, gdy pośrednikami finansowymi byłyby banki i rośnie w przypadku pełnienia roli pośredników przez

stosowania instrumentów finansowych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, a także kształt instrumentów zwrotnych oferowanych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ze środków krajowych. Idealne (choć niestety coraz mniej prawdopodobne ze względu na kompletny brak koordynacji projektowania instrumentów finansowych w sferze ochrony środowiska i efektywności energetycznej) byłoby zaprojektowanie tych instrumentów, tak aby miały one charakter komplementarny wobec siebie.

⁶⁷ Niestety wobec braku wiedzy, dotyczącej tego, jakie instytucje będą skłonne do pełnienia roli funduszu funduszy, a także (nawet gdybyśmy dysponowali takimi informacjami) prawdopodobnego braku chęci do ujawniania przez nie danych o możliwości i skłonności do zastosowania takiego rozwiązania, w tej sferze nie można w jakikolwiek sposób ocenić prawdopodobieństwa zastosowania takiego rozwiązania ze strony potencjalnych funduszy funduszy. Można jedynie wskazać dość oczywisty, wręcz banalny wniosek, że takie rozwiązanie wydaje się znacznie bardziej prawdopodobne w przypadku instytucji zasobnych kapitałowo jak duże banki sieciowe.

⁶⁸ Trudno jest określić na ile WFOŚiGW dysponuje takimi możliwościami; sprawozdanie Funduszu za 2014 rok nie prezentuje poszczególnych elementów bilansu Funduszu, nie wiadomo zatem jakimi wolnymi środkami dysponował WFOŚiGW.

sektor instytucji pozabankowych (ich zdolność finansowa jest na pewno mniejsza niż zdolność banków)⁶⁹.

Ponadto, w powyższym (zmodyfikowanym) rozwiązaniu, wdrażanie instrumentów finansowych w PI 9b musiałyby zostać powierzone odrębnemu pośrednikowi (ta dziedzina finansowania nie jest adekwatna dla WFOŚiGW). W tej sytuacji najwłaściwszym rozwiązaniem byłby tu wybór pośrednika ze sfery bankowej, zdolnego do obsługi szerszych wartościowo transakcji w zakresie celów rewitalizacyjnych.

Tabela 16. Wariant 2b: Zmodyfikowany wariant dwóch funduszy funduszy

Priorytet Inwestycyjny / Dz./Pdz. RPO WP 2014-2020	Fundusz funduszy	Pośrednik finansowy / Fundusz funduszy	Pośrednik 3
PI 1b / Pdz. 1.1.2	126,6		
PI 3a / Dz. 2.5			
PI 3c / Dz. 2.1 i Pdz. 2.2.2	172,05		
PI 4a / Pdz. 10.3.2		45,78	
PI 4c / Pdz. 10.1.2 i 10.2.2		99,2	
PI 9b / Dz. 8.2			58,7
Alokacja	298,65	144,98	58,7
Uwagi	Instrumenty skierowane do jednorodnej grupy beneficjentów ostatecznych - sektor MŚP (konkurencyjność, innowacyjność, badania i rozwój).	Pośrednik / fundusz funduszy koncentrujący instrumenty środowiskowo-energetyczne	

Prezentowany tu wariant można uznać za stosunkowo łatwiejszy wdrożeniowo. W mniejszym stopniu dotyczą go ryzyka związane ze stopniem skomplikowania wyboru EBI oraz przebiegiem ustaleń (zapewne długotrwałym) w sprawie szczegółów wdrażania instrumentów finansowych⁷⁰. Możliwość bieżącego oddziaływania (współpracy) IZ RPO WP 2014-2020 z WFOŚiGW będzie większa niż w przypadku EBI, co może mieć znaczenie w przypadku konieczności bieżących modyfikacji strategii inwestycyjnej. Naturalnie jest on zasadny przy

⁶⁹ Przybliżoną zdolność do wnoszenia wkładu własnego zbadaliśmy w ramach wcześniej opisanego badania CAWI. Z całą pewnością największe możliwości zapewnienia prefinansowania mają duże banki sieciowe, w ich przypadku problemem nie jest jednak brak środków finansowych, ale opłacalność i wykonalność pełnienia roli pośrednika finansowego/funduszu funduszy. W przypadkach innego rodzaju pośredników uznajemy za dość mało prawdopodobne, aby były one w stanie zapewnić tego typu finansowanie.

⁷⁰ Jak zakładamy (jest to oczywiście subiektywna opinia autorów) negocjacje kształtu umowy z EBI/EFI mogą być trudne i długotrwałe (tak jak to miało miejsce w przypadku nieudanych negocjacji dotyczących Inicjatywy JEREMIE), ponadto w sytuacji podpisania umowy EBI/EFI będą zapewne potrzebowały więcej czasu, aby zrekrutować i zatrudnić odpowiedni personel, niż instytucje krajowe.

założeniu zainteresowania WFOŚiGW pełnieniem roli instytucji wdrażającej instrumenty finansowe. Rozwiązanie to skutkuje także koniecznością wyboru odrębnego pośrednika do realizacji instrumentów finansowych w Działaniu 8.2 (PI 9b).

Dodatkowo warto wskazać, że samodzielny (dokonany przez IZ RPO WP 2014-2020) wybór pośrednika finansowego w ramach Działania 8.2 oznaczałby konieczność wzmocnienia kadrowego służb Urzędu Marszałkowskiego w celu odpowiedniego przeprowadzenia procedury wyboru, a następnie bezpośredniego nadzoru nad wdrażaniem instrumentu finansowego.

Zasadniczą zaletą sugerowanego modelu jest jego duża przejrzystość z punktu widzenia potencjalnych odbiorców ostatecznych oraz możliwość wykorzystania przez podmiot, będący funduszem funduszy, doświadczeń we wdrażaniu odpowiednich, podobnych instrumentów finansowych. Jednocześnie wielkość alokacji na każdy z funduszy funduszy pozwala, jak się wydaje, na osiągnięcie pewnego efektu skali, naturalnie w ramach wielkości RPO WP 2014-2020.

Niestety, nie jest możliwe oszacowanie kosztów, wiążących się z poszczególnymi wariantami wdrażania instrumentów finansowych, gdyż zależą one w zasadzie tylko i wyłącznie od polityki poszczególnych instytucji zainteresowanych pełnieniem takiej roli i ich percepcji ewentualnych korzyści. Oczywiście, ze względu na ekonomię skali, wdrażanie wszystkich instrumentów finansowych przez jeden fundusz funduszy powinno być wyraźnie tańsze, niż wdrażanie ich (czysto hipotetycznie) przez pięć funduszy funduszy, jednak nie jest możliwe przeprowadzenie konkretnych, precyzyjnych szacunków.

Z kolei w przypadku wyboru pomiędzy wariantem polegającym na wdrażaniu instrumentów finansowych z wykorzystaniem funduszu funduszy vs. bez wykorzystania tego mechanizmu (wybór pośredników finansowych bezpośrednio przez Instytucję Zarządzającą) bardzo trudne jest oszacowanie poziomu kosztów po stronie IZ.

Przyjmując model wdrażania należy także brać pod uwagę ograniczoną, co potwierdzają badania CAWI, zdolność większości pośredników finansowych do wnoszenia wkładu własnego, mającego charakter wkładu krajowego. Realnie jednak kwestia ta wydaje się być neutralna wobec przyjętego modelu wdrożeniowego.

5.4 Uwagi na temat warunków wyboru funduszu funduszy oraz pośredników finansowych

Odrębnym zagadnieniem w zakresie kształtowania systemu wdrażania instrumentów finansowych jest konieczność uwzględnienia wymogów i kryteriów dotyczących wyboru podmiotów, które mają działać w systemie. O kwestiach dotyczących warunków / kryteriów wyboru traktuje regulacja art. 7 Rozporządzenie Delegowanego⁷¹. Wymogi i kryteria dotyczą dwóch poziomów instytucjonalnych:

- 1) podmiotów wybieranych w ramach opcji wdrożeniowych art. 38 ust. 4 lit. a i b Rozporządzenia Ogólnego (z uwagi na wybór bezprzetargowy nie dotyczą one EBI),
- 2) pośredników finansowych wybieranych przez podmioty wyłonione jako wdrażające instrumenty finansowe (kryteria te obowiązują również EBI, który musi je stosować dokonując wyboru pośredników finansowych).

Art. 7. Rozporządzenia Delegowanego przedstawia wymogi obowiązujące podmiot wdrażający instrumenty finansowe. Dotyczą one jego:

- zdolności prawnej,
- trwałości ekonomicznej i finansowej,
- potencjału organizacyjnego, zapewniającego zdolność wdrożenia instrumentu finansowego,
- dysponowania odpowiednim systemem księgowym,
- dysponowania systemem kontroli.

Poza tym, podmiot zobowiązany jest do poddania się audytowi właściwych instytucji krajowych i europejskich.

Jeśli chodzi o kierunkowe kryteria wyboru pośredników finansowych (a także podmiotów wdrażających fundusze funduszy), to ten sam artykuł zawiera listę wymogów minimalnych. Zawiera ona kilka kryteriów szczegółowych. Są to⁷²:

- Solidność i wiarygodność metodyki⁷³ stosowanej w celu identyfikacji i oceny pośredników finansowych lub odbiorców ostatecznych, o ile ma to zastosowanie (lit. a). W tym przypadku kryterium wyboru powinno, jak się wydaje, dotyczyć jakości ogólnego opisu grupy potencjalnych odbiorców ostatecznych w regionie i szczegółowego opisu sposobu dotarcia do potencjalnych odbiorców ostatecznych

⁷¹ Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) nr 480/2014.

⁷² Rozporządzenie Delegowane nie operacjonalizuje tych kryteriów. Jest to zadanie podmiotu dokonującego wyboru (np. zadanie podmiotu pełniącego rolę funduszu funduszy). Kryteria te zawarte są pod lit. a)-f) art. 7 Rozporządzenia Delegowanego.

⁷³ Cytujemy oficjalne tłumaczenie, niekiedy dość dalekie od ideału.

danego instrumentu. Bardziej złożona jest kwestia (w przypadku funduszu funduszy) opisu potencjalnych pośredników finansowych, których grono jest potencjalnie bardzo szerokie.

- Poziom kosztów zarządzania i opłat za wdrażanie instrumentu finansowego oraz metodyka zaproponowana do ich obliczenia (lit. b). Kryterium to ma oczywiście kluczowe znaczenie, jest to kryterium ceny, rozumianej jako limit kosztów zarządzania/opłat za zarządzanie. W tym przypadku najtrudniejszą kwestią jest dopuszczenie lub nie do podawania ceny w różnej formule (na co wydaje się wskazywać brzmienie tego przepisu). Naszym zdaniem z takiego rozwiązania należy bezwzględnie zrezygnować, gdyż powodować ono będzie poważne trudności wdrożeniowe (różne metody rozliczania kosztów zarządzania). Ponadto w takiej sytuacji poszczególne oferty przestają być w ogóle porównywalne. Dlatego należy sugerować, aby instytucja dokonująca wyboru pośredników finansowych (Instytucja Zarządzająca lub fundusz funduszy) wskazała sposób wyliczania kosztów i opłat za zarządzanie. Do rozważenia jest też podanie ich maksymalnych wielkości (wyższych od limitów z Rozporządzenia Delegowanego)⁷⁴. Analogiczne rozwiązanie należy zastosować w przypadku wyboru funduszu funduszy.
- Zasady i warunki stosowane odnośnie wsparcia na rzecz ostatecznych odbiorców, w tym polityka cenowa (lit. c). To kryterium jest dość trudne w operacjonalizacji, w sytuacji, w której poziom oprocentowania może być z góry określony. Z kolei w sytuacji, gdy jego ustalenie zostanie pozostawione pośrednikowi finansowemu, nie bardzo wiadomo, czy korzystniej należy oceniać wyższe, czy też niższe proponowane oprocentowanie. Zdaniem autorów niniejszej oceny, korzystniej należałoby oceniać wyższe oprocentowanie, przy którym wnioskodawca zakłada udzielenie finansowania o określonej wartości. Oceniać w ramach tego kryterium można byłoby natomiast zestandaryzowany (w celu zapewnienia porównywalności) zestaw ewentualnych dodatkowych opłat (prowizje, opłaty za zmiany w umowie lub zabezpieczeniach), o ile będą one stosowane w powiązaniu z wkładem własnym. Z Rozporządzenia Delegowanego nie wynika niestety w jaki sposób stosować to kryterium w przypadku wyboru funduszu funduszy, jak się wydaje można w jego ramach oceniać opisane w ofercie zasady współpracy z pośrednikami finansowymi.
- Zdolność pozyskania środków na inwestycje na rzecz odbiorców ostatecznych, obok wkładów z programu (lit. d). W tym przypadku chodzi oczywiście o wniesienie przez pośrednika większego, niż zakładany minimalny, wkładu własnego. Tego typu rozwiązanie ma pewien sens, jednak tylko w sytuacji, gdy zostaje zastosowany, opisany wcześniej, mechanizm prowadzący do stosowania rynkowego oprocentowania

⁷⁴ Polskie prawo zamówień publicznych pozwala na podanie oferentom wartości zamówienia, przy czym jest do momentu otwarcia ofert jest to prawo, a nie obowiązek, ponadto kwota, którą zamawiający zamierza faktycznie przeznaczyć na realizację zamówienia może być nieco odmienna.

udzielanego finansowania (model nieproporcjonalnego wynagrodzenia kapitału). To kryterium premiuje też pośredników sfery bankowej, dysponujących znaczącymi środkami finansowymi. W przypadku wyboru funduszu funduszy bardzo wątpliwe jest, aby podmioty zainteresowane pełnieniem tej roli były skłonne do wnoszenia dodatkowych środków, ewentualnie w jego ramach można oceniać skłonność do zapewnienia prefinansowania środków europejskich.

- Zdolność wykazania dodatkowej działalności w porównaniu z obecną działalnością (lit. e). To kryterium, choć głęboko zasadne (dotyczy dodatkowości wsparcia, czyli zwiększenia aktywności danego pośrednika tj. liczby transakcji lub wartości udzielanego finansowania, w stosunku do okresu przed realizacją projektu), może okazać się trudne do spełnienia, ze względu na dość wysokie poziomy aktywności, związane z realizacją projektów w ramach minionego okresu finansowego, szczególnie jeśli chodzi o pośredników oferujących pożyczki (dobre wyniki i zaangażowanie). Niestety, całkowicie nie jest jasne, w jaki sposób stosować to kryterium w przypadku wyboru funduszu funduszy, zdaniem autorów w tym przypadku nie powinno być ono stosowane.
- W przypadkach, gdy podmiot wdrażający instrument finansowy przeznacza swoje własne środki finansowe na instrument finansowy lub dzieli się ryzykiem, proponowane środki w celu zapewnienia zgodności interesów oraz zmniejszenia możliwego konfliktu interesu (lit. e). To kryterium jest bardzo trudne w operacjonalizacji. Chodzi tu o udzielanie finansowania klientom (posiadającym zdolność kredytową) najbardziej potrzebującym finansowania, a nie tylko klientom najbezpieczniejszym. Chodzi też być może o ograniczenie sytuacji (występującej jednak przede wszystkim w przypadku banków) tzw. cross-sellingu, czyli uzupełniania produktu pożyczkowego / kredytowego dodatkowymi usługami / produktami, a także o pobieranie dodatkowych opłat, naturalnie w powiązaniu z wkładem własnym pośrednika finansowego. W przypadku funduszu funduszy to kryterium powinno być stosowane w ten sam sposób, choć jak wspominaliśmy wątpliwe jest, aby podmioty aplikujące o pełnienie tej roli były skłonne do przeznaczania własnych środków.

Poza tym, art. 7 Rozporządzenia Delegowanego wskazuje na konieczność uwzględniania przy wyborze podmiotów wdrażających, jak i pośredników finansowych, takich kwestii jak:

- doświadczenie instytucji we wdrażaniu instrumentów finansowych (z uwzględnieniem specyfiki konkretnych z nich - np. instrumentów dłużnych),
- wiedza i doświadczenie personelu instytucji delegowanego do realizacji zadań związanych z wdrażaniem instrumentów finansowych.
- dokonywany wybór musi zachodzić przy zastosowaniu procedur zapewniających transparentność postępowania oraz zapewniających obiektywizm decyzji, a ponadto powinien również eliminować wszelkie możliwe pola konfliktu interesów.

Na pewno znaczenie przedstawionych wymogów i kryteriów jest pierwszorzędne. W związku z tym, w toku prac nad kształtowaniem systemu wdrażania, ww. kryteria powinny zostać odpowiednio zoperacjonalizowane. W praktyce funkcjonującego systemu powinno umożliwiać to łatwiejsze przełożenie ww. wskazań na konkretne kryteria operacyjne, stosowane przy wyborze instytucji wdrażających instrumenty finansowe (np. wybór funduszu funduszy). Natomiast jeśli chodzi o sferę wyboru pośredników finansowych, dokonywanego przez instytucje wyłonione do wdrażania instrumentów finansowych (np. fundusz funduszy), wskazania te określają niezbędne do stosowania przez nie kryteria (i to one powinny je określać i uzgadniać z Instytucją Zarządzającą RPO WP 2014-2020, odpowiednio do ww. wymogów).

Dodatkowo, w sytuacji wyboru pośredników finansowych, mających oferować instrumenty finansowe na zasadach rozporządzenia o wyłączeniach grupowych (GBER) należy uwzględnić związane z nim odpowiednie wymogi.

Odrębną kwestią jest to, czy wybór pośredników finansowych, a także podmiotów pełniących funkcję funduszu funduszy byłby dokonywany w drodze konkursowej, czy też w ramach przetargu na zasadach prawa zamówień publicznych. Decyzja ta powinna być oparta na interpretacji obowiązujących przepisów prawa, w szczególności prawa krajowego⁷⁵, w oparciu o odpowiednie wytyczne i wskazania Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz Urzędu Zamówień Publicznych. Dodatkowo warto wspomnieć, że tzw. ustawa wdrożeniowa nie zakłada wyboru beneficjentów (a taki status mają podmioty pełniące rolę funduszu funduszy) w drodze przetargu na zasadach pzp, co może rodzić określone trudności wdrożeniowe, na przykład związane z certyfikacją środków przekazanych funduszowi funduszy.

Generalnie procedura konkursowa jest znacznie mniej sformalizowana i prostsza do przeprowadzenia, zatem gdyby była ona formalnie dopuszczalna (przede wszystkim do wyboru pośredników finansowych, wybór funduszu funduszy, z wyjątkiem sytuacji gdy będzie dopuszczalny wybór bez zastosowania trybu konkurencyjnego, powinien być raczej realizowany w drodze przetargowej⁷⁶). Jedyną, bardzo niestety istotną, wadą procedury konkursowej jest to, że w naszym rozumieniu jej zastosowanie nie pozwala na ewentualne podwyższenie poziomu opłat za zarządzanie i limitów kosztów zarządzania - zgodnie z art. 13

⁷⁵ Przepisy europejskie w tej sferze wskazują tylko ogólnie na konieczność stosowania konkurencyjnych i przejrzystych procedur: „Pośrednicy finansowi są wybierani na podstawie otwartych, przejrzystych, proporcjonalnych i niedyskryminujących procedur, niedopuszczających do konfliktów interesów” (art. 38 ust. 5 Rozporządzenia Ogólnego); „Wybór powinien być przejrzysty i obiektywnie uzasadniony i nie może prowadzić do powstania konfliktu interesów” (art. 7 ust. 2 Rozporządzenia Delegowanego).

⁷⁶ W tym przypadku wchodzi bowiem w grę wyższe wynagrodzenie (ze względu na skalę zarządzanych środków), niż przy wyborze pośredników finansowych, ponadto wybór w drodze przetargowej jest bardziej przejrzysty, ze względu na jasno przewidziane w pzp tryby odwoławcze i możliwość zapoznawania się z dokumentacją przetargową. W takiej sytuacji jest też mniejsze ryzyko ewentualnych zarzutów o niedozwoloną pomoc publiczną na poziomie funduszu funduszy.

ust. 6 Rozporządzenia Delegowanego taka możliwość istnieje wyłącznie w przypadku przeprowadzenia przetargu.

Z kolei w przypadku wyboru w drodze przetargowej znacznie trudniejsze, niż w wariacie konkursowym, wydaje się dokonywanie zmian w treści umowy pomiędzy Zamawiającym a pośrednikiem finansowym lub funduszem funduszy, co może być ryzykowne dla obu stron w przypadku istotnych zmian na rynku finansowym, pojawienia się nowych programów pomocowych finansowanych ze środków krajowych lub europejskich, konkurencyjnych wobec danego instrumentu finansowego etc. Warto jednak pamiętać o tym, że art. 144 ust. 1 prawa zamówień publicznych dopuszcza możliwości zmiany umowy, jeżeli „zamawiający przewidział możliwość dokonania takiej zmiany w ogłoszeniu o zamówieniu lub w specyfikacji istotnych warunków zamówienia oraz określił warunki takiej zmiany”. Stąd też przy odpowiednio przemyślanych postanowieniach SIWZ tego typu wada znacznie traci na znaczeniu.

Innym poważnym ograniczeniem pozostaje natomiast fakt, że polskie prawo zamówień publicznych w zasadzie nie dopuszcza prowadzenia postępowań o zamówienia publiczne, w wyniku których zwycięzcą przetargu jest więcej niż jeden podmiot. Kwestia ta nie ma większego znaczenia w przypadku wyboru funduszu funduszy, może natomiast być bardzo istotna dla wyboru pośredników finansowych, których w ramach większości priorytetów inwestycyjnych może być więcej niż jeden. Szczególnie istotne znaczenie ma ten problem w przypadku priorytetu inwestycyjnego 3c (2.1 RPO WP 2014-2020) w ramach którego należy założyć (podobnie jak miało to miejsce w ramach Inicjatywy JEREMIE), że docelowo finansowanie może udzielać nawet kilkunastu pośredników finansowych. W takiej sytuacji rozwiązaniem może być tylko (w razie zastosowania wyboru na zasadach prawa zamówień publicznych):

- Powierzenie wdrażania instrumentów finansowych konsorcjom odpowiednich instytucji (banków, funduszy pożyczkowych lub poręczeniowych). Naturalnie, decyzja o ewentualnym zawiązaniu konsorcjum musi należeć do odpowiednich pośredników finansowych; taka forma uczestnictwa w przetargach jest jednak bardzo rozpowszechniona. Z drugiej strony, część instytucji (większość funduszy pożyczkowych i poręczeniowych) nie jest przyzwyczajona do uczestnictwa w przetargach na zasadach regulacji dotyczących zamówień publicznych, wydaje się jednak, że nie powinno to być istotnym ograniczeniem.
- Ogłaszanie kilku oddzielnych przetargów na poszczególne subregiony województwa, idealnie w różnych momentach czasowych, aby przegrani w jednym subregionie mogli świadomie uczestniczyć w przetargu na inny subregion.
- Organizacja kilku następujących po sobie przetargów na pełnienie roli pośrednika finansowego dla całego województwa, jednak rozłożonych w czasie i z zachowaniem warunku, że zwycięzcy poprzednich przetargów nie mogą brać udziału w kolejnych.

Niestety, każda z powyższych opcji ma dość istotne wady, jednak tylko zastosowanie wyboru w formie przetargu pozwala na potencjalne podniesienie limitów kosztów zarządzania/opłat za zarządzanie, co jasno regulują przepisy art. 13 ust. 6 Rozporządzenia Delegowanego⁷⁷.

Warto pamiętać też o tym, że w przypadku wdrażania z zastosowaniem instytucji funduszu funduszy, to instytucja pełniąca tę rolę będzie zobowiązana do przeprowadzania takich przetargów.

5.5 Wynagradzanie pośredników finansowych i dodatkowy kapitał

Zasady wynagrodzenia za zarządzanie instrumentami finansowymi funduszu funduszy i pośredników finansowych definiowane są w Rozporządzeniu Delegowanym Komisji (UE) nr 480/2014. Nie wchodząc w szczegółowe rozważania nt. limitów rocznych wyznaczanych dla funduszu funduszy oraz poszczególnych kategorii pośredników finansowych, w wyliczeniach prezentowanych w rozdziale 4. przyjęliśmy zawsze wynagrodzenie na maksymalnym przewidzianym rozporządzeniem poziomie za cały okres wdrażania dla pośrednika finansowego (20 proc. dla instrumentu kapitałowego, 10 proc. dla poręczeń i mikropożyczek, 8 proc. dla pozostałych instrumentów pożyczkowych) i funduszu funduszy (7 proc.). Niemniej w rozważaniach nad wynagrodzeniami pośredników i ich motywacją do wnoszenia wkładu własnego do instrumentów, konieczne jest szersze spojrzenie i porównanie rozwiązań perspektywy 2014-2020 z dotychczas funkcjonującymi.

5.5.1 Koszty i wynagrodzenia pośredników w Inicjatywie JEREMIE

W ramach JEREMIE w województwie pomorskim pośrednicy oferujący pożyczki globalne uzyskują przychody z następujących źródeł:

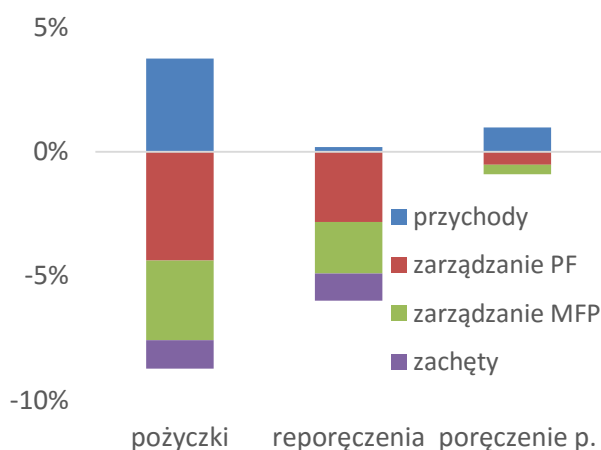
- refundacja poniesionych kosztów zarządzania – maksymalnie 3 proc. limitu pożyczki (przyznanego w okresie budowy portfela, wykorzystanego – przy różnych wariantach w zależności od konkursu – w okresie wygaszania);
- jednorazowej zachęty w wysokości 1-2 proc. limitu pożyczki, zależnej od szybkości budowy portfela i jego cech (udziału start-up'ów);
- zachęty za niską szkodowość;
- dochodów odsetkowych i prowizji – w części przypadającej na wniesiony przez nich kapitał.

Podobne do ww. mechanizmy funkcjonują w wypadku reporeczenia, przy nieco wyższej kwocie maksymalnej (2 proc. limitu reporeczenia) i nieco innym systemie zachęt (różnym

⁷⁷ „Progi ustanowione w ust. 1, 2 i 3 mogą być przekroczone, w przypadku gdy są pobierane przez podmiot wdrażający instrument finansowy, w tym, w stosownych przypadkach, podmiot wdrażający fundusz funduszy, który został wybrany w drodze procedury przetargowej zgodnie z obowiązującymi przepisami, a w procedurze przetargowej udowodniono potrzebę wyższych kosztów zarządzania i opłat za zarządzanie”.

w zależności od konkursu. W wypadku poręczenia portfelowego pułap ten ustalono na 2 proc. w pierwszym konkursie i 1 proc. w drugim konkursie, przy czym wg dostępnych danych faktyczne koszty pośrednika są znacznie poniżej zakładanych. Podobnie wygląda sytuacja w wynagrodzeniu menadżera funduszu, które nie zbliża się do maksymalnego przewidzianego i dotychczas wyniosło łącznie niecałe 2,7 proc. wartości podpisanych umów.

Wykres 13. Przychody i koszty FP (proc. wartości umów), stan narastająco na 31 marca 2015 r.

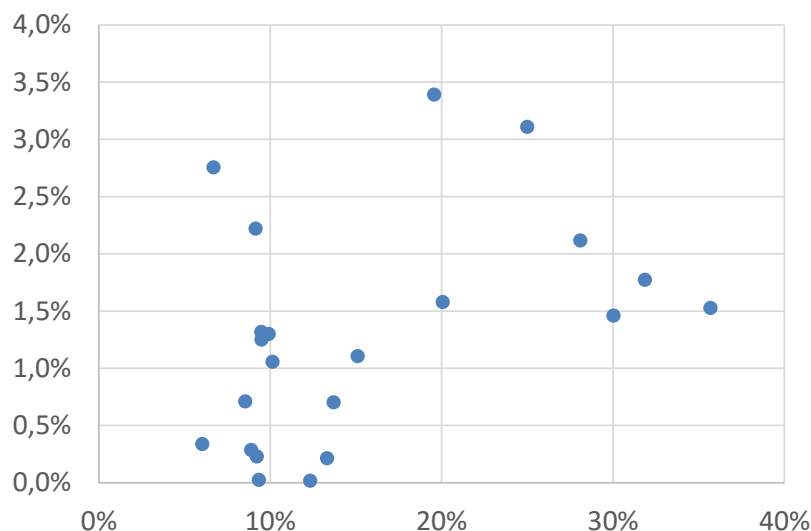
Źródło: Obliczenia własne na danych UMWP. Przedstawiono na nim dotychczasowe przychody (odsetkowe i z prowizji) oraz koszty w inicjatywie JEREMIE w województwie pomorskim jako proc. wartości podpisanych dotychczas umów. Koszty zarządzania MF podzielono między instrumenty w proporcji takiej, jak koszty zarządzania PF.

Łączne koszty zarządzania są istotnie wyższe od uzyskiwanych przez fundusz powierniczy przychodów (jeśli pominąć przychody odsetkowe uzyskiwane w pierwszym okresie działalności, co jest w niniejszej analizie wskazane ze względu na spadek stóp procentowych oraz transzowanie środków w perspektywie 2014-2020) i wyniosły 7,3 proc. wartości umów, przy przychodach wynoszących 2,6 proc. wartości umów. Warto przy tym nadmienić, że przychody te (głównie przychody odsetkowe w pożyczkach i z prowizji w re- i poręczeniach) w pierwszej kolejności powinny pokrywać straty, ponoszone w poszczególnych instrumentach, czego w niniejszej analizie nie uwzględniono – faktyczny deficyt funduszu powierniczego będzie więc wyższy. Warto zauważyć, że system byłby deficytowy nawet z pominięciem wynagrodzenia menadżera funduszu – tj. odsetki od powierzonych PF środków są niższe od kosztów zarządzania i wynagrodzeń przekazywanych PF.

Przychody odsetkowe w ramach pożyczki globalnej są bardzo zróżnicowane, co uwidacznia się w danych dla poszczególnych pośredników finansowych i konkursów, zilustrowanych na poniższym wykresie (trzeba zaznaczyć, że prezentowana stopa zwrotu stanowi przybliżenie oprocentowania przeciętnie oferowanego przez poszczególnych pośredników, ponieważ przychody odsetkowe są dzielone proporcjonalnie do wkładu środków). Tylko dla dwóch instrumentów oprocentowanie wyniosło powyżej 3 proc. (dwa konkursy w Pomorskim Funduszu Pożyczkowym – z 2011 i 2010 r.), tylko dla pięciu – powyżej 2 proc. (dwa ww. oraz

Black Rose Finance, IDEA Bank S.A. i Polska Fundacja Przedsiębiorczości – po jednym konkursie). Przeciętny zwrot z kapitału (a więc w przybliżeniu przeciętne oprocentowanie dla odbiorcy ostatecznego) wyniosło ok. 1,5 proc.

Wykres 14. Zwrot z inwestycji PF (efektywna roczna stopa zwrotu z wniesionych środków) – oś pionowa, a wkład pośrednika finansowego do instrumentu, oś pozioma, stan narastająco na 31 marca 2015 r. Każda obserwacja to jeden konkurs u jednego pośrednika finansowego.

Źródło: Obliczenia własne na danych UMWP. Odsetki PF obliczono dla faktycznego wkładu w obserwowanych pożyczkach przyjmując jego wniesienie w dniu podpisania umowy z MFP. Dane nt. uzyskanych przez pośredników dochodów pożyczkowych na 31 marca 2015 r.

5.5.2 Koszty w Inicjatywie JESSICA

W przypadku Inicjatywy JESSICA wynagrodzenie za wdrażanie instrumentów inżynierii finansowej było pobierane na dwóch poziomach – menedżera funduszu powierniczego (Europejski Bank Inwestycyjny) oraz dwóch banków, pełniących rolę funduszy rozwoju obszarów miejskich (FROM) – Banku Gospodarstwa Krajowego i Banku Ochrony Środowiska.

Tabela 17. Wysokość kosztów zarządzania w ramach Inicjatywy JESSICA do końca 2014 roku

	BOŚ	BGK	EBI
Wartość podpisanych umów	69,4 mln zł	174,6 mln zł	-
Wielkość wypłaconych kosztów zarządzania (do końca 2014 roku)	4,2 mln zł	8,4 mln zł	≈9,6 mln zł ⁷⁸
Udział kosztów zarządzania w wartości dotychczas zawartych umów	6,05%	4,81%	3,93%
Maksymalny limit kosztów zgodnie z przepisami na okres 2014-2020 w stosunku do alokacji RPO WP 2014-2020.	5,52 mln zł.(8%)	13,96 mln zł (8%)	17,08 (7%)

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

5.5.3 Wynagrodzenie za zarządzanie

W tabeli poniżej dokonano porównania przychodów pośrednika finansowego w pożyczce globalnej i reporeczeniu symulując warunki w ramach JEREMIE, i dla produktu o identycznych parametrach – maksymalne przychody zgodnie z aktem delegowanym.

Jak można zauważyć:

- dla pożyczki łączne wynagrodzenie jest około dwukrotnie niższe niż obecnie;
- dla reporeczenia wynagrodzenie jest nieco niższe w odniesieniu do środków przekazanych do instrumentu, jednak w związku z wymogami dotyczącymi osiągnięcia mnożnika i oszacowania ryzyka gwarancji, docelowo wygenerowane kredyty muszą być istotnie wyższe (tak być nie musi pod warunkiem założenia nierealistycznie niskiego wskaźnika ryzyka gwarancji – w poniższym wyliczeniu założono ryzyko gwarancji na poziomie 25 proc.

Jednak taki – posunięty do ekstremum – przykład wskazuje nie tylko na różnice między dotychczasowymi regulacjami i limitami w perspektywie 2014-2020, ale też na to, że dotychczasowe zasady refundacji kosztów były dla pośredników de facto bardzo korzystne, umożliwiając osiągnięcie przychodów trudnych do uzasadnienia kalkulacją rynkową.

⁷⁸ Wartość przybliżona przy kursie PLN/EUR 1 EUR=4 PLN. Wykorzystanie kursu innego niż w analizie w rozdziale 4. jest uzasadnione: w tym miejscu odnosimy się do transakcji historycznych, podczas gdy w rozdziale 4. mowa jest o środkach planowanych do wydatkowania w nadchodzących latach.

Tabela 18. Porównanie skumulowanych przychodów pośrednika finansowego dla modelowego instrumentu pożyczkowego (o parametrach jak w Inicjatywnie JEREMIE w województwie pomorskim)

pożyczka globalna (proc. limitu pożyczki)		
	JEREMIE 2007-2013	Akt delegowany 2014-2020
koszty/base	18,48%	3,08%
zachęty/performance	2,00%	5,80%
odsetki/prowizje	1,96%	1,96%
razem	22,81%	11,21%
reporęczenie		
	JEREMIE 2007-2013	Akt delegowany 2014-2020
koszty/base	6,24%	3,50%
zachęty/performance	1,50%	3,24%
odsetki/prowizje	0,00%	0,00%
razem*	7,74%	6,74%
razem (proc. poręczonych)**	2,88%	0,84%

*Proc. limitu reporęczenia/środków przekazanych do instrumentu.

**Proc. wartości udzielonych kredytów.

Założono obserwowane poziomy udziału środków PF w pożyczkach/poręczeniach.

Źródło: Obliczenia własne.

Tabela 19. Skumulowane przychody odsetkowe z wkładu własnego jako proc. limitu pożyczki dla różnych poziomów wkładu PF i marży

wkład PF (proc.)	marża pośrednika (pkt bazowe)				
	75	100	220	400	650
15	1,13%	1,24%	1,78%	2,59%	3,72%
20	1,51%	1,66%	2,38%	3,46%	4,96%
25	1,88%	2,07%	2,97%	4,32%	6,20%
30	2,26%	2,48%	3,56%	5,18%	7,43%
35	2,64%	2,90%	4,16%	6,05%	8,67%

W tabeli przedstawiono własne przychody odsetkowe pośrednika finansowego (tj. przychody od wkładu własnego) jako proc. wartości całego funduszu pożyczkowego. Przyjęto pięcioletni okres spłat (odsetki skumulowane za cały okres).

Źródło: Obliczenia własne.

5.5.4 Wnoszenie kapitału przez pośredników finansowych i nieproporcjonalne wynagrodzenie kapitału

Prezentowane powyżej wyliczenia wskazują na to, że po pierwsze można oczekiwać spadku wynagrodzeń (poziomu refundacji kosztów) pośredników finansowych w perspektywie 2014-2020 w porównaniu z poziomami rejestrowanymi w ramach inicjatyw JEREMIE i JESSICA, po drugie, że dotychczas wynagrodzenie kapitału wnoszonego przez pośrednika nie stanowiło istotnego elementu przychodów pośredników finansowych. Systemowo oczywiście najkorzystniejsza byłoby sytuacja, w której zarządzanie systemem byłoby finansowane z przychodów odsetkowych, zwłaszcza w części przychodów przypadającej na wkład wnoszony przez pośredników (nie jest możliwe przenoszenie na pośrednika przychodów odsetkowych środków EFSI). Sugerujemy więc rozważenie wprowadzenia mechanizmu tzw. nieproporcjonalnego wynagrodzenia kapitału, jako mechanizmu promującego wnoszenie środków własnych przez pośredników do instrumentów pożyczkowych. Tak jak opisywaliśmy to powyżej, koncepcja polega na tym, że w wypadku preferencji cenowych dotyczą one wyłącznie wkładu EFSI, przy pozostawieniu oprocentowania pośrednika na poziomie rynkowym (oczywiście w przypadku braku preferencji oprocentowanie rynkowe dotyczy tak środków pośrednika, jak i wkładu EFSI). Poniżej symulujemy przychody pośrednika dla dwóch różnych wariantów:

- Wariant I: wkład RPO WP 2014-2020 oprocentowany na 0 proc;
- Wariant II: wkład RPO WP 2014-2020 oprocentowany na 2,76 proc. (stopa bazowa + 100 punktów).

W wariacie II przychody odsetkowe środków RPO WP 2014-2020 zbliżają się do kosztów zarządzania po stronie pośrednika finansowego (łatwiej jest osiągnąć wewnętrzną stabilność).

W obu wariantach marża pośrednika na poziomie 400 pkt.

Tabela 20. Dwa warianty parametrów w pożyczce z nieproporcjonalnym wynagrodzeniem kapitału.

	wariant I	wariant II
marża PF (pkt. bazowe)	400	400
oproc. PF (oproc. roczne)	5,76%	5,76%
marża RPO (pkt. bazowe)	-176	100
oproc. RPO (oproc. roczne)	0,00%	2,76%
Oprocentowanie dla odbiorcy ostatecznego w zależności od wysokości wkładu PF		
15	0,86%	3,21%
20	1,15%	3,36%
25*	1,44%	3,51%
30*	1,73%	3,66%
35*	2,02%	3,81%

**Warianty możliwe do wdrożenia jako pożyczka z podziałem ryzyka.*

Źródło: Obliczenia własne.

Proponowane rozwiązanie powinno znaleźć zastosowanie w tych obszarach, gdzie ryzyko nie jest bardzo wysokie i stosowane są preferencje – a więc w pożyczkach inwestycyjnych z preferencjami w ramach PI 3c, a także w instrumentach w ramach PI 4a, 4c, 9b.

Z symulacji przeprowadzonych dla planowanych instrumentów wynika, że nieproporcjonalne wynagrodzenie kapitału może istotnie zwiększyć przychody pośredników, jednak nawet przy założeniu 25 proc. udziału środków pośrednika w instrumencie i maksymalnym wynagrodzeniu za zarządzanie łączny przychód pośrednika będzie niższy niż dla inicjatywy JEREMIE. Jednak w perspektywie 2014-2020 i przy zastosowaniu rynkowego oprocentowania wkładu pośrednika, wynagrodzenie oparte na wynikach (performance-based) i wynikające z wynagrodzenia kapitału, będą stanowić o większości przychodów pośredników. Zakładamy, że przychody te (w części odsetkowej jest to oczywiste, w części uzależnionej od wyników – jedynie sensowne) nie będą stanowić rozliczenia kosztów poniesionych, a własny przychód pośrednika, co może być dla niego bardziej atrakcyjne niż rozliczanie (nawet zauważalnie wyższych) kosztów. Podsumowując, w perspektywie 2014-2020 sugerujemy podjęcie próby zwiększania roli wkładu PF tak w finansowaniu samego instrumentu (wyższy kład pośrednika), jak i finansowaniu pośrednika (rynkowe oprocentowanie wkładu). Może to dawać pewne nadzieje na zmniejszenie roli refundacji kosztów (czy wynagrodzenia za wyniki) w finansowaniu funkcjonowania systemu, jednak trudno oczekiwać, by na tym etapie system mógł stać się samofinansującym (tj. przy pokryciu całości kosztów z przychodów odsetkowych) ze względu na:

- niski poziom środków, którymi dysponują pośrednicy i niski ich potencjał do przyciągania środków innych niż własne;
- stosunkowo wysokie ryzyko planowanych instrumentów;
- niski aktualnie poziom stóp procentowych.

6 Ocena ryzyka gwarancji

W województwie pomorskim jakość portfela kredytowego/pożyczkowego i poręczeniowego jest nieco gorsza, niż w innych regionach (dane dotyczące sektora bankowego nie są dostępne na poziomie regionalnym). Różnice w stosunku do innych województw nie są jednak bardzo znaczące i dlatego proponujemy oszacować ryzyko oczekiwane na poziomie 15%, a z kolei ryzyko nieoczekiwane na poziomie 10%, zatem łącznie ryzyko wynosiłoby 25%. W przypadku instrumentów, skierowanych wyłącznie do firm rozpoczynających działalność gospodarczą, proponujemy, aby łączne ryzyko zostało określone na poziomie 35% (ryzyko oczekiwane 25%, zaś ryzyko nieoczekiwane 10%).

6.1 Regulacje prawne w okresie 2014-2020

W nowej perspektywie finansowej zostały zasadniczo zmienione przepisy dotyczące wsparcia w formie gwarancji i poręczeń. W okresie 2007-2013, poręczenia i gwarancje były traktowane w sposób zbliżony do innych instrumentów inżynierii finansowej, podczas gdy w obecnym okresie 2014-2020 obowiązujące regulacje są już zasadniczo odmienne od tych obowiązujących w przeszłości, co w pewnych przypadkach może powodować niejakie problemy.

Wprowadzone zmiany wynikają zapewne z uzasadnionej konstatacji, że instrumenty poręczeniowo-gwarancyjne mają quasi ubezpieczeniowy charakter i ryzyko związane z ich udzielaniem, jest, choć oczywiście znaczące, możliwe do oszacowania i znacznie niższe, niż wynoszące 100%. Stąd też, Komisja Europejska słusznie stwierdziła, że – w celu udzielenia poręczeń o określonej wartości – wsparcie ze środków publicznych wraz z udziałem własnym instytucji udzielającej poręczeń, nie musi być równe założonej wartości udzielonych poręczeń, ale może być od niej znacznie niższe. Relacja pomiędzy obiema wartościami powinna być oparta na oszacowaniu maksymalnego możliwego ryzyka związanego z wypłatą poręczeń, tak, aby – w najgorszym możliwym scenariuszu – wszystkie przekazane środki zostały przeznaczone na wypłatę udzielonych poręczeń.

Obecnie dla tego rodzaju instrumentów wymagane jest oszacowanie, w drodze oddzielnej oceny ex-ante, uzupełniającej ocenę ex-ante instrumentów finansowych, spodziewanego i niespodziewanego poziomu ryzyka, czyli wysokości środków finansowych wystarczających do zagwarantowania określonej wartości kredytów/pożyczek i pokrycia związanych z nimi wypłat. Na podstawie oceny ex-ante ryzyka ustanawiany jest odpowiedni współczynnik mnożnikowy, który rozumiany jest jako wielokrotność kwoty wkładu z programu, przeznaczonej na pokrycie spodziewanych i niespodziewanych strat z nowych pożyczek lub

innych instrumentów podziału ryzyka, które mają być pokryte z gwarancji (poręczeń) w stosunku do wartości odpowiednich wypłaconych nowych pożyczek lub innych instrumentów podziału ryzyka (np. 8 Rozporządzenia Delegowanego).

Przepis ten ma daleko idące konsekwencje dla zasad wsparcia funduszy poręczeniowych ze środków strukturalnych: oznacza on bowiem, że wkład środków strukturalnych jest teoretycznie przeznaczony tylko na pokrycie wypłat poręczeń oraz kosztów zarządzania/opłat za zarządzanie, naturalnie w praktyce tak raczej nie będzie.

Firmy i osoby realizujące niniejsze badanie miały okazję przygotować na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju raport, dotyczący ryzyka gwarancji w ramach PO IR i – opcjonalnie – regionalnych programów operacyjnych⁷⁹. W ramach tego raportu, dla poręczeń, mających być udzielanych w ramach RPO, zalecany poziom ryzyka został oszacowany na poziomie 25%, a w przypadku firm rozpoczynających działalność gospodarczą na poziomie 35%. Z kolei dla produktów reporczeniowych, oferowanych w drodze portfelowej, zasugerowano, aby wartość „cap” początkowo wynosiła także 25%, jednak w razie udanego wdrażania i utrzymania akceptowalnej szkodowości mogłaby zostać stopniowo obniżona do 20%.

Nowe przepisy, dotyczące poręczeń i gwarancji mają niestety poważne ograniczenie, są one mianowicie dostosowane przede wszystkim do tzw. poręczeń portfelowych (a także reporczeń, które również mają portfelowy charakter), w ramach których instytucja poręczeniowa/ gwarancyjna, co do zasady, nie dokonuje indywidualnej oceny wniosku o poręczenie, ale poszczególne transakcje są kwalifikowane do objęcia poręczeniem przez instytucję udzielającą finansowania (najczęściej jest to bank). W przypadku poręczeń indywidualnych nie można bowiem ograniczyć limitu wypłat, gdyż nie istnieje wielkość („portfel”), do której można by zastosować pojęcie limitu wypłat. Jednocześnie nie wydaje się, aby w większości regionalne i lokalne fundusze poręczeniowe i w szczególności współpracujące z nimi banki były przygotowane do udzielania poręczeń portfelowych (choć oczywiście być może model taki byłby dostępny dla największych i najbardziej doświadczonych funduszy). Dlatego też w takiej sytuacji jedynym wyjściem wydaje się być „przerzucenie” na fundusz poręczeniowy lub inną instytucję udzielającą poręczeń lub gwarancji całego ryzyka przekroczenia maksymalnego szacowanego udziału wypłat. Jeżeli, przykładowo, fundusz otrzymuje 20 milionów złotych i w ramach projektu ma udzielić co najmniej 60 milionów złotych poręczeń (szacowane ryzyko wyniosłoby zatem 33,3%), to w sytuacji, gdyby wypłacone poręczenia przekroczyły kwotę 20 milionów złotych, nadwyżkę musiałby pokrywać fundusz z własnych środków. Takie rozwiązanie wydaje się być możliwe,

⁷⁹Ekspertyza „Ocena ex-ante ryzyka dla gwarancji w ramach finansowania ze środków UE na lata 2014-2020 przedsięwzięć w zakresie realizacji celów tematycznych: wzrost konkurencyjności sektora MŚP oraz wzmocnienie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji w przedsiębiorstwach”, Warszawa 2014, PAG Uniconsult na zlecenie MIR:

www.funduszeuropejskie.gov.pl/if/sw/Documents/Raport%20ryzyko%20gwarancji%20final_01_10_2014.pdf

choć dość ryzykowne, jest też znacznie bardziej bezpieczne dla dużych wartościowo projektów, zakładających udzielanie znacznej liczby poręczeń, dzięki dywersyfikacji ryzyka poręczeniowego.

Drugi możliwy wariant rozwiązania tego problemu to zaprojektowanie programów reporenczeniowych, z definicji mających charakter portfelowy, (na wzór rozwiązań stosowanych w ramach Inicjatywy JEREMIE, także w województwie pomorskim), oferujących reporenczenia z określonym limitem wypłat (tzw. „capem”, równym wielkości szacowanego ryzyka). Tego typu rozwiązanie również wydaje się całkowicie dopuszczalne, choć z powyżej opisanymi ograniczeniami.

Alternatywnie możliwe jest też rozpoczęcie oferowania przez lokalne i regionalne fundusze poręczeniowe poręczeń portfelowych. Tego typu rozwiązanie uznajemy jednak za stosunkowo mało realistyczne, przede wszystkim z powodu konieczności posiadania przez fundusze poręczeniowy bardzo znacznego kapitału, pozwalającego na uruchomienie poręczeń portfelowych, a także duże ryzyko, związane z udzielaniem tego typu poręczeń.

6.2 Jakość portfela kredytowego i poręczeniowego

Analizując, w celu oszacowania ryzyka gwarancyjnego, jakość portfela kredytowego, pożyczkowego i poręczeniowego, w pierwszej kolejności trzeba przeanalizować jakość portfela kredytów bankowych, na podstawie danych Komisji Nadzoru Finansowego (KNF). Niestety, ani KNF, ani Narodowy Bank Polski nie zbierają danych w podziale na poszczególne regiony⁸⁰, stąd też analiza musi być oparta na danych dla całej Polski.

Na przestrzeni ostatnich lat widoczny jest stabilny wzrost portfela kredytów gospodarczych w każdej z grup kredytobiorców⁸¹. Wielkość bilansowa należności od sektora niefinansowego z tytułu udzielonych kredytów na koniec 2014 r. wyniosła 402 mld zł i była o prawie 38% wyższa w stosunku do stanu na koniec 2010 r. W ostatnim czasie (na koniec 2014 r.) odnotowano wyraźny wzrost wartości zobowiązań kredytowych (+32 mld zł w stosunku do wielkości z końca 2013 r.). Wzrost ten objął także sektor małych i średnich przedsiębiorstw, co jest szczególnie ważne w świetle wcześniejszej stagnacji, dotyczącej tej grupy

⁸⁰ Dane takie zbierają oczywiście poszczególne banki, są one jednak, ze zrozumiałych powodów, całkowicie niedostępne.

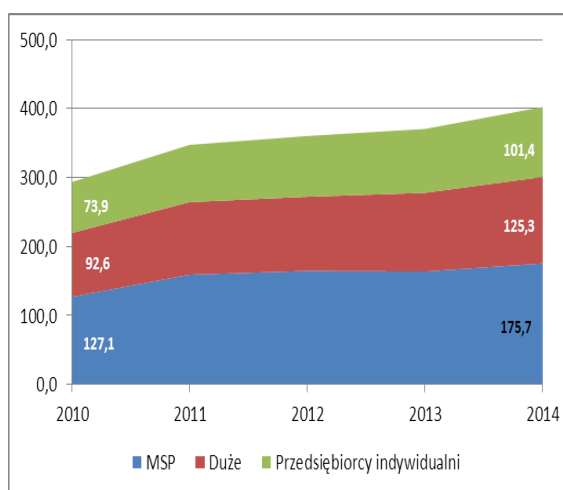
⁸¹ Grupy kredytobiorców wyróżniono zgodnie z podziałem stosowanym przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, w którym: MSP - oznacza małych i średnich przedsiębiorców, zatrudniających mniej niż 250 osób oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zatrudniające więcej niż 9 osób; przedsiębiorcy indywidualni - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek i zatrudniające do 9 osób (kategoria ta obejmuje również rolników indywidualnych); duże przedsiębiorstwa - jednostki zatrudniające co najmniej 250 osób, w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą również zatrudniające co najmniej 250 osób.

przedsiębiorców. Wzrost wielkości portfela kredytowego należy łączyć z kilkoma występującymi równolegle czynnikami:

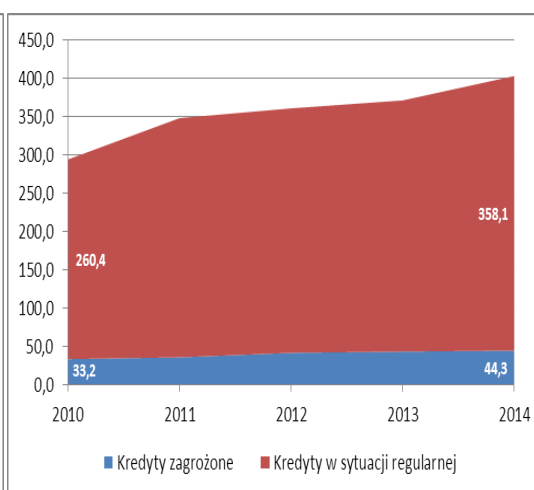
- ponownie rosnącym tempem wzrostu gospodarczego i związaną z tym poprawą sytuacji na rynku pracy;
- poprawą nastrojów, co do oczekiwanych tendencji gospodarczych;
- efektami redukcji stóp procentowych, jak i – w konsekwencji niskich stóp procentowych – wzrostem zdolności kredytowej przedsiębiorstw, wynikającym ze spadku kosztów obsługi zobowiązań kredytowych.

W portfelu kredytowym na koniec 2014 r. największy udział przypadł na zobowiązania małych i średnich przedsiębiorców (43,7%), następnie przedsiębiorców dużych (31,1%) i przedsiębiorców indywidualnych (25,2%).

Wykres 15. Portfel kredytowy wg grup kredytobiorców

Wykres 16. Portfel kredytowy – regularny i zagrożony

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, raporty o sytuacji banków (za rok: 2010, 2011, 2012, 2013 i 2014)

Ogólna jakość portfela kredytowego nie budzi specjalnych zastrzeżeń. Udział kredytów zagrożonych w portfelu minimalnie zmalał (w stosunku do 2010 r.) – nastąpił spadek z 11,3% do 10,9%. Obecny (niższy) wskaźnik wynika jednak z odnotowanego w ostatnim czasie przyrostu wartości akcji kredytowej.

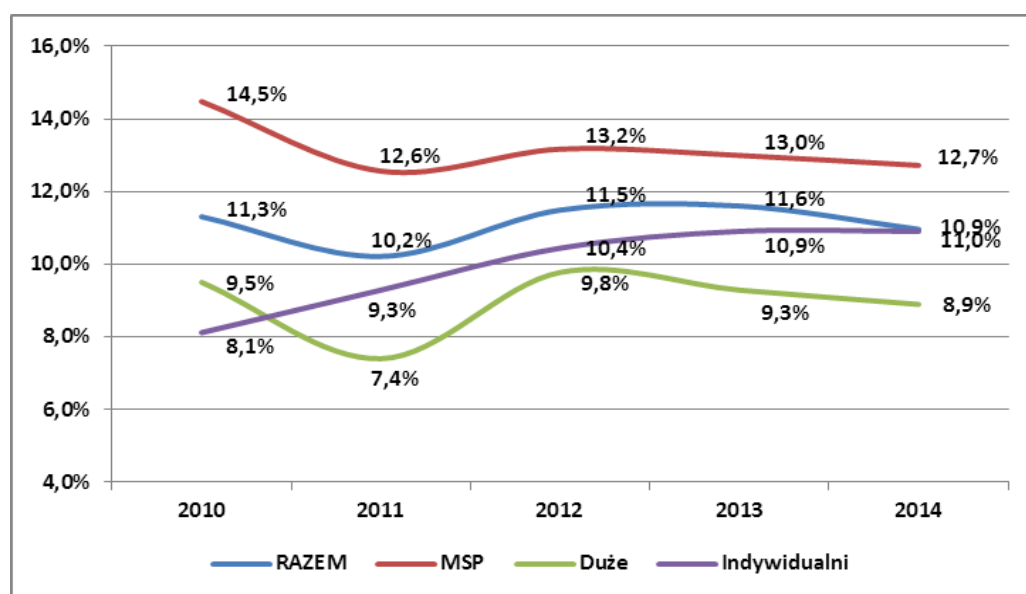
Natomiast wartość kredytów zagrożonych w porównaniu do stanu na koniec 2010 r. wzrosła o ok. 11 mld zł (na koniec 2014 r.). Na koniec 2014 r. była wyższa o ok. 1,3 mld zł w stosunku do wielkości z końca 2013 r., co oznacza ponad 3% wzrost. Przy czym, w głównej mierze za wzrost ten odpowiada relatywnie wysoki przyrost wartości kredytów zagrożonych w grupie przedsiębiorców MSP (+1,0 mld zł w stosunku do końca 2013 r.), a także przedsiębiorstw dużych.

Tabela 21. Kształtowanie się wielkości portfela kredytów zagrożonych, w mld zł (na koniec okresu)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
MSP	18,4	20,0	21,7	21,3	22,3 ↑
Przedsiębiorstwa duże	8,8	7,8	10,5	10,6	11,3 ↑
Przedsiębiorcy indywidualni	6,0	7,7	9,2	11,1	10,7 ↓
Razem	33,2	35,5	41,4	43,0	44,3

Źródło: obliczenia na podstawie raportów o sytuacji banków Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego

Wykres 17. Udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym ogółem oraz w portfelach kredytowych poszczególnych grup kredytobiorców

Źródło: obliczenia na podstawie raportów o sytuacji banków Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego

W kontekście analizy kształtowania się wielkości akcji kredytowej i jakości (ryzyka) portfeli kredytowych trzeba pamiętać o specyficznych zagrożeniach, które współcześnie generuje niestabilna sytuacja polityczna w Europie Wschodniej i na Bliskim Wschodzie, a także (ostatnio częściowo przynajmniej odsunięte w czasie) problemy z możliwą niewypłacalnością Grecji i jej wyjściem ze strefy euro. Na sytuację w Polsce wpływa szczególnie konflikt ukraiński, związane z nim sankcje, a także niepewność, co do trwałości i siły ożywienia gospodarczego w eurolandzie. Ewentualny, niekorzystny rozwój sytuacji będzie negatywnie wpływał na skłonność biznesu do zwiększania aktywności gospodarczej, szczególnie inwestycyjnej. Zagrożenia te mogą wpłynąć w przyszłości na stagnację / spadek wielkości portfela kredytowego oraz pogorszenie się jego jakości.

Ze względu na brak dostępu do odpowiednich danych o jakości portfela kredytowego na poziomie regionalnym (dane w podziale na poszczególne regiony nie są, jak już wspominaliśmy, zbierane przez Narodowy Bank Polski) pozostaje wykorzystać dane dotyczące jakości portfela funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, w tym dane dotyczące jakości reporęczanych poręczeń i udzielanych pożyczek i kredytów w ramach Inicjatywy JEREMIE w województwie pomorskim.

Poniżej prezentujemy wybrane dane, dotyczące jakości portfela funduszy poręczeniowych w województwie pomorskim.

Tabela 22. Wielkość rezerw tworzonych przez pomorskie fundusze poręczeń kredytowych na 31 grudnia 2014 (dane w tysiącach złotych)

	Wartość rezerw celowych	Wartość rezerw celowych i ogólnych	Wartość aktualnych poręczeń, dla których były tworzone rezerwy ⁸²	Udział rezerw celowych w aktualnym portfelu poręczeń	Udział rezerw celowych i ogólnych w portfelu aktywnych poręczeń ⁸³
Pomorski RFPK	959	3 295	20 621	4,6%	15,9%
RTI Dzierżgoń	330	330	12 606	2,6%	2,6%
Polfund ⁸⁴	290	683	17 796	1,6%	3,8%
RAZEM:	1579	4 308	51 023	3,1%	8,4%

Źródło: dane udostępnione przez poszczególne fundusze poręczeniowe, obliczenia własne.

⁸² W sytuacji w której dla części poręczenia nie były tworzone rezerwy, głównie ze względu na ich objęcie reporęczeniem, prosiliśmy, aby fundusze podały dane tylko o wartości tej części poręczeń dla której tworzono rezerwy, nie zawsze jednak zostało to uwzględnione.

⁸³ Udział ten można uznać za nieco zawyżony, ze względu na brak korekty ze względu na korzystanie z reporęczeń poziomu rezerw ogólnych. De facto jednak reporęczenia nie wpływają na poziom rezerw ogólnych, więc wyliczenia można uznać za prawidłowe.

⁸⁴ Dane dla poręczeń udzielonych podmiotom z terenu województwa pomorskiego.

Wielkość rezerw w województwie pomorskim w porównaniu do wartości aktywnych poręczeń jest stosunkowo zbliżona do wartości odnotowanej we wspomnianym badaniu ogólnopolskim dla MIR, w którym wynosiła ona 6,5% na 30 czerwca 2014. Nieco wyższy udział rezerw w przypadku pomorskich funduszy poręczeniowych może oznaczać nieco gorszą jakość ich portfela, choć różnice są minimalne.

Kolejny zestaw danych dotyczy udziału należności z tytułu wypłaconych poręczeń w porównaniu do wartości aktywnych poręczeń (bez uwzględnienia Polfundu, ze względu na to, że Polfund nie ma podpisanej umowy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości i nie składa do niej sprawozdań o swojej aktywności poręczeniowej).

Tabela 23. Jakość portfela pomorskich funduszy poręczeń kredytowych na 31 grudnia 2014 (dane w tysiącach złotych)

	Wartość należności z tytułu wypłaconych poręczeń	Wartość aktywnych poręczeń	Udział wypłaconych i odzyskiwanych poręczeń w sumie aktywnego portfela i należności z tytułu wypłaconych poręczeń
Pomorski RFPK	10 040	48 279	17,22%
RTI Dzierzgoń	1 323	12 615	9,49%
RAZEM:			15,73%

Źródło: dane Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości

Powyższe dane wskazują na niezbyt dobrą jakość portfela pomorskich funduszy poręczeniowych, mierzoną wielkością wypłaconych poręczeń. Trudno powiedzieć na ile jest to wynikiem charakterystyk poręczeniobiorców, jakości oceny wniosków poręczeniowych, a na ile ekspansywnej polityki udzielania poręczeń, związanej z dostępnością reporeczeń w ramach JEREMIE.

Do oszacowania ryzyka, związanego z wypłatą poręczeń użyteczne są także przeglądowe dane, dotyczące jakości portfela (tzw. szkodowości) w ramach Inicjatywy JEREMIE⁸⁵ oraz PO RPW, które prezentujemy poniżej. Szkodowość jest rozumiana jako wartość wniosków o wypłatę poręczenia portfelowego/reporeczenia, w stosunku do wartości zawartych umów, zaś w przypadku pożyczki globalnej - jako udział pożyczek przeterminowanych i wypowiedzianych w ogóle pożyczek udzielonych. Podejście, w ramach którego bierze się pod uwagę nie tylko wypowiedziane umowy pożyczkowe, ale także umowy z opóźnionymi o ponad 30 dni spłatami, a także nie tylko wypłacone reporeczenia, ale również reporeczenia w stosunku do których zostały złożone wnioski o wypłatę, jest podejściem konserwatywnym, w ramach którego możliwe jest lekkie przeszacowanie ryzyka (można bowiem przyjąć, że w przypadku części takich pożyczek zostaną one ostatecznie spłacone bez konieczności wypowiedziania umowy).

⁸⁵ Bez województwa kujawsko-pomorskiego.

Tabela 24. Poziom szkodowości w ramach Inicjatywy JEREMIE oraz w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej – dane na 31 grudnia 2014

Produkt	Kategoria firm	Województwo pomorskie (dane na 31 XII 2014)	Polska – Inicjatywa JEREMIE oraz PO RPW dane na 31 XII 2014
Pożyczka globalna	Ogółem	12,77%	9,07%
	Firmy start-up	19,33%	14,18%
Poręczenie portfelowe	Ogółem	14,86%	9,48%
Reporęczenie	Ogółem	2,23%	0,81%

Źródło: dane Banku Gospodarstwa Krajowego, menedżera funduszy powierniczych w poszczególnych województwach.

Jak widać, przeciętny poziom szkodowości jest w województwie pomorskim wyraźnie wyższy, niż w pozostałych regionach.

Podsumowując, można przyjąć, że różne miary szkodowości dla województwa pomorskiego wynoszą pomiędzy 2,2% (udział wniosków o wypłatę reporęczeń) i 19,3% (udział wniosków o wypłatę poręczeń portfelowych). Proponujemy zatem oszacować ryzyko oczekiwane na poziomie 15% (identycznie jak w opracowaniu dla MIR, choć teoretycznie istnieją także przesłanki, aby oszacować je na wyższym poziomie, czyli 20%), a z kolei ryzyko nieoczekiwane, także ze względu na mało stabilną światową sytuację polityczną i gospodarczą na poziomie 10%, zatem łącznie ryzyko wynosiłoby 25%. W przypadku instrumentów, skierowanych wyłącznie do firm rozpoczynających działalność gospodarczą, proponujemy, aby łączne ryzyko zostało określone na poziomie 35% (ryzyko oczekiwane 25%, zaś ryzyko nieoczekiwane 10%).

Warto przy tym wskazać, że dopuszczamy sytuację, w której, ze względów wdrożeniowych, w pierwszej fazie realizacji projektów wyżej opisane szacunki ryzyka byłyby nieco wyższe, ostatecznie jednak, na koniec realizacji projektów, o ile na rynku poręczeniowym / finansowym nie zajdą znaczące zmiany, powinny one zbliżyć się do założonych wartości.

W przypadku instrumentów portfelowych (poręczenie portfelowe i reporęczenie) zasady wdrażania obu instrumentów powinny zakładać limit wypłat („cap”) zbliżony do szacowanego ryzyka, a w przypadku poręczeń indywidualnych stosunek docelowego portfela poręczeń do wartości alokacji RPO WP 2014-2020 powinien być odwrotnością przyjętego współczynnika ryzyka. W przypadku poręczeń indywidualnych oczywiście nie znajduje zastosowanie mechanizm „cap”, który ma zastosowanie wyłącznie w przypadku instrumentów o charakterze portfelowym.

Przy założeniu, że średnie poręczenie dotyczy 60% kapitału pożyczki lub kredytu założony współczynnik mnożnikowy powinien wynosić 6,66, w zaokrągleniu 6,5. W przypadku poręczeń skierowanych do firm rozpoczynających działalność gospodarczą mnożnik wyniósłby 4,76. Ze względu jednak na bardzo wysokie ryzyko, związane z finansowaniem tego typu firm proponujemy obniżyć go do 4.

7 Wskaźniki monitorowania instrumentów finansowych

- Zaproponowane instrumenty finansowe powinny w pierwszej kolejności realizować cele interwencji określone w RPO WP 2014-2020, co zostało odzwierciedlone w zaprezentowanych w rozdziale 4 modelach logicznych poszczególnych działań i poddziałań. W tym kontekście, proces wdrażania instrumentów finansowych powinien gwarantować osiągnięcie wskazanych w Programie wartości wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego. Mierniki te zostały automatycznie uwzględnione w strategii inwestycyjnej i powinny być podstawą do określenia zobowiązań funduszy oraz pośredników finansowych.
- Z uwagi na zróżnicowaną alokację na instrumenty finansowe w porównaniu z komplementarną interwencją dotacyjną, odmienne jest znaczenie instrumentów dla osiągania wartości docelowych wskaźników Programu: zdecydowanie najwyższe w Działaniu 2.1 (PI 3c, także w kontekście celów wyznaczonych w ramach wykonania), nieco mniejsze w działaniach 2.2 (PI 3c), 1.1 (PI 1b) i 10.1/10.2 (PI 4c) oraz stosunkowo niewielkie w działaniach 8.2 (PI 9b) i 10.3 (PI 4a).
- Do spójnego i użytecznego monitorowania wszystkich instrumentów finansowych konieczne jest także zdefiniowanie dodatkowych, uzupełniających mierników nakładu, produktu, rezultatu bezpośrednio oraz celu, jednak osiągnięcie zaproponowanych powyżej wartości nie powinno być traktowane jako realne zobowiązanie funduszy oraz pośredników finansowych.

7.1 Ogólne uwagi i założenia

W poniższych sekcjach przedstawiliśmy propozycję wyboru wskaźników na potrzeby monitorowania strategii inwestycyjnej. Mierniki przyporządkowaliśmy do każdego z zaproponowanych w raporcie instrumentów finansowych. Wskaźniki odpowiadają poszczególnym elementom przedstawionym w raporcie modeli logicznych, tj.

- nakładom (wskaźniki **nakładu**) – mierniki mające na celu kwantyfikację działalności pośrednika finansowego (np. *liczba udzielonych pożyczek, wartość poręczonych kredytów* itp.);
- produktom (wskaźniki **produktu**) – mierniki mające na celu ilościowe oszacowanie skali interwencji (np. *liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, liczba zmodernizowanych energetycznych budynków* itp.) – najczęściej są to wskaźniki z tabeli 5 z RPO WP 2014-2020 lub propozycje ich uszczegółowienia;
- rezultatom bezpośrednim (wskaźniki **rezultatu bezpośredniego**) – mierniki mające na celu ilościowe oszacowanie bezpośrednich efektów interwencji (np. *liczba skomercjalizowanych prac B+R, zmniejszenie zużycia energii końcowej* itp.) –

najczęściej są to wskaźniki z tabeli 5 z RPO WP 2014-2020 lub propozycje ich uszczegółowienia;

- celem proponowanych IF (wskaźniki **celu IF**) – mierniki kontekstowe mające na celu kwantyfikację zmiany społeczno-gospodarczej (np. *nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w relacji do PKB*), która ma być efektem interwencji;
- celem szczegółowym RPO (wskaźniki **rezultatu** z tabeli 3 RPO WP 2014-2020).

Większość wskaźników przypisanych do poszczególnych instrumentów finansowych pochodzi z RPO WP 2014-2020 – w przypadku wszystkich wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego⁸⁶ (tabela 5) w poniższych sekcjach wstępnie oszacowano wkład instrumentów w określone w Programie wartości docelowe. Z uwagi na specyfikę interwencji w niektórych proponowanych instrumentach, konieczne było zaproponowanie dodatkowych wskaźników.

wskaźniki podstawowe	P podstawowe	wskaźniki z RPO WP 2014-2020 przypisane do instrumentów finansowych
wskaźniki dodatkowe	D dodatkowe	wskaźniki spoza RPO WP 2014-2020, uzupełniające wskaźniki programowe i umożliwiające pełny monitoring wdrażania IF

Rekomenduje się, żeby jako realne zobowiązanie, nakładane m.in. na menedżera funduszu oraz na pośredników finansowych, traktować wyłącznie wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego określone jako podstawowe (tj. wynikające wprost z RPO WP 2014-2020 2014). Pozostałe mierniki, tj. dodatkowe wskaźniki produktu, rezultatu bezpośredniego i celu powinno się wykorzystywać wyłącznie w celach monitoringowych.

Wskaźniki nakładu mają charakter pomocniczy i należy wykorzystywać je do monitorowania całej strategii inwestycyjnej oraz do łącznej sprawozdawczości dotyczącej instrumentów finansowych w całym Programie. Wstępnie rekomenduje się następujące powiązanie wskaźników nakładu z miernikami wynikającymi z Załącznika 1 do Rozporządzenia wykonawczego 821/2014, które należy uwzględnić w sprawozdaniach z wdrażania instrumentów finansowych (więcej na ten temat w sekcji 8.1).

⁸⁶ Przy założeniu, że instrumenty finansowe będą miały jakikolwiek wpływ na wartość wskaźnika.

lp.	wskaźnik nakładu określony na poziomie poszczególnych IF (w zależności od formy instrumentu finansowego)	agregacja do wskaźnika wynikającego z Rozporządzenia wykonawczego 821/2014
1	liczba udzielonych pożyczek	(28) Liczba inwestycji w formie pożyczki/gwarancji/kapitału lub quasi-kapitału/innych produktów finansowych dokonanych u ostatecznych odbiorców, według produktów
2	liczba poręczonych kredytów/pożyczek	
3	liczba wejść kapitałowych	
1	wartość udzielonych pożyczek	(24) Łączna kwota wkładów z programu zaangażowanych w ramach umów pożyczki, umów gwarancyjnych, umów o produkty kapitałowe, quasi-kapitałowe lub inne produkty finansowe z ostatecznymi odbiorcami (w EUR)
2	wartość poręczonych kredytów/pożyczek	
3	wartość wejść kapitałowych	

Do oszacowania wartości docelowych poszczególnych wskaźników wykorzystano następujące ogólne założenia (szczegóły opisano w komentarzu do oszacowań w każdym z działań).

- Skala interwencji, która zostanie zrealizowana dzięki poszczególnym instrumentom, wynika ze szczegółowych założeń przedstawionych na poziomie fiszek we wcześniejszych rozdziałach. W porównaniu z założeniami wykorzystanymi na poziomie Programu, w poniższych obliczeniach wzięto pod uwagę m.in. wkłady pośredników finansowych oraz odbiorców ostatecznych (a nie tylko wkład EFSI), co zwiększa wartość inwestycji mających wpływ na analizowane wskaźnik.
- W przypadku wszystkich instrumentów pożyczkowych nie brano pod uwagę rewolwingu środków, ponieważ przyjęto, że monitoring postępu rzeczowego musi być powiązany z monitoringiem postępu finansowego (możliwa jest tylko jednokrotna certyfikacja danego wydatku).

7.2 Szczegółowe założenia monitorowania strategii inwestycyjnej

7.2.1 Działanie 1.1 (PI 1b)

7.2.1.1 Założenia interwencji

Działanie/Poddziałanie	1.1.2 Ekspansja przez innowacje – wsparcie pozadotacyjne
proponowane instrumenty finansowe	1. wejścia kapitałowe 2. pożyczki preferencyjne
alokacja na instrumenty finansowe	35 664 523 euro ⁸⁷

7.2.1.2 Wybór wskaźników i wartości docelowe

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa
wejścia kapitałowe (1.1.2)	nakład	N.1	liczba wejść kapitałowych	szt.	D	24
		N.2	wartość wejść kapitałowych	zł	D	43,3 mln
	produkt	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	24
	rezultat bezpośredni	R.1	liczba skomercjalizowanych przedsięwzięć B+R (etap pierwszej sprzedaży)	szt.	D	7
		R.2	liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	P	8
	pożyczki preferencyjne (1.1.2)	nakład	N.3	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D
N.4			wartość udzielonych pożyczek	zł	D	74,4 mln
produkt		P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	34
rezultat bezpośredni		R.1	liczba skomercjalizowanych przedsięwzięć B+R (etap pierwszej sprzedaży)	szt.	D	17
		R.2	liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	P	11

⁸⁷ Wszystkie wartości alokacji, wyrażone w euro, zostały przeliczone na złote wg kursu 3,55.

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa
obydwa instrumenty	cel IF	CIF.1	nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R (w relacji do PKB)	%	P	0,4%
	cel szczegółowy RPO	CRPO.1				

7.2.1.3 Wkład we wskaźniki RPO WP 2014-2020

lp.	wskaźnik	jedn.	wartość docelowa z RPO	wartość docelowa IF	wkład IF	komentarz
1	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	150	58	37%	(p. poniżej)
4	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	80	19	24%	(p. poniżej)

7.2.1.4 Komentarz do wyboru i oszacowań

- Parametry obydwu instrumentów przyjęto zgodnie z założeniami specyfikacji instrumentów finansowych.
- Opisane poniżej obliczenia opierają się na innych założeniach niż wskaźniki w RPO WP 2014-2020, ponieważ na etapie programowania jedynym instrumentem finansowym planowanym w PI 1b były wejścia kapitałowe.
- Zakładamy, że grupy objęte pożyczkami i wejściami kapitałowymi nie będą się na siebie nakładać (dzięki czemu zarówno pożyczki, jak i wejścia kapitałowe będą miały wkład we wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*). Przyjmujemy ponadto, że 1) każda firma otrzyma jedną pożyczkę; 2) każda firma będzie objęta jednym wejściem kapitałowym; 3) żadna z firm otrzymujących IF nie otrzyma wsparcia w ramach jakiegokolwiek innego działania RPO WP 2014-2020, w szczególności PI 3c. Wszystkie założenia dotyczą wyłącznie pierwszego obrotu środków.
- Na poziomie RPO przyjęto, że połowa firm wspartych w ramach PI 1b będzie realizować wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi*. Oznacza to, że – aby możliwe był osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika – niezbędny jest także wkład projektów wspartych w formie instrumentów finansowych. Zakładamy, że częstotliwość współpracy z ośrodkami będzie jednak mniejsza niż w przypadku projektów dotacyjnych (1/3 firm otrzymujących pożyczki i objętych wejściami kapitałowymi).

- W celu uzupełnienia modelu logicznego interwencji w Działaniu 1.1 zaproponowano dodatkowy wskaźnik opisujący bezpośrednie rezultaty interwencji: *Liczba skomercjalizowanych przedsięwzięć B+R (etap pierwszej sprzedaży)*. Do określenia jego wartości docelowej przyjęto następujące założenia:
 - pożyczki (mniejsze ryzyko) – 50% projektów zrealizuje ww. wskaźnik;
 - wejścia kapitałowe (większe ryzyko) – 30% projektów zrealizuje ww. wskaźnik.

7.2.2 Działanie 2.1 i 2.2 (PI 3c)

7.2.2.1 Założenia interwencji

Działanie/Poddziałanie	2.1 Inwestycje podstawowe
proponowane instrumenty finansowe	1. mikropożyczka (do 100 tys.) 2. pożyczki rozwojowe (od 100 do 300 tys. zł) 3. pożyczki inwestycyjne (300 tys.-1 mln zł) 4. poręczenie
alokacja na instrumenty finansowe	1. 13,97 mln euro 2. 8,31 mln euro 3. 12,42 mln euro 4. 8,13 mln euro łącznie: 42,83 mln euro
Działanie/Poddziałanie	2.2 Inwestycje profilowane
proponowane instrumenty finansowe	pożyczki inwestycyjne
alokacja na instrumenty finansowe	5,63 mln euro

7.2.2.2 Wybór wskaźników i wartości docelowe (2.1)

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa
mikropożyczka	nakład	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	556
		N.2	wartość udzielonych pożyczek	zł	D	28,8 mln
	produkt ⁸⁸	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	455
		P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	455
	rezultat bezpośredni	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla	zł	D	4,32 mln

⁸⁸ Uproszczony monitoring, przyznanie wsparcie nie będzie powiązane z wprowadzaniem produktów nowych dla firmy/nowych dla rynku (niższe wymagania niż w pożyczkach rozwojowych i pożyczkach inwestycyjnych)

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa
			<i>przedsiębiorstw inne niż dotacje</i>			
pożyczki rozwojowe	nakład	N.1	<i>liczba udzielonych pożyczek</i>	szt.	D	228
		N.2	<i>wartość udzielonych pożyczek</i>	zł	D	44,1 mln
	produkt	P.1	<i>liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie</i>	szt.	P	186
		P.2	<i>liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje</i>	szt.	P	186
		P.3	<i>liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy</i>	szt.	P	93
	rezultat bezpośredni	R.1	<i>inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw inne niż dotacje</i>	zł	D	6,61 mln
		R.2	<i>wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach</i>	EPC	D	72
	pożyczki inwestycyjne	nakład	N.1	<i>liczba udzielonych pożyczek</i>	szt.	D
N.2			<i>wartość udzielonych pożyczek</i>	zł	D	32,7 mln
produkt		P.1	<i>liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie</i>	szt.	P	39
		P.2	<i>liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje</i>	szt.	P	39
		P.3	<i>liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenie produktów nowych dla firmy</i>	szt.	P	29
rezultat bezpośredni		R.1	<i>inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla</i>	zł	D	11,82 mln

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa
			<i>przedsiębiorstw inne niż dotacje</i>			
		R.2	<i>wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach</i>	EPC	D	88
poręczenie	nakład	N.1	<i>liczba udzielonych poręczeń</i>	szt.	D	932
		N.2	<i>wartość poręczonych kredytów/ pożyczek</i>	zł	D	164,7 mln
	produkt ⁸⁹	P.1	<i>liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie</i>	szt.	P	764
		P.2	<i>liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje</i>	szt.	P	764
	rezultat bezpośredni	R.1	<i>inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw inne niż dotacje</i>	zł	D	205,8 mln
wszystkie IF	cel IF	CIF.1	<i>nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w relacji do PKB</i>	Polska=100	D	110
	cel szczegółowy RPO	CRPO.1	<i>wartość brutto środków trwałych w województwie pomorskim per capita (Polska = 100)</i>	%	P	98

7.2.2.3 Wybór wskaźników i wartości docelowe (2.2)

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa
pożyczki rozwojowe	nakład	N.1	<i>liczba udzielonych pożyczek</i>	szt.	D	33
		N.2	<i>wartość udzielonych pożyczek</i>	zł	D	22 mln
	produkt	P.1	<i>liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie</i>	szt.	P	27

⁸⁹ Uproszczony monitoring, przyznanie wsparcie nie będzie powiązane z wprowadzaniem produktów nowych dla firmy/nowych dla rynku (niższe wymagania niż w pożyczkach rozwojowych i pożyczkach inwestycyjnych) – analogicznie do mikropożyczek

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa
		P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	27
	rezultat bezpośredni	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw inne niż dotacje	zł	D	8,19 mln
		-	wskaźniki opisujące zakładane efekty ekologiczne – p. poniżej	-	D	-
		-	wskaźniki opisujące wdrożenie technik informacyjno-komunikacyjnych – p. poniżej	-	D	-
	cel IF	CIF.1	nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w relacji do PKB	Polska=100	D	110
	cel szczegółowy RPO	CRPO.1	wartość brutto środków trwałych w województwie pomorskim per capita (Polska = 100)	%	P	98

7.2.2.4 Wkład we wskaźniki RPO WP 2014-2020

lp.	wskaźnik	jedn.	wartość docelowa z RPO	wartość docelowa IF	wkład IF	komentarz
1	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	3700	1481	40,0%	1444 – Działanie 2.1 27 – Działanie 2.2
3	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	3 560	1481	41,6%	
6	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	szt.	600	122	20%	-

Tabela 25. Inwestycje profilowane – propozycja wskaźników na poziomie projektu

typ inwestycji profilowanych	propozycje wskaźników
<p>redukcja wodo-, surowco-, materiałotransporto- i energochłonności procesów produkcyjnych, m.in. dzięki zastosowaniu ekoinnowacji i wykorzystaniu nowych źródeł energii</p>	<p>Beneficjent powinien wybrać wskaźniki z poniższej listy, które najlepiej opisują oczekiwane efekty ekologiczne projektu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej [MW];</i> 2. <i>Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok];</i> 3. <i>Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej [MWh/rok];</i> 4. <i>Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych [Mg CO₂/rok];⁹⁰</i> 5. <i>Ilość zaoszczędzonych materiałów w procesie produkcyjnym [tony/rok];</i> 6. <i>Ilość unikniętych odpadów z procesu produkcyjnego [tony/rok] ;</i> 7. <i>Spadek zużycia wody przez wsparte przedsiębiorstwa [m³/rok].</i> <p>Podczas weryfikacji mierników deklarowanych przez beneficjentów należy pamiętać, że wszystkie ww. wskaźniki:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. dotyczą jednego roku (tj. efekt ekologiczny mierzony w tym okresie⁹¹); b. dotyczą procesu produkcyjnego, a nie samego produktu (tj. efekt ekologiczny dotyczy c. powinny być monitorowane przy pomocy jednostek dokładnie takich, jak te określone powyżej. <p>Do ewentualnego rozważania dopuszczenie, aby wnioskodawcy mogli zadeklarować własne wskaźniki (specyficzne dla projektu), będzie to jednak powodowało duże problemy przy agregacji i porównaniu wartości pomiędzy różnymi projektami. W przypadku dopuszczenia takiego rozwiązania należy każdorazowo weryfikacją, czy nowe wskaźniki spełniają warunki a. i b. określone powyżej oraz czy efekty ekologiczne danego projektu rzeczywiście nie mogą być wyrażone przy pomocy standardowych wskaźników.</p>
<p>poprawa efektywności przedsiębiorstw dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Liczba usług elektronicznych przygotowanych do świadczenia w wyniku realizacji projektów [szt.]</i> 2. <i>Liczba wdrożonych systemów informatycznych [szt.], ewentualnie dodatkowo w podziale na systemy B2B i B2C</i>

⁹⁰ Obowiązkowo wskaźnik *Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych* należy wybrać zawsze wtedy, gdy wybierany jest wskaźnik 1, 2 lub 3.

⁹¹ Z wyjątkiem wskaźnika *Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej*.

7.2.2.5 Komentarz do wyboru i oszacowań

- Zgodnie z ogólnie przyjętym założeniem (por. sekcja *Uwagi ogólne i założenia*), wszystkie oszacowania odnoszą się wyłącznie do pierwszego obrotu środków. W szczególności w przypadku pożyczek nie analizowano efektów rzeczowych kolejnych obrotów, nawet w sytuacji, jeśli będą one miały miejsce przez zakończeniem realizacji RPO WP 2014-2020. Oznacza to, że wartości wskaźników (przede wszystkim miernika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*) są niższe niż przyjęto w trakcie prac nad Programem – wskaźniki na poziomie RPO WP 2014-2020 uwzględniają rewolwing środków.
- Wskaźniki *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* oraz *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje* szacowano przy założeniu, że każde wsparte przedsiębiorstwo powinno być liczone tylko jeden raz, nawet w sytuacji, kiedy zostanie objęte wsparciem więcej niż jednego instrumentu (względnie więcej niż jeden raz w ramach tego samego instrumentu). Współczynnik „powtarzalności” firm przyjęto na poziomie 82%, wynikającym z doświadczeń RPO WP 2007-2013. Oznacza to, że 100 udzielonych pożyczek lub poręczeń przekłada się na 82 przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie.
- Wskaźnik *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach* zaproponowano jedynie dla pożyczek rozwojowych i pożyczek inwestycyjnych udzielanych w Działaniu 2.1 (*Inwestycje podstawowe*), zgodnie z określonym w RPO WP 2014-2020 oczekiwaniem, że preferowane mają być projekty przyczyniające się do powstawania trwałych miejsc pracy. W obliczeniach przyjęto, że w przypadku obydwu instrumentów połowa wartości sfinansowanych inwestycji będzie wpisywać się w tę preferencję⁹² oraz, że jedno miejsce pracy będzie przypadać na każde 250 tys. zł wartości projektów.
- Przyjęto, że projekty wsparte przy pomocy proponowanych instrumentów nie będą realizowały wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku*. 50% projektów objętych pożyczką rozwojową i 75% pożyczką inwestycyjną będzie realizowało wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy*.

⁹² Co oznacza, że pozostałe 50% wartości trafi do projektów, które nie zakładają wprost tworzenia miejsc pracy.

7.2.3 Działanie 8.2 (PI 9b)

7.2.3.1 Założenia interwencji

Działanie/Poddziałanie	8.2 Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne - wsparcie pozadotacyjne
alokacja na instrumenty finansowe	16 537 378 euro
proponowane instrumenty finansowe	pożyczki rewitalizacyjne

7.2.3.2 Wybór wskaźników i wartości docelowe

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa
pożyczki rewitalizacyjne (8.2)	nakład	W.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	29
		W.2	wartość udzielonych pożyczek	zł	D	58,69 mln
	produkt	P.1	powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	P	19,35
		P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	D	14
	rezultat bezpośredni	R.1	liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	D	38
	cel IF	CIF.1	przeciętny wskaźnik bezrobocia w gminach miejskich woj. pomorskiego	%	D	-
	cel szczegółowy RPO	CRPO.1	osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców	os.	P	500

7.2.3.3 Wkład we wskaźniki RPO WP 2014-2020

lp.	wskaźnik	jedn.	wartość docelowa z RPO	wartość docelowa IF	wkład IF	komentarz
1	powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	400	26,56	7%	koszt jednostkowy 1 ha zrewitalizowanej przestrzeni miejskiej: 2 740 000 zł

7.2.3.4 Komentarz do wyborów i oszacowań

- W RPO WP 2014-2020 do monitorowania PI 9b przewidziano m.in. wskaźnik *Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich*. Interwencja w Działaniu 8.2 nie będzie miała żadnego wpływu na poziom tego miernika, ponieważ niezależnie od faktycznie podjętych działań, odpowiada on łącznej liczbie mieszkańców włączonych do zintegrowanych porozumień terytorialnych (ZPT).
- Zakładamy, że na wskaźnik *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją* wpływ będą miały przede wszystkim działania w ramach projektów dotacyjnych, obejmujące większe fragmenty przestrzeni miejskiej. W przypadku projektów wspartych przy pomocy proponowanego instrumentu finansowego spodziewamy się raczej przedsięwzięć punktowych (pojedyncze budynki lub grupy budynków). Ponieważ jednak także te projekty powinny przekładać się na cele określone na poziomie Programu (w tym przypadku wskaźnik włączony jest także do ram wykonania), zakładamy niewielki (choć dodatni) wkład instrumentu finansowego we wskaźnik *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją*. Koszt jednostkowy (z uwagi na punktowy charakter projektów) przyjęliśmy jednak na poziomie czterokrotnie wyższym niż w założeniach przyjętych podczas prac nad RPO WP 2014-2020 (w których nie brano wprost pod uwagę wykorzystania instrumentów finansowych) – 2 740 000,00 zł/ha.
- W celu uzupełnienia modelu logicznego interwencji w Działaniu 8.2 zaproponowano dwa dodatkowe wskaźniki:
 - *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* – w obliczeniach przyjęto, że 50% udzielonych pożyczek trafi właśnie do przedsiębiorstw;
 - *Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach* – w obliczeniach przyjęto, że na każdy ha przestrzeni miejskiej zrewitalizowanej dzięki proponowanemu instrumentowi finansowemu zlokalizowane będą co najmniej 2 przedsiębiorstwa.

7.2.4 Działanie 10.1 i 10.2 (PI 4c)

7.2.4.1 Założenia interwencji

Działanie/Poddziałanie	10.1.2 Efektywność energetyczna - mechanizm ZIT - wsparcie pozadotacyjne
proponowane instrumenty finansowe	pożyczki na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkaniowych
alokacja na instrumenty finansowe	12 574 634 euro (przeliczona na złote wg kursu 3,55 PLN/EUR)
Działanie/Poddziałanie	10.2.2 Efektywność energetyczna - wsparcie pozadotacyjne
proponowane instrumenty finansowe	pożyczki na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkaniowych
alokacja na instrumenty finansowe	15 368 997 euro

7.2.4.2 Wybór wskaźników i wartości docelowe

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa IF
pożyczki na modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkaniowych (10.1.2, 10.2.2)	nakład	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	147
		N.2	wartość udzielonych pożyczek	zł	D	99,2 mln
	produkt	P.1	liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	P	179
	rezultat bezpośredni	R.1	liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	szt.	P	2 319
		R.2	zmniejszenie zużycia energii końcowej	kWh/rok	D	39 679 000
		R.3	szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg/rok	P	9 361
	cel szczegółowy IF	CIF.1	średnie zużycie energii w budynkach mieszkalnych ogrzewanych centralnie w przeliczeniu na jednostkę kubatury	MJ/m ³	P	107,0
	cel szczegółowy RPO	CRPO.1	sprzedaż energii na cele komunalno-bytowe	GJ	P	12 750 000

7.2.4.3 Wkład we wskaźniki RPO WP 2014-2020

lp.	wskaźnik	jedn.	wartość docelowa z RPO	wartość docelowa IF	wkład IF	komentarz
1	liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	460	99	22%	koszt jednostkowy przyjęty w RPO WP 2014-2020 – 900 tys. zł/budynek
				179	39%	proponowany koszt jednostkowy – 500 tys. zł/budynek
3	liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	szt.	1 280	1 282	100%	przy koszcie jednostkowym wskaźnika (1) na poziomie 900 tys. zł/budynek
				2 319	181%	przy koszcie jednostkowym wskaźnika (1) na poziomie 500 tys. zł/budynek
4	szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg/rok	28 214	9 361	33%	-

7.2.4.4 Komentarz do wyboru i oszacowań

- W obliczeniach powyżej nie rozdzielono alokacji na działania 10.1 i 10.2. W razie potrzeby mierniki można zdezagregować proporcjonalnie do alokacji w obydwu działaniach.
- Koszt jednostkowy wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków* na poziomie 900 tys. zł jest bardzo wysoki, bardziej realistyczny wydaje się być poziom 500 tys. zł (wynikający m.in. z przeprowadzonego w I etapie oceny ex-ante badania wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych). Oszacowania przedstawiliśmy w dwóch wariantach, co dotyczy także wskaźnika *Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii*, którego wartość określiliśmy przy założeniu, że na każdy zmodernizowany energetycznie wielorodzinny budynek mieszkaniowy przypada przeciętnie około 13 gospodarstw domowych (zgodnie z założeniami przyjętymi na poziomie RPO WP 2014-2020).
- W programie występuje jeszcze wskaźnik *Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI 32)*. Ponieważ jednak przy pomocy instrumentów finansowych wspierane będzie tylko budownictwo mieszkaniowe, na wartości tego miernika wpływać będzie wyłącznie pomoc udzielana w formie dotacyjnej. Zamiast tego, na poziomie IF zaproponowano wskaźnik *Zmniejszenie zużycia energii końcowej*, którego oszacowanie przekłada się bezpośrednio na wartość wskaźnika *Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych* (osiągniętą dzięki zastosowaniu instrumentów finansowych).

- Do obliczenia wartości docelowej wskaźnika *Zmniejszenie zużycia energii końcowej* wykorzystano koszt jednostkowy na poziomie 2 500 zł (przeciętnie za roczną oszczędność 1 MWh energii cieplnej).⁹³ Następnie do oszacowania wielkości unikniętych emisji wykorzystano współczynnik przyjęty w RPO WP 2014-2020 (0,24 Mg CO₂/MWh).⁹⁴

7.2.5 Działanie 10.3 (PI 4a)

7.2.5.1 Założenia interwencji

Działanie/Poddziałanie	10.3.2 Odnawialne źródła energii - wsparcie pozadotacyjne
alokacja na instrumenty finansowe	12 897 060 euro
proponowane instrumenty finansowe	pożyczki na instalacje elektroenergetyczne OZE

7.2.5.2 Wybór wskaźników i wartości docelowe

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa
pożyczki na budowę/modernizację instalacji OZE (10.3.2)	nakład	W.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	15
		W.2	wartość udzielonych pożyczek	zł	D	50,9 mln
	produkt	P.1	dotatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej	MW	P	5,97
	rezultat bezpośredni	R.1	szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg/rok	P	12 582,21
		R.2	produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych/ nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE	MWhe/rok	D	11 268,24
		R.3	produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/ nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE ⁹⁵	MWht/rok	D	6 888,75

⁹³ Koszt nieco wyższy od przeciętnego dla działania 9.3 PO IS 2007-2013 oraz doświadczeń RPO WP 2007-2013 – wartość przyjęto m.in. z uwagi na przeciętnie zły stan budynków, które będą objęte wsparciem w ramach RPO WP 2014-2020, co znacząco podnosi jednostkowe koszty inwestycji.

⁹⁴ Współczynnik jest średnią ważoną (uwzględniającą proporcje dot. sposobów zaopatrywania w ciepło) następujących wskaźników emisyjności: 0,342 (Mg/MWh) dla węgla kamiennego, 0,111 (Mg/MWh) dla ciepła sieciowego oraz 0,205 (Mg/MWh) dla gazu ziemnego.

⁹⁵ Wskaźnik dotyczy wyłącznie wspartych instalacji (por. wskaźnik CIF.1)

instrument finansowy	poziom wskaźnika	lp.	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	wartość docelowa
	cel szczegółowy IF	CIF.1	produkcja energii elektrycznej z instalacji wykorzystujących OZE w woj. pomorskim ⁹⁶	MWhe/rok	D	-
	cel szczegółowy RPO	CRPO.1	udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto	%	P	18%

7.2.5.3 Wkład we wskaźniki RPO WP 2014-2020

lp.	wskaźnik	jedn.	wartość docelowa z RPO	wartość docelowa IF	wkład IF	komentarz
1	<i>dotatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej</i>	MW	45	5,97	13%	(p. poniżej)
3	<i>szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych</i>	Mg/rok	73 127	12 582,21	17%	(p. poniżej)

7.2.5.4 Komentarz do wyboru i oszacowań

- Poniższe obliczenia odnoszą się wyłącznie do części działania, która wspierana będzie przy pomocy instrumentów finansowych.
- W porównaniu z założeniami przyjętymi w RPO rekomendujemy przyjęcie nieco innych założeń dotyczących kosztów jednostkowych mocy w poszczególnych technologiach – koszty z poniższej tabeli są zbliżone do wartości przyjętych w ocenie skutków regulacji Ustawy o OZE z 2012 r. W szczególności należy zwiększyć koszty jednostkowe dla biogazowni, ponieważ na poziomie RPO WP 2014-2020 przyjęto jedynie dość niski koszt dla instalacji wykorzystujących biomasę (prawdopodobnie kotły do spalania biomasy). W przypadku biogazowni przyjęto także, że na 1 MWe przypada 1,25 MWt. Udziały w alokacji IF poszczególnych technologii do weryfikacji.

⁹⁶ Wskaźnik kontekstowy na podstawie danych GUS (por. wskaźnik R.3)

technologia	udział alokacji IF (do weryfikacji)	koszt 1 MWe (zł)	moc		moc łącznie (MW)
			energia elektryczna (MWe)	energia cieplna (MWt)	
fotowoltaika	60%	9 000 000,00	3,06	-	3,06
biogazownie	30%	14 000 000,00	0,98	1,21	2,20
wodne	10%	6 500 000,00	0,71	-	0,71
łącznie			4,76	1,21	5,97

- W poniższej tabeli przedstawiamy szczegółowe założenia dotyczące wskaźników *produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE; produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE oraz szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych*. Do obliczeń wykorzystano założenia dotyczące mocy z tabeli powyżej oraz takie same jak w RPO WP 2014-2020 parametry emisyjności (0,812 Mg CO₂/MWe i 0,2977 Mg CO₂/MWt).

technologia	moc	współczynnik wykorzystania mocy (godziny rocznie)	produkcja energii elektrycznej z OZE rocznie (MWe)	produkcja energii cieplnej z OZE rocznie (MWt)	szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych (Mg CO ₂ /rok)
fotowoltaika	3,06 MWe	1100	3 369,94		2 736,39
biogazownie	0,98 MWe + 1,21 MWt	7200	7 090,00	8 720,71	8 353,24
wodne	0,71 MWe	2600	1 838,15		1 492,58
łącznie			12 298,09	8 720,71	12 582,21

7.3 Założenia przyjęte przy wyznaczaniu celów rocznych

W Aneksie 5 do niniejszego raportu zaprezentowano cele roczne postępu rzeczowym i finansowego proponowanych instrumentów finansowych. W oszacowaniach przyjęto następujące założenia:

- przyjmujemy, że cały system instytucjonalny instrumentów finansowych RPO WP 2014-2020 rozpocznie działanie 1 lipca 2016 r. (co oznacza, że od tego czasu odbiorcy ostateczni będą mogli ubiegać się o środki w ramach poszczególnych instrumentów, zakończony będzie wybór menedżerów funduszy i pośredników finansowych, a pierwsza transza środków będzie między nich rozdysponowana);
- transze liczone osobno dla każdego instrumentu, płatności w czterech transzach, ogłaszane są cztery konkursy (nabory pośredników finansowych) w każdym instrumencie (można to też interpretować jako przekazywanie kolejnych transz pośrednikom finansowych, w symulacji będzie to wyglądać identycznie);
- certyfikacji podlegają środki przekazane przez pośredników finansowych odbiorcom ostatecznym, certyfikacja następuje po osiągnięciu wymaganego progu dla transzy;
- środki są dostępne dla menadżera funduszu w trzy miesiące po certyfikacji;
- menadżer funduszu przekazuje środki do pośredników finansowych bezpośrednio po ich otrzymaniu (w czterech rundach powiązanych z transzami – jw.);
- okres budowy portfela wg założeń ze specyfikacji instrumentów finansowych (rozdział 4) dla pierwszej transzy, skrócony dla instrumentów kapitałowych i wsparcia OZE dla drugiej i kolejnych transz do 24 miesięcy (bez takiego założenia nie jest możliwe zrealizowanie interwencji do 2023 r.);
- portfel jest budowany równomiernie przez cały okres jego budowy (tj. jeśli założono 24 miesiące, to co miesiąc do odbiorców ostatecznych trafia 1/24 środków);
- rewolwing uwzględniono w sposób uproszczony – wypłaty środków w ramach drugiego obrotu do PF rozpoczynają się, gdy zwrócone środki przekroczą 30 proc. środków wcześniej przekazanych, przy założeniach nt. tempa ich przekazywania do odbiorców ostatecznych jak wyżej;
- rewolwing nie został wzięty pod uwagę w przypadku poręczeń (konstrukcja poręczeń w perspektywie 2014-2020 oparta jest na założeniu, że osiągnięty zostanie najwyższy możliwy mnożnik i całość środków zostanie wykorzystana na wypłaty w pierwszym obrocie);
- zrealizowane wartości wskaźników produktu pochodzą z *operacji zakończonych* (wg. definicji z Rozporządzenie ogólnego). Przyjęto, że w przypadku instrumentów związanych ze wsparciem innowacyjności i przedsiębiorczości (Działanie 1.1/PI 1b, Działanie 2.1/PI 3c, Poddziałanie 2.2.2/PI 3c) nastąpi to po 12 miesiącach od udzielenia wsparcia (pożyczki, wejścia kapitałowego, poręczenia), a w przypadku pozostałych instrumentów (Działanie 8.2/PI 9b, Poddziałanie 10.1.2 i 10.2.2/PI 4c, Poddziałanie 10.3.2/PI 4a) – po 18 miesiącach.

8 Monitoring wdrażania instrumentów finansowych oraz aktualizacja oceny ex-ante

- Zakres zbieranych informacji niezbędnych do przygotowywania corocznych raportów o wdrażaniu instrumentów finansowych szczegółowo opisuje Rozporządzenie 821/2014 Komisji Europejskiej, w szczególności załącznik I do tego rozporządzenia. Niektóre zapisy tego dokumentu budzą drobne wątpliwości, jednak praktyczne wdrożenie określonych w nim oczekiwań nie powinno stwarzać większych problemów.
- Na potrzeby monitorowania wdrażania instrumentów finansowych należy przyjąć pewne dodatkowe założenia, dotyczące szybkości budowy portfela. W przypadku, gdy monitoring wdrażania instrumentów finansowych przez poszczególnych pośredników wskazuje na istotne odstępstwa od przyjętych założeń, należy podjąć odpowiednie działania korygujące.
- Rekomendujemy przeprowadzenie aktualizacji oceny ex ante instrumentów finansowych: w roku 2017 i pod koniec 2019, a w razie konieczności i pojawienia się znaczących zmian na rynku instrumentów finansowych lub innych ważnych zdarzeń, przyspieszenie tej aktualizacji.

8.1 Monitorowanie wdrażania instrumentów finansowych

W niniejszym rozdziale przedstawiamy nasze propozycje, dotyczące monitoringu wdrażania instrumentów finansowych oraz ewentualnej aktualizacji oceny ex-ante instrumentów finansowych, której zresztą jednym z powodów mogą być dane zbierane przez odpowiedni system monitoringu. Ważną kwestią, jeżeli chodzi o instrumenty finansowe, są też rozwiązania dotyczące monitorowania ich wdrażania.

Zakres zbieranych informacji, niezbędnych do przygotowywania raportów dotyczących tej sfery szczegółowo opisuje Rozporządzenie 821/2014 Komisji Europejskiej⁹⁷, w szczególności załącznik I do tego rozporządzenia. Postanowienia ww. rozporządzenia są w miarę klarowne, natomiast wyjaśnienia i dodefiniowania wymaga kilka drobnych kwestii:

- pkt. 22 – „*Nazwy poszczególnych produktów finansowych oferowanych przez instrument finansowy*” – niezbyt jest jasne, co jest produktem finansowym.

⁹⁷ Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) NR 821/2014 z dnia 28 lipca 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w zakresie szczegółowych uregulowań dotyczących transferu wkładów z programów i zarządzania nimi, przekazywania sprawozdań z wdrażania instrumentów finansowych, charakterystyki technicznej działań informacyjnych i komunikacyjnych w odniesieniu do operacji oraz systemu rejestracji i przechowywania danych.

- Pkt. 27 – „Liczba umów pożyczki/umów gwarancyjnych/umów o produkty kapitałowe lub quasi-kapitałowe/umów o inne produkty finansowe podpisanych z ostatecznymi odbiorcami, według produktów” – analogicznie wątpliwości budzi definicja produktu.
- Pkt. 33 i 34 – „Łączna liczba/wartość wypłaconych pożyczek, których spłata się opóźnia, lub łączna liczba gwarancji udzielonych i wykorzystanych w związku ze zwłoką w spłacie pożyczki” – brak jest jasnej definicji które pożyczki będą się zaliczały do opóźnionych – powyżej 14, 30, 60 dni?
- Pkt. 40 – „Wartość inwestycji i udziałów w odniesieniu do poprzednich lat (w EUR)” – to sformułowanie jest zdecydowanie niezrozumiałe, zapewne chodzi o zmianą aktywności, jeżeli chodzi o aktywność danego instrumentu finansowego w stosunku do poprzednich lat.

Niezależnie od opisywanych we wspomnianym rozporządzeniu wymogów, które wydają się być dość jasne i niewymagające komentarzy, warto rozważyć zbieranie także dodatkowych, użytecznych z punktu widzenia IZ RPO WP 2014-2020, a także funduszu funduszy (o ile ten mechanizm zostanie zastosowany) danych. Dane te powinny ostatecznie trafiać do Instytucji Zarządzającej, natomiast być zbierane przez fundusz funduszy lub też samą IZ, jeżeli dla wybranych działań ona sama będzie wybierać pośredników finansowych.

Sugerujemy, aby oprócz danych wymaganych wspomnianym rozporządzeniem zbierać i analizować okresowo następujące dane:

- podstawowe charakterystyki odbiorców ostatecznych instrumentów finansowych (wielkość firmy, czas prowadzenia działalności gospodarczej, na przykład w podziale na 3 kategorie: do 1 roku, od 1 do 3 lat i powyżej 3 lat), branża. W tej sferze można by też rozważyć zbieranie danych o siedzibie firmy (gmina), co powinno pozwolić na prowadzenie interesujących analiz, dotyczących przestrzennego rozłożenia odbiorców ostatecznych instrumentów finansowych RPO WP 2014-2020;
- jakość portfela udzielonego finansowania w podziale na finansowanie o opóźnieniach w spłacie do 30 dni, między 30 i 90 dni oraz powyżej 90 dni, a także w podziale na umowy wypowiedziane i niewypowiedziane. W przypadku instrumentów poręczeniowych dane mogłyby dotyczyć poręczeń wypłaconych i niewypłaconych. Naturalnie tzw. szkodowość portfeli powinna być monitorowana na bieżąco, a w zależności od wyników monitoringu odpowiednia instytucja (fundusz funduszy, IZ) powinna podejmować odpowiednie działania korygujące.

Na etapie ogłaszania konkursów na pośredników finansowych należałoby wprowadzić wymóg, aby we wnioskach o finansowanie i ew. sprawozdaniach z wykorzystania pożyczki / kredytu lub poręczonego finansowania znajdowały się odpowiednie informacje, wykorzystywane później w systemie monitoringu.

Powyższy zakres danych nie opisuje niestety efektów korzystania z instrumentów finansowych na poziomie poszczególnych firm. W tym przypadku zasadniczym problemem pozostaje to, że wszelkie tego typu badania (lub też żądanie przekazywania sprawozdań od odbiorców ostatecznych) są poważnym utrudnieniem dla firm, korzystających z finansowania. Zdecydowanie odradzamy zatem wprowadzanie konieczności opracowywania przez nie pracochłonnych sprawozdań. W takiej sytuacji do rozważenia pozostają 2 możliwości:

- przeprowadzenie badania (lub 2 badań w połowie i na koniec okresu kwalifikowalności wydatków) na próbie odbiorców ostatecznych, idealnie z wykorzystaniem tzw. metod kontrfaktycznych. Zaletą takiej opcji jest objęcie badaniem tylko części firm (a więc mniejsze obciążenie dla przedsiębiorców) i zbieranie danych stosunkowo wysokiej jakości, wadą stosunkowo wysokie koszty;
- zbieranie danych w określonym czasie od momentu udzielania finansowania za pomocą np. metody CAWI, czyli internetowo udostępnianych kwestionariuszy badawczych. Tego typu funkcjonalność należałoby zapewnić poprzez zlecenie przeprowadzenia badania podmiotowi zewnętrznemu (zamawiającym badanie mogłaby być Instytucja Zarządzająca lub fundusz funduszy). Zakres zbieranych danych powinien być dość ograniczony i dotyczyć co najmniej następujących danych:
 - wielkość obrotów w okresie od 2 lat przed udzieleniem finansowania do momentu badania,
 - wielkość zatrudnienia w tym samym okresie,
 - struktura sprzedaży w podziale na rynki (lokalny, regionalny, krajowy, europejski, światowy),
 - korzystanie z innych form finansowania z udziałem środków publicznych.

Odrębny problem dotyczy przekazywania środków na instrumenty finansowe w transzach, zgodnie z postanowieniami np. 41 Rozporządzenia Ogólnego. W celu uczynienia zadość tym wymogom oraz w celu zapewnienia odpowiedniej płynności po stronie pośredników finansowych, należałoby podjąć następujące działania:

- Na podstawie danych o wdrażaniu instrumentów finansowych w ramach Inicjatywy JEREMIE oraz Inicjatywy JESSICA sporządzić zakładane profile angażowania środków przez pośredników finansowych i brać je pod uwagę przy projektowaniu wsparcia w okresie 2014-2020, przynajmniej dla wsparcia w ramach PI 3c oraz 9b w przypadku których dostępne są odpowiednie dane porównawcze;
- Instytucja Zarządzająca lub fundusz/e funduszy powinny bardzo precyzyjnie monitorować szybkość angażowania środków przekazanych pośrednikom finansowym i w razie znaczących odchyień od założeń podejmować odpowiednie działania zaradcze;

- W przypadku wdrażania z wykorzystaniem mechanizmu funduszu funduszy należy poważnie rozważyć wprowadzenie do odpowiedniej dokumentacji przetargowej lub konkursowej wymogu zapewniania przez fundusz funduszy pomostowego finansowania pośredników finansowych, aby uniknąć potencjalnie bardzo groźnej sytuacji, polegającej na braku środków na dalsze udzielanie pożyczek lub kredytów wskutek przekazywania środków w transzach.

W przypadku, gdy monitoring wdrażania instrumentów finansowych wskazuje, że ich wdrażanie w istotny sposób odbiega od przyjętych założeń, należy podjąć odpowiednie działania korygujące. Jeżeli problemy są związane z indywidualnymi pośrednikami finansowymi, należy przedyskutować z ich przedstawicielami powody zaistniałych problemów i ewentualnie aneksować umowę lub – w radykalnych przypadkach – ją rozwiązać. Znacznie trudniejsza jest sytuacja, w której analizy wskazują, że problemy mają charakter systemowy, w takim przypadku należałoby wstępnie zdiagnozować problem (konkurencyjna oferta finansowania bezzwrotnego, konkurencyjna oferta bardziej atrakcyjnego finansowania zwrotnego z poziomu krajowego, sytuacja gospodarcza), i w uzasadnionych przypadkach przeprowadzić aktualizację oceny ex-ante instrumentów finansowych.

System monitoringu wdrażania instrumentów finansowych powinien też ułatwiać pozyskiwanie informacji o osiągniętych wskaźnikach. Dane o wskaźnikach powinni zbierać pośrednicy finansowi, a agregować je, w zależności od przyjętego modelu wdrażania funduszu funduszy lub IZ/IP.

8.2 Aktualizacja oceny ex-ante instrumentów finansowych

W sferze wdrażania instrumentów finansowych, zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa, możliwe (a nawet zalecane) jest, w określonych sytuacjach, dokonywanie aktualizacji oceny ex-ante instrumentów finansowych⁹⁸, przede wszystkim w sytuacji, gdy sytuacja na rynku⁹⁹ uległa znacznym zmianom w porównaniu do momentu przygotowanie pierwotnej analizy ex-ante¹⁰⁰. W tej sferze możliwe jest rozważenie dwóch nieco odmiennych podejść, przy czym przyjęcie wariantu 1 nie wyklucza zastosowania, w razie konieczności, także wariantu 2. Takie rozwiązanie też rekomendujemy, zatem co do zasady proponujemy dwukrotne przeprowadzenie aktualizacji oceny ex-ante (w roku 2017 i pod koniec 2019) – Wariant 1, a w razie konieczności i znaczących zmian na rynku lub innych ważnych zdarzeń, przyspieszenie tej aktualizacji – Wariant 2. Poniżej opisujemy oba proponowane warianty:

⁹⁸ Art. 37 ust. 2 lit. g Rozporządzenia Ogólnego.

⁹⁹ Pojęcie to naszym zdaniem należy rozumieć szeroko, jako zarówno rynek instrumentów finansowych (z udziałem i bez udziału środków publicznych), jak i rynek w sensie branży, w której działają odbiorcy ostateczni instrumentów finansowych.

¹⁰⁰ O ile dobrze rozumiemy intencję KE to możliwe jest dokonywanie aktualizacji strategii inwestycyjnej bez aktualizacji oceny ex ante instrumentów finansowych, o ile zmiany te nie mają charakteru zasadniczego i ich powody są łatwe do przeanalizowania.

- **Wariant 1** – określenie z góry, w jakim momencie przewiduje się dokonanie aktualizacji niniejszej oceny ex-ante. Za takim podejściem przemawia przede wszystkim to, że nadal brak jest ostatecznych rozstrzygnięć, jeżeli chodzi o kierunki wsparcia (zarówno w postaci bezzwrotnej, jak i zwrotnej) w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, a także kształtu oferty Narodowego i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Pewnym zmianom może też ulec rynek instrumentów poręczeniowych (gwarancyjnych) ze względu na prawdopodobne zakończenie programu gwarancji de minimis w 2016 roku, natomiast pojawienie się nowej oferty gwarancji w ramach PO IR oraz gwarancji BGK objętych regwarancją COSME; duże znaczenie będzie też mieć to, jak wielu (i jakich) pośredników finansowych skorzysta z regwarancji i gwarancji oferowanych w ramach programów realizowanych bezpośrednio ze szczebla europejskiego (COSME, InnovFin oraz EaSI). Przy przyjęciu tego wariantu aktualizacja taka powinna być naszym zdaniem dokonywana co najmniej raz na dwa lata, po raz pierwszy najpóźniej w połowie lub pod koniec 2017 roku (za okres 2015-2017), a po raz drugi pod koniec 2019 roku. Przedmiotem aktualizacji w każdym wariantcie powinny być wszelkie istotne sprawy, związane z wdrażaniem instrumentów finansowych, poruszone w niniejszej analizie wyjściowej, ewentualnie również inne kwestie, które w toku wdrażania instrumentów okażą się ważne lub na których analizę nacisk kładć będzie Komisja Europejska.
- **Wariant 2** – przyjęcie, że aktualizacja będzie miała miejsce w sytuacji istotnych zmian na rynku instrumentów finansowych, dotyczy to w szczególności sytuacji uruchamiania/zakończenia wdrażania konkretnych instrumentów finansowych ze środków publicznych. W szczególności tego typu aktualizacja miałaby sens w przypadku zasadniczych zmian na rynku oferty poręczeniowej (np. zakończenie realizacji programu gwarancji de minimis).

Sytuacje, w których należy rozważyć przeprowadzenie aktualizacji oceny ex-ante instrumentów finansowych opisuje dobrze standardowa metodologia, zalecana przez Komisję Europejską¹⁰¹. Kładzie ona szczególny nacisk na staranny monitoring szybkości wdrażania instrumentów finansowych i pojawiających się problemów. W szczególności aktualizację należałoby przeprowadzać w następujących sytuacjach:

- Odbiegający od założeń popyt na poszczególne instrumenty finansowe mogący prowadzić do zmiany wysokości alokacji na dany instrument – szybka budowa portfela może wskazywać na rozważenie zasadności zwiększenia alokacji na dany instrument, podczas gdy powolna na konieczność rozważenia zmniejszenia alokacji, bądź też na

¹⁰¹ 'Ex-ante assessment methodology for financial instruments in the 2014-2020 programming period. General methodology covering all thematic objectives Volume I', Version 1.2 - April 2014, European Commission, European Investment Bank, s.105-106.

zmianę parametrów danego instrumentu (krąg odbiorców ostatecznych, wysokość oprocentowania i innych opłat, wymagane zabezpieczenia);

- Problemy z wyłonieniem chętnych do wdrażania instrumentów finansowych pośredników lub też niski poziom ich profesjonalizmu i/lub sprawności działania;
- Zgodnie ze wskazaniem zawartymi w ramowej metodologii, powodem do aktualizacji oceny może też być znacznie gorsza od założonego jakość portfela (wskazująca na dyskusyjne oszacowanie poziomu ryzyka, związanego z danym instrumentem);
- Znaczące zmiany w sytuacji gospodarczej Polski, a także mające istotne znaczenie zmiany w regulacjach prawnych;
- Zwiększenie środków na realizację RPO WP 2014-2020, na przykład w formie podziału tzw. rezerwy wykonania.

Na obecnym etapie wskazać można następujący, minimalny zakres aktualizacji oceny ex-ante:

- stan wdrażania instrumentów finansowych w ramach RPO WP 2014-2020 w następujących sferach tematycznych:
 - zmiany w poziomie zainteresowania finansowaniem zwrotnym wśród przedsiębiorców, w stosunku do lat 2014/2015 (w oparciu o dane ogólnopolskie¹⁰² lub specjalnie zlecane badania),
 - wnioski wynikające z aktualnego poziomu wydatkowania (udzielone pożyczki / kredyty / poręczenia) w podziale na poszczególnych pośredników oraz rodzaje instrumentów finansowych,
 - wskazywane przez pośredników finansowych bariery w sprawnym wdrażaniu instrumentów finansowych, wraz z sugestiami, dotyczącymi rozwiązania kluczowych problemów w tej sferze,
 - analiza luk w ofercie instrumentów finansowych, zapewnianych w ramach krajowych programów operacyjnych, RPO WP 2014-2020 oraz innych programów, finansowanych z krajowych środków publicznych oraz analiza obszarów, w których dochodzi do nakładania się poszczególnych instrumentów zwrotnych lub instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych,
 - analiza zrealizowanych działań promocyjnych w sferze instrumentów finansowych i ich efektów, prowadzona z punktu widzenia zapewnienia jak największej rozpoznawalności oferty instrumentów finansowych w ramach RPO WP 2014-2020,
 - wnioski i rekomendacje wynikające z analizy stanu wdrażania i pojawiających się problemów;

¹⁰² Ze względu na ograniczoną dostępność takich danych na poziomie województwa pomorskiego, podobnie jak i innych województw i – w celach porównawczych – pozostałych regionów, kwestię tę można potraktować stosunkowo skrótowo, opisując tylko najważniejsze tendencje. Można też skorzystać z bardzo użytecznego, publikowanego corocznie i zawierającego dane regionalne, raportu Banku Pekao SA o mikro i małych firmach.

- wpływ instrumentów finansowych oferowanych w ramach RPO WP 2014-2020 na finansowanie oferowane przez sektor komercyjny. Analiza ta powinna być skoncentrowana na identyfikacji ewentualnych sytuacji „nakładania się” wsparcia publicznego na finansowanie komercyjne i obecności / skali zjawiska „wypierania” finansowania komercyjnego. Naturalnie, chodzi o analizę skali tego zjawiska; w przypadku finansowania mającego charakter efektu zachęty (pożyczki i kredyty skierowane do podmiotów mogących korzystać z finansowania komercyjnego, jednak o znacząco niższym oprocentowaniu) taka sytuacja jest w dużym stopniu nieuchronna. W sytuacji zidentyfikowania znaczącej, trudnej do zaakceptowania, konkurencji instrumentów wspieranych ze środków publicznych i instrumentów komercyjnych¹⁰³, należy rozważyć dokonanie zmian w parametrach oferowanych instrumentów, po to, aby minimalizować niekorzystne efekty konkurencji, a w najbardziej radykalnych przypadkach rozważyć rezygnację z wdrażania danego instrumentu;
- dalsza identyfikacja obszarów ewentualnej konkurencji pomiędzy instrumentami finansowymi oferowanymi w ramach RPO WP 2014-2020 z instrumentami zwrotnymi i bezzwrotnymi oferowanymi ze środków europejskich i publicznych środków krajowych. W przypadku zidentyfikowania znaczącej skali konkurencji określonych instrumentów należy spróbować podjąć działania minimalizujące jej niekorzystne skutki. Warto jednak pamiętać, że w większości przypadków szanse na sukces takich działań będą niestety dość ograniczone, ze względu na niewielki poziom koordynacji wdrażania instrumentów finansowych w skali całego kraju.

Aktualizacja oceny ex-ante powinna być realizowana przez służby Instytucji Zarządzającej RPO WP 2014-2020, ewentualnie we współpracy z zewnętrznym wykonawcą. Jej kluczowym elementem powinny być natomiast konsultacje z przedstawicielami pośredników finansowych (zarówno oferujących finansowanie w ramach RPO WP 2014-2020, jak i udostępniających wyłącznie finansowanie czysto komercyjne), a także odbiorców ostatecznych, w tym organizacji przedsiębiorców. W idealnej wersji konsultacje te powinny opierać się na gromadzeniu materiału badawczego z różnych źródeł – zarówno ilościowych (np. w formie ankiety), jak i jakościowych (seminarium lub seminaria dyskusyjne, wspomagane wywiadami indywidualnymi).

¹⁰³ Pojawienie się takiego problemu będzie zresztą na pewno sygnalizować sektor bankowy, jak dotąd mimo masowej skali udzielania niskoprocentowanych pożyczek, z punktu widzenia całego sektora bankowego nie jest to znaczącym problemem, choć w wybranych, raczej nielicznych przypadkach problem ten może występować w skali lokalnej, szczególnie w przypadku sektora banków spółdzielczych.

9 Rekomendacje

1. Kluczową propozycją w zakresie wsparcia pożyczkowego kierowanego dla przedsiębiorstw, adresującego problem luki finansowej, jest stosowanie, w miarę możliwości, rynkowego oprocentowania, w połączeniu z wyższymi niż dotychczas limitami strat. Doprowadzi to do kierowania wsparcia w większym stopniu do firm pozostających w luce. Jednocześnie najbardziej powszechnym i najłatwiejszym w prawidłowym stosowaniu (co nie znaczy, że łatwym wdrożeniowo) są instrumenty poręczeniowe.
2. Preferencyjne oprocentowanie powinno być wykorzystywane do tworzenia efektu zachęty – w wypadku instrumentów skierowanych do przedsiębiorców sytuacja taka ma miejsce w poddziałaniach 1.1.2 (PI 1b) i 2.2.2 (PI 3c), natomiast w ramach Działania 2.1 (PI 3c) preferencje występują tylko w ściśle określonych przypadkach. We wszystkich obszarach poza przedsiębiorczością (we wsparciu OZE, termomodernizacji i rewitalizacji) przewidziano istotne preferencje cenowe w instrumentach finansowych.
3. Tak przy preferencyjnym, jak i rynkowym oprocentowaniu proponuje się, by wkład pośrednika finansowego był co do zasady oprocentowany na poziomie rynkowym – zwiększy to motywację pośrednika do wnoszenia wkładu i umożliwi pokrywanie, większej niż dotychczas, części kosztów obsługi instrumentów finansowych z przychodów odsetkowych.
4. Koszty zarządzania pośredników finansowych w ramach Inicjatyw JEREMIE i JESSICA są wysokie w porównaniu z limitami, jakie występować będą w perspektywie 2014-2020: prawdopodobnie w ramach ograniczeń przewidzianych Rozporządzeniem Delegowanym w perspektywie 2014-2020 pośrednicy osiągać będą znacznie mniejsze przychody z tego tytułu. Może to stanowić przesłankę do zwiększenia wynagrodzenia kapitału wnoszonego przez pośrednika, jako alternatywnego sposobu zachęty do udziału we wdrażaniu instrumentów finansowych. Barięrami będzie tu jednak potencjał pośredników finansowych do wnoszenia większego niż minimalny wkładu własnego do instrumentu.
5. Celowe będzie rozważenie zastosowania instrumentu pomocy zwrotnej (*repayable assistance*) dla wybranych działań np. w ramach Poddziałania 1.1.2 (PI 1b) lub Poddziałania 10.1.2 (PI 4c) i 10.2.2 (PI 4c). Warunkiem zastosowania tego instrumentu powinna być niska efektywność/zainteresowanie ofertą instrumentów finansowych w ramach tych priorytetów inwestycyjnych; zdaniem autorów, rozważenie stosowania tej interesującej formy wsparcia już w najbliższym czasie jest niestety obciążone zbyt

dużym ryzykiem, ze względu na brak jasności co do sposobu wdrażania i rozliczania tego instrumentu, sposobu pokrywania kosztów zarządzania etc.

6. W wielu obszarach konieczne jest monitorowanie interwencji prowadzonej z poziomu krajowego, celem dostosowania oferty RPO WP 2014-2020 do oferty programów ogólnopolskich. Dotyczy to w szczególności interwencji w zakresie elektroenergetyki (spójność z krajowym system wsparcia OZE), termomodernizacji budownictwa mieszkaniowego oraz instrumentów poręczeniowych i kapitałowych skierowanych do przedsiębiorstw.
7. W sferze wdrażania wsparcia w sferze konkurencyjności rekomendujemy poważne rozważenie wykorzystania potencjału i doświadczeń Banku Gospodarstwa Krajowego jako potencjalnego funduszu funduszy (jeżeli będzie możliwy jego wybór w drodze bezprzetargowej). Z kolei EFI/EBI w tej sferze dysponują dość ograniczonym doświadczeniem, jeżeli chodzi o współpracę z wieloma relatywnie niewielkimi pośrednikami niebędącymi bankami. Potencjalnie obie instytucje mogą odgrywać większą rolę przy priorytetach inwestycyjnych w których bardziej prawdopodobny jest udział pośredników z sektora bankowego.
8. Jeżeli chodzi o rozwiązania wdrożeniowe, to rekomendujemy mechanizm oparty na jednym funduszu funduszy dla wdrażanych łącznie: Poddziałania 1.1.2 (PI 1b), Działania 2.1 (PI 3c), i Poddziałania 2.2.2 (PI 3c), odrębnym funduszu funduszy dla wdrażania Działania 8.2 (PI 9b), Poddziałania 10.3.2 (PI 4a) i Poddziałania 10.1.2 i 10.2.2 (PI 4c), przy czym warto rozważyć także rozwiązanie, w którym Działanie 8.2 (PI 9b) jest z tej puli wydzielone i wdrażane przez pośrednika finansowego pod bezpośrednim nadzorem Instytucji Zarządzającej.
9. Za jedno z kluczowych wyzwań pozostających w dużej mierze poza kontrolą IZ, uznajemy potencjalny brak zainteresowania pełnieniem roli pośredników finansowych i/lub brak możliwości wnoszenia przez nich wymaganego wkładu własnego. Stąd też w pierwszej fazie wdrażania proponujemy rozważenie powierzenia funkcji pośredników finansowych w drodze przetargowej, pozwalającej na podniesienie limitów kosztów zarządzania, a następnie, w razie zainteresowania, stopniowe obniżanie - w ramach kolejnych przetargów lub konkursów - kwoty przeznaczonej na finansowanie kosztów zarządzania/opłat za zarządzanie. Z drugiej strony poważnym ograniczeniem wykorzystania drogi przetargowej jest jej znacznie większe sformalizowanie, niż drogi konkursowej, a także możliwość wyboru tylko jednego pośrednika lub też alternatywnie dzielenie zamówienia na części (np. poszczególne podregiony).
10. W warstwie wdrożeniowej wiele kwestii pozostaje do wyjaśnienia, tak na poziomie wytycznych Komisji Europejskiej i/lub Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju.

W związku z tym – z przyczyn od nas niezależnych – część proponowanych przez nas rozwiązań może w ostatecznym rozrachunku okazać się niemożliwa do zastosowania.

Aneks I: Narzędzia badawcze

Kwestionariusz badania internetowego pośredników finansowych

1. Szanowni Państwo! W imieniu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego zapraszamy do udziału w badaniu, którego celem jest określenie zainteresowania instytucji finansowych pełnieniem roli pośredników finansowych w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego 2014-2020* (dalej RPO WP 2014-2020). Wypełnienie ankiety zajmie nie więcej niż 10 min. Wyniki badania będą miały charakter poufny/anonimowy.

Wybór z bazy:

- a) Fundusz poręczeniowy.
- b) Fundusz pożyczkowy.
- c) Bank spółdzielczy.
- d) Bank komercyjny.
- e) Inny – jaki (do wpisania).....

Obecnie na ukończeniu jest oceny ex-ante instrumentów finansowych w ramach RPO WP 2014-2020, na podstawie której Zarząd Województwa Pomorskiego podejmie decyzję o stosowaniu instrumentów finansowych (pożyczek, kredytów, poręczeń) w poszczególnych sferach/obszarach problemowych. W związku z tym chcielibyśmy zapytać o Pana/i opinie w następujących kwestiach:

2. Na terenie jakiego województwa znajduje się główna siedziba Państwa instytucji:
 - a) województwo pomorskie
 - b) województwo zachodniopomorskie
 - c) województwo wielkopolskie
 - d) województwo kujawsko-pomorskie
 - e) województwo warmińsko-mazurskie
 - f) inne – jakie (do wpisania)
 3. Proszę podać liczbę placówek (miejsc obsługi klientów) na terenie **województwa pomorskiego**:
- dla p.3 >0
4. Proszę podać wielkość zatrudnienia (niezależnie od formy zatrudnienia – w przeliczeniu na pełne etaty) w placówkach na terenie **województwa pomorskiego**: etaty(ów)
 5. W jakich sferach Państwa instytucja byłaby ewentualnie zainteresowana udzielaniem finansowania zwrotnego ze środków RPO WP 2014-2020 (w postaci pożyczek/kredytów lub poręczeń):

dla 1a)

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Zwiększenie konkurencyjności/ innowacyjności mikroprzedsiębiorstw, małych, średnich firm (MŚP)					

dla 1b) – 1e)

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Finansowanie prac badawczo-rozwojowych – pożyczki i kredyty dla firm na okres do 10 lat w wysokości do 5 milionów złotych					
Zwiększenie konkurencyjności/ innowacyjności sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) – mikropożyczki/mikrokredyty do 100 tys. zł na okres do 7-10 lat					
Zwiększenie konkurencyjności/ innowacyjności sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) – pożyczki/kredyty obrotowo-inwestycyjne od 100 do 300 tys. zł na okres do 7 -10 lat					
Zwiększenie konkurencyjności/ innowacyjności MŚP – pożyczki/kredyty inwestycyjne od 300 tys. zł do 1 mln zł na okres do 7-10 lat					
Działania na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich (projekty jednostek samorządu terytorialnego lub przedsiębiorców – łączące cel komercyjny z efektem społecznym, takie jak na przykład inwestycje infrastrukturalne lub działania stymulujące tworzenie nowych firm na obszarach o dużym natężeniu problemów społecznych), pożyczki/kredyty w wysokości od 200 tysięcy do 5 milionów złotych na okres do 15 lat					
Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych-pożyczki/kredyty inwestycyjne dla sektora mieszkaniowego (wspólnoty, spółdzielnie, TBS) na okres do 20 lat w wysokości od 100 tysięcy do 5 milionów złotych					
Budowa instalacji wytwarzających energię elektryczną z Odnawialnych Źródeł Energii – pożyczki/kredyty inwestycyjne dla przedsiębiorstw w wysokości od 300 tysięcy do 10 milionów złotych na okres do 15 lat					

dla 1a)

6. Przy założeniu, że istniałby znaczny popyt na oferowane przez Państwa w ramach RPO WP 2014-2020 poręczenia, szacunkowo ile wniosków o poręczenie są Państwo w stanie rozpatrzyć w ciągu 1 miesiąca przy obecnym poziomie zatrudnienia i wyposażenia (sprzętu, warunków lokalowych)?
- Nie więcej niż 5 wniosków.
 - Od 6 do 10 wniosków.
 - Od 11 do 15 wniosków.
 - Od 16 do 20 wniosków.
 - Od 21 do 30 wniosków.
 - Od 31 do 40 wniosków.
 - Od 41 do 50 wniosków.
 - Od 51 do 100 wniosków.
 - Powyżej 100 wniosków.
 - Nie wiem, trudno powiedzieć.

dla 1b) – 1e)

7. Przy założeniu, że istniałby znaczny popyt na oferowane przez Państwa w ramach RPO WP 2014-2020 pożyczki, szacunkowo ile wniosków o finansowanie zwrotne są Państwo w stanie rozpatrzyć w ciągu 1 miesiąca przy obecnym poziomie zatrudnienia i wyposażenia (sprzętu, warunków lokalowych)?
- Nie więcej niż 5 wniosków.
 - Od 6 do 10 wniosków.
 - Od 11 do 15 wniosków.
 - Od 16 do 20 wniosków.
 - Od 21 do 30 wniosków.
 - Od 31 do 40 wniosków.
 - Od 41 do 50 wniosków.
 - Od 51 do 100 wniosków.
 - Powyżej 100 wniosków.

8. Przy założeniu, że istniałby znaczny popyt na oferowane przez Państwa w ramach RPO WP 2014-2020 instrumenty finansowe, a Państwa aktualny potencjał nie pozwalałoby na sprawne obsłużenie wszystkich wnioskodawców, czy byłoby Państwo skłonni zwiększyć swój potencjał poprzez:

(proszę o zaznaczenie wszystkich pasujących odpowiedzi)

- zwiększenie poziomu zatrudnienia,
- zwiększenie liczby własnych placówek obsługi klienta,
- nawiązanie współpracy z innymi instytucjami – w zakresie przyjmowania i choćby wstępnej oceny wniosków,
- rozwój systemu informatycznego usprawniającego obsługę klientów,
- inne działania (jakie?)
- żadne z powyższych

dla 1b) – 1e)

9. Przy założeniu, że pierwszy konkurs na pełnienie roli pośrednika finansowego zostałby ogłoszony z terminem składania wniosków **do 15 stycznia 2016 r.** (data ma charakter przykładowy, faktyczny termin nie jest jeszcze znany), szacunkowo jakiej wielkości udział własny/współfinansowanie byłoby Państwo w stanie wnieść do projektu (pośrednik finansowy udziela finansowania w przeważającej części ze środków RPO WP 2014-2020, jednak w pewnej części – np. 10-20% - pochodzi ono z jego środków własnych; udział własny będzie zapewne oprocentowany na poziomie rynkowym, zbliżonym do oprocentowania pożyczek i kredytów udzielanych dotąd przez daną instytucję, podział ewentualnych strat odbywałby się proporcjonalnie do udziału środków w danym kredycie/pożyczce)? Udział własny musi pochodzić z własnych wolnych środków, nie mających swego źródła w środkach europejskich z okresu 2007-2013 (uwaga: nie dotyczy to tzw. zachęt, wypłacanych w ramach Inicjatywy JEREMIE).
- a) Poniżej 500 tysięcy złotych.
 - b) Co najmniej 500 tysięcy, ale poniżej 1 miliona złotych.
 - c) Co najmniej 1 milion, ale poniżej 2 milionów złotych.
 - d) Co najmniej 2 miliony, ale poniżej 3 milionów złotych.
 - e) Co najmniej 3 miliony, ale poniżej 4 milionów złotych.
 - f) Co najmniej 4 miliony, ale poniżej 5 milionów złotych.
 - g) Co najmniej 5 milionów, ale poniżej 10 milionów złotych.
 - h) Co najmniej 10 milionów, ale poniżej 15 milionów złotych.
 - i) Co najmniej 15 milionów, ale poniżej 20 milionów złotych.
 - j) Co najmniej 20 milionów złotych.
 - k) Nie zamierzamy raczej pełnić roli pośrednika finansowego w ramach RPO WP 2014-2020.

Dla 1b) – 1e)

10. Biorąc pod uwagę szacowane spłaty pożyczek/kredytów, które aktualnie znajdują się w portfelu Państwa instytucji, prosimy o podanie szacunkowej wielkości udziału własnego, który byłoby Państwo w stanie wnieść do projektu – w sytuacji, gdyby pierwszy konkurs na pełnienie roli pośrednika finansowego został ogłoszony z późniejszym terminem składania wniosków – **do 15 stycznia 2018 r.**?
- a) Poniżej 500 tysięcy złotych.
 - b) Co najmniej 500 tysięcy, ale poniżej 1 miliona złotych.
 - c) Co najmniej 1 milion, ale poniżej 2 milionów złotych.
 - d) Co najmniej 2 miliony, ale poniżej 3 milionów złotych.
 - e) Co najmniej 3 miliony, ale poniżej 4 milionów złotych.
 - f) Co najmniej 4 miliony, ale poniżej 5 milionów złotych.
 - g) Co najmniej 5 milionów, ale poniżej 10 milionów złotych.
 - h) Co najmniej 10 milionów, ale poniżej 15 milionów złotych.
 - i) Co najmniej 15 milionów, ale poniżej 20 milionów złotych.
 - j) Co najmniej 20 milionów złotych.
 - k) Nie zamierzamy raczej pełnić roli pośrednika finansowego w ramach RPO WP 2014-2020

Dla 1a)

11. W przypadku instrumentów poręczeniowych limity kosztów zarządzania (opłat za zarządzanie) przewidziane w regulacjach unijnych wynoszą rocznie maksymalnie 0,5% od wkładu otrzymanego przez pośrednika ze środków europejskich na udzielanie poręczeń oraz 1,5% rocznie od wartości środków europejskich faktycznie zaangażowanych w poręczenia, mogą one jednak zostać zwiększone w razie wyboru pośrednika w drodze przetargu. Przy jakim poziomie wynagrodzeń bylibyście Państwo skłonni rozważyć pełnienie roli pośrednika finansowego w ramach RPO WP 2014-2020?

Rocznie od wkładu środków europejskich	Rocznie od wartości zaangażowanych w poręczenia środków europejskich
0,1%	0,5%
0,2%	0,75%
0,3%	1%
0,4%	1,25%
0,5%	1,5%
0,75%	1,75%
1%	2%
1,25%	2,5%
1,5%	3%
1,75%	3,5%
2%	4%
Powyżej 2%	Powyżej 4%
Nie jesteśmy raczej zainteresowani pełnieniem roli pośrednika finansowego	Nie jesteśmy raczej zainteresowani pełnieniem roli pośrednika finansowego

Dla 1b-1e

12. W przypadku instrumentów dłużnych (pożyczki i kredyty) limity kosztów zarządzania (opłat za zarządzanie) przewidziane w regulacjach unijnych wynoszą rocznie 0,5% od wkładu faktycznie przekazanych środków europejskich na pożyczki oraz 1% rocznie (a dla mikropożyczek, czyli pożyczek do równowartości 25 tysięcy euro – 1,5% rocznie) od aktualnej wartości aktywnego portfela pożyczek udzielonych ze środków europejskich, mogą one jednak zostać zwiększone w razie wyboru pośrednika w drodze przetargu. Przy jakim poziomie wynagrodzeń bylibyście Państwo skłonni rozważyć pełnienie roli pośrednika finansowego w ramach RPO WP 2014-2020?

Rocznie od wkładu środków europejskich	Rocznie od wartości zaangażowanych w poręczenia środków europejskich
0,1%	0,5%
0,2%	0,75%
0,3%	1%

0,4%	1,25%
0,5%	1,5%
0,75%	1,75%
1%	2%
1,25%	2,5%
1,5%	3%
1,75%	3,5%
2%	4%
Powyżej 2%	Powyżej 4%
Nie jesteśmy raczej zainteresowani pełnieniem roli pośrednika finansowego	Nie jesteśmy raczej zainteresowani pełnieniem roli pośrednika finansowego

13. W ramach Inicjatywy JEREMIE ważnym elementem charakterystyki produktów finansowych były tzw. limity szkodowości, czyli maksymalny udział niespłaconych pożyczek lub wypłaconych poręczeń, pokrywany w części finansowanej ze środków RPO WP 2014-2020. Jakie limity szkodowości powinny Państwa zdaniem być określone w ramach RPO WP 2014-2020:

- a) Dla finansowania udzielanego mikroprzedsiębiorcom (wszelkie cele rozwojowe) _____%
- b) Dla finansowania udzielanego małym przedsiębiorcom (wszelkie cele rozwojowe) _____%
- c) Dla finansowania udzielanego osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą _____%
- d) Dla finansowania udzielanego przedsiębiorcom na cele związane z B+R _____%
- e) Dla finansowania udzielanego jednostkom samorządu terytorialnego i przedsiębiorcom na cele związane z rewitalizacją zaniedbanych obszarów miejskich _____%
- f) Dla finansowania udzielanego wspólnotom i spółdzielniom mieszkaniowym oraz TBS na cele związane ze zwiększaniem efektywności energetycznej _____%
- g) Dla finansowania udzielanego przedsiębiorcom na cele związane z budową instalacji wytwarzających energię elektryczną z OZE _____%.

Było to ostatnie pytanie naszej ankiety. Jeśli jednak chcą Państwo skomentować któreś z powyższych zagadnień lub rozszerzyć odpowiedzi, prosimy o uczynienie tego w polu poniżej.

_____ (pytanie otwarte)

Dziękujemy bardzo za wypełnienie ankiety!

Aneks II: Zestawienie wykorzystywanych danych

Badanie w warstwie analitycznej bazowało na wynikach *Oceny ex-ante dla instrumentów finansowych w ramach RPO Województwa Pomorskiego 2014-2020 – etap 1*.

Najważniejsze wykorzystane źródła danych:

- Dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Banku Gospodarstwa Krajowego nt. wdrażania Inicjatywy JEREMIE i Inicjatywy JESSICA;
- Dane NBP nt. stóp procentowych i systemu bankowego;
- Dane URE;
- Bank Danych Lokalnych GUS.

Aneks III: Aktywność gospodarcza w gminach województwa pomorskiego – technika k-średnich

Obszary o niskim poziomie aktywności gospodarczej mają być preferowane we wsparciu w ramach PI 3c, inwestycji podstawowych. W celu operacjonalizacji tego zapisu proponujemy następujące podejście:

- wykonanie analizę skupień, identyfikującego gminy o zbliżonym profilu pod względem aktywności gospodarczej;
- ustalenie minimalnych udziałów w portfelach pośredników (względnie łącznie instrumentów) dla gmin należących do skupień o niższej aktywności gospodarczej.

Na podstawie analizy skupień techniką *k-średnich* ustalono osiem zgrupowań gmin podobnych do siebie ze względu na poniższe zmienne:

- a. udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (2013),
- b. wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na mieszkańca (2013),
- c. liczba zarejestrowanych spółek handlowych na 1000 mieszkańców (2014),
- d. liczba zarejestrowanych spółek cywilnych na 1000 mieszkańców (2014),
- e. średnioroczne tempo zmiany liczby spółek handlowych wg danych za ostatnie trzy lata (rejestr REGON),
- f. średnioroczne tempo zmiany liczby spółek cywilnych wg danych za ostatnie trzy lata (rejestr REGON).

Wykorzystano najnowsze dostępne dane GUS oraz najdłuższe dostępne szeregi czasowe dla wybranych wskaźników. Liczbę skupień ustalono na podstawie statystyki Calinskiego-Harabasa ($VRC_8=294,9$)¹⁰⁴ obliczonej na podstawie *F* wariacji. Poniżej podano

¹⁰⁴ Wskaźnik stanowi porównanie wartości diagonalnych macierzy wariacji-kowariancji międzygrupowych i wewnątrzgrupowych z uwzględnieniem kary za liczbę wyznaczonych skupień przy danej liczbie obserwacji.

charakterystykę wyróżnionych zgrupowań, a ich skład wymieniono w kolejności od najmniejszej do największej odległości od środka skupienia, tj. od gminy najbardziej charakterystycznej dla zgrupowania po jst, które są mniej typowe dla danego skupienia. W nawiasie przy pomocy cyfr podano, czy jednostka to gmina miejska (1), wiejska (2) czy miejsko-wiejska (3).

Skupienie A o zdecydowanie najlepszych wartościach ww. wskaźników; skupienie obejmuje tylko jedną obserwację (odstającą od reszty gmin w regionie). Jedynie średnioroczne tempo zmian liczby spółek handlowych znajduje się na poziomie nieznacznie poniżej średniej gmin województwa pomorskiego.

Skład skupienia: Sopot (1).

Skupienie B o wyróżniających się wartościach baterii wskaźników. Prócz średniorocznego tempa zmiany liczby spółek, wartość zmiennych jest o 1-3,5 odchylenia standardowego wyższa niż w gminach województwa pomorskiego ogółem. Skupienie obejmuje tylko dwie obserwacje.

Skład skupienia: Gdańsk (1), Gdynia (1).

Skupienie C obejmujące gminy o powyżej przeciętnych wartościach baterii wskaźników. W gminach zgrupowania lepsza niż w innych gminach regionu jest zwłaszcza sytuacja na rynku pracy, jeśli porównywać udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Skład skupienia: Wejherowo (1), Kartuzy (3), Tczew (1), Reda (1), Rumia (1), Pszczółki (2), Wejherowo (2), Cedry Wielkie (2), Puck (1), Szemud (2), Żukowo (3), Kobylnica (2), Przywidz (2), Tczew (2), Suchy Dąb (2), Ustka (2), Przodkowo (2), Lębork (1), Kosakowo (2), Sierakowice (2), Ustka (1), Człuchów (1), Pruszcz Gdański (2), Słupsk (1), Władysławowo (1), Kolbudy (2), Pruszcz Gdański (1).

Skupienie D obejmujące gminy o przeciętnych wartościach większości wskaźników w skali regionu, ale bardzo wysokiej wartości liczby spółek cywilnych per capita (przekraczającej 4 odchylenia standardowe tej zmiennej dla regionu) oraz pozostającej nieznacznie powyżej średniej regionu liczbie spółek handlowych per capita.

Skład skupienia: Krynica Morska (1), Jastarnia (1), Łeba (1).

Skupienie E obejmujące gminy o przeciętnych w skali województwa wartościach wskaźników aktywności gospodarczej, ale wyróżniających się wartością środków trwałych w przedsiębiorstwach per capita.

Skład skupienia: Kwidzyn (1), Kwidzyn (2), Prabuty (3).

Skupienie F średnio o poniżej przeciętnych względem województwa wartościach wskaźników, ale wyższym tempie zmiany liczby spółek cywilnych. Liczba spółek sektora prywatnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców pozostaje w skupieniu niższa niż w województwie ogółem, stąd tempo zmian, mimo że wysokie w wartościach procentowych, jest w większości przypadków bardzo niskie w wartościach bezwzględnych (np. wzrost liczby spółek cywilnych z 27 do 32).

Skład skupienia: Somonino (2), Przechlewo (2), Chojnice (2), Liniewo (2), Człuchów (2), Stężycza (2), Smołdzino (2), Ostaszewo (2), Nowy Staw (3), Choczewo (2), Kaliska (2), Smętowo Graniczne (2) Linia (2), Stegna (2), Lipusz (2), Sztutowo (2), Sulęcyno (2), Hel (1), Gardeja (2),

Skupienie G średnio o poniżej przeciętnych względem województwa wartościach wskaźników, ale powyżej przeciętnym w skali regionu tempie zmiany liczby spółek handlowych. Liczba spółek sektora prywatnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców pozostaje w tych gminach niższa niż w województwie ogółem, stąd tempo zmian, mimo że wysokie w wartościach procentowych, jest w większości przypadków bardzo niskie w wartościach bezwzględnych (np. wzrost liczby spółek handlowych z 3 do 6).

Skład skupienia: Sadlinki (2), Konarzyny (2), Skórcz (2), Czarna Dąbrówka (2), Studzienice (2), Stare Pole (2), Potęgowo (2), Osiek (2), Parchowo (2), Debrzno (3), Borzytuchom (2), Chmielno (2), Stary Dzierżgoń (2).

Skupienie H o poniżej przeciętnych w skali województwa wartościach wszystkich wskaźników, w tym także zmiennych ukazujących dynamikę liczby spółek sektora prywatnego.

Skład skupienia: Nowa Wieś Lęborska (2), Cewice (2), Zblewo (2), Wicko (2), Czarna Woda (3), Lipnica (2), Sztum (3), Skórcz (1), Słupsk (2), Skarszewy (3), Starogard Gdański (2), Czarne (3), Chojnice (1), Kępice (3), Bytów (3), Subkowy (2), Rzeczenica (2), Czersk (3), Lichnowy (2), Stary Targ (2), Kościerzyna (2), Morzeszczyn (2), Pelplin (3), Malbork (2), Ryjewo (2), Osieczna (2), Główny (2), Nowy Dwór Gdański (3), Dębica Kaszubska (2), Miłoradz (2), Bobowo (2), Kościerzyna (1), Nowa Karczma (2), Starogard Gdański (1), Brusy (3), Miastko (3), Trzebielino (2), Dzierżgoń (3), Dziemiany (2), Karsin (2), Krokowa (2), Łęczyce (2), Luzino (2), Puck (2), Malbork (1), Gniew (3), Mikołajki Pomorskie (2), Kołczygłowy (2), Trąbki Wielkie (2), Koczała (2), Stara Kiszewa (2), Gniewino (2), Lubichowo (2), Tuchomie (2), Damnica (2).

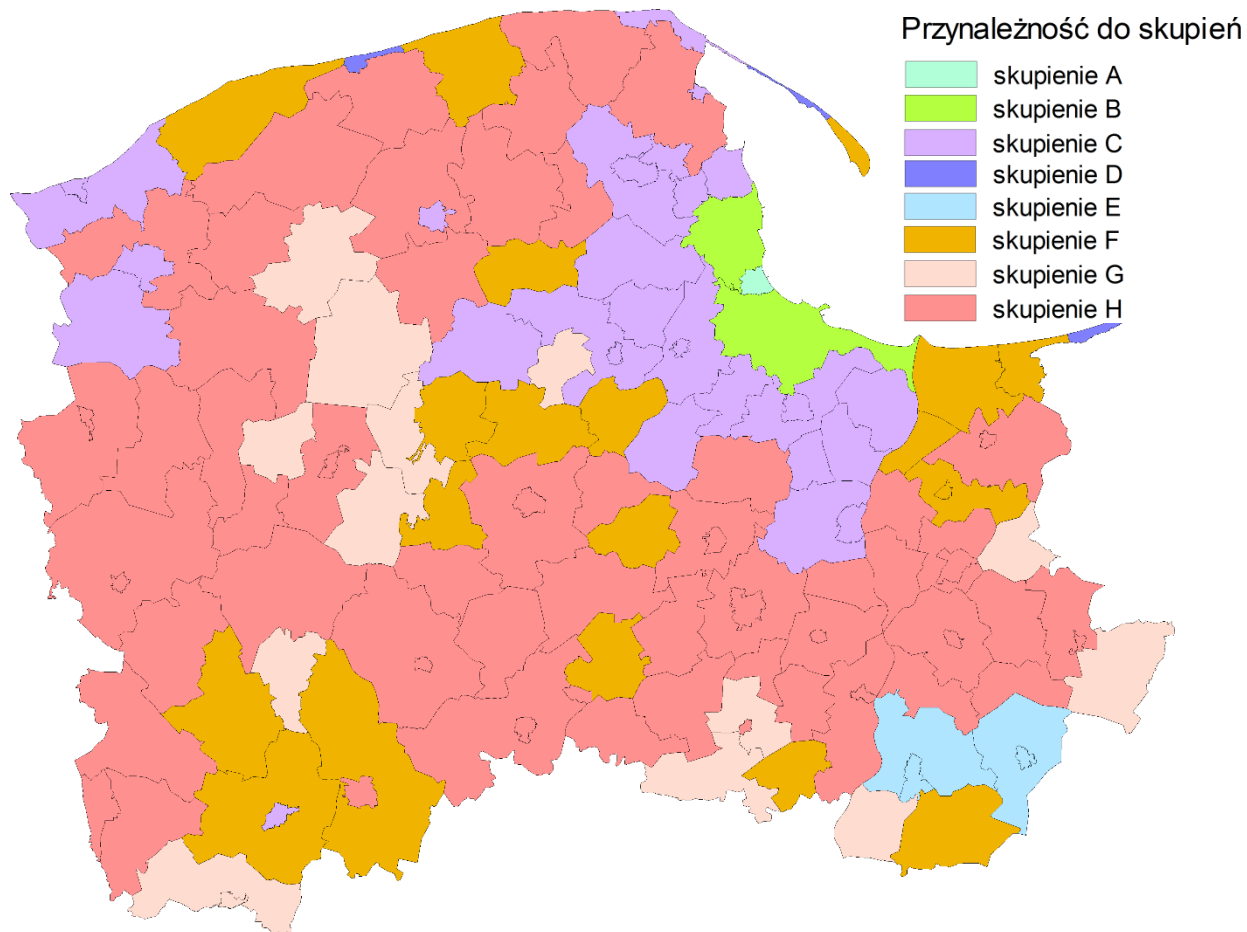
Dla instrumentów pożyczkowych (pożyczki rozwojowe i pożyczki inwestycyjne w ramach Działania 2.1) proponujemy zapewnienie spełnienia kryterium preferencji poprzez nałożenie wymogów na minimalny udział (kwotowy) w portfelu odbiorców z gmin należących do klastrów o niskiej aktywności gospodarczej. Wyniki analizy klastrowej opisujemy w aneksie,

poniżej na mapie prezentujemy przynależność poszczególnych gmin do klastrów (od A, do H, gdzie A to JST o najwyższym poziomie aktywności gospodarczej, H – najniższym). Proponujemy, by:

- zmniejszyć udział w portfelu (w stosunku do wynikającego z populacji) dla grup A i B;
- pozostawić bez zmian dla grup C, D i E;
- zastosować preferencje dla grup F, G, H (oznacza to, że firmy z gmin F, G i H będą mieć dostęp do większych środków kosztem firm z A i B).

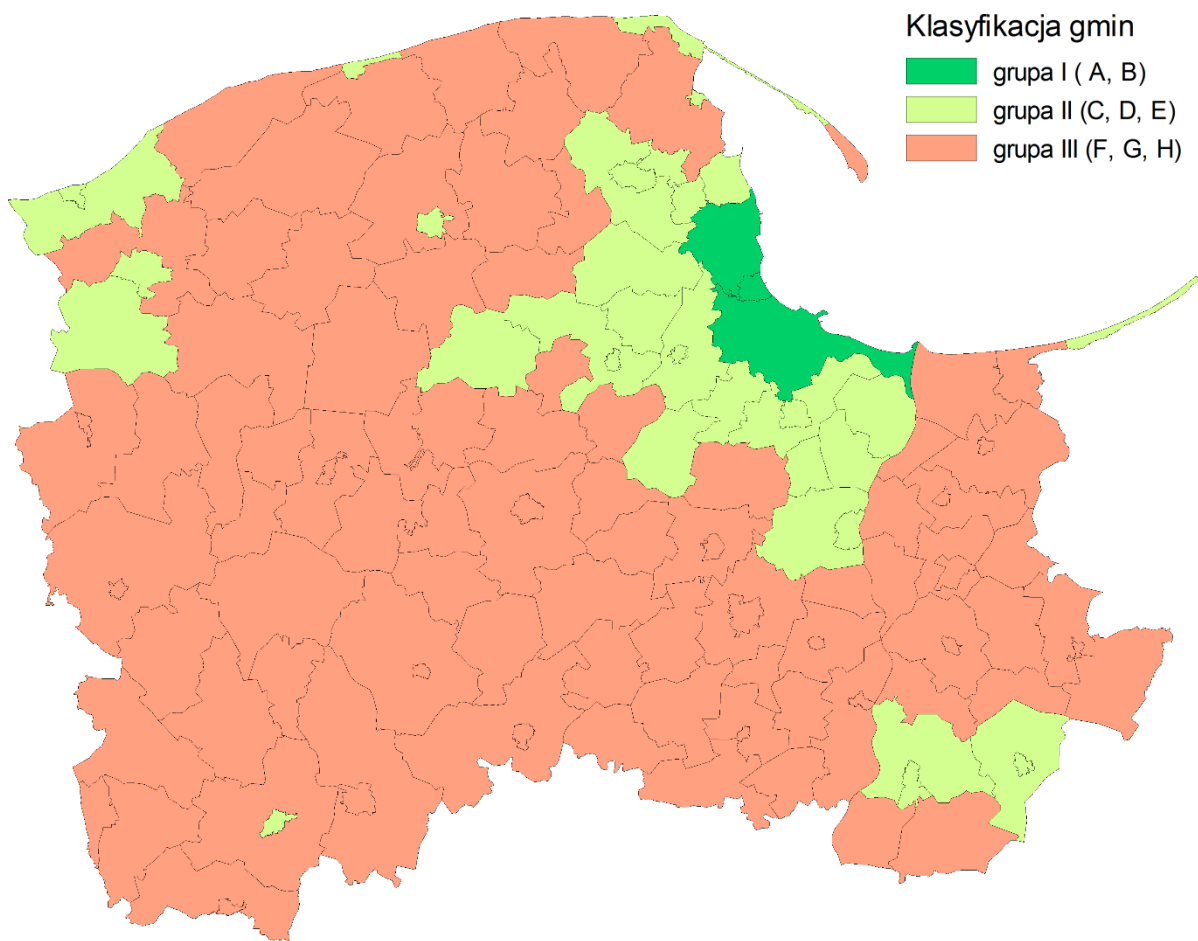
Alternatywnie można przyjąć, że dla gmin F, G i H ich udział w portfelu ma być co najmniej dwa razy wyższy, niż wynika to z populacji, bez wyznaczania celów dla pozostałych grup. Należy podkreślić, że w związku z lokalnym zakresem działania pośredników wymogi dla poszczególnych pośredników powinny być formułowane przez menadżera, który będzie dążyć do spełnienia ww. preferencji na poziomie całego instrumentu.

Mapa 1. Wyniki klasteryzacji (technika k-średnich) gmin województwa pomorskiego ze względu na poziom aktywności gospodarczej

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Mapa 2. Klasyfikacja gmin województwa pomorskiego ze względu na poziom aktywności gospodarczej (grupy skupień)

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Aneks IV: Lista respondentów indywidualnych wywiadów pogłębionych

1. Radosław Biały, Investment Director, Black Pearls Black Pearls Investments Sp. z o.o.,
2. Marek Kasicki, Wiceprezes Zarządu, Agencja Rozwoju Pomorza SA,
3. Jarosław Pawłowski, Prezes Zarządu, InnoBaltica Spółka z o.o.,
4. Aleksandra Knop, Starszy inspektor kredytowy, Bank Spółdzielczy w Czersku,
5. Danuta Grodzicka-Kozak - Prezes Zarządu wraz z zespołem, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku,
6. Mateusz Kukło, specjalista ds. wsparcia sprzedaży, BGŻ BNP Paribas S.A., Biuro Programów Publicznych i Innowacji,
7. Michał Kopeć, Departament Programów Europejskich, Bank Gospodarstwa Krajowego,
8. Małgorzata Dusza, Dyrektor Departamentu Instytucji Finansowych, Małgorzata Kowalczyk Head of EU Funds and Financing, BOŚ Bank.

Aneks V: Oszacowanie celów rocznych

Wariant bez rewolwingu

Działanie	PI	instrument	kod	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	WD (raport)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.1	1b	wejścia kapitałowe	N.1	liczba wejść kapitałowych	szt.	D	24	0	0	0	0	1	4	8	14	24	24
1.1	1b	wejścia kapitałowe	N.2	wartość wejść kapitałowych	mln zł	D	43,3	0,00	0,00	0,00	0,00	2,25	7,66	13,53	24,35	43,28	43,28
1.2	1b	wejścia kapitałowe	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	0	0	1	4	8	14	24
1.3	1b	wejścia kapitałowe	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,25	7,66	13,53	24,35	43,28
1.1	1b	wejścia kapitałowe	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	24	0	0	0	0	0	1	4	8	14	24
1.1	1b	wejścia kapitałowe	R.1	liczba skomercjalizowanych przedsięwzięć B+R (etap pierwszej sprzedaży)	szt.	D	7	0	0	0	0	0	0	1	2	4	7
1.1	1b	wejścia kapitałowe	R.2	liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	P	8	0	0	0	0	0	0	1	3	5	8
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	N.3	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	34	0	0	0	2	10	20	29	34	34	34
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	N.4	wartość udzielonych pożyczek	zł	D	74,4	0,00	0,00	0,00	3,88	20,93	43,41	63,56	74,41	74,41	74,41
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	0	2	10	20	29	34	34
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	0,00	3,88	20,93	43,41	63,56	74,41	74,41
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	34	0	0	0	0	2	10	20	29	34	34
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	R.1	liczba skomercjalizowanych przedsięwzięć B+R (etap pierwszej sprzedaży)	szt.	D	17	0	0	0	0	1	5	10	15	17	17
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	R.2	liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	P	11	0	0	0	0	1	3	6	9	11	11
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	556	0	0	29	127	260	382	498	556	556	556
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	28,8	0,00	0,00	1,50	6,60	13,50	19,80	25,80	28,80	28,80	28,80
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	29	127	260	382	498	556	556
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	1,50	6,60	13,50	19,80	25,80	28,80	28,80
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	455	0	0	0	24	104	213	313	408	455	455
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	455	0	0	0	24	104	213	313	408	455	455
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	mln zł	D	4,32	0,00	0,00	0,00	0,23	0,99	2,03	2,97	3,87	4,32	4,32
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	228	0	0	12	52	107	157	204	228	228	228
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	44,1	0,00	0,00	2,30	10,10	20,66	30,31	39,49	44,08	44,08	44,08
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	12	52	107	157	204	228	228
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	2,30	10,10	20,66	30,31	39,49	44,08	44,08
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	186	0	0	0	10	43	87	128	167	186	186
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	186	0	0	0	10	43	87	128	167	186	186
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	P.3	liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	szt.	P	93	0	0	0	5	21	44	64	83	93	93
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	mln zł	D	6,61	0,00	0,00	0,00	0,34	1,51	3,10	4,54	5,92	6,61	6,61
2.2	3c	pożyczki rozwojowe	R.2	wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	P	72	0	0	0	4	17	34	50	65	72	72
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	48	0	0	3	11	23	33	43	48	48	48
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	32,7	0,00	0,00	1,70	7,50	15,34	22,50	29,31	32,72	32,72	32,72
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	3	11	23	33	43	48	48
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	1,70	7,50	15,34	22,50	29,31	32,72	32,72
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	39	0	0	0	2	9	18	27	35	39	39
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	39	0	0	0	2	9	18	27	35	39	39
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	P.3	liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	szt.	P	29	0	0	0	2	7	14	20	26	29	29
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	mln zł	D	11,82	0,00	0,00	0,00	0,62	2,71	5,54	8,13	10,59	11,82	11,82
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	R.2	wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	P	88	0	0	0	5	20	41	60	79	88	88
2.1	3c	poręczenie	N.1	liczba udzielonych poręczeń	szt.	D	932	0	0	49	165	321	447	593	797	933	933
2.1	3c	poręczenie	N.2	wartość poręczonych kredytów/pożyczek	mln zł	D	164,7	0,00	0,00	8,58	29,16	56,61	78,91	104,64	140,66	164,68	164,68
2.1	3c	poręczenie	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	49	165	321	447	593	797	933
2.1	3c	poręczenie	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	8,58	29,16	56,61	78,91	104,64	140,66	164,68
2.1	3c	poręczenie	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	764	0	0	0	40	135	263	366	485	653	764
2.1	3c	poręczenie	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	764	0	0	0	40	135	263	366	485	653	764
2.1	3c	poręczenie	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	mln zł	D	205,8	0	0	0	11	36	71	99	131	176	206
2.2	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	33	0	0	2	8	16	23	30	33	33	33
2.2	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	22	0,00	0,00	1,18	5,19	10,63	15,58	20,31	22,67	22,67	22,67
2.3	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	2	8	16	23	30	33	33
2.4	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	1,18	5,19	10,63	15,58	20,31	22,67	22,67
2.2	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	27	0	0	0	1	6	13	19	24	27	27
2.2	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	27	0	0	0	1	6	13	19	24	27	27
2.2	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	mln zł	P	8,19	0,00	0,00	0,00	0,43	1,88	3,84	5,63	7,34	8,19	8,19
8.2	9b	pożyczki	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	29	0	0	0	2	8	17	25	29	29	29
8.2	9b	pożyczki	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	58,69	0,00	0,00	0,00	3,06	16,51	34,24	50,13	58,69	58,69	58,69
8.2	9b	pożyczki	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	0	0	5	13	21	28	29
8.2	9b	pożyczki	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9,17	25,68	42,80	55,64	58,69
8.2	9b	pożyczki	P.1	powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	P	19,35	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	8,5	14,1	18,3	19,3
8.2	9b	pożyczki	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	D	14	0	0	0	0	0	2	6	10	13	14
8.2	9b	pożyczki	R.2	liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	D	38	0	0	0	0	0	6	17	28	36	38
10.1/10.2	4c	pożyczki	N.1	liczba udzielonych poręczeń	szt.	D	147	0	0	0	8	41	86	126	147	147	147
10.1/10.2	4c	pożyczki	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	99,2	0,00	0,00	0,00	5,17	27,90	57,87	84,73	99,20	99,20	99,20
10.1/10.2	4c	pożyczki	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	0	0	23	64	107	139	147
10.1/10.2	4c	pożyczki	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15,50	43,40	72,33	94,03	99,20
10.1/10.2	4c	pożyczki	P.1	liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	P	179	0	0	0	0	0	28	78	131	170	179
10.1/10.2	4c	pożyczki	R.1	liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	szt.	P	2319	0	0	0	0	0	362	1015	1691	2198	2319
10.1/10.2	4c	pożyczki	R.2	zmniejszenie zużycia energii końcowej	kWh/rok	D	39 679 000	0	0	0	0	0	6 199 844	17 359 563	28 932 604	37 612 399	39 679 000
10.1/10.2	4c	pożyczki	R.3	szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg/rok	P	9361	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 462,66	4 095,44	6 825,73	8 873,45	9 361,00
10.3	4a	pożyczki	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	15	0	0	0	1	4	9	13	15	15	15
10.3	4a	pożyczki	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	50,9	0,00	0,00	0,00	2,38	12,88	26,71	39,11	45,79	45,79	45,79
10.3	4a	pożyczki	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0									

Wariant z rewolwingiem

Działanie	PI	instrument	kod	nazwa wskaźnika	jednostka	P/D	WD (raport)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.1	1b	wejścia kapitałowe	N.1	liczba wejść kapitałowych	szt.	D	24	0	0	0	0	1	4	8	14	21	24
1.1	1b	wejścia kapitałowe	N.2	wartość wejść kapitałowych	mln zł	D	43,3	0,00	0,00	0,00	0,00	2,25	7,66	13,53	24,35	37,87	43,28
1.2	1b	wejścia kapitałowe	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	0	0	1	4	8	14	21
1.3	1b	wejścia kapitałowe	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,25	7,66	13,53	24,35	37,87
1.1	1b	wejścia kapitałowe	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	24	0	0	0	0	0	1	4	8	14	21
1.1	1b	wejścia kapitałowe	R.1	liczba skomercjalizowanych przedsięwzięć B+R (etap pierwszej sprzedaży)	szt.	D	7	0	0	0	0	0	0	0	1	2	4
1.1	1b	wejścia kapitałowe	R.2	liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	P	8	0	0	0	0	0	0	1	3	5	7
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	N.3	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	34	0	0	0	2	10	20	29	34	34	34
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	N.4	wartość udzielonych pożyczek	zł	D	74,4	0,00	0,00	0,00	3,88	20,93	43,41	63,56	74,41	74,41	74,41
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	0	2	10	20	29	34	34
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	0,00	3,88	20,93	43,41	63,56	74,41	74,41
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	34	0	0	0	0	2	10	20	29	34	34
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	R.1	liczba skomercjalizowanych przedsięwzięć B+R (etap pierwszej sprzedaży)	szt.	D	17	0	0	0	0	1	5	10	15	17	17
1.1	1b	pożyczki preferencyjne	R.2	liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	P	11	0	0	0	0	1	3	6	9	11	11
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	556	0	0	29	127	276	436	614	757	845	889
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	28,8	0,00	0,00	1,50	6,60	14,31	22,59	31,83	39,24	43,83	46,08
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	29	127	276	436	614	757	845
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	1,50	6,60	14,31	22,59	31,83	39,24	43,83
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	455	0	0	0	24	104	226	357	503	620	692
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	455	0	0	0	24	104	226	357	503	620	692
2.1	3c	mikropożyczka (do 100 tys.)	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	mln zł	D	4,32	0,00	0,00	0,00	0,23	0,99	2,15	3,39	4,77	5,89	6,57
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	228	0	0	12	52	113	179	252	310	347	364
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	44,1	0,00	0,00	2,30	10,10	21,90	34,58	48,72	60,06	67,09	70,53
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	12	52	113	179	252	310	347
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	2,30	10,10	21,90	34,58	48,72	60,06	67,09
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	186	0	0	0	10	43	92	146	206	253	283
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	186	0	0	0	10	43	92	146	206	253	283
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	P.3	liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenie produktów nowych dla firmy	szt.	P	93	0	0	0	5	21	46	73	103	127	142
2.1	3c	pożyczki rozwojowe	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	mln zł	D	6,61	0,00	0,00	0,00	0,34	1,51	3,28	5,18	7,31	9,01	10,06
2.2	3c	pożyczki rozwojowe	R.2	wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	P	72	0	0	0	4	17	36	56	80	98	110
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	48	0	0	3	11	23	36	51	61	67	70
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	32,7	0,00	0,00	1,70	7,50	15,85	24,74	34,42	41,72	45,71	47,44
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	3	11	23	36	51	61	67
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	1,70	7,50	15,85	24,74	34,42	41,72	45,71
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	39	0	0	0	2	9	19	29	41	50	54
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	39	0	0	0	2	9	19	29	41	50	54
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	P.3	liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenie produktów nowych dla firmy	szt.	P	29	0	0	0	2	7	14	22	31	37	41
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	mln zł	D	11,82	0,00	0,00	0,00	0,62	2,71	5,73	8,94	12,44	15,07	16,51
2.1	3c	pożyczki inwestycyjne	R.2	wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	P	88	0	0	0	5	20	43	67	93	112	123
2.1	3c	poręczenie	N.1	liczba udzielonych poręczeń	szt.	D	932										
2.1	3c	poręczenie	N.2	wartość poręczonych kredytów/pożyczek	mln zł	D	164,7										
2.1	3c	poręczenie	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*											
2.1	3c	poręczenie	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*											
2.1	3c	poręczenie	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	764										
2.1	3c	poręczenie	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	764										
2.1	3c	poręczenie	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	mln zł	D	205,8										
2.2	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	33	0	0	2	8	16	25	35	43	47	48
2.2	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	22	0,00	0,00	1,18	5,19	10,98	17,14	23,85	28,90	31,66	32,87
2.3	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	2	8	16	25	35	43	47
2.4	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	1,18	5,19	10,98	17,14	23,85	28,90	31,66
2.2	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	P.1	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	P	27	0	0	0	1	6	13	20	28	34	38
2.2	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje	szt.	P	27	0	0	0	1	6	13	20	28	34	38
2.2	3c	pożyczki rozwojowe (profilowane)	R.1	inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw	mln zł	P	8,19	0,00	0,00	0,00	0,43	1,88	3,97	6,19	8,62	10,44	11,44
8.2	9b	pożyczki	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	29	0	0	0	2	8	17	25	29	30	31
8.2	9b	pożyczki	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	58,69	0,00	0,00	0,00	3,06	16,51	34,24	50,13	59,06	61,26	63,10
8.2	9b	pożyczki	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	0	0	5	13	21	28	30
8.2	9b	pożyczki	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9,17	25,68	42,80	55,64	60,16
8.2	9b	pożyczki	P.1	powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	P	19,35	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	8,5	14,1	18,3	19,8
8.2	9b	pożyczki	P.2	liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	D	14	0	0	0	0	0	2	6	10	13	14
8.2	9b	pożyczki	R.2	liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	D	38	0	0	0	0	0	6	17	28	36	39
10.1/10.2	4c	pożyczki	N.1	liczba udzielonych poręczeń	szt.	D	147	0	0	0	8	41	86	126	147	147	147
10.1/10.2	4c	pożyczki	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	99,2	0,00	0,00	0,00	5,17	27,90	57,87	84,73	99,20	99,20	99,20
10.1/10.2	4c	pożyczki	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	0	0	23	64	107	139	147
10.1/10.2	4c	pożyczki	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15,50	43,40	72,33	94,03	99,20
10.1/10.2	4c	pożyczki	P.1	liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	P	179	0	0	0	0	0	28	78	131	170	179
10.1/10.2	4c	pożyczki	R.1	liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	szt.	P	2319	0	0	0	0	0	362	1 015	1 691	2 198	2 319
10.1/10.2	4c	pożyczki	R.2	zmniejszenie zużycia energii końcowej	kWh/rok	D	39 679 000	0	0	0	0	0	6 199 844	17 359 563	28 932 604	37 612 399	39 679 000
10.1/10.2	4c	pożyczki	R.3	szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg/rok	P	9361	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 462,66	4 095,44	6 825,73	8 873,45	9 361,00
10.3	4a	pożyczki	N.1	liczba udzielonych pożyczek	szt.	D	15	0	0	0	1	4	9	13	15	15	15
10.3	4a	pożyczki	N.2	wartość udzielonych pożyczek	mln zł	D	50,9	0,00	0,00	0,00	2,38	12,88	26,71	39,11	45,79	45,79	45,79
10.3	4a	pożyczki	C.1	liczba zrealizowanych projektów	szt.	*		0	0	0	0	0	2	7	11	14	15
10.3	4a	pożyczki	C.1	wartość zrealizowanych projektów	mln zł	*		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,15	20,03	33,39	43,40	45,79
10.3	4a	pożyczki	P.1	dotatkowa zdolność wytworzenia energii odnawialnej	MW												